

JACK LONDON

AZ ÉNEKLŐ KUTYA

FORDÍTOTTA SZÁSZ IMRE

1.

Mihály, a négerfogó sohasem vitorlázott el Tulagiból az *Eugénie* fedélzetén.¹ A *Makambo* nevű gőzös Új-Guineából és Shortlandból Ausztráliába menet öthetenként érintette Tulagit. Most is megérkezett, de már jó késő éjszaka, s Kellar kapitány a parton felejtette Mihályt. Ez önmagában nem lett volna baj, hisz éjfélkor Kellar kapitány visszatért a partra, s maga kapaszkodott fel a magas dombra, a közigazgatási tisztviselő bungalójához, mialatt a csónak legénysége hasztalan kutatta át a környéket és a kenuházat.

A dolog azonban úgy állt, hogy Mihály már korábban a *Makambo* fedélzetére került a hajó egyik kajütblakán át, s egy órája ott volt, mikor a hajó felszedte horgonyát, s Kellar kapitány leballagott a kikötőhídon. Ez pedig azért történt így, mert Mihály járatlan volt a világ dolgai-ban, mert azt hitte, hogy a fedélzeten találkozik majd Jeromossal, hisz egy hajó fedélzetén látta utoljára; meg azért is, mert új baráttra tett szert.

Dag Daughtry pincér volt a *Makambón*; neki kellett volna okosabbnak lennie, s okosabb is lett volna, és okosabban is cselekszik, ha nem részegíti meg a maga sajátos, furcsa hírneve. Születésekor vidám, de érzékeny kedéllyel s remek szervezettel ajándékozta meg a természet; így szerezhette azt a hírnevet, hogy húsz év óta egyetlenegyszer sem mulasztotta el napi munkáját, sem a maga hat üveg sörét; még akkor sem - szokta dicsekedve mesélni -, mikor a német szigetekben minden egyes üvegben tíz szem kinint kellett feloldania, gyógyszernek a malária ellen.

A *Makambo* kapitánya (és annak előtte a *Moresby*, a *Masana*, a *Sir Edward Grace* s a Burns Philp társaság számtalan más furcsa nevű gőzhajójának kapitánya tette ugyanezt) büszkén szokta mutogatni az utasoknak, mint holmi két lábon járó regényt, akihez foghatót nem találni a tenger évkönyveiben. És ilyenkor Dag Daughtry lenn az elülső fedélzeten végezte a dolgát, mintha semmiről sem tudna, közben lopva föl-fölpislantott a parancsnoki hídra, ahonnan a kapitány meg az utasok bábméskodtak le rá, s keble dagadozott a büszkeségtől, mert tudta, hogy a kapitány ezt mondja:

- Odanézzenek! Az ottan Dag Daughtry, az eleven söröshordó! Húsz éve se józan, se részeg, és egyszer el nem mulasztotta a maga napi hat üveg sörét. Így ránézésre tán el se hinnék, de becsületemre mondom, igaz. Nem értem. Bámulom. Mindig elvégzi a munkáját, ha kell, még egy fél napot, de akár egy egészet is ráver. Énnekem már egyetlen pohár sörtől is ég a

¹ *Az éneklő kutya* ott kezdi Mihály sorsát, ahol a másik kutyaregény, *A beszélő kutya* Jeromosét befejezte. Jeromos és Mihály testvérek: születésüket, kölyökkorukat Jeromos története, *A beszélő kutya* mondja el. Vannak azonban egyes utalások nevekre, eseményekre *Az éneklő kutyában*, amelyek csak a testvérregény ismeretében érthetők.

Mihály és Jeromos a meringe-i ültetvényeken születtek, apjuk Terrence, anyjuk Briggi, a szigetek két híresen okos, bátor kutyája. Gazdájuk Haggin úr, az ültetvény tulajdonosa. Az ültetvényeken nagyobbrészt négerek dolgoznak. Nincs is más fehér ember az ültetvényen, csak Derby, a munkás-felügyelő és Bob, a hivatalnok. Mikor a két kölyökkutya megerősödik, Haggin úr elajándékozza őket. Jeromos izgalmas kalandok után kerül az *Ariel* fedélzetére a Kennan házaspárhoz (ezeket a kalandokat mondja el *A beszélő kutya*), Mihály pedig az *Eugénie* fedélzetén kezdi meg négerfogó, négervigyázó pályafutását. A két kutya rövid időre találkozik Tulagiban, aztán újra elválnak, s itt kezdődik *Az éneklő kutya*, Mihály regénye

gyomrom, annyira, hogy enni se tudok utána. Ez meg valósággal kivirul tőle. Nézzék csak! Figyeljék csak!

Ilyenkor Dag Daughtry, aki tudta, mit beszél a kapitánya, gőggel telt el tulajdon hősiességén, fokozott kedvvel tette a dolgát, s aznap a hetedik üveget is elpusztította, hogy hirdesse bámulatos szervezetét. Furcsa hírnév volt ez, éppoly furcsa, mint némelyik ember; s Dag Daughtry ebben találta meg létének igazolását.

Így aztán egész lelkét és minden erejét annak szentelte, hogy „hatüveges” hírnevét fenntartsa. Ezért készített a munkaszünet tétlen perceiben eladásra teknőccsont fésűket és hajdíszeket, de a becsület olyankor se nagyon bántotta, ha például kutyát akart lopni. Valakinek állnia kellett a hat üveg sör árát, az pedig, ha megszorozzuk harminccal, csinos összegre rúg havonta; s mivel ez a valaki csak ő maga lehetett, fölöttébb szükségesnek találta, hogy Mihályt egy kabinablakon keresztül a *Makambóra* juttassa.

Mihály a parton találkozott a zömök, kövér, deres hajú hajópincérrel, akkor éjszaka, Tulagiban, mialatt hasztalanul tűnődött, hogy mi is történhetett a cetvadászbárkával. A barátságot alig egy pillanat alatt megkötötték, mert Mihály, a vidám kölyök, felnőttkorára vidám kutya lett. Igazán társaságkedvelő fickó volt, sokkal barátkozóbb Jeromosnál, annak ellenére, hogy nagyon kevés fehér embert ismert eddig. Elsőnek ott volt Haggin úr, Derby és Bob Meringeben; aztán Kellar kapitány és Kellar kapitány kormányosa az *Eugénie*-n; végül pedig Harley Kennan és az *Ariel* tisztjei. Úgy találta, hogy mindegyikük más, mint a négerék, s élvezte ezt a különbséget, hisz arra tanították, hogy megvesse a feketéket.

És Dag Daughtry sem bizonyult kivételnek, ez már akkor kiderült, amikor először ráköszönt.

- Nicsak, te fehér ember kutyája, mit keresel te itt, Niggerországban?

Mihály óvatosan válaszolt, méltóságteljesen tartózkodó modorban, amit azonban meghazudtol a fülének fürgé billegése és a szeméből sugárzó jókedv. Mindez nem kerülte el Dag Daughtry figyelmét, aki első pillantásra tudta minden kutyáról, mi lakik benne. Mihályt jól szemügyre vette a néger fiúk lámpásainál, akik a partra rakódó cetvadászcsonakosoknak világítottak. Két jó tulajdonságot egykettőre felfedezett Mihályban a pincér: először, hogy szeretetre méltó, valószínűleg vidám természetű kutya, másodszor, hogy értékes kutya. E jó tulajdonságoktól indítva, Dag Daughtry hirtelen körülnézett. Senki sem figyelt. E percben csak feketék ácsorogtak körülötte, azok is a sötét tengerre néztek, ahonnan evezőcsapások neszezése figyelmeztette őket, hogy készüljenek fel a megterhelt csónak fogadására. Messze, jobbra, észrevette a főhivatalnok írnokát és a *Makambo* raktármesterét, akik a szállítási jegyzék valamilyen hibáján vitatkoztak egy lámpás alatt.

A pincér Mihályra vetett egy pillantást, és máris határozott.

Látszólag közömbösen elfordult, s a part mentén kísért a lámpások fényköréből. Vagy száz méterrel odébb leült a homokba, és várt.

„Úgy megér húsz fontot, mint egy vasat - morogta magában. Ha nem kapok érte tíz fontot meg egy kézcsókot, pali legyek, aki nem tudja megkülönböztetni a terriert az agártól. Legalább tíz fontot, Sydney akármelyik matrózkocsmájában.”

És a sörösuvegekké átváltozó tíz font hatalmas és ragyogó látomást, szinte egy egész serfőzdet varázsolt lelki szemei elé.

Futó láb zizegett a homokban, halk szimatolást hallott, s ettől merő figyelem lett. Úgy történt, ahogy remélte. A kutya kezdettől fogva rokonszenvezett vele, s utána jött.

Mert Dag Daughtry értette a módját, ezt Mihály hamarosan tapasztalhatta, mikor a pincér kinyújtotta a karját, s megfogta őt, egybemarkolva állkapcsát s a nyakbőr lebernyegét a fül alatt. Semmi fenyegetés nem volt ebben a kézmozdulatban, semmi próbálkozás vagy aggodalom. Szívélyes mozdulat volt, csupa bizalom, s Mihályban is bizalmat ébresztett. Goromba volt, de nem fájó, parancsoló, de nem fenyegető, magabiztos, de nem csábító. Mihály a világ legtermészetesebb dolgának tartotta, hogy egy vadidegen ilyen bizalmasan nyakon fogja, rázogatja, s kedélyes hangján duruzsol neki:

- Jó kutya, okos kutya. Maradj csak itt szépen, így ni, nem fogod megbánni.

Annyi bizonyos, hogy Mihály sohasem találkozott még senkivel, akit ilyen gyorsan lehetett volna szeretni. Dag Daughtry ösztönös biztonsággal tudta, hogyan kell kutyával bánni. Nem volt kegyetlen természetű. Sohasem vitte túlzásba a szigort vagy a kényeztetést. Nem buzgólkodott túlságosan Mihály barátságáért. Buzgólkodott, de úgy, ebben árnyéka se látszott a buzgalomnak. Bevezetésül egy kicsit megrázogatta Mihályt az állkapcsánál fogva, aztán máris elengedte, és szemmel láthatóan teljesen megelégedett róla.

Pipára gyújtott. Sorra lobbantotta fel a gyufákat, mintha a szél eloltogatná őket. Közben azonban, míg a gyufák csaknem a körmére égtek, s ő úgy tett, mintha roppantmód pőfékelne, eszes, apró kék szeme a bozontos, őszes szemöldök alól buzgón tanulmányozta Mihályt. És Mihály fülét hegyezve, tágra nyílt szemmel bámulta az idegent, aki valójában mintha soha nem is lett volna idegen.

Mihály leginkább csalódást érzett, hogy ez a vonzó, kétlábú isten most már nem vesz róla tudomást. Pedig fel is szólította a közelebbi ismerkedésre: játszani hívta, hirtelen mozdulattal felemelte két mancsát a földről, aztán kinyújtva lecsapta őket maga elé, törzse derékából meghajolt, olyan ívben, hogy mellkasa szinte érintette a homokot, csonka kis farka a barátság jeleit integette, s éles, hívogató vakkantás tört fel a torkából. De az ember nem törődött vele, egykedvűen babrált pipáján a harmadik gyufa ellobbanását követő sötétségben.

Sosem udvaroltak mesteriben annál, ahogyan az idős, „hatüveges” hajópincér lovag módra elcsábította Mihályt. Pedig benne bujkált az árulás minden alattomos szándéka. Mihály nyilván észrevette, hogy az ember nemtörődömsége visszautasítást jelent; fenyegetően mozgolódni kezdett, hogy elmegy.

Ekkor Dag Daughtry mogorván odabökte neki:

- Na, maradj csak. Maradj csak szépen.

A pincér kuncogott magában, mikor Mihály közelebb jött, s hosszan és komolyan végigszaglászta a nadrágja szárát. Fel is használta az alkalmat, hogy közelebbről megvizsgálja: megint pipára gyújtott, és méregette az állat remek vonalait.

- Ez aztán kutya - dicsérte hangosan. - Ej, te, első díjakat szakíthatnál le akármelyik kiállításon, mint valami fajkecske! Csak azzal a füleddel, azzal van baj, de azt még tán én is ki tudnám vasalni. Akármelyik állatorvos megcsinálja.

Hanyagul odanyúlt Mihály füléhez, s érzéki hízelkedéshez ösztönösen tudó ujja hegyével vakarni kezdte a kutya füle tövét, ott, ahol beékelődik gyökere a koponya feszes bőrébe. Mihálynak tetszett ez. Sosem bánt még emberkéz ilyen meghitten a fülével, anélkül, hogy fájdalmat ne okozott volna. De ezek az ujjak csak a fizikai gyönyörűséget ébresztették fel, olyan erővel, hogy Mihály egész testében rángott és remegett hatalmuktól.

Az ujjak most erősen, hosszasan felfelé húzták a fülét, a fül lassan csúszott át az ujjak között, egészen a hegyéig, s tövig bizsergett a gyönyörűségtől. Most az egyik fül volt soron, majd a másik, s az ember halk szavakat mormogott, amiket Mihály nem értett ugyan, de tudomásul vette, hogy neki szólnak.

- A fejed pazar, jó erős, sima fej - dünnyögte Dag Daughtry. Először végigtapogatta, aztán gyufát gyújtott. - És nincs rajta dudor, a szájad is jó, kemény, fogós, meg a pofád se nagyon telt vagy lyukas; éppenséggel a legjobb.

Becsúsztotta ujjait Mihály szájába, s megvizsgálta, milyen erős és egyenletes a fogsora; megmérte a váll szélességét, a mellkas mélységét, s felemelte Mihály egyik lábát. Megint gyufát gyújtott, s megvizsgálta mind a négy lábát.

- Fekete, színfekete a körmöd - mondta -, és olyan tiszta a lábad, mint a patyolat; az ujjad meg egyenes, megvan az ívelése, az is épp a legjobb, se nem magas, se nem alacsony. Fogadni mernék, hogy a papád meg a mamád leszakított egypár első díjat annak idején.

Mihályt már kezdte nyugtalanítani ez a részletes vizsgálat, de Daughtry, miközben a combok és térdhajlatok felépítését és formáját kitapogatta, egy kis szünetet tartott, és mágikus ujjai közé fogta Mihály farkát, kitapintotta tövéénél az izmokat, megnyomkodta, megdöfközte a gerincoszlopot, amelyből kinőtt, és a legvakmerőbb bizalmassággal csavargatni kezdte Mihály farkát. És Mihály szinte elragadtatásba esett, egyik oldalról a másikra feszítette hátsó részét, neki a simogató ujjaknak. Az ember most kinyitotta tenyerét a kutya oldalán, kicsit a hasa alá csúsztatta, és hirtelen felemelte az állatot a földről. És máris a földön volt Mihály, mielőtt megneszedett volna.

- Tizenhárom vagy tizennégy. Tíz pénzt teszek egy ellen, hogy máris fölötte vagy a tizenkettőnek, és megnyomod majd a tizenötöt is, ha eléred a teljes súlyodat - beszélt neki Dag Daughtry. - És ha több leszel, az se baj. Egy csomó versenybíró szeret kukacoskodni a tizenötös súlyhatárral, de tréningben mindig le lehet szedni rólad néhány dekát. Remek kutya vagy, nincs egy mákszemnyi hibája a formádnak. Megvan a súlyod, alakod a versenyre, a lábad meg olyan tiszta, mint a hó. Nos, uram, kutya úr, a súlyod pazar, a füledet meg akármelyik valamirevaló kutyadoktor kivasalja. Nyakam rá, hogy legalább száz pasas van most is Sydneyben, aki leszurkolna azért vagy húsz fontot, hogy téged a magáénak mondhasson.

És nehogy Mihály tévedésből azt gondolja, hogy ő most itt a legfontosabb, Daughtry felegyenesedett, megint meggyújtotta a pipáját, és szemmel láthatóan megfélemedezett Mihály létéről. Ahelyett, hogy ő kapaszkodott volna a barátkozásért, hagyta, hadd kapaszkodjék Mihály.

S Mihály meg is tette; odanyomkodta oldalát Daughtry térdéhez, fejével bökölte Daughtry kezét, esengett, hogy még, még abból a boldogító fülvakarásból és farokforgatásból. Daughtry azonban az állkapcsát markolta meg, szép lassan előre-hátra mozgatta a fejét, s beszélt hozzá:

- Kinek a kutyája vagy te? Lehet, hogy egy nigger kutyája vagy, az pedig nincs rendjén. Lehet, hogy úgy lopott valami nigger, az meg aztán egyenesen gyalázat volna. Jusson csak eszedbe, milyen kegyetlen bajokba keveredik némelyik kutya. Piszok disznóság. Senki fehér ember nem tűrheti, hogy egy niggernek ilyen kutyája legyen, és itt van most egy fehér ember, aki nem is fogja tűrni. Még elgondolni is rossz! A gazdád nigger, aztán azt se tudja, hogyan neveljen. Hát persze, úgy lopott valahonnét egy nigger. Ha most a szemem elé kerülne, rámásznék a képére, és elverném, mint a kétfenekű dobot. El én, úgy éljen a fejem! Még elgondolni is rossz, hogy egy nigger parancsolgat neked, te meg cipekedsz neki. Nem, uram, kutya úr, ez nem megy így tovább. Velem jössz, de azt hiszem, téged se kell nagyon biztatni.

Dag Daughtry felállt, hanyagul megfordult, és elindult a parton. Mihály nézte, de nem mozdult. Kíváncozott utána, de nem hívták. Végre Daughtry halkan cuppantott egyet. Olyan halkan, hogy maga is alig hallotta, szinte csak hitte: az ajkak és nem a fül tanúságtételéből tudta, hogy ő cuppantott. Emberi lény ilyen távolságból nem hallotta volna meg; de Mihály meghallotta, s nekilódult nagy, boldog rohanással.

2.

Dag Daughtry végigsétált a parton, Mihály a sarkában lépkedett, meg-megállt a lámpafény határain kívül, vagy a gyönyörűség kis köreit futotta körülötte, valahányszor megismétlődött az a furcsa, halk ajaknesz. A világosságban elmosódott alakok dolgoztak a cetvadászcsónakok partra rakodásán, s a főhivatalnok írnoke és a *Makambo* raktármestere még mindig ott tusakodott a szállítási jegyzéken. Mikor Mihály oda akart menni, az ember visszahívta őt azzal az elmosódott, csaknem néma cuppantással.

Mert Daughtry nem ragaszkodott hozzá, hogy kutyalopási hadjáratait mások is végignézzék, s most azt latolgatta, hogyan juthatna a gőzös fedélzetére észrevétlenül. Nagy ívben elkerülte a lámpafényt; s ment tovább a parton, egészen a bennszülött faluig. Amint azt előre látta, minden épkézláb ember oda volt rakodómunkán a csónakkikötőben. A fűkunyhók élettelennek látszottak; végre egyikből rárivallt valaki a vénség veszekedős, rikácsoló hangján:

- Ki lenni?

- Én járkálni igen-igen sok - felelte a Dél-tengerek keleti vidékének *bêche-de-mer*² angolságával. - Én odavaló lenni gőzös. Ha te engem odavinni csónak vasi-vasi, én ad neked izé két rúd dohány.

- Ha te ad nekem tíz rúd, én jól van - hangzott a válasz.

- Én ad öt rúd - alkudozott a „hatüveges” pincér. - Ha te nem jól van öt rúd, akkor te izé menni pokol fenék gyorsan.

Csend.

- Te jól van öt rúd? - faggatta Daughtry a kunyhó sötét belsejét.

- Én jól van - felelte a sötétség, s a hang tulajdonosának teste olyan furcsa neszezéssel közeledett a sötétségen át, hogy a pincér gyufát gyújtott.

Folyós szemű vén állott előtte, s egy szál mankóval tartotta egyensúlyban magát. Szeme nagy részét kóros hártysarjadzás takarta el, s ami még szabadon maradt belőle, az vörös volt és gyulladós. Loboncos haja különálló szürke csutakokban meredezett fölfelé. Bőre csupa sebhely és ránc és folt, s a színe bíborba játszó kék, szürke bevonattal borítva, amit akár festéknek is hihetett volna az ember, ha nem látszik rajta minden kétséget kizáróan, hogy ott keletkezett, s része, darabja az öregnek.

„Ronda leprás” - gondolta Daughtry, s gyors pillantása a néger kezéről a lábára siklott. Kutatta, nem hiányoznak-e az ujjperecei. E tekintetben azonban ép volt még a vénség, ámbár egyik lába combközéptől lefelé hiányzott.

- Ejha! Hol hagy te az a láb? - kérdezte Daughtry, s arra a helyre mutatott, melyet a szóban forgó végtag elfoglalt volna, ha nem hiányzik.

- Nagy izé cápahal izé láb elvinni magával - vigyorgott a vénember, s megmutatta szája rémséges fogatlan nyílását.

² Primitív nemzetközi nyelve ennek az óceánvidéknek. Alapja az angol vagy francia, ezeknek a nyelveknek a szavait rakják, többnyire ragozás nélkül, egymás mellé

- Én igen nagyon öreg izé fiú - folytatta a féllábú Matuzsálem reszkető hangon. - Igen nagyon hosszú idő nem szív dohány. Ha a nagy fehér izé uraság adni nekem most egy izé rúd, én vasi-vasi oda izé gőzöshöz nagyon gyorsan.

- És ha én nem adni? - alkudott türelmetlenül a pincér.

Az öreg feleletképpen félig elfordult, meglendítette lábcsonkját a levegőben, s elkezdett féloldalt befelé ugrándoizni mankóján a kunyhóba.

- Jó! - kiáltott gyorsan Daughtry. - Én adni neked, te szívni gyorsan izé.

Belebotort egyik oldalzsebébe a Salamon-szigetek e kedvelt valutájáért, s a marékra való préselt rúdból kihúzott egyet. Az öregember mohón kapott utána, s egészen átalakult, mikor megkapta. Kicsi zümmögő hangokat hallatott. Közben-közben élesen, szinte gyötrődve felkiáltott, félig mámorosan, félig ingerülten, mikor átfúrt fülcimpájából egy fekete agyagpipát húzott ki, s remegő ujjakkal bontogatta, morzsolgatta kupakjába a virginiai aljatermés olcsó levelét.

Hüvelykujjával jól lenyomkodta a teletömött kupak tartalmát, aztán hirtelen földre huppant, maga mellé fektette a mankóját, s ép lábát úgy húzta maga alá, hogy az is láb nélküli csonknak látszott. Egy kis kókuszhaj fonatú zacskóból, amely nyakából fonnyadt, beesett melléig lógott alá, kovát, acélt és taplót halászott elő. Ámbár a türelmetlen pincér egy doboz gyufát kínált neki, ő szikrát csiholt, felfogta a taplóval, addig fújta, míg erőre nem kapott, akkor meggyújtotta vele a pipáját.

Az első teli szippantásnál abbahagyta a nyöszörgést és vakogást, az izgalom lassan elpárolgott belőle, és a megértően várakozó Daughtry látta, hogy az öreg kezéből kiáll a remegés, lelefedt ajka sem reszket már, nem folyik nyál a szája szögletén, s meglegedettség költözik szeme égő maradványába.

Hallgattak. Daughtry meg sem kísérelte kitalálni: milyen látomásai lehetnek az öregembernek. Túlságosan eltöltötte a maga látomása; élénken lobbant fel előtte mocskos kopárságával az aggok háza, ahol egy öregember - éppen olyan, amilyen ő lesz - makogva, zokogva, köpködve kunyerál egy morzsa dohányt öreg cseréppipájába; az aggok háza, ahol - s ez a legszörnyűbb - nemhogy hat üveg sört, de egy árva kortyot sem lehet szerezni.

Mihály elnézte a jelenetet a pipa halvány izzásában. Az egyik öregember guggolt, a másik állt, és ő semmit sem tudott az öregség tragédiájáról, csak azt érezte, az töltötte el, hogy milyen szeretni való ez a kétlábú fehér isten, akinek mágikus ujjai a fültön és a farktön s a gerincoszlopon keresztül közelítették meg az ő szívét.

Az agyagpipa kiégett, a vén fekete mankója segítségével csodálatos fűgén fél lábra állott, és szökdécselve a partra bicegett. Daughtrynek is kölcsön kellett adnia a maga erejét, hogy a homokon vízre vonszolják a kicsi kenut. Fatörzsből kivájt jószág volt, éppolyan vén és roskatag, mint a gazdája, s hogy borulás nélkül beleszállhassanak, Daughtrynek meg kellett fűrösztönie egyik lábát bokáig, a másikat térdig. Az öreg is belehengeredett a csónakba. A kenu már-már felborult, de ő olyan gyorsan fordult át a peremén, hogy teste egy szemvillanás alatt túljutott a veszélyes ponton, és szokott egyensúlyába billentette a csónakot.

Mihály a parton maradt, várta a hívást, még nem szánta el végképp magát, de nem kellett neki több, csak az a cuppantás. Dag Daughtry cuppantott, olyan halkán, hogy az öreg nem is hallotta, és Mihály a homokból egyenesen a csónakba ugrott anélkül, hogy bevizezte volna a lábát. Lépcsőnek vette Daughtry vállát, átlódult fölötö, le a csónak fenekére. Daughtry megint cuppantott, és Mihály szembefordult vele, leült, és a pincér térdére fektette fejét.

- Megesküdhetem a bíróság előtt akár egy halom bibliára, hogy a kutya egyszerűen fogta magát, és utánam jött - súgta a pincér vigyorogva Mihály fülébe.

- Vasi-vasi gyorsan izé - parancsolta aztán.

A vénember engedelmesen megmerítette lapátját, és nagy vargabetűkkel, bizonytalanul pilinckázott arrafelé, amerre a *Makambo* lámpasorai világítottak. De túlságosan erőtlen volt, folytonosan lihegett és zihált az erőfeszítéstől, és néhány evezőcsapás után mindig megállt pihenni. A pincér türelmetlenül vette el tőle a lapátot, s munkához látott.

Feleúton a vénember abbahagyta a zihálást, és fejével Mihályra bökve mondta:

- Kutya izé lenni övé nagy fehér gazda vitorlás hajón... Te adni nekem tíz rúd dohányt - tette hozzá, miután kellő időt hagyott, hogy a felvilágosítás célba találjon.

- Én adni neked durr fejedet - biztosította őt Daughtry kedélyesen: - Fehér gazda vitorlásról nekem nagyon barát, igen jól. Most beszélni nekem *Makambón*. Én vinni neki kutyát *Makambo*.

Az öreg nem folytatta a beszélgetést, és soha senkinek nem említette az éjféli csónakutast, aki magával vitte Mihályt, pedig hosszú évekig élt még. Később az éj folyamán látta és hallotta a zűr zavart és zajongást a parton, látta Kellar kapitányt, aki felforgatta Mihályért Tulagit, de az öreg féllábú tapintatosan hallgatott. Kicsoda ő, hogy beleüsse az orrát ezeknek az idegeneknek, ezeknek a fehér gazdáknak a dolgába, akik jönnek-mennek és csatangolnak és uralkodnak?

Ebben a tekintetben az öreg semmiképpen sem különbözött sötét bőrű melanéziai fajtájának többi tagjától. A fehérek elképzelhetetlen terveket, szándékot forgatnak mindig a fejükben. Egy másik világot alkotnak, s olyanok, mintha felsőbbrendű lények játszanának egy magasztos színpadon, ahol más a valóság, mint amilyet a fekete ember is valóságnak ismer, ahol a fehér emberek álombeli fantomok gyanánt mozognak, mintha a világmindenség hatalmas és titokzatos függönyére vetülő árnyak lennének.

Mivel a feljáró a hajó bal oldalán volt, Dag Daughtry átevezett a hajó jobb oldalára, s megállította a csónakot az egyik kabinablak alatt.

- Kvék! - kiáltotta halkán kétszer egymás után.

A második kiáltásra az ablak világosságát elsötétítette valami, nyilvánvalóan egy fej, s ez a fej vékony hangon csipogott le:

- Itt lenni gazda.

- Adni neked izé kutya - suttogetta föl a pincér. - Te ajtó becsukni. Várni engem. Vigyázni! Most!

Hirtelen elkapta és felemelte Mihályt, s átadta a hajó acélfalából kinyúló láthatatlan kezeknek. Aztán előreevezett az egyik nyitott rakodónyláshoz. Belévájt a dohányos zsebébe, egy jó marékra való rudat dobott az öreg kezébe, és a hullámokba taszította a kenut. Eszébe se jutott, hogyan keveredik majd partra a gyámoltalan csónakos.

Az öreg néger nem nyúlt az evező után, s a feltornyosodó oldalú gőzössel sem törődött, míg a kenu lassan elsiklott a nagy hajó mentén, ki a sötétségbe. Túlságosan el volt foglalva: meg akarta számolni a vagyont, amely dohányrudakban záporozott rá. Nem volt könnyű feladat az ő számolási tudományának. Ötig tudott olvasni, ez volt a határ. Mikor megolvasott öt rudacskát, újra kezdte, s megint olvasott ötig. Összesen háromszor öt rudacskát talált, s azonfelül még kettőt; így aztán, mire a végére ért, éppoly határozottan tudta, hány rúd van a

kezében, amilyen határozottan az ő helyében az átlagos fehér ember egyetlen szám: a *tizenhét* segítségével tudta volna.

Több volt ez, sokkal több, mint amennyit a kapzsisága kívánt. Mégsem lepődött meg. Semmi sem lehet meglepő, amit a fehér emberek csinálnak. Akkor sem lepődött volna meg, ha hét rudacskát kap, s nem tizenhetet. Minthogy a fehér emberek minden tette meglepő, a fekete embernek csak akkor okoznának meglepetést, ha olyasmit csinálnának, ami nem meglepő.

Evezve, zihálva, meg-megpihenve igyekezett a vén fekete a part felé; megfedkezett a fehér ember árnyékvilágáról, csak a valóság élt benne, a Tulagi-hegység, melynek gerince feketén metszette végig a csillagokkal szikrázó égbolt fátyolos villódzását, a tenger valósága s a kenué, melyet oly erőteljesen hajtott előre, fogyó erejének valósága és a halálé, mely biztosan eléri egyszer.

3.

Mi történt közben Mihállyal? Miután felemelték a levegőbe, átadták láthatatlan kezeknek, melyek keresztülhúzták egy szűk rézkarikán, s letették egy kivilágított szobába, Mihály szét-nézett, hogy merre találja Jeromost. Jeromos azonban e pillanatban összegömbölyödve feküdt Villa Kennan függőágya mellett, az *Ariel* ferde fedélzetén, s a pompás hajó sustorgó, csobogó vízkieresztő nyílásait a habokra döntve, tizenegy csomós sebességgel futott Shortlandtól Új-Guinea felé. Jeromos helyett, akitől utoljára egy hajó fedélzetén búcsúzott el, Mihály Kvéket látta meg.

Kvék? Nos, Kvék Kvék volt, egy ember, aki sokkal jobban különbözött embertársaitól, mint amennyire általában egyik ember különbözni szokott a másiktól. Aligha evezett furcsább lény valaha is az élet vizein. Emberi időszámítás szerint tizenhét éves volt, de beesett arcán, ráncos homlokán, gödrös halántékán és mélyen ülő szemén egy egész évszázad hagyta ott nyomát. Lábszára vékony volt, törékenynek látszott, mint a száraz nád, lábszárcsontjait mintha nem párnázták volna izmok, csak a ráncos bőr borította, s ebből a hitvány töből egy kövér ember törzse nőtt ki. Hatalmas, kidülledő hasát jól alátámasztotta a széles, erős csípő, a válla meg olyan széles volt, mint egy Herkulesé. De oldalról nézve ez a váll vékony lapot mutatott, akárcsak a mellkasa. Mintha testének ez a része csak két kiterjedésben épült volna fel. Karja éppoly vékony volt, mint a lába, s Mihályt első látásra egy nagy hasú, fekete pókra emlékeztette.

Folytatta az öltözködést, ami csak pillanatok kérdése volt, belebújt mocskos, elnyűtt vászon-nadrágjába és ingébe. Bal kezének két ujját állandó görcs görbítette vissza, s ez a hozzáértőt azonnal figyelmeztette volna, hogy Kvék leprás. Ámbár a néger Dag Daughtry kizárólagos tulajdona volt, mintha a pincérnek adásvételi szerződése lenne róla, gazdája mégsem tudta, hogy a megroncsolt idegeknek ez az érzéketlen görcse a rettegett betegség jele.

A birtokbavétel módja igen egyszerű volt. Az Admirális-szigetecsoport Vilmos király nevű szigetén Kvéknek, hogy az ismert szólás-mondással éljünk, fel kellett kötnie a nyúlcipőt. Mondhatni, leprástul, mindenestül egyenesen Dag Daughtry karjába rohant. A pincér szokása szerint éppen a part menti bennszülött ösvényeket járta a dzsungel szélében, hogy szétnézzen: hátha fel tud szedni valamit, s felszedte Kvéket. Éspedig végső szorultságában szedte fel.

Kvéket két rendkívül ügybuzgó fiatalember üldözte, töredezett lándzsával, s ő hihetetlen gyorsasággal kapkodva pipaszárlárait, kimerülten zuhant Daughtry elé, és a kopók elől menekülő gímszarvas esdő tekintetével nézett fel rá. Daughtry megvizsgálta a kérdést, s a vizsgálat fölöttébb erőszakosan esett meg: mivel egészséges félelmet érzett mindenféle bacilussal és baktériummal szemben, s a két ügybuzgó fiatalember mocskos rágta lándzsájával keresztül akarta verni, karjával leszorította az egyik ifjú lándzsáját, a másik ifjú embert pedig egy bal horoggal elaltatta. Egy pillanattal később az a fiatalember, akinek lándzsáját lefogta, csatlakozott szendergő társához.

Az idős pincér nem elégedett meg a pusztá lándzsákkal. Míg a megmentett Kvék tovább nyögte és óbégatta háláját a lába előtt, ő vetkőztetni kezdte a két mezítelent. Ruhaféle nem volt rajtuk, de mindkettőjük nyakából leszedett egy-egy delfinfogból készült láncot, melynek csereértéke is legalább egy arany volt. Az egyik meztelen fiatalember göndör hajából kivett egy kézzel faragott, finom fogú fésűt, melynek széles háta gyöngyházzal volt kirakva; később nyolc shillingért adta el Sydney egyik ritkaságkereskedésében. Teknőchéből és csontból való orr- és fülűdíszeket is zsákmányolt, valamint egy harmincöt centiméteres gyöngyház mellpántot, amely

bárhol megér tizenöt shillinget. S végül a két lándzsa is szerzett neki öt-öt shillinget a turistáktól Port Moresbyban. Nem kis feladat egy hajópincérnek fenntartani a „hatüveges” hírnevet.

Mikor elfordult, hogy otthagyja a két ügybuzgó fiatalembert, akik eszméletre térve, fényes, fürge vadállatszemmel figyelték őt, Kvék olyan szorosan a nyomában lépkedett, hogy a pincér sarkára hágott, és csaknem elgáncsolta. Erre aztán Daughtry Kvékre rakta a zsákmányt, s maga elé terelte, hogy vezesse az ösvényen a partra. S a gőzösig egész úton vigyorgott és kuncogott magában, ha ránézett zsákmányára és Kvékre, aki fantasztikus hordó gyanánt bukdácsolt és billegett előre pipaszárlábain.

A gőzös fedélzetén - Daughtry akkoriban a *Cockspur*ön szolgált - rábeszélte a kapitányt, hogy vegye fel Kvéket a hajójegyzékre mint a pincér kisegítőjét, havi tíz shilling bérrel. Kvék történetét is megtudta.

Az egész egy disznó miatt esett. Az ügybuzgó fiatalemberek fivérek voltak, a szomszéd faluban laktak, s övük volt a disznó - így mesélte Kvék a maga komisz *bêche-de-mer* nyelven. Ő, mármint Kvék, a disznót sohasem látta. A létezéséről is csak akkor szerzett tudomást, amikor a disznó már megdöglött. A két fiatalember szerette a disznót. Hát aztán? Ez nem tartozott Kvékre, aki éppoly kevésbé tudott a disznó iránt érzett szeretetükről, mint magáról a disznóról.

Akkor hallott róla először, saját állítása szerint, mikor az egész falu suttozni kezdte, hogy a disznó megdöglött, s ezért valakinek meg kell halni. Ez rendjén is volt, mondta válaszul a pincér kérdezősködésére. Ez a szokás. Ha a szeretett disznó megdöglök, a tulajdonosnak a szokás törvényei szerint útra kell kelnie, és meg kell ölnie valakit, akárkit. Legjobb persze, ha azt öli meg, aki varázslatával megbetegítette a disznót. De ha ezt nem találja, akárki megteszi. Így szemelték ki Kvéket is a vérbosszúra.

Dag Daughtry erre a hetedik üveg sört is megitta, annyira hatott rá komor romantikájával ez a sötét dzsungeltörténet, melyben vadidegent is megölnek azért, mert egy disznó megdöglött.

Az ösvényekre kiküldött őrszemek - mesélte tovább Kvék - hírül hozták, hogy közeledik a két gyászoló disznótulajdonos, s a faluból mindenki a dzsungelbe menekült, s ott felmásztak a fákra - mindenki, kivéve Kvéket, aki nem tudott fára mászni.

- Én úgy élni - fejezte be Kvék -, én nem csinálni izé disznó beteg.

- Én úgy élni - mondta Dag Daughtry -, te igen sok ördögösködni izé disznónak. Te lenni, mint pokol. Te csinálni minden beteg, ami ránézni téged. Te engem csinálni igen nagyon beteg.

A pincérnek szinte szokásává vált, hogy a hatodik üveg után, mielőtt a falnak fordult volna, elmondatta Kvékkel a történetet. És visszaálmódta magát gyermekkorába, mikor még távoli országok vad kannibáljairól szóló meséken izgult, s arról ábrándozott, hogy egyszer majd saját szemével láthatja őket. Most pedig itt van - szokott magában kuncogni -, s egy igazi, valóságos kannibál a rabszolgája.

Kvék valóban rabszolga volt, éppúgy, mintha Daughtry árverésen vette volna. Valahányszor a pincér átköltözött a Burns Philp flotta egyik hajójáról a másikra, mindig kikötötte, hogy Kvék vele jöhessen, s igazságosan megkapja a maga tíz shilling bérét. Kvéknek ebben a kérdésben nem volt szava. Daughtrynak nem kellett rá vigyáznia, még akkor se, ha Kvéknek kedve támadt, hogy valamelyik ausztráliai kikötőben megszökjön. Elvégezte ezt Ausztrália a maga „színfehér” politikájával. Senki színes bőrű, akár maláji, akár japán vagy polinéziai, nem léphetett Ausztrália földjére, míg le nem tette a kormányzat kezébe a száz font biztosítékot.

De nem jött Kvéknek kedve meglépni más szigetekre sem, amelyeket a *Makambo* meglátogatott. Lába soha más földet nem taposott, csak a Vilmos király-szigetét, ez volt hát számára a mérce, ezzel mért minden szigetet. Mivel pedig a Vilmos király-szigeten emberevők éltek, arra az eredményre kellett jutnia, hogy a többi szigeten is hasonló érendi szokásoknak hódolnak.

Ami egyébként a Vilmos király-szigetét illeti, a *Makambo*, mely a *Cockspur* régi útvonalán közlekedett, minden tizedik héten meglátogatta: de Daughtry azzal a szörnyű fenyegetéssel tudta legjobban megrémíteni Kvéket, hogy partra teszi azon a helyen, ahol a két ügybuzgó fiatalember még mindig gyászolja a disznáját. És valóban, szabályos programjuk volt minden alkalommal, hogy kieveztek a *Makambo*hoz, megkerülték, s vadul fintorogtak föl Kvékre, aki visszafintorgott rájuk a korlát fölött. Daughtry még uszított is ezekre a kölcsönös bájfintorokra, mert Kvéket meg akarta riasztani, hogy soha többé ne kívánozzék vissza szülőfalujába.

Ami a hazakívánczozást illeti, Kvék semmi kedvet sem érzett, hogy elhagyja gazdáját, aki végezetül is jóindulatú és igazságos volt, soha kezét nem emelt rá. Kvék gyorsan átesett az első tengeribetegségen, nem is kapta meg soha többé, mert szárazföldre nem lépett: így aztán meg volt győződve róla, hogy földi paradicsomban él. Sosem kellett azon bánkódnia, hogy nem tud fára mászni, mert sohasem fenyegette veszély. Rendszeresen kapott enni, amennyit csak akart, és micsoda ételeket! Falujában még elképzelni sem tudták volna azt a sokféle csemegét, amit ő naponta bekebelezett. Ezek a dolgok átsegítették a honvágy egy kisebb rohamán, s nálánál boldogabb ember még soha nem hajózott a tengeren.

Kvék volt az, aki a kajütblakon át beráncigálta Mihályt Dag Daughtry lakosztályába, s aztán várta, hogy a kiváló férfiú az ajtónak kerülve megérkezzék. Mihály közben gyorsan körülnézett, végigszagolta az ágyat és az ágy alját, s megállapítva, hogy Jeromos nincs itt, maradéktalanul Kvéknek szentelte figyelmét.

Kvék igyekezett barátságosan viselkedni. Rokonszenve jeléül kis kotyogó hangot hallatott, de Mihály rávicsorgott a feketére, aki meg merte érinteni őt - Mihály úgy tanulta, hogy az ránézve szégyen, s a néger most meg merészeli szólítani őt, őt, aki csak a fehér istenekkel érintkezik.

Kvék bután csukladozó nevetéssel túltette magát a visszautasításon, s közelebb akart lépni az ajtóhoz, hogy rögtön ki tudja nyitni, ha gazdája jön. Alig emelte fel a lábát, Mihály nekiugrott. Kvék azonnal letette a talpát, s Mihály lefőkezett, de továbbra is éberén őrködött. Mást nem tudhatott erről a furcsa feketéről, csak azt, hogy fekete, s a fehér gazda távollétében minden feketét őrizni kell. Kvék most lassan csúsztatva lábát a padlón, de Mihály ismerte a csejt, és szőrét borzolta és morogva megállította.

Ez a jelenet tárult Daughtry szeme elé, mikor belépett: hosszan bámulta Mihályt a lámpafényben, és közben felismerte a helyzetet.

- Kvék, te csinálni járás tied láb - parancsolta, hogy megbizonyosodjék a dolog felől.

Kvék olyan szemrehányóan pillantott Mihályra, hogy az magában is elég bizonyíték volt, de a pincér nem vonta vissza a parancsot. Kvék vonakodva engedelmeskedett, de alig mozdult a lába egy-két centimétert, Mihály már nekitámadt. A néger lába és lábszára szinte megkövült, Mihály pedig megfélemlítésül merev léptekkel félig megkerülte.

- Odaszögezett a padlóra, mi? - kuncogott Daughtry. - Ez aztán négerfogó kutya, az áldóját! Hé, te Kvék, te hozni nekem két ízé üveg sört onnan jégsekreány - parancsolta ellentmondást nem tűrő hangon.

Kvék könyörgően nézett rá, és nem mozdult. Akkor se mozdult, mikor a pincér még nyersebb hangon ismételte meg parancsát.

- Ha te nekem nem hozni két izé üveg sör - erőszakoskodott Daughtry -, én neked biz' isten lekenni sok frász meg egy nagy flemm. Ha te nekem nem hozni rögtön, én téged csinálni partra menni, és sétálni Vilmos király-sziget.

- Én nem tud - morogta félénken Kvék. - Övé kutya szeme nézni hozzám igen sok. Én nem szeretni kutya kai-kai engem.

- Te félni kutya? - kérdezte a gazdája.

- Úgy élni, én borzasztó félni kutya.

Dag Daughtry odavolt a gyönyörűségtől. Meg is szomjazott part menti kirándulásán, hát nem nyújtotta tovább a jelenetet.

- Hé, te kutya! - mondta Mihálynak. - Izé fiú lenni jó. Te érteni? Ez lenni jó.

Mihály farkát csóválta és fülét hegyezte annak jeléül, hogy igyekszik megérteni. Mikor a pincér Kvék vállára veregetett, Mihály előrelépett, s végigszimatolta a két lábat, melyeket eddig a földhöz szegezett.

- Indulni el - parancsolta Daughtry. - Indulni el lassan izé - figyelmeztette a négert, bár nem sok szükség volt rá.

Mihály felborzolta a szőrét, de engedélyezte az első félénk lépést. A másodiknál feltekintett Daughtryra, hogy megbizonyosodjék.

- Jól lenni - nyugtatták meg. - Izé fiú lenni enyém. Lenni jó fiú, én mondani.

Mihály mosolygó szemmel jelezte, hogy érti, aztán hanyagul elfordult; a padlón talált egy nyitott ládikát, amely teknőccsontot, fémfűrészeket és dörzspapírt tartalmazott, azt kezdte vizsgálni.

- És most - dörmögte Dag Daughtry fennhangon és nyomatékosan, s egy sörösüveget szorongatva hanyatt dőlt karosszékében, míg a lábánál térdeplő Kvék kifűzte a cipőjét -, most nevet keresünk önnek, kutya úr, olyan nevet, ami az ön neveltetéséhez méltó s az én képzeletemnek dicséretére válik.

4.

Az ír terrier, ha felnőtt, nemcsak bátorságával, hűségével és ragaszkodásával tűnik ki, hanem hidegvérével, önuralmával és nyugalomával is. Sokkal nehezebb megvadítani, mint más fajtájú kutyákat; gazdája hangját felismeri, és engedelmeskedik neki a harc őrjöngő kavarodásában is; és sohasem kap ideges, hisztérikus rohamokat, ami pedig más kutyákkal, például a fox-terrierekkel közönségesen megesik.

Mihályban nyomát sem lehetett találni a hisztériának, bár sokkal hevesebb és ingerlékenyebb vérmérsékletű volt, mint fivére, Jeromos; apja és anyja pedig hozzá képest egyenesen higgadt öregeknek látszottak. A felnőtt Jeromosnál sokkal játékosabb és csintalanabb volt a felnőtt Mihály. Színültig habzó kedve a legkisebb mozdulattól kicsordult, s később azt is bebizonyította, hogy egy kölyökkutyát is holtra tud fárasztani folytonos játékával. Egyszóval Mihály vidám lélek volt.

A „lélek” szó szándékosan áll itt. Bármilyen legyen is az emberi lélek - éltető szellem, én, személyiség vagy tudat -, ennek a megfoghatatlan valaminek Mihály kétségkívül birtokában volt. Lelke csak fokozatokban különbözött az emberi lélektől, de számos tulajdonságában egyezett vele. Ismerte a szeretetet, bánatot, örömet, haragot, gőgöt, önérzetet, humort. Az emberi lélek három alaptulajdonsága az emlékezőtehetség, az akaraterő és a felfogóképesség; s az emlékezőtehetség, az akaraterő és a felfogóképesség Mihályban is élt.

Öt érzékszervén át érintkezett a külső világgal, éppen úgy, mint az ember. Ez az érintkezés érzékelést eredményezett benne, mint az emberben. Az érzékelések némelykor érzelmekké sűrűsödtek nála is, mint az embernél. Sőt benne is megvolt a megfigyelés képessége, s élt is vele, s ezek a megfigyelések agyában képzetekké terebélyesedtek éppúgy, mint az ember agyában. Nála ezek bizonyára nem lehettek olyan mélyek, gazdagok és rejtélyesek, mint az embernél, de mégiscsak képzetek voltak.

De helyes lesz talán enyhíteni egy kicsit az ember legfőbb tulajdonságainak ezt a megszegő-nítő azonosítását, s elismerni, hogy Mihály érzékelése nem volt minden esetben olyan finom, mint az emberé; példának okáért a talpa sokkal kevésbé vette fel a tűszúrást, mint az ember tenyere. Ha agyában gondolatot ébresztett a tudat, ez a gondolat, el kell ismerni, sokkal tompább, ködösebb volt az emberi agy hasonló folyamatánál. Továbbá azt is el kell ismerni, hogy Mihály, ha tízezer évig él is, soha nem tudott volna bebizonyítani egy euklideszi tételt, hogy megoldani egy négyismeretlenes egyenletet. De azt minden kétséget kizáróan fel tudta fogni, hogy három csont több, mint két csont, és tíz kutya együtt sokkalta félelmetesebb csapat, mint két kutya.

Egy dolgot azonban nem fogunk elismerni: azt, hogy Mihály ne tudott volna éppoly hűségesen, teljes szívéből, önzetlenül, örülten és önfeláldozóan szeretni, mint az emberek. Igen, tudott így szeretni - nem azért, mert Mihály volt, hanem: mert kutya volt.

Mihály jobban szerette Kellar kapitányt, mint a maga életét. Akárcsak Jeromos a Parancsnokért, ő is habozás nélkül kockáztatta volna az életét Kellar kapitányért. És mikor az idő múlásával egyre szilárdabban hitte, hogy Kellar kapitány eltávozott az elkerülhetetlen semmibe, éppúgy, mint Meringe és a Salamon-szigetek, akkor meg az lett a sorsa, hogy éppoly végletesen szeresse a hatüveges pincért, kutyaértő ügyességét és elbűvölő cuppantásait. Kvék? Nem, őt nem szerette. Kvék néger volt, Kvéket csak elfogadta mint tartozékot, mint egy emberi táj egyik darabját, mint Dag Daughtry ingóságát.

Új istenét azonban nem Dag Daughtry néven ismerte; Kvék „gazdának” szólította urát, de Mihály hallotta, hogy más fehér embert is így hívnak a négerek. Sokszor hallotta, hogy a feketék „gazdának” mondták Kellar kapitányt.

Duncan kapitány „Pincérnek” hívta a pincért. Mihály hallotta, hogy vele együtt a tisztjei s az utasok is ezen a néven szólítják Daughtryt; s így Mihály Pincérnek nevezte kétlábú istenét, aki ettől fogva Pincér néven élt tudatában és gondolataiban.

Itt volt aztán a maga nevének kérdése is. Hajóra szállása után való este Daughtry alaposan megbeszélte vele a dolgot. Mihály a hátsó részén ült, alsó állkapcsát végigfektette Daughtry térdén, szeme izzóan kitágult és összehúzódott, füle hol figyelően ágaskodott, hol meg lekonyult, tömpe farkával szinte önkívületben kopogott a padlón.

- Így van ez, fiam - mondta neki a pincér. - Apád, anyád ír. Ne is tagadd, gazember.

A gazembert, vagyis Mihályt felbátorította a hang félreismerhetetlen kedvessége és vidámsága, egész testét riszálta a gyönyörűségtől, s farka dupla koppantásokat vert ki a padlón. Nem mintha értett volna egy szót is, de értette a beszéd mögött azt a valamit, ami megtöltötte a hangok sorát a fehér istenek titokzatos szeretetreméltóságával.

- Sose szégyelld az őseidet. És vedd eszedbe, hogy isten szereti az íreket. Kvék! Te menni hozni nekem két izé üveg sör jégsezkrény. Hiszen lerí a pofádról, barátocskám, hogy ír még a farkad vége is. (Mihály farka indulót dobolt a padlón.) Csak te ne akarj nekem hízelegni. Még jó, hogy ismerem azt a dörgölőzködő, alamuszi, behízeltgő természetedet. Majd megmutatom, hogy engem nem lehet levenni a lábamról. Én a szívemet réges-régóta sörben áztatom. Azért loptalak, hogy eladjalak, nem azért, hogy szeresselek. Volt idő, mikor még szerettelek volna; de akkor még én meg a sör nem voltunk egymásnak bemutatva. Húsz ficcsért akármelyik pillanatban eladlak, ha alkalom nyílik rá, csak guberálják ki a pénzt. Nem fogok beléd szeretni, arra mérget vehetsz. Hanem azt akartam éppen mondani, mikor alamuszi viselkedéssel illetlenül félbeszakítottál...

Itt megállt, hogy szájához emelje a nyitott üveget, melyet Kvék odanyújtott neki. Sóhajtott, keze fejével megtörölte ajkát, és folytatta:

- Furcsa dolog, fiacskám, ezzel a fene sörrel. Kvék, ez a vigyorgó, Matuzsálem-pofájú majom, az enyém. Én meg, esküszöm, a söré vagyok, sok söré, üveg üveg hátán, egész hegyek üvegből, egy hajó elsüllyedhetne ennyi sörben! Hej, de irigyellek, te kutya; letetted magad ide, szép kényelmesen, aztán nincs a testedben egy csöpp alkohol se! Lehetek én a gazdád, lehet a gazdád az, aki ad nekem húsz ficcsét, de a sör nem lesz soha a gazdád. Szabadabb ember vagy, mint én, kutya úr, bocsáss meg, nem tudom a nevedet...

Kiszopta az üveget, odalökte Kvéknek, s intett neki, hogy nyissa ki a másikat.

- Nem olyan könnyű neked nevet adni, fiam, azt jól meg kell gondolni. No persze, ír név kell, de mi? Paddy? Hát rázhatod is a fejed. Nincs benne egy szikra finomság. Nem vagy te rakodómunkás. Ballymena megtenné, de az meg asszonynévnek hangzik, ugye, fiú? Hiszen fiú vagy. Most eszembe jutott valami. Ide figyelj, Banshee Fiú? Hű, de rohadt! Irlandi Legény!

Jóváhagyóan bólintott, s a második üvegért nyúlt. Ivott és töprengett, és megint ivott.

- Megvan! - nyilatkoztatta ki ünnepélyesen. - Killeny nagyon kedves név. Killeny Fiú, ez éppen neked való. Hogy tetszik nagyságodnak? Előkelő, méltóságteljes, mint egy gróf... vagy egy megtollasodott serfőző neve. Hej, életem során de sok ilyen nemesurat segitettem én a vagyonához!

Végzett az üveggel, hirtelen marokra fogta Mihály pofáját, és előredőlve a kutya orrához dörgölte a magáét. Aztán éppolyan hirtelen elengedte. Mihály farka dobolt, szeme ragyogott, úgy bámult fel istene arcába. Igazi lélek vagy belső lét vagy szellempára derengett kutyaszemében, tele ragaszkodó szeretettel bámulta ezt a dérverte hajú istent, aki érthetetlen dolgokat mesélt neki, de a puszta hangja is elképzelhetetlenül édes híreket hozott szívének.

- Hej! Kvék, te!

Kvék a földön kucorgott, fenekét a sarkára eresztette; csiszolta a teknőcfésűt, melyet gazdája tervezett és faragott ki; most abbahagyta, s várta a parancsot, hogy engedelmeskedhessék.

- Kvék, te izé, te mostan megtanulni kutya izé név. Neki van név Killeny Fiú. Te rakni név belül tied fejedbe. Ha te beszélni kutya izé, te beszélni neki: Killeny Fiú. Érteni? Ha te nem érteni, én beverni tied tökfét. Killeny Fiú, érteni? Killeny Fiú, Killeny Fiú.

Kvék lehúzta a pincér cipőjét, Daughtry meg álmos szemmel figyelte Mihályt.

- Megtaláltam, komám - jelentette ki, mikor felállt, s az ágya felé imbolygott. - Megtaláltam a neved, aztán megvan a leírásod is, ezt is megtaláltam: érzékeny idegrendszerű, de megfontolt. Illik rád, mint zsákra a folt.

Még akkor is motyogott, mikor Kvék segítségével hálólhelyére hömbölyödött.

- Érzékeny idegrendszerű, de megfontolt. Az vagy, Killeny Fiú, érzékeny idegrendszerű, de megfontolt.

Kvék folytatta a csiszolást. Akadozva, reszkető szájjal, hangtalanul suttogott, aztán zavarában redősre húzta homlokát, s megszólította a pincért:

- Gazda, mi lenni név övé kutya izé?

- Killeny Fiú, te gyapjas fejű emberevő, te - morogta Dag Daughtry álomnasszal. - Kvék, te fekete vérivó, szaladni hozni nekem egy sörösüveg izé jégsekreény.

- Nem menni, gazda - mondta a fekete reszkető hangon, s leste éberen, hogy mit vágnak hozzá.

- Hat üveg izé gazda, már mind vége.

Felelet helyett a pincér felhorkant álmában.

A fekete tovább csiszolta a teknőc héját lepragörccsös ujjával; a homlokán, két szeme között, alig észrevehetően megvastagította a bőrt a betegség; a csiszolás közben Kvék folytonosan mozgó szájjal újra meg újra elismételte magában:

- Killeny Fiú... Killeny Fiú.

5.

Mihály jó néhány napig nem látott mást, csak Pincért és Kvéket. Éspedig azért, mert be volt zárva a Pincér kabinjába. Senki sem sejtette, hogy a hajón van, s Dag Daughtry, aki világosan tudta, hogy fehér ember kutyáját lopta el, abban reménykedett, hogy titokban tarthatja Mihály jelenlétét, és majd partra csempészi a kutyát, ha a *Makambo* kiköt Sydneyben.

A pincér hamarosan felismerte Mihály bámulatos tanulékonyágát. Gondos etetés során egyszer csirkecsontot adott neki. Két lecke kellett mindössze, s Mihály megtanulta, hogy csak az ajtóhoz legközelebb eső sarokban, a padlón szabad csirkecsontot rágnia. Leckének is alig lehet nevezni őket, hisz öt percen belül zajlott le mind a kettő, s egyik-egyik nem tartott tovább fél percnél. Ettől fogva Mihály, ha csontot kapott, már vitte is biztatás nélkül, magától értetődően a sarokba.

S miért ne tette volna? Megvolt hozzá az értelme, hogy felfogja: mit kíván tőle Pincér; s megvolt a szíve, hogy boldog legyen, ha Pincérnek szolgálhat. Pincér isten volt, kedves isten, aki szerette őt hangjával és ajkával, szerette őt simogatásával, orrdörzsöléssel vagy öleléssel. A szolgálatkészség mindig a szeretet földjében virágzott igazán, Mihályé is. Ha a Pincér azt parancsolta volna, hogy ne nyúljon a csirkecsonthoz, mikor az már a sarokban van, Mihály azzal szolgált volna, hogy nem nyúl hozzá. Ez a természete a kutyának, az egyetlen állatnak, mely vidáman, boldogan, örömeiben ugrándozva hagyja ott az ételt, hogy elkísérje gazdáját, vagy szolgáljon neki.

Dag Daughtry voltaképpen minden szabad idejét a bebörtönzött Mihállyal töltötte, aki parancsra hamar megtanulta, hogy nem szabad nyüszítenie és ugatnia. Mihály igen sokat tanult az együttlét óráiban. Daughtry észrevette, hogy egyszerű kívánságokat, mint: „nem”, „kelj föl” és „feküdj le”, megért már, s engedelmeskedik nekik; fejlesztette hát őket, s most már ilyesmikre tanította Mihályt: „menj az ágyba, és feküdj le”, „menj az ágy alá”, „hozd ide az egyik cipőt”, „hozd ide mind a két cipőt”. S majdnem minden fáradság nélkül megtanította, hogy bukfecezzzen, imádkozzék, halottnak tegye magát, pipázva, kalappal a fején üljön, tudjon két lábon állni, sőt sétálni is.

Itt volt aztán a „nem szabad, szabad” mutatványa. Daughtry egy darab orrcsiklandó, illatos húst vagy sajtot tett a fekvőhely szélére, Mihály orrával egy magasságban, és annyit mondott csak: „nem szabad”. Mihály hozzá nem nyúlt volna az ételhez, míg el nem hangzott a várva várt „szabad”. Ha a „nem szabad” még érvényben volt, Daughtry nyugodtan elhagyhatta a kabint, s ha egy félórát vagy akár három órát volt is oda, visszatértekor érintetlenül találta az ételt, Mihály meg esetleg aludt az ágy fejénél, a sarokban, melyet fekvőhelyeül jelöltek ki. Egyszer, amikor a mutatványt tanulni kezdték, a pincér elhagyta a szobát, és Mihály sóvárgó orrát csak néhány centiméter választotta el a tiltott falattól, Kvék játékból az ételért nyúlt, s Mihály állkapcsának villámgyors harapása feltépte a kezét.

Ami mutatványt Mihály örömeit megcsinált Pincérnek, azt Kvéknek nem volt hajlandó megcsinálni, ámbár Kvékben nyoma sem volt aljasságnak vagy gonoszságnak. Mihályt öntudata első derengésétől arra tanították, hogy különbséget tegyen feketék és fehérek között. A feketék mindig szolgálai a fehéreknek - legalábbis így tapasztalta; és mindig gyanúsak, mindig valami gázságot forralnak, s gondosan kell rájuk vigyázni. A kutya kötelessége, hogy fehér istene szolgálatában éberen szemmel tartson minden jövő-menő feketét.

Mihály mégis eltúrta, hogy Kvék élelem és víz dolgában és egyéb tisztségekben is kiszolgálja őt, eleinte csak akkor, amikor Pincér kötelességét teljesítette a hajón, később aztán mindig megengedte. Rájött anélkül, hogy gondolkodott volna rajta, hogy mindaz, amit Kvék tesz érte, mindaz az étel, amit Kvék rak elébe, valójában nem Kvéktől származik, hanem Kvék gazdájától, aki az ő gazdája is. Kvék azonban nem neheztelt Mihályra, s maga is annyira törődött ura kényelmével és jólétével, hogy az ő kedvéért dédelgette Mihályt. Hisz ura szabadította meg azon a szörnyű napon a Vilmos király-szigeten a két bánat sújtotta disznótulajdonostól. Kvék látta, hogy a kutya egyre jobban befurakszik gazdája szeretetébe, s lassan ő maga is őszintén szívébe zárta Mihályt - mint ahogy általában imádta a Pincér minden holmiját, a cipőjét, amit kipucolt, a ruhát, amit kitisztított és rendbe tett neki, vagy akár a hat sörösuveget, amit naponta a jégsekreénybe kellett tennie.

Kvékben egy morzsányi uralkodóképesség sem bujkált. Mihály pedig született arisztokrata volt. Mihály szeretetből hajlandó volt Pincért szolgálni, de a gyapjas hajún uralkodott. Kvékben túltengett a rabszolgatermesztet, Mihályban alig lehetett volna többet felfedezni belőle, mint azokban az észak-amerikai indiánokban, akikkel hiábavaló kísérleteket végeztek, hogy rabszolgává tegyék őket a kubai ültetvényeken. Mindez pedig nem volt sem Kvék személyes hibája, sem Mihály érdeme. Mihály örökölt természetét, melyet évtizedeken át tenyésztett ki az ember, főként heveségből és hűségéből állott. S a heveség és hűség, ha összetalálkozik, minden esetben büszkeséget szül. És a büszkeség el nem lehet méltóság nélkül, sem a méltóság higgadság nélkül.

Mihály csúcsteljesítménye Daughtry vezetése alatt az volt, hogy a kabinban az első napok folyamán megtanult ötig számolni. Ehhez azonban szokatlanul nagy értelmi adottságai ellenére is sok óra munkája kellett. Először is meg kellett tanulnia a számok nevét, másodszor meg kellett tanulnia, hogy szemével lásson és agyával megkülönböztessen egyes tárgyakat a tárgyak minden más csoportjától, fel egészen az ötös csoportokig; és harmadszor, hogy elméjében kapcsolatot találjon egy tárgy vagy a tárgyak valamilyen csoportja s a pincér által kimondott számnév között.

Az oktatáshoz Dag Daughtry madzaggal összekötött papírgombócokat használt. Begurította az öt gombócot a fekvőhely alá, s megparancsolta Mihálynak, hogy hozzon elő hármat, és Mihály se nem két, se nem négy gombócot, hanem éppen hármat kotort elő, s adott gazdája kezébe. Mikor Daughtry hármat dobott az ágy alá, és négyet kért, Mihály kihozta a három papírgalacsint, hasztalanul kutatott a negyedik után, aztán farkcsóválással és apró szokellésekkel könyörögve körültáncolta Pincért, végre felugrott az ágyra, és a párnák vagy a pokrócok alól megszerezte a negyediket is.

Hasonlóan ment más ismert tárgyakkal is. Akár cipőről, akár ingről vagy párnahuzatról volt szó, ötig Mihály előhozta a kért mennyiséget. És Mihály, aki ötig tudott számolni, matematikai képességével közelebb állott a vén tulagi néger képességeihez, aki ötös egységekben számolta a dohányrudacskákat, mint Dag Daughtryhoz, aki tudott szorozni és több számjeggyel osztani. Ugyanúgy, a matematikai tudásnak ugyanazon a létráján még nagyobb távolság választotta el Dag Daughtryt Duncan kapitánytól, aki a matematika segítségével vezette a *Makambót*. Legnagyobb volt a matematikai különbség Duncan kapitány és a csillagász között, aki feltérképezte az eget, s elhajókázott ezermillió mérföldre a csillagok közé, s aki odalökött néhány ismeretfoszlányt - matematikai tudásának morzsáit - Duncan kapitánynak, s képessé tette őt, hogy napról napra megállapítsa a *Makambo* helyét a tengeren.

Csak egyetlen dologban tudott Kvék uralkodni Mihályon. Kvéknek volt egy dorombja, s ha a *Makambo* világa és a pincér szolgálata terhessé vált, szájába vette a kezdetleges hangszert, ujjaival hátborzongató dallamokat csalt ki belőle, s időn és téren át a Vilmos király-szigetre

álmodta vissza magát; Mihály ilyenkor énekelni vagy inkább vonítani kezdett, ámbár vonításában megvolt ugyanaz a hajlékony lágyság, mint a Jeromosében. Mihály nem akart vonítani, de lényének vegyi összetétele miatt ugyanolyan kényszerűen reagált a zenére, mint egyik elem reagál a másikra a laboratóriumban.

Míg elzárva élt Pincér kabinjában, vigyázni kellett, hogy a hangjával hírt ne adjon magáról; így hát Kvéknek a kazánház feletti rácsozat tikkasztó hőségében kellett dorombjával vigasztalódnia. De ez nem tartott sokáig, mert akár a vak véletlen, akár a végzet sorai, melyek már írva álltak az élet könyvében, mielőtt még a világ alapjai letétettek volna, Mihályt olyan kalandra szánták, amely nemcsak a maga sorsába nyúlt bele, hanem Kvék és Dag Daughtry sorsába, sőt kiszabta még a haláluk és temetésük helyét is.

6.

A kaland, amely annyira megváltoztatta a jövőt, akkor esett meg, mikor Mihály félreérthetetlen módon mindenkinek tudtára adta jelenlétét a *Makambón*. Ez elsősorban Kvék hanyagságának volt köszönhető, mert Kvék nem csukta be rendesen a kabinajtót. A *Makambo* ringott a nyugodt tengeren, az ajtó kicsapódott meg becsapódott, néha tárva-nyitva állt, aztán neki-vágódott a zárnak, de nem elég erősen, hogy végleg becsukódjék.

Mihály azzal az ártatlan szándékkal lépte át a magas küszöböt, hogy csak a közvetlen szomszédságot tapasztalja ki. De alighogy kijutott, egy erősebb hullámtól az ajtó bevágódott, és végképp becsukódott mögötte. Mihály azonnal visszakíváncozott. Az engedelmesség érzése igen erős volt benne, mert szíve mélyéből szolgálni akarta urát, s a néhány napos fogságból minden töprengés nélkül megérezte vagy megsejtette vagy kitalálta: Pincérnek az a kívánsága, hogy ő a kabinban maradjon. Hosszú ideig ült a bezárt ajtó előtt, bánatosan nézegette, de ahhoz túlságosan bölcs volt, hogy ilyen lélektelen tárgyat megugasson vagy megszólítson. Kiskölyök korában az is része volt neveltetésének, hogy csak élőlényeket lehet megmozdítani könyörgéssel vagy fenyegetéssel, s ha élettelen dolgok mozognak, mint például most az ajtó, sohasem a maguk erejéből mozdulnak meg, és süketek mindenre, amit az élet mondhat nekik. Néhányszor végigment a rövid keresztfolyosón, melyre a kabin nyílt, s nézegetett fel s alá a jobbról balra futó folyosón.

Majd egy óra hosszat csinálta ezt, s mindig vissza-visszatért az ajtóhoz, amely nem akart kinyílni. Akkor határozott gondolatra jutott. Mivel az ajtó nem nyílik ki, Pincér és Kvék pedig nem jönnek, ő fogja megkeresni őket. Amint a cselekvés eszméje tisztázódott agyában, félénkség és habozás és határozatlanság nélkül végiglépkedett a főfolyosón. Mikor a végére ért, követte a folyosó derékszögű fordulátát, s egy keskeny lépcsősorra bukkant. A sok szag között felismerte Kvékét és Pincérét, s tudta, hogy erre mentek.

A lépcsőn s fent a főfedélzeten már találkozott egy-egy utassal. Mivel fehér istenek voltak, nem utasította vissza köszöntésüket, de nem is állt meg, kiment a nyitott fedélzetre, ahol több fehér isten hevert nyugszékeken. De Kvékét és Pincért most sem látta. Újabb keskeny, meredek lépcső hívogatta, s Mihály feljutott a csónakfedélzetre. Itt még sokkal több istent talált a széles ponyvatető alatt - sokkal, de sokkal többet, mint amennyit egész életében látott.

A csónakfedélzet eleje hídban végződött, s ez nem emelkedett ki a fedélzet szintjéből, hanem egyszerűen a folytatása volt. A kormányosfülke árnyékos, szélmentes oldalára került, s itt találkozott végzetével: tudni kell ugyanis, hogy Duncan kapitány két foxterrierje mellett egy nagy perzsa macskát is tartott a hajón, s ennek a macskának született egy alom kölyke. Gyerekszobának a kormányfülkét választotta, s Duncan kapitány még azzal is kedveskedett neki, hogy egy dobozt adott kicsinyeinek, s a szállásmestereket a legszörnyűbb büntetésekkel fenyegette, ha valamelyik kismacskára rá találnak lépni.

Mihály azonban mit sem tudott erről, s a nagy perzsa macska előbb szerzett tudomást a kutya létéről, mint Mihály az övéről. Voltaképpen csak akkor vette észre, mikor a macska a kormányosfülke nyitott ajtaján át rávetette magát. Alig villant fel előtte a váratlan veszedelem, még nem is tudta jóformán, micsoda, hirtelen oldalt ugrott, és megmentette magát. Ő a maga szempontjából nem adott okot a támadásra. Felborzolt szőrrel meredt ellenfelére, felismerte benne a macskát, de az akkor már újra ugrott, a farka férfikar vastagságú volt, s az egész állat csupa karom, csupa köpködő őrzöngés, csupa bosszúszomj.

Ez már sok volt egy önérzetes ír terriernek. A macska második ugrására föllobbant benne a düh, oldalt pattant, hogy elkerülje a karmokat, aztán visszaperdült, hogy elkapja ellenfelét; a macska még a levegőben úszott, mikor Mihály állkapcsa egy rántással összezsapódott a gerincén. A következő pillanatban a macska törött gerinccel rugdalózott és vonaglott a fedélzeten.

Ez még csak a kezdetet jelentette. Nem is ugatás, hanem egyenesen visítás jelezte, hogy új ellenség közeledik; Mihály megpördült maga körül, de nem elég gyorsan. Két felnőtt, nagy foxi rontott neki oldalról, s föllokták, hogy elhemperedett a padlón. A két foxi egyébként elég régen, kiskölyök korában került a *Makambóra*. Dag Daughtry hozta őket a kabátzsebében - a szokott úton tett szert rájuk Sydneyben, a parton, s fejenként egy guinea-ért adta el őket Duncan kapitánynak.

A feltápáskodó Mihály most már valóban dühös lett. A szó szoros értelmében macskák meg kutyák potyognak az égből őrá, aki nem kezdett civakodni ellenfeleivel, még a létezésükről sem tudott, míg meg nem támadták. A foxterrierek vitézül viselkedtek, noha a hisztérikus düh erőt vett rajtuk, s Mihálynak estek, mihelyt az lábra állott. Az egyik agyara összezsattant Mihályéval, felhasogatták egymás ajkát, s a könnyebb kutyát hátralökte az összeütközés. A másiknak sikerült Mihályt oldalba kapnia, és vérző sebet ütnie a fogával. Testének villámgyors, csaknem görcsös csavarodásával Mihály kiszabadította oldalát a foxi szájából, amelyben ott maradt egy csomó szőr, aztán átharapott egy fület, hogy a két fogsora összekoccant. A foxi kínjában élesen felvonított, és olyan hevesen ugrott hátra, hogy Mihály fogai rojtosra fészültek a fülét.

Az első foxi megint Mihálynak esett, s ő megpördült, hogy szembefogadja, mikor újabb támadó lépett fel, megint csak kihívás nélkül: Duncan kapitány, aki feldühödött macskája pusztulásán. Csüddel rúgott, egyenesen Mihály mellkasa alá; Mihálynak elállt a lélegzete, egész teste levegőbe emelkedett, és súlyosan az oldalára zuhant. A két terrier tüstént rajta volt, belévájták fogukat, szájuk megtelt Mihály egyenes, durva szőrével. Igyekezett felkecmeregni, de még fektében összezsattintotta állkapcsait az egyik foxi lábán; az vinnyogott fájdalomában, s három lábon visszavonult; a negyediket, egyik mellső lábát, felhúzza tartotta, mert Mihály fogai összezúzták a csontját.

Kétszer tépte meg Mihály a másik négy lábú ellenséget, aztán körben kergette, őutána viszont Duncan kapitány rohant. Hogy tért nyerjen, Mihály átlósan keresztülvágta a foxi menekülésének körívét, s félig oldalt, hátulról elkapta fogával az ellenség nyakát. A foxterriert futtában érte a nálánál jóval súlyosabb kutya rohama, s nehéz dobbantással vágta a fedélzetre. Ezzel egy időben célba talált Duncan kapitány második rúgása, s olyan erővel taszította meg Mihályt, hogy hatalmas sebet ejtve, kitépte a kutya összeszorított fogsorát a foxi húsból.

Akkor Mihály nekifordult a kapitánynak. Mit számított az, hogy fehér isten? Mihályt, aki békésen kereste Kvéket és Pincért, feldühítette a sok támadás, a sok ellenség, s most nem mérlegelte a dolgot. Azonfelül Duncan kapitány idegen fehér isten volt, akit eddig sohasem látott.

Eleinte morgott és kaffogott. De egy istent megtámadni: súlyos vállalkozás, és Mihály egészen elnémult, mikor előreugrott, hogy elkapja a rúgásnak indult lábat. Most sem ugrott szemközt, hanem éppúgy kitért oldalt, mint a macska ellen, aztán egy testfordulattal elkapta a lábat, mikor az elzúgott mellette. Olyan sok négeren gyakorolta ezt a fogást Meringe-ben és az *Eugénie* fedélzetén, hogy végül már gyakrabban alkalmazta sikerrel, mint sikertelenül. Két fogsora a fehér vászonnadrág szarát harapta át, és akkorát rántott Duncan kapitány lábán, hogy a felbőszült tengerész elvesztette egyensúlyát. Csaknem hasra esett, óriási erőfeszítéssel mégis

álva maradt, keresztülbotlott Mihályon, aki újabb harapásra készült, vadul körbetántorgott, s végül leült a fedélzetre.

Nem lehet tudni, hogy meddig ült volna itt, lélegzet után kapkodva, mert Mihály foga a vállá húsos részébe mélyedt, és ettől olyan gyorsan talpra ugrott, amilyen gyorsan csak kövérsége engedte. Mikor a kapitány felemelkedett, Mihály elhibázta a lábikráját, de a másik lábán cafatokra tépte a nadrágot, s közben akkora rúgást kapott, hogy majd egy méternyire a fedélzet fölé emelkedett, félbukfencet csinált, és hanyatt zuhant a padlóra.

Eddig a kapitány volt a bösz támadó, s most is meg akarta ismételni a rúgást, mikor Mihály lábra állt, és a levegőbe lendült. Már nem a lábszárat vagy a combot kereste, hanem a torkot. Túlságosan magasan volt, nem érte el, de fogára vette a lobogó fekete nyakkendőt, s miszlikké tépte, mikor testsúlya visszarántotta a fedélzetre.

Nem annyira ez a támadás készítette Duncan kapitányt arra, hogy teljesen védelembe vonuljon, és lassan hátrálni kezdjen, hanem inkább Mihály némasága. Ez a némaság olyan fenyegető volt; mint a halál. Nem hallatszott morgás, sem fenyegető, mély hörgés. A kutya merev tekintettel, hunyorgás nélkül ugrott újra és újra. Nem morgott, mikor támadott, nem vonított, mikor rúgás érte. Hiányzott belőle az ütéstől való félelem. Tom Haggin gyakran dicsekedett, hogy Briggi és Terrence nem rettennek vissza az ütéstől, s ez a tulajdonságuk tovább élt Mihályban és Jeromosban is. Természetük azt parancsolta, hogy bátran ugorjanak szembe az ütéssel, és ériék el azt a lényt, aki üt. Némán szoktak támadni, némán folytatták a támadást, s ebben a némaságban a halál komolysága lappangott.

Így harcolt Mihály is. A kapitány rugdalózva hátrált, ő pedig ugorva, tépve támadott. Duncan kapitányt egy matróz mentette meg, aki egy bot végére kötött felmosóronggyal közbelépett: a rongyot ügyesen Mihály szájába lökte, s arrébb taszította a kutyát. Az először önkéntelenül összezárta a száját, de mindjárt ki is köpte a rongyot, s többé nem harapdálta, mert rájött, hogy élettelen tárggyal van dolga, s fogával úgysem tudna neki fájdalmat okozni.

A matróz is csak annyiban érdekelte, hogy ki akarta kerülni. Mihály célja Duncan kapitány volt, aki háttal a korlátnak támaszkodott, nehezen lélegzett, s a patakzó verejtéket törölgette arcáról. Amilyen soká tartott elmondani a csatát, kezdve a perzsa macska meggyilkolásán, egészen addig, hogy a matróz Mihály szájába lökte a rongyot, olyan gyorsan zajlottak le az események; s az utasok, akik felugráltak nyugszékeikről, és a tett színhelyére siettek, éppen akkor értek oda, mikor Mihály egy sikerült csellel elsiklott a matróz rongya mellett, Duncan kapitányra vetette magát, és olyan vadul vágta fogát az egyik kerek lábikrába, hogy a láb tulajdonosa dühös meglepetésében felordított, és összefüggéstelen káromkodásra fakadt.

Egy szerencsés rúgás hátravetette Mihályt, és megint módot adott a matróznak, hogy a ronggyal közbelépjen. Erre a jelenetre ért oda Dag Daughtry, s ott látta kikészült, vérző, szélhűdötten lihegő kapitányát, a kísérteties némaságban dühöngő Mihályt, egy ronggyal szájában, s a törött gerinccel vonagló nagy perzsa anyamacskát.

- Killeny! - kiáltotta Pincér parancsoló hangon.

Akármeekkora felháborodás és düh kavargott is Mihályban, gazdája hangja a tudatába hatolt: szinte abban a pillanatban lecsillapodott, füle leereszkedett, felborzolt szőre elsimult, ajka eltakarta agyarait, s fejét odafordítva, válaszul felpillantott.

- Gyere ide, Killeny!

Mihály engedelmeskedett - de nem sunyítva csúszott oda, hanem boldogan, sóváran ügetett Pincér lábaihoz.

- Feküdj le, Fiú!

Mihály félig megfordult, a megkönnyebbülés sóhajával elnyúlt, és vörösen villanó nyelvével megcsókolta Pincér cipőjét.

- A magáé ez a kutya, pincér? - kérdezte Duncan kapitány elfulladó hangon, melyben harag és elakadó lélegzet küszködött.

- Igen, uram, az enyém. Mit vétett a kutya, uram?

Mihály vétkeinek összessége a kapitányba fojtotta a szót. Csak mutogatni tudott a haldokló macskára, a maga tépett ruhájára és vérző sebeire s a két foxterrierre, melyek lábánál nyöszörögtek, és sérüléseiket nyalogatták.

- Hát ez igen szomorú, kérem... - kezdte Daughtry.

- Szomorú, az istenfáját! - szakította félbe a kapitány. - Hé, hajómester! Dobja ezt a kutyát a tengerbe!

- Dobjam a kutyát a tengerbe, uram, igenis, uram! - felelte a hajómester, de még habozott.

Dag Daughtry arcát öntudatlanul megkeményítette a görcsös elszánás, hogy makacsul ellenáll a maga csendes, nyugodt módján, ha kell, a végsőig, de célját el kell érnie. Mégis elég tisztességtudóan válaszolt, vonásai elernyedtek, s ravasz erőfeszítéssel felvették szokott jámborsága álarcát.

- Jó kutya ez, uram, békés kutya. El nem tudom gondolni, mitől vadulhatott meg ennyire. Biztosan volt oka rá, uram...

- Volt - szólt közbe az egyik utas, egy shortlandi kókuszültetvényes.

A pincér hálás pillantást vetett rá és folytatta:

- Jó kutya ez, uram, igen engedelmes kutya, uram, tessék csak meggondolni, hogyan hallgatott rám a legnagyobb bunyóban, idejött és lefeküdt. Olyan az esze, mint a villám: megtesz mindent, amit mondok neki. Tessék csak nézni, egy szóra barátkozni fog...

Odalépett a két hisztérikus foxihoz, s magához hívta Mihályt.

- Kutya lenni jó, érteni, Killeny, kutya lenni jó - duruzsolta, s egyik kezét rátette a foxira, a másikat Mihályra.

A foxi nyöszörgött, és erősen nyomakodott hátra, Duncan kapitány lábához, Mihály azonban lassú farkcsóválással és békésen laffogó füllel közeledett hozzá, közben felnézett Pincérre, hogy biztos legyen a dolgában, aztán megszagolta előbbi ellenfelét, sőt meg is simogatta nyelvével a füle tövét.

- Látja, uram, nincs ebben a kutyában komizás. De állja a sarat, uram. Derék kutya ez, uram, vitéz kutya. Ide, Killeny! Itt a másik. Lenni jó. Csókold meg, és béküljete össze. Jól van, így kell.

A másik foxterrier, amelyik a mellső lábán sebesült meg, türte Mihály szimatolását, csak a torka mélyéből tört fel hisztérikus morgás; de az már sok volt neki, hogy Mihály megnyalogatta. A sebesült foxi kitört, és Mihály orra meg nyelve felé kapott.

- Kutya lenni jó, lenni jó kutya, igen - figyelmeztette Pincér gyorsan Mihályt.

Az megértése jeléül a farkát csóválta, s a neheztelés legkisebb jele nélkül felemelte egyik mancsát, aztán játékosan, könnyed ütéssel, olyan legyintésformán nehezedett a foxi nyakára és fejével előre végighempergette a fedélzeten. Ámbár a foxi dühösen hörgött, Mihály nyugodtan elfordult, s Pincér arcába nézve kereste a helyeslést.

Az utasok kitörő kacagással üdvözölték a foxi feldöntését és Mihály jámbor megfontoltságát. De nemcsak ez adott okot a nevetésre: mikor a foxi Mihályhoz kapott, s az feldöntötte, Duncan kapitány túlfeszített idegei felmondták a szolgálatot, s teste olyat rándult, hogy felugrott tőle.

- Látja, uram - mondta a pincér növekvő hetykeséggel. - Fogadok, egyszer még megbarátkozik önnel is.

- Öt percen belül a vízben lesz - felelte a kapitány. - Hajómester! Dobja a tengerbe!

A hajómester próbaképpen előrelépett, az utasok tiltakozva felzajdultak.

- Nézzenek rám, és nézzenek a macskámra - védte Duncan kapitány a maga álláspontját.

A hajómester még egyet lépett; Dag Daughtry fenyegetően rámeredt.

- Gyerünk! - parancsolta a kapitány.

- Megállj! - harsogott közbe a shortlandi ültetvényes. - Legyünk igazságosak a kutyával. Én láttam az egészet. Nem a kutya kereste a bajt. Először ráugrott a macska. Kétszer kellett ugrania, míg a kutya kijött a sodrából. Kikaparta volna a szemét. Akkor nekiugrott a két foxi. Nem vétett nekik semmit. Aztán ön ugrott neki. Önnek se vétett. Aztán meg jött az a matróz a ronggyal. És most ön azt akarja, hogy a hajómester is essen neki, és dobja a tengerbe. Legyen vele igazságos. Nem csinált mást, csak védte magát. Mit akar ön egy kutyától, ha valamire való kutya? Feküdjön le, és tiprassa meg magát minden arra menő idegen kutyával meg macskával? Játsszon becsületesen, kapitány! Ön jó néhányszor alaposan belerúgott. A kutya csak védte magát.

Duncan kapitány gyöngéden megnyomkodta vérző vállát, s bánatosan lepillantott tépett vászonnadrágjára, aztán egy mosolyra visszatért szokott vidámsága:

- Biz' isten, jól védte magát! Rendben van, pincér. Ha megbarátkoztatja velem öt perc alatt a kutyáját, akkor megkegyelmezek neki. De kárpótlásul maga vesz nekem egy új nadrágot.

- Boldogan, uram, nagyon köszönöm, uram! - kiáltotta Daughtry. - És szerzek kárpótlásul egy másik macskát is, uram. Gyere, Killeny! Nagy gazda ízé lenni jó, te megérteni?

És Mihály figyelt. Nem azzal a füstölgő, parázsló, elfojtott hisztériával, ami a figyelő foxiban dolgozik, sem az izmok remegésével vagy túlfeszített idegek rángásával, hanem nyugodtan, higgadtan, mintha nem is folyt volna le az imént ez a nagyszerű csata, mintha már nem is égetnék és gyötörnék testét a harapások és rúgások.

Mégis felborzolódtott a szőre, mikor megszagolta azt a nadrágot, melyet föga nemrég tépett szét.

- Tegye rá a kezét, uram - kérte Daughtry.

És Duncan kapitány, aki most már megint a régi volt, lehajolt, s határozottan, habozás nélkül Mihály fejére tette a kezét. Sőt, meg is simogatta a kutya fülét, és megvakarta a füle tövét. És Mihály, a vidám szívű, aki úgy harcolt, mint egy oroszlán, most úgy felejtett, úgy bocsátott meg, mint egy férfi. Nyakán elsimult a szőr, tömpe farka fürgén billegett, füle, szája mosolygott, és Mihály megcsókolta nyelvvel azt a kezét, mellyel nemrég harcban állott.

7.

Az út hátralevő részén Mihály szabadon mászkált a hajón. Mindenkihez barátságos volt, de szeretetét csak Pincérnek tartotta fenn, ámbár sokszor leereszkedett a foxterrierek kamasz hancúrozásához.

- Még nem láttam ennél játékosabb kutyát, de bolondság azért nincs benne egy csepp se - mondta ki véleményét Dag Daughtry a shortlandi ültetvényes előtt, akinek éppen egy teknőccsont fésűt adott el. - Tetszik tudni, némelyik kutya sohasem tudja elhagyni a játékot; az ilyen aztán semmi másra nem jó. De Killeny nem ilyen. Egy szemvillanás alatt komolyra tud változni. Majd mindjárt megmutatom, és megmutatom azt is, milyen esze van: ötig tud számolni, és érti a drótnélküli távirót. Tessék csak figyelni.

S abban a pillanatban a pincér halkan cuppantott egyet - olyan halkan, hogy maga sem hallotta; csaknem kétségei támadtak, hogy cuppantott-e vagy sem; olyan halkan, hogy az ültetvényesnek sejtelve sem volt róla. Mihály e pillanatban vagy hatlépésnyire tőle hanyatt fekve küszködött, lábai égnek meredeztek, s a két foxi jól megjátszott vadsággal cibálta. Hirtelen kirúgott, négy lábával az oldalára fordult, és kérdő szemmel, fülhegyezve figyelt és hallgatózott. Daughtry megint cuppantott; az ültetvényes ezt sem hallotta, még csak nem is sejtette; és Mihály talpra ugrott, és gazdájához szaladt.

- Ez aztán kutya. Mi? - büszkélkedett a pincér.

- De honnan tudta, hogy maga hívja? - kérdezte az ültetvényes. - Hisz nem szólt neki.

- Agyi telepátia, az egyforma hogyishívják harmóniára hangolt lelkek rokonsága - rejtélyeskedett a pincér. - Tudja, Killeny meg én ugyanabból az anyagból vagyunk, csak éppen más formába öntöttek bennünket. Akár a fivérem lehetett volna, vagy én az övé, ha egy kis hibát ejtenek ott a teremtségi üzemben. Most megmutatom önnek, mit tud matematikából.

Kiszedte zsebéből a papírgolyókat, s a körülálló utasok nagy bámulatára és gyönyörűségére bemutatta Mihály ötre rúgó számolási tudományát.

- Higgyc el, uram - fejezte be Daughtry az előadást -, ha én négy üveg sört rendelnék egy parti kocsmában, és szórakozott volnék, és nem venném észre, hogy a pincér csak hármat hoz, Killeny lármásan sürgetné a negyediket.

Most már, hogy kitudódott Mihály jelenléte a *Makambón*, Kvéknek sem kellett többé visszavonulnia dorombjával a kazánház fölötti rácsra; s néha-néha lopva, a maga szakállára kísérletezett Mihállyal a kabinban. Mihelyt a dorombon felzendültek a barbár dallamok, Mihály elveszett. Nem tehetett mást, ki kellett nyitnia a száját, önkéntelen, áradó vonításra. De ez nem pusztá vonítás, mint ahogy a Jeromosé sem volt az. Sokkal közelebb állt valami lágy ének-szóhoz; és Kvék hamarosan mélyebbre vagy magasabbra tudta vinni Mihály hangját, kezdetleges ritmusban és dallamban, egy bizonyos skálán belül.

Mihály nem szerette ezeket az énekórákat, mert lenézte Kvéket s nem szenvedhette, hogy a fekete akármivel is hatalmába kerítse. De mindez megváltozott, mikor Dag Daughtry tetten érte őket egyik énekórán. Újra előszedte a harmonikát, mellyel a parti kocsmákban két üveg sör között el szokta mulatni az időt. Rájött, hogy Mihályt legjobban a moll hangnemekkel lehet éneklésre kaptatni; s ha a kutya egyszer rákezdte, mindaddig folyvást énekelt, amíg a muzsika szólt. Zeneszerszám hiányában elég volt az is Mihálynak, hogy Pincér hangja megindítsa és kísérje; Daughtry ilyenkor elnyújtotta, panaszosan vonítani kezdett, aztán valami régi nótára vagy balladára siklott át. Kvékkel utált Mihály énekelni, de Pincérrel szeretett, még akkor is, ha Pincér kivitte a fedélzetre, és előadást tartott a nevetéstől visongó utasoknak.

Az utazás vége felé két komoly beszélgetése volt a pincérnek; egyik Duncan kapitánnyal, a másik Mihállyal.

- Így van ez, Killeny - kezdte egy este Pincér. Mihály feje a térdén nyugodott, s a kutya imádattal nézett fel gazdája arcába; egy árva szót sem értett abból, amit Pincér mondott, de boldoggá tette a beszéd meghitt melegsége. - Elloptalak, hogy legyen pénzem sörre. Amikor megláttalak éjszaka ott a parton, tudtam, hogy legalább tíz ficcsot kapok érted. Tíz ficcs igen nagy summa pénz. A jenkik ötven dollárba számolnák, a kínaiaknál meg száz mex lenne. Na mármost, ötven dolláron annyi sört lehetne venni, hogy sok. Ha fejest ugrom bele, megfulladok. De akarok tőled kérdezni valamit. Elhiszed, hogy odaadlak tíz ficcsért?... Gyerünk, na mondd meg! Elhiszed?

Mihály farkával dobolt a padlón, és élesen felvakkantott, mutatta, hogy minden javaslattal teljesen egyetért.

- Vagy, mondjuk, húsz ficcsért? Ez már szép ajánlat. Odaadnálak érte? Mi? Odaadnálak? Nem én, úgy éljek! Hát ötven ficcshez mit szólsz? Ez már kezdene piszkálni egy kicsit, de száz ficcs még jobban piszkál. Száz ficcs ára sörben már szépen elhajókázhatna ez a vén mosóteknő. De ki a fene kínál nekem száz ficcsért?... Csak egyetlenegyszer kerüljön a szemem elé az az ember. Tudod-e, miért? Jól van, megsúgom. Hogy ezt mondhassam neki: „Menjen sürgősen a pokolba!” Az ám, Killeny, mondanék neki egy jó helyet - no persze sokkal udvariasabban, éppen csak kedvesen elirányítanám oda, ahol sose veszi meg az isten hidege.

Mihály szeretete a pincér iránt olyan mély volt, hogy szinte őrült, de tartós imádatnak lehetne mondani. Azt pedig, hogy a pincér Mihály iránt való szeretete mivé fejlődött, legjobban a Duncan kapitánnyal folytatott beszélgetése mutatja.

- Így eshetett meg, uram, hogy utánam jött a hajóra - fejezte be Daughtry az igazságtól kissé eltérő beszámolóját. - Én nem tudtam róla. Utoljára még a parton láttam. Aztán meg itten látom, éppen el akar aludni az ágyamon. Hogy a csudába kerülhetett oda, uram? És miért éppen az én kabinomra harapott rá? Én nem tudom, talán ön megfejtí, uram. Én azt mondom, csoda ez, színtiszta csoda. Duncan kapitány felhorkant:

- A szállásmester meg ott állt a feljáró tetejénél. Azt hiszi, pincér, nem ismerem a maga trükkjeit? Nincs ebben semmi csoda. Egyszerű lopás az egész. Maga után jött a hajóra? Ez a kutya nem is látta a hajóhidat. Az egyik kabinablakon jött be, ott se a maga jószántából. Nyakamat teszem rá, hogy az a maga négere is ludas a dologban. De ne kerülgessük itt a forró kását. Adja nekem a kutyát, és nem szólok többet a macskáról.

- Kérem szépen, ha ön azt hiszi, amit hisz, akkor a büntény eltitkolásával beáztatná magát - válaszolta Daughtry, szemöldökét szokása szerint konokul összeráncolta, s ebből már látszott, mire határozta el magát. - Ami engem illet, uram, én csak hajópincér vagyok, nálam semmit se jelent, ha kutyalopásért becsuknak, de ön, uram, egy finom gőzös kapitánya, önnél aztán szépen nézne ki a dolog, uram. Nem, uram; legokosabb lesz, ha én tartom meg magamnak ezt a kutyát, amelyik énutánam jött föl a hajóra.

- Adok rá tíz fontot - alkudozott a kapitány.

- Nem, uram, nem lenne jó vége annak - hajtogatta a pincér, s komoran csóválta a fejét -, nem lenne jó vége, gondolja csak el, uram, ha egy hajóskapitány belekeveredik... Aztán meg tudok egy helyet Sydneyben, ott van egy klassz angóramacska. A gazdája vidékre ment, és nem törődik vele, és jót tennénk a macskával, kérem, ha olyan rendes otthont adnánk neki, mint a *Makambo*.

8.

Dag Daughtrynak sikerült Mihályt egy új mutatványra megtanítania, s ettől a kutya annyira megnőtt Duncan kapitány szemében, hogy képes volt ötven fontot kínálni érte, „a macskát meg hagyjuk a fenébe”. Daughtry eleinte titokban gyakoroltatta a mutatványt, a főgépész és a shortlandi ültetvényes társaságában.

- Na, most tegyük fel, hogy önök rendőrök vagy detektívek - mondta Daughtry az első és a harmadik tisztnak -, és tegyük fel, hogy én valami szörnyű bűntény tettese vagyok. És tegyük fel, hogy Killeny az egyetlen nyom, és önök elcsípték Killenyt. Ha felismeri a gazdáját, mármint engemet, önök elkapják a pasit. Most tessék őt madzagon levezetni a fedélzetről. Aztán erre jönnek majd vissza, mintha ez volna itten az utca, aztán ha a kutya rám ismer, akkor az urak engem azon nyomban letartóztatnak. De ha nem ismer rám, akkor engem nem lehet letartóztatni, igaz-e?

A két tiszt elvezette Mihályt; néhány perc múlva visszatértek a fedélzetre, Mihály nekidőlve húzott előre a feszes zsinóron, úgy kereste Pincért.

- Mennyiért adják ezt a kutyát? - kérdezte Daughtry, mikor a közelébe értek; ez volt a jelszó, amire megtanította Mihályt.

És Mihály, kifeszítve a zsineget, elment mellette anélkül, hogy a farkát megbillentette volna, vagy egy pillantást vetett volna Pincérre. A tisztok megálltak Daughtry előtt, s visszahúzkodták Mihályt a csoportba.

- Találtuk ezt a kutyát - mondta az első tiszt.

- Keressük a gazdáját - egészítette ki a harmadik tiszt.

- Jó formájú kutya, mennyiért adják? - kérdezte Daughtry, s a vevő bíráló tekintetével vizsgálgatta Mihályt. - Aztán nem hamis-e?

- Próbálja meg - válaszolták.

A pincér kinyújtotta a kezét, hogy megveregesse a kutya fejét, de gyorsan vissza is kapta, mert Mihály felborzolta a szőrét, morgott, és gonoszul vicsorgatta a fogát.

- Gyerünk, gyerünk, magát úgyse harapja meg - biztatták az elragadtatott utasok.

Most csak egy hajszálnyira került el a harapás Daughtry kezét, s a pincérnek hátra kellett lépnie, olyan vadul ugrott neki Mihály, amennyire a zsineg engedte.

- Vigyék innét! - bömbölte dühösen Dag Daughtry. - Alattomos dög! Akkor se kell, ha ajándékba adják!

Azok szót fogadtak, de Mihály valóságos dührohamban húzta őket vissza, bőszt, rövid ugrásokkal rángatta a pórázt, és vadul hörgött-morgott vissza a pincérre.

- No! Ki meri mondani, hogy ez a kutya látott már engem egyszer is? - kérdezte diadalmasan Daughtry. - Ezt a mutatványt én sose láttam a magam szemével, de hallottam róla. Valamikor az angol orvvadászok tanították ki így a kuvaszaikat. Ha egy ismeretlen vadász kutyáját elkapják, abból ugyan se vadőr, se hekus ki nem szedte, hogy melyik a gazdája - meg se nyikkant. De mondok én valamit. Ez a Killeny, ez tud még mást is. Tud angolul. A kabinom ajtaja most nyitva van, aztán olyan helyen, ahol a kutya megtalálja, van ott cipő, papucs, sapka, törülköző, hajkefe meg dohányzacskó. Lehet választani. Mondjanak egyet, és Killeny idehozza.

Az utasok azonnal kiáltozni kezdtek, de olyan összevisszaságban, hogy Mihálynak minden tárgyat elő kellett volna hoznia...

- Csak egyvalaki rendeljen - tanácsolta a pincér. - Tessék kijelölni, hogy ki legyen az.

- A papucsot - mondta Duncan kapitány, akit egyhangúlag megválasztottak.

- Egyiket vagy mind a kettőt? - kérdezte Daughtry.

- Mind a kettőt.

- Gyere ide, Killeny - kezdte Daughtry, lehajolt a kutyához, de mindjárt vissza is ugrott, mert Mihály fogai közvetlen az orra előtt csattantak össze.

- Bocsánat - mentegetőzött a pincér. - Még nem mondtam neki, hogy a másik játéknak vége. Tessék most figyelni, lássuk, ki veszi észre, hogy én jelt adok.

Semmit sem hallottak, semmit sem láttak, Mihály mégis a sóvár öröm vinnyogásával ugrott a pincérhez, szája nevetett, teste vonaglott, s bolondul nyalogatta a gazdája kezét, ide-oda csavarodva, rángatózva a szeretett karok közt, melyekre alig néhány perce még acsargott. Aprókat ugrott felfelé, úgy próbálta nyelvnyújtogatva elérni ura arcát. Mert Mihálynak nagyon neheze esett, és csak a legkegyetlenebb agy- és ideg feszültséggel tudott magán annyira uralkodni, hogy megjátssza a dühöset, és harapással fenyegetse imádott Pincérjét.

- Kell neki egy kis idő, míg ebből kimászik - magyarázta Daughtry, míg Mihályt csillapítgatta. - Most, Killeny! Eredj, hozd ide a papucsot! Megállj! Hozz ide *egy* papucsot. Hozz ide *két* papucsot.

Mihály fülét hegyezve, figyelmesen nézett fel, két szeme csupa kérdés, mintha beléjük áradna egész okos lelke.

- *Két* papucsot! Hozd ide gyorsan.

Mihály már ott se volt, olyan gyorsan rohant, hogy szinte elfeküdt a fedélzeten; amikor befordult a kormányosfülke sarkán a lépcsőkhöz, két hátsó lába megcsúszott, és kiszaladt alóla a sima deszkákon.

Alig néhány pillanat múlva már vissza is ért, szájában hozta a két papucsot, s letette őket a pincér lábához.

- Mentől jobban megismerem a kutyákat, antól csodálatosabbak és meglepőbbek nekem - közölte Daughtry egy monológban a shortlandi ültetvényessel aznap este lefekvés előtt, miután fenekére nézett a negyedik sörösüvegnek is. - Itt van például Killeny, ő nem gépiesen teszi meg nekem, amit tesz, nem azért, mert a fejébe verték. Többről van szó. Azért teszi, mert szeret engem. Nem tudom jól megmagyarázni, de érzem, *tudom*, hogy így van.

De lehet, hogy jól kapiskálok. Killeny nem tud beszélni, mármint úgy, ahogy ön meg én beszélünk; így hát nem mondhatja meg nekem, mennyire szeret, pedig csupa szeretet, a körme hegyéig csupa szeretet. És a tett minden szónál hangosabban beszél, és ő azzal mondja meg, mennyire szeret, hogy megteszi nekem ezeket a dolgokat. Mutatványok? Azok hát. De bagót se ér mellettük a legszebb emberi ékesszólás. Hát persze hogy beszéd ez is. Hangtalan kutya-beszéd. Hogy én ezt nem tudhatom? Amilyen igaz, hogy megszülettem erre a bajos világra, amilyen igaz, hogy a szikra ott fölfelé száll, olyan igazán tudom, hogy boldoggá teszi, ha mutatványokat végezhet nekem... ahogy boldoggá teszi az embert, ha szorult helyzetben megsegíti a komáját, vagy boldoggá teszi a fiút, ha ráterítheti kabátját a szeretőjére, hogy az meg ne fázzon. Én mondom, uram...

Itt megakadt Dag Daughtry, mert képtelen volt kifejezni azokat a fogalmakat, amelyek sörrel átitatott, sörtől izgatott agyában vergődtek; dadogott egyet-kettőt, aztán megint nekikezdett:

- Tudja, uram, minden a beszéden múlik, és Killeny nem tud beszélni. Vannak neki belül a fejében gondolatai - látni, ahogy ott fénylenek abban a kedves barna szemében -, de nem tudja őket átküldeni hozzám. Hiszen látom én, hogy néha olyan nagyon akar nekem mondani valamit, majd belészakad. Egy nagy szakadék van közte és köztem, és a beszéd lenne rajta az egyetlen híd, és ő nem jut át a szakadékon, pedig neki is mindenféle olyan gondolata megérzése van, mint nekem.

De tessék csak ide vigyázni. Olyankor kerülünk mi ketten a legközelebb egymáshoz, mikor én harmonikázom, ő meg vonít. A muzsika majdnem megcsinálja a hidat. Egészen szabályos ének, kérem, szöveg nélkül. És... nem tudom megmagyarázni... de olyan, mintha beszéd lenne; ha befejeztük az éneket, én mindig azt érzem, hogy most elmondtunk egymásnak egy csomó mindenfélét, amihez nem kellett szavak.

Tudja uram, ha én muzsikálok, ő meg énekel, az rendes, szabályos duett, egészen olyan, amilyenek azok az égi révkalauzok a vallást meg az istenhitet mondják. Higgye el, ha együtt énekelünk, én beveszem a vallást, és meglehetősen az Isten közelébe kerülök. Ez pedig nagy dolog, én mondom, kérem. Nagy, mint a föld meg a tengerek meg az ég meg az összes csillagok. Ilyenkor szinte elfog az az érzés, hogy végül is mindnyájan ugyanabból az anyagból vagyunk - ön, én, Killeny, a hegyek, a homok, a sósvizek, a férgek, a szúnyogok, a napok és a hullócsillagok és a lángoló üstökösök...

Dag Daughtry elakadt a szárnyalásban: túllépett saját kifejezőképességén; enyhe zavarát azzal leplezte, hogy hencegni kezdett Mihállyal:

- Higgye el, uram, ilyen kutya nem születik mindennap. Hát persze hogy loptam! Megtetszett nekem. S ha rákerülne a sor, és én tudnám, amit most tudok, ellopnám megint, ha a fél lábam rámenne is. Mert ez olyan kutya.

9.

Aznap reggel, hogy a *Makambo* befutott Sydney kikötőjébe, Duncan kapitány még egy kísérletet tett Mihály megszerzésére. A kikötőorvos csónakja éppen a hajó oldalához ért, mikor a kapitány felszólt Daughtrynak, aki a fedélzeten ment:

- Pincér, adok magának húsz fontot.

- Nem, uram, köszönöm, uram - felelte Daughtry. - Nem tudok tőle megválni.

- Adok huszonöt fontot. De ez az utolsó ár. Van még elég ír terrier a világon.

- Én is úgy gondolom, uram. És szerzek is egyet a kapitány úrnak. Még itten, Sydneyben. Egy fillérjébe se kerül a kapitány úrnak.

- De nekem Killeny kell! - makacskodott a kapitány.

- Nekem is, ez a baj, uram. Aztán meg én találtam rá elsőnek.

- Huszonöt arany nagy summa pénz ám... egy kutyáért - mondta Duncan kapitány.

- Killeny meg nagy summa kutya ám azért a pénzért - vágott vissza a pincér. - Ne beszéljünk érzelmekről, uram, de a mutatóványai is többet érnek huszonöt aranynál, hogy nem ismer meg, mikor nem akarom, az maga megér ötven fontot. Aztán tud számolni meg énekelni, meg ott a többi mutatóvány. Nem számít az, hogyan szereztem. Mutatóványt egyet sem tudott. A mutatóvány mind az enyém. Én tanítottam meg rájuk. Most már nem az a kutya, aki a hajóra jött. Most már belőlem van benne egy jókora darab; ha eladnám, olyan volna, mintha magamból adnék el egy darabot.

- Harminc font - tette meg a kapitány a végső ajánlatot.

- Nem, uram, köszönöm, annyiért sem adhatom - utasította vissza Daughtry.

És Duncan kapitánynak el kellett fordulnia, hogy a fedélzetre érkező kikötőorvost üdvözlje.

A *Makambo* éppen átesett a ragályvizsgálaton, s ment az öbölbejárattól a rakodóparthoz, mikor takaros haditengerészeti csónak röpült az oldalához, s egy takaros hadnagy mászott föl a *Makambo* hágsóóján. Hamarosan megmagyarázta küldetését. Az *Albatross*, a brit flotta másodosztályú rombolója, melynek ő a negyedik hadnagy, ellátogatott Tulagiba, postát vitt az angol Dél-tengerek főkormányzójától. Mivel alig tizenkét óra telt el megérkezése és a *Makambo* távozása között, a Salamon-szigetek kormányzója és Kellar kapitány úgy vélekedett, hogy az elveszett kutyát csak a *Makambo* vihette el. Tudták, hogy az *Albatross* el fogja kapni Sydneyben a *Makambót*, s a romboló kapitánya vállalta, hogy utánanéz a kutyának. Itt van-e a fedélzeten a kutya: egy Mihály névre hallgató ír terrier?

Duncan kapitány az igazságnak megfelelően bevallotta, hogy itt van; de már jócskán hazudozva falazott Dag Daughtrynak, mert elismételte a pincér meséjét, hogy a kutya magától jött a hajóra. Hogyan kerül vissza a kutya Kellar kapitányhoz - ez volt a következő kérdés; az *Albatross* ugyanis Új-Zélandba tartott. Duncan kapitány intézte el a dolgot.

- A *Makambo* nyolc héten belül Tulagiban lesz - mondta a hadnagynak -, és én magam vállalom, hogy átadom a kutyát jogos tulajdonosának. Addig majd gondját viseljük. A pincérünk úgyszólván örökbefogadta, így hát jó kezekben lesz.

- Úgy látszik, egyikünké sem lesz a kutya - jegyezte meg Daughtry lemondóan, amikor Duncan kapitány elmagyarázta a helyzetet. De aztán, mikor megfordult, s elindult a fedélzeten, alkati konoksága úgy összehúzta a szemöldökét, hogy a shortlandi ültetvényes, aki észrevette ezt, azon tűnődött: vajon miért mosta meg a kapitány a pincér fejét.

Napi hat üveg söre és könnyelmű természete ellenére is volt Daughtryban bizonyos tisztesség. Bár a legparányibb lelkiismeret-furdalás nélkül ellopott egy kutyát vagy egy macskát, olyan anyagból teremteték, hogy képtelen lett volna elhanyagolni a mesterségét.

Nem tudta volna felvenni a hajópincéri fizetést anélkül, hogy a hajópincér feladatát el ne lássa. Az alatt a néhány nap alatt, amíg a *Makambo* Sydneyben, a Burns Philp társaság rakodópartjánál pihent, ő szilárd elhatározásra jutott, de azért aprólékosan elvégezte a takarítást a távozó utasok utolsó csoportja után, és ugyanolyan aprólékosan előkészítette az érkező utasok helyét, akik a messze koralltengerekre és kannibálszigetekre váltottak jegyet.

Bár teljesen kötelességének szentelte magát, egy estére és két fél délutánra azért szabadságot kért. A szabad estét a matrózkocsmákra szánta, ahol meghallhatta a legfrissebb pletykákat a hajókról és a tengerjáró emberekről. Olyan értesüléseket szedett össze számtalan üveg sör mellett, hogy másnap délután tíz shillingért egy kis csónakot bérelt, és felevezett a kikötőn a Jackson-öböl felé, ahol egy sudár, karcsú vonalú, háromárbcos amerikai szkúner, a *Mary Turner* horgonyzott. Amikor a fedélzeten volt, s előadta szándékát, levitték a főkabinba, s ott kölcsönösen szemügyre vették egymást, ő meg az a négy férfi, akiket Daughtry magában „rumosbrancs”-nak minősített.

Hosszan beszélgetett azzal a pincérrel, aki elhagyta a hajót, így aztán felismerte és azonosította mind a négy embert. Az ottan, hátrébb, félrehúzódva ül, s olyan vizenyős kék a szeme, hogy szinte fakőfehérnek látszik, az bizonyára a Vén Tengerész.³ Hosszú, vékony szálú ezüsthajának fésületlen fürtjei dicsfényként övezték fejét. Az öreg csonttá aszalódott, orcája beesett, bőre csupa lebernyeg, mert nem takart már se húst, se izmot, és groteszkül lógott alá a nyakára, bebugyolálva az ádámcsutkát, amely csak nagy ritkán, egy-egy furcsa, nyeldekklő mozdulatnál kukucskált ki a bőr múmiapólyájából, aztán megint eltűnt a szem elől.

„Igazi vén tengerész - gondolta Daughtry. - Lehet vagy hetvenöt éves, de éppúgy lehet százöt vagy százhetvenöt is.”

A jobb halántéktól kezdve rémítő forradás szelte át arccsontját, elmerült az üreges arc mélységeiben, keresztülmetszette az alsó állkapcsot, s beleveszett a nyak csodálatos bőrtüremléseibe. Két összezsugorodott fülcimpáját cigányos kis aranykarikák fűrták át. Jobb kezének csontvázujjain nem kevesebb, mint öt gyűrű csillogott - nem férfi-, nem is női gyűrűk, hanem piperkőchöz illő gyűrűk, melyekért Daughtry megítélése szerint „nagy pénzt lehetne leszakítani”. Bal kezén nem volt gyűrű, mert ujj sem volt rajta, amin hordani lehetett volna, csak a hüvelykujja egymagában: keze nagy része is hiányzott, mintha ugyanaz a hasító penge vágta volna le, amely végigmetszette a vén tengerész arcát halántékától az állkapcsáig és tovább a bőrredős nyakon, isten tudja, meddig.

A Vén Tengerész vizenyős szeme mintha keresztülfúrta volna Daughtryt, legalábbis Daughtry így érezte, s ez olyan kényelmetlen volt a pincérnek, hogy mintegy véletlenül egy jókora lépést oldalt lépett. Megtehetette, mert szolga lévén, aki alkalmazást keres, állnia kellett, szemben a négy ülő férfival, mintha azok bírái lennének a bírói székben, ő meg gonosztevő a vádlottak padján. Hanem a vénember tekintete követte; végre Daughtry figyelmes vizsgálattal megállapította, hogy nem is lát ilyen messzire. Az a benyomása támadt, hogy ezt a halovány,

³ A vén tengerész - Coleridge angol költő azonos című elbeszélő költeménye

vizenyős szemet az álmok hályogja vonja be, és az értelem, az a *valami*, ami a koponya belsejében lakozik, vergődik, nekicsapódik az álomhályognak, s nem jut tovább.

- Mennyit kér? - kérdezte a kapitány, Daughtry véleménye szerint igen kevésbé tengerész-külsejű kapitány: inkább amolyan jól vasalt, fürgé kis üzletembernek vagy skatulyából kihúzott áruházi vezető segédnek látszott.

- Részt nem kap - szólt bele egy másik a négy közül, nagy testű, vastag csontú, középkorú férfi: Daughtry az eltávozott pincér leírása nyomán felismerte sonkaszerű kezéről, hogy ez a kaliforniai búzafarmer.

- Bőven jut mindenkinek - ijesztette meg Daughtryt a Vén Tengerész éles kotkodácsolása. - Van ott rakásra, uraim, hordóban és ládában, egyfonálnyira a homok alatt.

- Milyen részt, uram? - érdeklődött Daughtry, bár jól tudta, mert a másik pincér elátkozta előtte azt a napot, mikor vaktában mutyizásra szegődött el San Franciscóban, és nem meghatározott fizetésre. - Nem mintha ez fontos lenne - sietett hozzátenni. - De elmentem egyszer bálnavadászatra, három éve, és egy dollárral szúrták ki a szemem. Inkább fizetést kérek, hatvan aranyat havonta, mert látom, hogy csak négyen vannak az urak.

- És a kormányos - tette hozzá a kapitány.

- És a kormányos - ismételte Daughtry. - Rendben van, uram. És részt nem kapok.

- No és maga? - szólalt meg a negyedik ember, feltornyozódó, óriás testű, hájas húshegy, a San Franciscó-i zálogházas örmény zsidó, akitől a régi pincér óva intette Daughtryt. - Vannak iratai, ajánlólevelei, bizonyítványai, amiket fizetéskor szoktak adni a hajózási biztos előtt?

- Én is kérhetném, uram - felelte Dag Daughtry szemtelenül -, az önök iratait. Ez nem rendes teherszállító vagy személyszállító hajó, mint ahogy az urak sem rendes hajótulajdonos-társaság, amelynek rendes irodája van, és rendes üzletet visz. Még azt se tudom, hogy önöké-e a hajó, vagy az engedélyüket nem szívták-e réges-régen vissza, vagy nem fogták-e az urakat éppen most perbe, vagy nem raknak-e ki engem valahol valami vén partra anélkül, hogy egy grandot látnék a járandóságomból. No, de itt vannak az irataim - előzte meg egy blöffel az örmény dühkitörését, amiről tudta, hogy csak handabanda és blöff lesz.

Kezét hirtelen belesüllyesztette belső kabátzsebébe, és áradó bőségben szórta a kabinasztalra mindazokat a pecsétes és bélyeges papírokat, amelyeket negyvenöt esztendő utazásain összeszedett. A legújabb is legalább öt évvel ezelőtt kelt.

- Én nem kérem az urak papírjait - folytatta. - Én csak azt kérem, hogy kapjam meg készpénzben a teljes fizetésemet, minden hónap elsején, havonta hatvan dollárt aranyban.

- Van ott rakásra arany és aragnál értékesebb holmi, hordóban, ládában, egyfonálnyira a homok alatt - biztosította a Vén Tengerész jóindulatú kotkodácsolással. - Király, fejedelem, hatalmasság mindenki közülünk, a legutolsó is. És még sokkal több, uraim, még sokkal több. A szélesség és a hosszúság az én birtokomban van, csak én tudom az irányvonalat a tölgyfától az Oroszlánfőig meg a keresztező irányvonalat azoktól a pontoktól, melyeket nem szabad megnevezni. Csak én élek már abból a bátor, örült, semmirekellő hajókompániából...

- Aláírja így a szerződést? - kérdezte az örmény, félbeszakítva az öreg fecsegését.

- Melyik kikötőben fejezik be az utat? - kérdezte Daughtry.

- San Franciscóban.

- Aláírom a szerződést, és San Franciscóban felbontjuk.

Az örmény, a kapitány meg a farmer bólintott.

- De még van egy sereg dolog, amiben meg kell állapodni - folytatta Daughtry. - Először is, ragaszkodom a napi hat üveg italhoz. Megszoktam már, és túlságosan vén csataló vagyok ahhoz, hogy megváltoztassam a szokásaimat.

- Persze tömény szesz kell - kérdezte az örmény gúnyosan.

- Nem, sör, jó angol sör. Előre tisztáznunk kell, hogy a hajó elegendő sörkészletet visz magával, akármilyen hosszú utat teszünk is meg a tengeren.

- Van még valami? - kérdezte a kapitány.

- Igen, uram - felelte Daughtry. - Van egy kutyám, annak velem kell jönnie.

- Más nincs? Felesége vagy éppen családja? - kérdezte a farmer.

- Se feleségem, se családom, uram. De van egy négerem, igen jóra való néger, annak is velem kell jönnie. Beáll havi tíz dollárért, ha egész idő alatt a hajónak kell dolgoznia. De ha egész idő alatt nekem dolgozik, aláírhatja a szerződést havi kettő és félért.

- Tizennyolc nap a nagy mentőcsónakban - vijjogott fel a Vén Tengerész, Daughtry nagy ijedelmére. - Tizennyolc nap a nagy mentőcsónakban, tizennyolc nap tüzes pokol.

- Szavamra - mondotta Daughtry -, az öregúr megugrasztja az embert! Itten igen sok sörre lesz szükség.

- A hajópincéreknek újabban furcsa modoruk van, úgy látom - jegyezte meg a búzafarmer, nem törődve a Vén Tengerésszel, aki még mindig a mentőcsónak forráságáról panaszkodott.

- És mi lenne, ha mi nem tartanánk alkalmasnak azt a pincért, akinek ilyen modora van? - kérdezte az örmény, és egy tarka selyem zsebkendővel megtörölte a gallérja belső felét.

- Akkor sohasem tudják meg, kérem, hogy milyen jó pincért szalasztottak el - felelte könnyedén Daughtry.

- Azt hiszem, van még egy sereg pincér Sydneyben a parton - mondta a kapitány pattogva. - Én azt hiszem, még nem felejtettem el azokat az időket, mikor annyi pincért fogadhattam föl, mint a szemét: úgy bizony, annyit, mint a szemét, olyan sok pincér volt!

- Köszönjük, pincér úr, hogy felkeresett bennünket - kapott a zálogházas az ötleten sértő kenetességgel. - Nagyon sajnáljuk, hogy nem áll módunkban teljesíteni a kívánságait abban a...

- Én láttam, mikor a homok alá került, egyfonálnyira a homok alá, azon a helyen, melyet nem szabad megnevezni, ahol a mangrovefák eltűnnek, és kókuszok nőnek, és a föld meredeken emelkedik a parttól az Oroszlánfőig.

- Álljon meg a menet! - mondta a búzafarmer fellobbanó ingerültséggel, ami nem a Vén Tengerészre, hanem az örményre és a kapitányra vágott. - Ki viseli az expedíció költségeit? Hát nekem nincsen szavam? Az én véleményemet sose kell megkérdezni? Nekem tetszik a pincér. Úgy látom, beleváló ember. Azt hiszem, van olyan udvarias, mint bármelyik kiszolgáló, és látom, hogy pofázás nélkül tud engedelmeskedni a parancsnak. És éppen nem ostoba.

- Itt van a kutya elásva, Grimshaw - felelte az örmény csillapítóan. - Tekintve a mi... az expedíció rendkívüliségét, jobb lenne, ha ostobább pincér szolgálna ki bennünket. Azzal meg végtelenül lekötelné, ha nem felejtene el, hogy egy megveszekedett vassal se fektetett többet ebbe az utazásba, mint én...

- És hol lennének maguk ketten, ha én nem volnék itt az én tengerészismereteimmel? - kérdezte a kapitány sértődötten. - Arról nem is beszélek, hogy jelzálogkölcst vettem fel a házamra meg a bérházamra, amelynél csinosabbat, jövedelmezőbbet nem építettek San Franciscóban a földrengés óta.

- De ki ad még mindig pénzt? Na, kicsoda, kérdezem magukat? - a búzafarmer előrehajolt, keze fejét a térdére tette, s az ujjai, Daughtry legnagyobb csodálkozására, hosszú lábszára közepéig lógtak le. - Maga, Done kapitány, egy fillért sem tud már szerezni az ingatlanaira. Az én földem meg egyre termi a búzát, amiből pénzt csinálunk. Maga, Simon Nishikanta, egy vasat se akar már beadni - de a maga zálogházcápái csak végzik tovább az üzletet, ahogy eddig, pénzt adnak részeg matrózoknak, isten tudja, hány százalékra. És maguk itt tartják az expedíciót ebben az egérlyukban, és várják, hogy az ügynököm még több pénzt küldjön ide a búzából. Én azt hiszem, szépen leszerződünk a pincérrel havi hatvan dollárra, meg belemegyünk a kikötéseibe, vagy egyszerűen faképnél hagyom magukat, és elmegyek a következő gyorsgőzössel San Franciscóba.

Hirtelen felállt, s olyan magasra tornyozódott, hogy Daughtry csak azt nézte, mikor veri bele a fejét a mennyezetbe.

- Unom magukat, torkig vagyok magukkal - folytatta. - Gyerünk már, no! A pénzem útban van. Holnapra itt is lesz. Készüljünk fel az indulásra, és fogadjuk meg ezt a pincért, ha egyszer pincér. Mit bánom én, ha két családot hoz is magával!

- Azt hiszem, igaza van, Grimshaw - mondta Simon Nishikanta békítően. - A várakozás már mindegyikünknek az idegeire megy. Ne haragudjon, hogy elvettem a kalapács nyelét. Persze hogy felvesszük a pincért, ha maga akarja. Azt hittem, maga nincs megbékélve a modorával.

Daughtryhoz fordult:

- Mondanom se kell, hogy annál jobb, minél kevesebbet beszél rólunk a parton.

- Rendben van, uram. Be tudom én fogni a számat, ámbár el tudnék önöknek mondani néhány csinos kis mesét, ami a kikötőben kering most az urakról.

- Az expedíció céljáról? - kérdezte gyorsan az örmény.

Daughtry bólintott.

- Azért akar velünk jönni? - kérdezte az örmény ugyanolyan gyorsan.

Daughtry megrázta a fejét:

- Amíg megadják nekem mindennap a sörömet, addig én nem ütöm bele az orromat a maguk kincsvadászatába. Nem új mese ez nekem. A Dél-tengerek tele vannak kincsvadászokkal.

Daughtry szinte meg mert volna esküdni hogy a Vén Tengerész álomhályogos szemén az aggodalom egy villanása suhant át.

- És meg kell mondanom, uram - folytatta könnyedén, és olyat mondott, amit nem mondott volna, ha nem vette volna csaknem biztosra, hogy aggodalmát látott az aggastyán szemében -, meg kell mondanom: a Dél-tengereken annyi az elásott kincs, mint a tetű. Ott van például a Keeling-Kókusz-sziget, millió meg millió fontsterling várja ott a szerencse fiát, aki megszerzi a helyes tájolást.

Daughtry most meg mert volna esküdni, hogy valami megkönnyebbülést érzett a Vén Tengerészen, akinek szemét megint az álom hályogja borította.

- De engem a kincs nem érdekel - fejezte be Daughtry. - Engem a sör érdekel. Maguk hajszo-
hatják tőlem a kincsüket, ameddig akarják, ha én megkapom mindennap a hat teli flaskómat.
De tisztességgel figyelmeztetem az urakat, mielőtt aláírom a szerződést: ha a sör kiapad, én
érdeklődni kezdek, hogy önök miben utaznak. Az én jelszavam: tiszta munka.

- Azt akarja, hogy a fizetésen fölül a sörét is mi fizessük? - kérdezte Simon Nishikanta.

„Ez olyan szép, hogy nem is lehet igaz - gondolta Daughtry. Most kell előnyöket szerezni,
mikor az örmény össze akar békülni a búzafarmerrel, akinek egyre küldi a pénzt az ügynöke.”

- Persze, ez a megállapodásunk egyik pontja, uram. Melyik időpont lenne a megfelelő önöknek
holnap délután, hogy aláírjam a szerződést a hajózási biztos előtt?

- Hordószámra és ládaszámra, hordószámra és ládaszámra, egész rakásra való, egyfonálnyira a
homok alatt - fecsegett a Vén Tengerész.

- Az urak mind bediliztek egy kicsit - vigyorgott Daughtry. De semmi közöm hozzá, ha
ellátnak sörrel, rendjén kiadják a járandóságomat minden elsején, és San Franciscóban
elengednek majd. Amíg állják a szavukat, én elmegyek az urakkal akár a világ végére meg
vissza, és egyet se hunyorítok, mikor kikaparják a hordókat meg a ládákat a homokból. Én
szívesen elmegyek az urakkal, ha megérek az uraknak annyit, hogy megadják, amit kértem.

Simon Nishikanta körülnézett. Grimshaw és Doane kapitány bólintott.

- Legyen holnap délután háromkor a hajózási biztosnál - egyezett bele az örmény. - Mikor
jelentkezik szolgálattételre?

- Mikor tetszik indulni? - kérdezte vissza Daughtry.

- Holnapután, kora hajnalban.

- Akkor holnap este a hajón leszek, és szolgálatba állok.

Mikor felment a kabinlépcsőn, még mindig hallotta a Vén Tengerész fecsegését:

- Tizennyolc nap a nagy mentőcsónakban, tizennyolc nap tüzes pokol...

10.

Mihály ugyanúgy hagyta el a *Makambót*, ahogy odaérkezett: egy kabinablakon át. Az esemény most is este zajlott le, most is Kvék keze vette át. Gyors és merész munka volt, a kora este sötétjében. Daughtry a csónakfedélzeten vitorlakötelet húzott Kvék karjai alá, a végét egy rúdra csavarta, s leeresztette leprás szolgáját a várakozó bárkába. Mikor lefelé ment, össze-találkozott Duncan kapitánnyal, aki jónak látta, hogy figyelmeztesse:

- Hallja, pincér, nekem semmi disznóságot ne csináljon Killenyvel! Annak vissza kell jönni velünk Tulagiba.

- Igenis, uram - helyeselt a pincér. - A biztonság kedvéért bezártam a szobámba. Akarja látni, uram?

A meghívás túlzott készsége gyanakvóvá tette a kapitányt: agyán keresztülvillant a gondolat, hogy a kutyatolvaj pincér talán már el is rejtette Killenyt valahol a parton.

- Igaz, csakugyan szeretném megkérdezni tőle, hogy van - felelte.

A pincér kabinjába lépve aztán roppantul meglepődött, mikor ott látta Mihályt feltápáskodni a padlóról, ahol eddig összegömbölyödve aludt. De egyenesen megrázó lett volna a meglepetése, ha távozása után a csukott ajtón keresztül meglátja azt, ami odabenn tüstént elkezdődött. A nyitott kabinablakon át szakadatlan egymásutánban adogatta ki Daughtry a kabinban levő tárgyakat. Minden, ami az övé, útra kelt, beleértve a teknőchéjat és a falon lógó fényképeket és naptárakat. Mihály távozott utoljára, azzal a parancssal, hogy maradjon csendben. A kabinban csak a hajósláda és két bőrönd maradt, mert nem fért át az ablaknyíláson, de azok is üresen.

Daughtry néhány perccel később végigballagott a főfedélzeten, és megállt egy kis tereferére a kvártélymesterrel meg a vámtisztel a hajóhid tetején; Duncan kapitány közömbösen odapillantott, és nem is álmodta, hogy utoljára nyugtatja tekintetét a pincérjén. Látta, hogy lemegy a hajóhídon üres kézzel, kutya nélkül, aztán tovabandukol a rakodópart villanylámpái alatt.

Tíz percre rá, hogy Duncan kapitány utoljára látta a pincér széles hátát, Daughtry a bárkában ült ingóságaival, és a Jackson-öböl felé igyekezett: közben Mihályra görnyedt és simogatta, Kvék pedig örömeiben halkan dudorászott a foga között, mert együtt volt mindazzal, ami drága neki a világon, és meg-megtapogatta rossz kabátja oldalzsebét, hogy megbizonyosodjék, nem hagyta-e a kabinban szeretett dorombját.

Dag Daughtry fizetett Mihályért, és pedig bőkezűen fizetett. Többek közt azzal sem akart gyanút kelteni, hogy felveszi a bérét a Burns Philp társaságtól. Otthagyt a húszfontnyi járandóságát, és éppen húsz font volt az az összeg, amit akkor éjszaka Tulagiban a parton zsebre akart vágni Mihályért, ha majd megveszik. Ellopta a kutyát, hogy eladja. És megfizette azt a vételárat, amely kísértésbe vitte.

Mert ahogy egyszer valaki igen jól mondotta: a ló lealjasítja az aljast, és megneemesíti a nemest. Akárcsak a kutya. Kutyát lopni, hogy eladja, ez volt az aljasság, amit Mihály kiváltott Dag Daughtryból. Megfizetni a vételárat szívbeli szeretetből, amely semmilyen árat nem talál magasnak, ez volt a nemes indulat, amit Dag Daughtryból Mihály kicsiholt. És míg a csónak végigkötöyögött a csendes kikötőn, Dél csillagai alatt, Dag Daughtry érezte, hogy harc esetén az életét is kockáztatná, hozzácsapná a vételárhoz, csak továbbra is tarthassa, magáénak mondhatta ezt a kutyát, melyet eredetileg néhány tucat sörösuveg csereértékének tekintett.

A *Mary Turner*, miután egy vontatóhajó kivitte a kikötőből, nem sokkal napkelte után elvitorlázott, és Daughtry, Kvék és Mihály életükben utoljára látták a sydneyi kikötőt.

- Hát még egyszer látta az én öreg szemem ezt a szép kikötőt - pötyögött a Vén Tengerész, aki mellettük nézelődött: Daughtry akarva-akaratlan észrevette, hogyan hegyezi fülét a zálogházas, meg a búzafarmer, közben-közben pedig jelentőségteljes pillantásokat váltanak. - Ötvenkettőben volt, 1852-ben, éppen ilyen napon, mint a mai, hogy elpályáztunk Sydneyből az *Éber* fedélzetén. Mindenki ivott meg énekelt. Pompás hajó volt, uraim, de milyen ügyes, pompás kis hajó! És a legénység, micsoda bátor legénység, mind csupa fiatal, egytől egyig, egy se volt köztük negyvenéves, micsoda bolond, vidám fiúk! A kapitány idősebb úr volt a maga huszonnyolc évével, a harmadik tiszt tizennyolc, pelyhes állú, az arca mint a selyem, soha borotva még nem érte. Ő is meghalt a nagy mentőcsónakban. A kapitány annak a megnevezhetetlen szigetnek a pálmafái alatt adta ki lelkét, barna bőrű lányok sírtak körülötte, és legyezővel hajtották a levegőt kiszikkadt tüdejére.

Dag Daughtry nem hallott többet, mert lement, hogy nekifogjon új szolgálatának. Amíg ellátta a fekvőhelyeket tiszta ágyneművel, és a régóta elhanyagolt padlók tisztogatásával vesződő Kvéket irányította, magában csóváltgatta a fejét, és mormogott:

„Ravasz pasas ez. Biz’ isten, ravasz pasas. Nem minden hülyeség, ami annak látszik.”

A *Mary Turner* finom vonalainak az volt a magyarázata, hogy a hajó főkavadászat céljaira készült: éppen ezért bőséges és tágas hellyel szolgált. Az első részben tizenkét emberre volt férőhely, de csak nyolc skandináv matróz hált benne. Az öt tiszti kabin a három kincskereső, a Vén Tengerész meg a kormányos rendelkezésére állott. Az utóbbit, ezt a hatalmas termetű, jólelkű finn-oroszt Jackson úrnak hívták, mert tengerésztársai nem tudták kimondani azt a nevet, melyet a szerződés alá írt.

A fedélköz éppen a kabinok előtt feküdt, nagy válaszfallal elkülönítve, s a fedélzetről egy keskeny folyosó vezetett az ajtajához. A fedélzeten, a hajótat hajlata és a fedélközi bejáró között helyezkedett el a konyha. Magában a fedélközben, melyet sokkal tágasabbra építettek, mint a kabinokat, hat kényelmes fekvőhely állott, mindegyik kétszer olyan széles, mint a matrózok ágyai, mindegyiken függöny, és egy sem volt emeletes ágy.

- Ez lenni pazar odú, mi, Kvék? - mondta Daughtry tizenhét éves, bronzbőrű pápuájának, aki vén, fonnyadt arcát egy százéves aggastyántól kapta, lábát egy eleven csontvázról, nagy hasú törzsét pedig egy kivénhedt japán birkózótól. - Mi, Kvék? Te izé mit gondolni?

Kvéket annyira megdöbbenette a tágasság, hogy szólni sem tudott, csak a szemét forgatta ékesszólóan, egyetértése jeléül.

- Szeretni ez a darab ágy? - kérdezte a szakács, öreg kis kínai, a pincértől mohó alázattal, s egy karmozdulattal felajánlotta a maga ágyát a fehér embernek.

Daughtry a fejét rázta. Már pályafutása kezdetén megtanulta, hogy bölcs dolog a hajószakáccsal jóban lenni, mert a hajószakácsoknak az a hírük, hogy hirtelen meg szoktak bolondulni, s olyankor a legkisebb sérelem emlékére konyhakéssel és húsbárdal szeletelik fel és aprítják miszlikbe társaikat. Aztán meg a fedélköz másik felében állt egy éppen olyan jó ágy, mint a kínaié. Kvéknek Daughtry azt az ágyat jelölte ki, amely a kínaié után következett, baloldalt a tat felé. Így hát fenntartotta magának és Mihálynak a fedélköz egész jobb felét a három ágygal. A magáéhoz legközelebb eső ágyra ráírta: „Killenyé”, és odahívta Kvéket és a szakácsot, hogy ezt vegyék tudomásul. Daughtrynak az volt a benyomása, hogy a szakács, akit gyorsan elkeresztelt Ah Mojnak, nincsen egészen megelégedve az elrendezéssel, de nem sokat törődött

vele, csak egy pillanatra ébresztett benne kíváncsiságot a furcsa kínai, akinek azért fáj a hasa, mert a kutya egy teremben fekszik vele.

Egy félórával később, mikor a kabinokat elrendezvén visszatért a fedélközbe, mert Kvékkel egy üveg sört akart magának hozatni, észrevette, hogy Ah Moj minden holmijával áthurcolkodott a jobb oldali sor harmadik ágyába. Így Daughtry Mihály mellé került, és otthagytta a fele fedélközt Kvéknek. Daughtry kíváncsisága megint felbuggyant.

- Mit akarni izé csink? - kérdezte Kvéktől. - Nem szeretni téged, fickó, maradni maga oldal mellett? Miért? Teremtésit! Mit akarni? Csink izé tenni engem nagyon haragos magának.

Kvék, aki ritkán tréfált, most elvigyorodott.

- Lehet, csink gondolni, én kai-kai ő.

- Rendben van - fejezte be a pincér. - Majd rájövök én. Te menni enyém ágy ide, én menni oda izé csink övé ágy.

Ez meg is történt, s Kvék, Mihály és Ah Moj foglalták el a jobb oldali részt, Daughtry pedig egymaga a bal oldalt; a pincér aztán felment a fedélzetre, és utánanézett a munkájának. Mire legközelebb visszatért, Ah Moj már átköltözött a bal oldalra, de ezúttal a legutolsó ágyba.

„Úgy látszik, rám kapott a nyomorult” - mosolygott magában a pincér.

Nem tudott rájönni, hogy Ah Moj miért nem akar Kvékkel egy oldalon feküdni.

- Én cserélni - magyarázta a kis öreg szakács, mikor Daughtry egyenesen nekiszegezte a kérdést; szeme csupa engesztelés és alázat volt. - Én mindig így tenni, cserélni, sokat cserélni. Te érteni?

Daughtry nem „érteni”, s a fejét rázta. Ah Moj ferde szeme semmit sem árult el a félelemből és aggodalomból, amivel titokban Kvék állandóan begörbült két ujját és a homlokát nézegette, a két szeme között, ahol a bőr egy árnyalattal sötétebbnek, egy parányit vastagabbnak látszott, és három függőleges vonal vagy ránc első jelei ütköztek ki. Ezek a vonalak máris megadták neki azt az oroszlánszerű jelleget, amit a bőrbetegségek tudósai és kezelőorvosai oroszlán-arcnak neveznek.

A következő napokban, Daughtry, miután öt üveg sört megivott a napi adagból, azzal szerzett magának mulatságot, hogy összevissza költöztette Kvék és a maga ágyát. És Ah Moj is rendíthetetlenül költözött: azt azonban nem vette észre Daughtry, hogy sohasem költözik olyan ágyba, amely előzőleg már Kvéké volt. Még akkor sem kapott észbe, mikor Kvék sorra feküdte mind a hat ágyat, s Ah Moj vitorlavászon függőágyat csinált magának, felakasztotta a mennyezet gerendáira, és attól fogva kellő távolságban, háborítatlanul ringatózott.

Daughtry a kifürkészhetetlen kínai észjárás egyik apró jelenségének tekintette az egészet, és hamarosan napirendre tért fölötte. Azt azonban észrevette, hogy Kvéknek tilos belépnie a hajókonyhába. Valami egyebet is észrevett, amit a maga szavaival úgy fejezett ki:

„Ennél a bolond csinknél tisztább pasast még életemben nem láttam. Tiszta a konyhán, tiszta a fedélközön, tiszta minden dolgában. Mindig az edényeket mosogatja forró vízben, mikor nem a ruháját, és ágyneműjét mossa, vagy nem maga mosakszik. Biz’ isten, minden héten kifőzi az ágyneműjét.”

Akadtt azonban más dolog is, ami lekötötte a pincér figyelmét. Sok időbe tellett, míg megismerkedett a kabinsor öt lakójával, míg felvázolta az egész helyzetet, és kiderítette mind az öt embernek ehhez a helyzethez és egymáshoz való viszonyát. Aztán ott volt a *Mary Turner*

útiránya is. Nincs olyan vén tengerész, aki ne akarná tudni, hol jár éppen a hajója, és mi a legközelebbi kikötő:

„Valami olyan vonalon kell mennünk, ami északról keresztezi Új-Zélandot” - találgatta Daughtry magában, miután titokban százszor is belesett az iránytűbódéba. De a hajó útirányából mindössze ennyi tájékozódást tudott lopni, mert Doane kapitány maga végezte a megfigyeléseket, maga dolgozta ki őket, még a kormányost is távol tartotta tőlük, és mindig módszeresen zárta a térképet és a hajónaplóját. Azt tudta Daughtry, hogy a kabinokban parázs viták folynak, melyekben ide-oda röpködnek a hosszúsági és szélességi fokok; de ennél többet nem sikerült megtudnia, mert az út elején tudtára adták, hogy az ilyen tanácskozások alatt az egyetlen hely, ahol felesleges tartózkodnia: a kabinsor. Tehát annyit tudott csak megállapítani, hogy ezek a tanácskozások valóságos csaták: a Doane, Nishikanta és Grimshaw cég tagjai üvöltöznek egymással, ököllel verik az asztalt, vagy néha békésen és rendkívül udvariasan faggatják a Vén Tengerészt.

„Markában tartja őket az öreg” - döntötte el magában egykettőre a pincér: de akárhogyan erőlködött is ezután, neki nem sikerült markába kaparintani a Vén Tengerészt.

A Vén Tengerészt Charles Stough Greenleafnek hívták. Ezt kiszedte belőle Daughtry, de mást se tudott kiszedni, csak fecsegést meg rémlátást a mentőcsónakban elszenvedett hősegről és a homok alatt egyfonálnyira rejlő kincsről.

- Van köztünk, aki nagy lappal játszik, meg van olyan is, aki csak kibicel és ámuldozik - próbálkozott egyik nap a pincér. - Én azt hiszem, mostanában nagy játéknak kibicelek. Mennél tovább nézem, annál jobban bámulom.

A Vén Tengerész üres, álomlátó tekintettel meredt a pincér szemébe.

- Az *Éberen* a pincérek fiatalok voltak, egészen gyerekek - mormogta.

- Igenis, uram - helyeselt Daughtry kedveskedően. - Látni abból, amit ön mesél, hogy az *Éber* azzal a sok legénykével jó kis hajó lehetett. Nem olyan, mint ez a kajak itt a sok vénemberrel. De azt már nem hiszem, kérem, hogy azok a legénykék tudtak ilyen jól játszani, mint ahogy itt nálunk játszanak némelyek. Én egyre csak bámulom, uram, milyen remekül csinálják.

- Mondok magának valamit - felelte a Vén Tengerész olyan bizalmas hangon, hogy Daughtry egyszerűen csupa fül lett. - Az *Éberen* nem volt olyan pincér, aki annyira kedvemre való szódás whiskyt tudott volna keverni, mint maga. A koktélokat akkor még nem ismertük, csak a sherryt meg a gyomorkeserűt. Az is jó étvágycsináló ám, a legkitűnőbb étvágycsináló.

Úgy látszott, mintha befejezte volna, de aztán hirtelen folytatta, félbeszakítva Daughtryt, aki harmadszor is kísérletet akart tenni, hogy kiszedje a kincsvadászok helyzetének leglényegét, s benne a Vén Tengerész szerepét.

- Mondok még valamit magának. Mindjárt öt óra. Nagyon megköszönném, ha egy olyan pompás koktélt csinálna nekem, mielőtt lemegyek enni.

Ez után az epizód után Daughtry még sokkal jobban gyanakodott az öregre, mint eddig. De múltak a napok, s ő egyre inkább arra a véleményre jutott, hogy Charles Stough Greenleaf szenilis öregember, aki őszintén hisz a Dél-tengerek valamelyik szigetén rejlő elásott kincsben.

Egyszer, mikor a kabinlejáró rézkorlátját pucolta, kihallgatta az öreget, aki éppen szörnyű sebhelyének és hiányzó ujjainak történetét mesélte Grimshaw-nak és az örménynek. Azok ketten csak pumpálták belé az italt, abban a reményben, hogy még többet kiszednek belőle, ha megoldódik a nyelve.

Az öreg hang végigkotkodácsolt a feljárón:

- A nagy mentőcsónakban történt. A tizennegyedik napon kitört a lázadás. Mi a csónak farában álltunk, szemben velük. Mindenki meg volt örülve. Az éhségtől csak betegek voltunk, de a szomjúságtól megőrültünk. Az ivóvíz miatt kezdődött az egész. Mert tudják, le szoktuk nyalni a harmatot az evezőlapátról, a csónak széléről, az evezőpadokról meg a belső palánkokról. És mindegyikünk tulajdonjogot szerzett valamelyik harmatgyűjtő területre. Így például a kormányrúd, a kormányfő meg a jobb oldali hátsó ülés fele palánkja a második tiszt tulajdona lett. Mindannyiunkban volt annyi becsület, hogy tiszteljük a tulajdonjogát. A harmadik tiszt még kölyök volt, csak tizenhét éves, bátor és kedves fiú. Ő osztozott a második tiszttel a jobb oldali hátsó ülés palánkján. Vonallal választották el a területüket, és mikor azt a kevés kis nedvességet nyalogatták, ami az éjszakai órákban lecsapódott, egyiknek se jutott eszébe, hogy megsértse a másik tulajdonjogát. Sokkal becsületesebbek voltak.

Annál kevésbé a matrózok. Folyton marakodtak egymás közt a harmatterületeken, és éppen előtte való éjszaka bicskázták meg az egyiket, mert lopott.

De ezen az éjszakán, mialatt vártam, hadd szaporodjék az a kevéske harmat az én területemen még egy kicsit, egyszer csak hallom, hogy valaki a harmatot nyalogatva közeledik a bal oldali csónakperem mentén - amely az én tulajdonom volt a vezérevezőspadtól egészen a csónak faráig. Éppen lidérces álmaim voltak kristálytisza forrásokról és megduzzadt folyókról. Magamhoz tértem, és figyelni kezdtem erre az éjszakai ivóra, mert féltem, hogy meglopja azt, ami az enyém.

Egyre közelebb ért az én területem határához, és hallottam, amint aprókat nyög és nyüszít, míg a nedves fát nyalja. Olyan volt ez, mint mikor az ember éjszaka a mezőn legelni hall valami állatot, és hallja, hogy egyre közelebb tépi a füvet.

Véletlenül éppen a lábtámaszt tartottam a kezemben, hogy azzal is felfogjak egy kis harmatot. Nem tudtam, ki közeledik, de mikor már a határvonalon innen szürcsölt, és nyögve és nyüszítve nyaldosta az én drága harmatcseppjeimet, odavágtam. A lábtámasz éppen orron találta - a hajómester volt -, és kitört a lázadás. A hajómester kése hasította végig az arcomat, és vágta le az ujjaimat. A harmadik tiszt, a tizenhét éves kölyök keményen harcolt mellettem, és megmentett. Még mielőtt elájultam volna, ő meg én, ketten közrefogtuk a hajómestert, és a tengerbe hajítottuk.

A kabinban levők csoszogása és fészkelődése hirtelen visszaugrasztotta Daughtryt a rézfényezéshez, amiről közben elfeledkezett. Dörzsölte a rézkorlátokat, és a foga közt mormogott:

„Nem kis dolgon ment át az öreg fiú. Megesik ilyesmi.”

- Nem - felelte a Vén Tengerész egy kérdésre, s vékony fejhangján folytatta: - Nem a sebektől ajultam el, hanem az erőfeszítéstől, amit kifejtettem a verekezésben. Túlságosan gyöngy voltam. Nem, alig véreztem, olyan kevés nedvesség volt a szervezetemben. És ami ilyen körülmények között a legmeglepőbb volt: igen gyorsan gyógyultam. A második tiszt másnap összevarrta a sebeimet: egy elefántcsont fogpiszkálóból csinált tűt, a fonalat meg egy rongyos vitorlavászon szálaiból sodorta.

Daughtry hallotta, hogy Simon Nishikanta ezt kérdi:

- Megtudhatom, Greenleaf úr, hogy viselt-e gyűrűket a levágott ujjain?

- Igen. És volt köztük egy csodálatosan szép. Később megtaláltam a csónakfenékben, és odaajándékoztam annak a szantálfa-kereskedőnek, aki megmentett. Egy nagy gyémánt volt benne. Száznolcvan guinea-t fizettem érte egy angol matrónak Barbados szigetén. A gyűrű persze többet ért, a matróz úgy lopta. Gyönyörű ékszer volt. A szantálfás ember nemcsak az életemet mentette meg érte, ráadásul száz fontot költött rám: teljesen kiruházott, és megváltotta a jegyemet a Csütörtök-szigetektől Sanghajig.

Daughtry aznap este kihallgatta Simon Nishikantát és Grimshaw-t a hajófarban.

- Nem tudok szabadulni a gyűrűitől - mondta az örmény. - Ilyesmit nem látni manapság. Régiek, igazán régiek. Nem férfigyűrűk, inkább „nagyúri gyűrűk”, ahogyan abban az időben hívták őket. Igazi urak, vagyis nagyurak hordtak ilyen gyűrűket. Bár kerülne néhány ebből a fajtából mostanában a zálogházaimba.

Este, lefekvés előtt, miközben Kvék a gazdája cipőjét húzta le, az egy pillanatra leemelte szájáról a hatodik sörösüveget, és bizalmasan odaszólt Mihálynak:

- Én mondom neked, Killeny, megeshet, hogy azt kívánom, mielőtt az utazás véget ér: bár részesedésre szegődtem volna el, nem havi fizetésre. Hidd el nekem, Killeny, az öregúr tudja, mit beszél. Beleváló gyerek lehetett a maga idejében. Az emberek nem szokták elveszteni az ujjukat, meg fölszabdaltatni az arcukat csak úgy semmiért. Meg olyan gyűrűt se mutogatnak, amitől egy zsidó zálogházasnak a nyála csöpög.

11.

Mielőtt a *Mary Turner* útja végére ért volna, Dag Daughtry lenn a nagyraktárban, vízeshordók sorai között üldögélve, nagy nevetéssel elkeresztelte a szkúnert a „Bolondok Hajójá”-nak. De ez már néhány héttel később történt. Ugyanakkor olyan lelkiismeretesen teljesítette a kötelességét, hogy még Doane kapitány sem olvashatta rá akár a legcsekélyebb mulasztást is.

Különös figyelemmel szolgálta ki a pincér a Vén Tengerészt, aki iránt rendkívüli bámulat, sőt vonzódás ébredt benne. Az öreg fickó más volt, mint kabintársai. Azok imádták a pénzt; a dollárhajszja foglalta le minden gondolatukat. Daughtry, aki maga is bőkezűen könnyelmű természet volt, igen méltányolta a Vén Tengerész nagyvonalúságát: az öreg valamikor bizonyára nagyvonalúan élt, s most is amellet kardoskodott, hogy a kincset, amit keresnek, el kell osztani.

- Maga is megkapja a sápját, pincér, ha mindjárt az én részemről is - biztosította gyakran Daughtryt, mikor az utóbbi különleges szolgálatkésztséget tanúsított. - Van ott rakásszámra, csöstül, nekem meg se kutyám, se macskám, és olyan kevés van már hátra az életemből, hogy nem lesz szükségem sokra és sokáig.

Így vitorlázott hát előre a Bolondok Hajója, és mindenki bolond vagy bolondító volt rajta, kezdve az ártatlan szemű, jólelkű finn kormányoson, aki orrában a kincs bizsergő szagával, egy álkulcs segítségével naponta kilopta a hajó helyzetleírását Doane kapitány lezárt íróasztalából, egészen Ah Mojig, a szakácsig, aki távol tartotta magától Kvéket, és sohasem súgta meg a többieknek, milyen veszélynek teszik ki magukat, mikor a szörnyű betegség hordozójával állandóan érintkeznek.

Kvék maga se nem gondolkozott, se nem bánkódott a dolgon. Annyit tudott az egészről, hogy ez megesik néha az emberi lényekkel. Ami a fájdalmat illeti, a betegség szinte egyáltalán nem gyötörte, az pedig meg sem fordult gyapjas fejében, hogy a gazdája nem tud róla. Éppen ezért nem is gyanította, miért tartja őt Ah Moj távol magától. Más panasza sem volt Kvéknek. Istenét minden tengeri és erdei istenek fölött imádtá, s mivel ez megengedte neki, hogy közelében tartózkodjék, Kvék mindenütt a paradicsomban érezte magát, ahol ő meg istene, a pincér, együtt lehetnek.

Akárcsak Mihály. Sok mindenben ő is úgy imádtá a hatüveges embert, ahogy Kvék imádtá és szerette. Mihálynak és Kvéknek Daughtry naponkénti, sőt óránkénti látása és figyelme annyit jelentett, mintha állandóan Ábrahám kebelén nyugodnának. A Doane, Nishikanta és Grimshaw cég istene faragott isten volt, akit Aranynak hívtak. Kvék és Mihály istene pedig eleven isten, akinek mindig hallani a hangját, akinek mindig meleg a karja, akinek ezernyi tettben és érintésben érezni a szívverését.

Mihály legnagyobb gyönyörűsége az volt, ha órák hosszat együtt ülhetett Pincérrel, s énekelhetett vele mindazt a dalt vagy melódiát, amit Pincér énekelt vagy dúdolt. Mivel bizonyos mennyiséggel vagy fokkal több adottság volt benne, mint Jeromosban, Mihály sokkal gyorsabban tanult testvérénél, s hogy főtantárgya lett az ének, messze túlszárnyalta Jeromos legjobb eredményeit.

Mihály el tudott vonítani vagy inkább énekelni (mert olyan lágyan és fegyelmezetten vonított) bármilyen éneket, amit Pincér kiválasztott kettejüknek, ha az nem haladta túl a hangterjedelmét. Ráadásul magában is el tudott énekelni néhány egyszerű dalt, mint az „Otthon, édes otthon”, „Isten, óvd meg a királyt” és az „Édes a holnap”, mégpedig hibátlanul. Sőt el

tudta énekelni, égre emelve orrát, egészen egyedül a „Shenandoah” és a „Vigyél el Rióba” kezdetű dalokat, ha Pincér néhány lépésnyire állt tőle, és megadta neki a hangot.

Néha, mikor Pincér nem volt a közelben, Kvék titokban előszedte dorombját, és a primitív zeneszerszám kényszerítő erejével arra vitte Mihályt, hogy vele énekelje a Vilmos király-sziget barbár és boszorkányozó dallamait. Még egy énekmester vett hatalmat Mihályon, de őbenne Mihály gyönyörűségét lelte. Ezt az énekmestert Cockynak hívták. Első találkozásukon így mutatkozott be Mihálynak:

- Cocky - mondta vitézül, a félelem vagy menekülés legcsekélyebb rezdülése nélkül, mikor Mihály megpillantotta, és neki akart támadni, hogy elpusztítsa.

Az emberi hangtól, egy isten hangjától, ami e parányi, hófehér madár torkából tört elő, Mihály megdöbbenve ereszkedett a hátuljára, és szemmel és orral kutatta a fedélközben, hol az az ember, aki szólt. És nem látott embert sehol - csak egy apró kakadut, amely szentelően oldalvást tekergette feléje a fejét, és megszólalt megint - Cocky.

A csirke tabuját még kölyökkorában, Meringe-ben alaposan belénevelték Mihályba. A csirkék Haggin úr és fehér isten barátai szerint olyan jószágok, amelyeket a kutyának egyenesen védelmeznie kell, nem pedig megtámadnia. De ez a jószág itt nem volt csirke, inkább a dzsungel valamelyik vad, tollas lényének, a kutyák jogos vadászszakmájának látszott - s ez a jószág egy isten hangján szólott hozzá.

- Tűnj el innét! - parancsolta a madár olyan határozottan, olyan emberien, hogy Mihály megint megdöbbsen, s keresgélni kezdte a fedélközben a beszélőt.

- Tűnj el innét, mert hozzád vágom a Mózes lábszárcsontját! - parancsolta most a kicsinyke tollas jószág.

Ezután kínai zagyvaságokat hadart a madár, annyira Ah Moj hangján, hogy Mihály, noha ezúttal utoljára, megint keresni kezdte a fedélközben a beszélőt.

Erre aztán Cocky vad és fantasztikusan sikoltozó nevetésben tört ki, és Mihály, fülét hegyezve, fejét oldalra billentve felismerte a nevetés rezgéseiben az imént hallott hangok különböző rezgéseit.

Cocky, ez a néhány dekányi, még fél fontnál is kisebb súlyú jószág, e maroknyi tollal borított, törékeny kis csontváz, melyben dobogott olyan bátran a szív, mint akárkiben a *Mary Turneren*, szinte azonnal Mihály barátja, cimborája, sőt uralkodója lett. Cocky, a vakmerőségnek és bátorságnak e mákszemnyi vitéze első perctől fogva kivívta Mihály tiszteletét. És Mihály, aki mancsa egyetlen játékos legyintésével kitörhette volna Cocky finom nyakát, és kiolthatta volna Cocky szemének bátor ragyogását, első perctől kezdve óvatosan bánt vele, és ezernyi szabadosságot elnézett neki, amit Kvéknek sohasem engedett volna meg.

Talán már az első négy lábú kutyába a földön beléivódott az *ennivaló védelme*, s ezt Mihály is örökölte. Sohasem gondolkodott rajta: olyan önkéntelen és öntudatlan volt benne ez a védelmi ösztön, ha egyszer az ennivalót mancsai vagy fogai közé vette, mint a lélegzése vagy a szívverése. Csak Pincérnek engedte meg, akarata és önuralma roppant megfeszítésével, hogy hozzányúljon az ennivalóhoz, amihez már ő maga is hozzányúlt. Többnyire Kvék etette Mihályt, Pincér rendelkezései szerint, de még ő is tudta, hogy ujjá és húsa épségét akkor tudja megóvni, ha semmi néven nevezendő tennivalója nincsen azzal az ennivalóval, amit Mihály már birtokába vett. De Cocky, ez a szárnyas piheszál, istentorkú villámszikrája a fénynek és az életnek, vakmerő szemtelenséggel sértette meg Mihály tabuját: az ennivaló védelmét.

Ez a parányi kis kalandor, aki a sötétségből jött az élet napsütésére, ez a sötétségek között átvillanó kis szikra, kis rezdület, Mihály tájának peremén gubbasztva egyszer csak felborzolta lazacrózsaszín bóbitáját, gyöngyfekete pupillája roppantul kitágult, torkából rekedt, parancsoló kiáltás tört elő, mintha az összes istenek megszólalnának, s Mihály visszavonult, és hagyta, hadd válogasson finnyásan találja legjobb falatjai között.

Mert Cocky tudta a módját, és nem is egyféleképpen. Ő, aki merő acélpenge volt akaratának parancsoló villámlásában, úgy tudott hetvenkedni és nagyszájúskodni, mint egy szájhős matróz, és tudott olyan megnyerő-hamisan hízelegni, mint az első asszony a paradicsomban vagy a legutolsó asszony Éva lányai közül. Mikor Cocky, fél lábán egyensúlyozva s a másik lábát felemelve, Mihály nyakbőrébe markolt a karmaival, aztán Mihály füléhez hajolva hízelegni kezdett, a kutya nem tudott mit tenni, nyakán selymesen elsimultak a felborzolt szőrhullámok, és az elragadtatástól kótyagosan, félhülye tekintettel belement mindenbe, amit Cocky akarata vagy szeszélye követelt.

Cocky még közvetlenebb barátságba keveredett Mihállyal, mert Ah Moj hamarosan túladott a madáron. Ah Moj tizennyolc shillingért vette a kis jószágot Sydneyben egy matróztól, s egy óra hosszat alkudozott rá. Aztán egyik nap meglátta, hogy Cocky Kvék bal kezének meg-görbült ujjain ül és fecseg, s egyszeriben annyira elundorodott a madártól, hogy még a tizennyolc shilling sem ér neki semmit, ha Cocky birtoklásával és megérintésével járt.

- Te szeretni? Te akarni? - kínálta Kvéknek.

- Csere-csere? - kérdezte vissza Kvék, mert biztosra vette, hogy ez csereajánlat, s attól tartott, hogy a kis öreg szakács beleszeretett az ő dorombjába.

- Nem csere-csere - felelte Ah Moj. - Te akarni őt, jól van, mehet.

- Milyen feltétel mehet? - kérdezte Kvék, aki *bêche-de-mer* angol tudását már kezdte a Kínában használatos angolsággal gyarapítani. - Ha nekem olyan izé dolog nem lenni, amit te akarni?

- Nem feltétel csere - tiltakozott Ah Moj. - Te akarni tiéd izé maradni madár, jó lenni, biz' isten.

Így került Kvék birtokába ez a hősi szívű, bátor, tollas kis élet, akit önmaga s az emberek Cockynak neveztek, aki az Új-Hebridák Santo nevű szigetének őserdejében született, ott hálóval megfogta egy kétlábú fekete emberevő, és eladta egy maláriában haldokló skót kereskedőnek hat dohányrudacskáért meg egy ácsszekercéért, onnan kézről kézre ment tovább; először négy shillingért adták el egy madárkereskedőnek, aztán egy teknőccsont fésűért, melyet egy angol szeneslegény csinált valami régi spanyol rajz után, aztán jelentős összeg: tíz shilling hat penny fejében elnyerték pókeren egy kazánfűtő fülkéjében, aztán továbbadták egy használt harmonikáért, amely megért legalább húsz shillinget, aztán tizennyolc shilling készpénzért egy töpörödött öreg kis kínaihoz került. Így jutott Cocky, ennek a bolygónak éppoly halandó vagy halhatatlan teremtménye, mint a többi bátor élet, Ah Moj hajószakácstól, aki negyven évvel ezelőtt Macauban okkal leszúrta fiatal feleségét, s a tengerre menekült, Kvékhez, a leprás fekete pápuához, rabszolgájához annak a Dag Daughtrynak, aki maga is más emberek szolgája volt, s alázatosan szokta mondani nekik: „igenis, uram” és „nem, uram” és „köszönöm, uram”.

Még egy cimborát talált Mihály, de Cocky ebben a barátkozásban nem vett részt. Ez a barát Fölösleg volt, az ügyetlen újfundlandi kölyökkutya, akinek nem került gazdája, hacsak maga a *Mary Turner* nem, mert senki az égvilágon nem tartott rá igényt, sőt mindenki tagadta, hogy ő hozta volna a fedélzetre. Ezért nevezték el Fölöslegnek, s mivel nem volt senki kutyája, hát

mindenki kutyája volt - annyira, hogy Jackson úr súlyos pofonokat ígért Ah Mojnak, ha nem eteti rendesen a kölyköt, Sigurd Halvorsen pedig csakugyan lekevert néhány súlyos pofont Henrik Gjerstennek, mert az utóbbi el merészelte rúgni az útjából Fölösleget. Sőt mi több: mikor a hatalmas, kövér, húsos Simon Nishikanta, aki finomkodó, ízetlen, nőies vízfestményeket festett, hozzávágta a vadászszékét Fölösleghez, mert a kutya felborította a festőállványt, Grimshaw sonkaszerű keze oly hirtelen és súlyosan csapódott az örmény vállára, hogy a nagy darab ember megpördült maga körül, csaknem végigvágódott a fedélzeten, s napokig izmabénultan viselte a kékszöld foltokat.

A felnőtt, érett Mihályban vidám lélek lakott, hát nagy gyönyörűségét lelte a Fölösleggel való végeérhetetlen hancúrozásban. Olyan erősen kifejlődött benne a játékosztön - mint ahogy az egész szervezete erősen kifejlődött -, hogy játékával Fölösleget a végkimerülésig kifárasztotta, s a kölyökkutya ilyenkor csak elfeküdt a fedélzeten, és lihegett, levegőért tátongó szája vigyorgott, erőtlensége bágyadtan kaszált a levegőben, s igyekezett elhárítani Mihály vadul megjátszott támadásait. Pedig Fölösleg már legalább háromszor feldöntötte és lenyomta Mihályt, és éppúgy nem törődött a lába meg a válla súlyával, mint egy virágos mezőn hempergő elefántkölyök. Mikor visszakapta a lélegzetét, megint csak készen állt az újabb csetepatéra, s Mihály ugyanúgy kész volt a próbára. És ez a remek tréning kitűnő testi erőben és lelki egészségben tartotta Mihályt.

12.

Így vitorlázott előre a Bolondok Hajója - Mihály játszott Fölösleggel, imádta Pincért, és énekelt vele, tisztelte Cockyt, Cocky pedig zsarnokoskodott felette, és mórikált neki; Daughtry iszogatta a maga mindennapi hat üveg sörét, fizetését minden hónap elsején elrakta, és csodálta Charles Stough Greenleafet, aki szerint a legremekebb ember volt a fedélzeten; Kvék szolgálta és szerette gazdáját, s a homloka vastagodott, feketedett és ráncosodott, amint a leprás beszűrődés egyre jobban terjedt; Ah Moj úgy került a fekete pápuát, mint magát a pestist, folyton mosakodott, és hetente kifőzte az ágyneműjét; Doane kapitány irányította a hajót, és ette magát San Franciscó-i bérháza miatt; Grimshaw óriási térdén tartotta sonkaszerű kezét, s marta a zálogost, hogy járuljon hozzá ő is annyival a kalandhoz, amennyivel ő hozzájárul a búzájából; Simon Nishikanta izzadt nyakát törölgette szennyes selyemkendőjével, s örökké festegette az akvarelljeit; a kormányos türelmesen lopkodta álkulcsával a hosszúsági és szélességi fokok adatait; a Vén Tengerész skót szódás whiskyvel vigasztalta magát, illatos, harminchárom centes havanna szivarokat szítt a vállalkozás számlájára, és örökké a mentőcsónak pokláról, a meg nem mondható irányvonalakról s a homok alatt egyfonálnyira fekvő kincsről zagyvált.

Elérkeztek egy óceánrészhez, amelyet Daughtry ugyanolyannak látott, mint az óceán bármelyik más részét, semmi az égvilágon nem különböztette meg. Az óceán peremét sehol sem törte meg szárazföld. A hajó volt a világ középpontja, örök és változatlan kerülete pedig a látóhatár. S a mágneses tű az iránytűbódében a *Mary Turner* mozgásának tengelye. A nap kétségkívül keleten kelt fel, és nyugaton nyugodott le, amit persze bizonyítottak is, módosítottak is a deklináció, deviáció és variáció számadatai, s a csillagok és csillagképek vonulása egyhangúan folytatódott az égbolton.

S az óceánnak ezen a szakaszán hajnalban megfigyelők mentek fel az árbockosárba, s fenn maradtak szürkületig, mikor a *Mary Turner* lavírozni kezdett, hogy egy helyben maradjon egész éjszaka. Teltek a napok, s a hely a Vén Tengerész szerint egyre gyanúsabb lett; a kaland három részvényese kezdett az árbocra vágyakozni. Grimshaw meglegedett azzal, hogy az árboc főkeresztrúdján álldogált. De már Simon Nishikanta azért hagyta ott a tenger és az ég színárnyalatainak örökös festegetését, intézeti lányok modorában készült akvarelljeit, hogy két vigyorgó, vékonydongájú matróz felsegítse, felvontassa hatalmas testtömegét a hátsó árboc kötélhágcsóján; aztán az árbockeresztrúdra kötözték, s ott hagyták: hadd meredjen aranylázban égő szemével végig a tengeren a legremekebb látsövön át, melyet valaha is becsaptak zálogházaiba, s aztán nem váltották ki.

- Furcsa - szokta mormogni a Vén Tengerész -, furcsa, igen furcsa. Ez az a hely. Nem tévedhetek. Arra a kölyök harmadik tisztre akárhol rábíztam volna magam. Csak tizenennyolc éves volt, de jobban értett a hajózáshoz, mint a kapitány. A korallzátonyt is elérte a mentőcsónakkal tizenennyolc napi hanyódás után. Nem volt megbízható iránytűje, és nem kell magyaráznom, mit jelent a szextánsnak⁴ egy nagy tengeren az olyan kis csónak látóhatára. A fiú meghalt, de az irány, amit haldokolva megadott nekem, jó volt, s rákövetkező nap, hogy a testét a tengerbe dobtam, el is értem a korallzátonyt.

⁴ Csillagászati műszer, igen fontos a hajózásban, a földrajzi helymeghatározás szempontjából

Doane kapitány ilyenkor vállat vont, s megvető pillantása találkozott az örmény bizalmatlan tekintetével.

- Nem sülyedhetett el, az biztos - hidalta át tapintatosan a Vén Tengerész a kínos szünetet. - Igazi sziget volt, nemcsak kis zátony vagy sziklafok. Az Oroszlánfő 1156 méter magas. Láttam, mikor a kapitány meg a harmadik tiszt háromszögelte.

- Én átgereblyéztem, sőt átfésültem a tengert - tört ki Doane kapitány -, és a fésűm nem olyan foghíjas, hogy egy 1200 méter magas csúcs csak úgy átesúszhasson a fogai között.

- Furcsa, furcsa - mormogta később a Vén Tengerész, félig tünődő lelkének, félig hangosan még a kincskeresőknek. Hirtelen felderült és hozzátette: - De hiszen a variáció megváltozott, Doane kapitány. Számolt azzal, hogy a variáció egy fél évszázad alatt megváltozott? Ez nagy különbséget jelent ám! Én nem vagyok hajós, de úgy tudom, a variációt abban az időben nem ismerték olyan hajszálpontosan, mint ma.

- A szélesség akkor is szélesség volt, a hosszúság meg hosszúság - vágott vissza a kapitány. - A variációt és deviációt csak iránymeghatározásra és hozzávetőleges számításra szokták használni.

Simon Nishikanta ugyanannyit értett meg ebből, mintha görögül beszéltek volna, de azért rendszerint azonnal a Vén Tengerész pártjára állt a vitában. De a Vén Tengerésznek jól fogott az agya. Ami előnyt egyik pillanatban az örménynek adott, azt a következő pillanatban ki-egyensúlyozta a kapitány javára.

- Nagy kár - játszott ilyenkor Doane kapitány keze alá -, hogy csak egy kronométert hoztak magukkal. Talán az egész bajt a kronométer csinálja. Miért indult el egyetlen kronométerrel?

- De én *akartam* kettőt - védekezett az örmény. - Ugye, Grimshaw, maga is tudja?

A búzafarmer vonakodva bólintott, Doane kapitány meg felhorkant:

- De hármát nem.

- Ha egyszer kettő nem ér többet, mint egy, mint ahogy maga mondta, Grimshaw is tanúsíthatik mellette, akkor három kronométer sem ér többet, mint kettő, csak a költség nagyobb.

- De ha csak két kronométerem van, honnan tudjam, melyik jár rosszul? - szokta erre kérdezni Doane kapitány.

- Ugyan már - válaszolta ilyenkor a zálogos hetvenkedő vállvonogatással. - Ha kettő közül nem tudja megmondani, melyik jár rosszul, mennyivel nehezebben tudná megmondani két tucat közül. Ha kettő van, akkor ötven-ötven százalék az esély, hogy az egyik vagy a másik rossz.

- Hát nem érti?...

- De értem. Értem, hogy ez mind nagy bolondság, ez a nagyképű zagyvaság a hajózásról. Vannak az üzleteimben tizennégy éve dolgozó tisztviselők, azok zsebre vágják magát a hajózási tudományával együtt. Kérdezze meg tőlük: ha két kronométer nem ér többet, mint egy, akkor többet érhet-e akár kétezer, mint egy? Kapásból azt mondják magának, hogy ha két dollár nem ér többet, mint egy dollár, akkor kétezer dollár sem ér többet egy dollárnál. Csak egy kis józan ész kell hozzá.

- Éppen az, hogy magának az alapelvekben nincs igaza - avatkozik bele ilyenkor Grimshaw. - Megmondtam már akkoriban, hogy Doane kapitányt csak azért vesszük be az üzletbe, mert szükségünk van valakire, aki ért a hajózáshoz, hisz maga meg én egy mukkot se tudunk hozzászólni. „Igaz, igaz” - mondta akkor maga, aztán mégis jobban akart érteni hozzá, mikor nem volt hajlandó fedezni a három kronométer árát. Magának a nagy költség fáj. Mert a maga

fejébe világeletében sose fért be más gondolat, csak ez. Maga csak megy, megy, és lesi, hol áshat ki tízmillió dollárt egy használt ásóval, amit megkaphat hatvannyolc centért.

Daughtry persze kihallgatott egyet-mást ezekből a beszélgetésekből, amelyek inkább veszekedések voltak, mint tanácskozások. A vége Simon Nishikantára nézve minden alkalommal az lett, amit a matrózok „tengeri dühöngésnek” neveznek. A mogorva örmény utána órák hosszat nem szólt senkihez, és azt sem vette tudomásul, ha hozzá beszéltek. Mivel hiába próbált festeni, hirtelen vad dühben tört ki, széttépte vázlatát, a fedélzetre taposta, előhúzta nagy kaliberű automata puskáját, letelepedett a hajó orrában, és minden kószáló delfinbe, tonhalba vagy disznóhalba bele akart lőni. Szinte látszott rajta a megkönnyebbülés, ha beleereszthetett egy golyót valamelyik felszökkenő, színpompás hal testébe, örökre megállíthatta gyönyörű cikázását, hogy aztán a hal lassan oldalára forduljon, s elsüllyedjen a tenger mélységes temetőjébe.

Néha, mikor egy csapat bálna húzott el játszadozva mellettük, mind tekintélyes nagyságú állat, Nishikanta tombolt a gyönyörűségtől, hogy fájdalmat okozhat. Akár húsz óriást is kilövdözött a csapatból, golyói beléjük csíptek, mint az ostorcsapás, s az eltalált hatalmas állatok, mint a csikó, melyet megriasztott a lovaglópálca, felugrottak a levegőbe, vagy egy farkcsapással alámerültek, és örülten nyargaltak keresztül az óceánon, s eltűntek a szem elől rohanásuk tajtékfelhőiben.

A Vén Tengerész ilyenkor bánatosan rázta a fejét; Daughtry, akinek szintén fájt, ha ártatlan állatoknak fájdalmat okoznak, együtt érzett vele, és kéretlenül is hozott neki egyet a drága, harminchárom centes szivarokból, hogy érzelmei lecsillapodjanak. Grimshaw vicsorgásra húzta az ajkát, és magában morgott:

„A vacak strici. Bűdös dög. Akiben van egy szikra emberség, az nem tesz ilyet szegény, ártatlan állatokkal. De ez olyan, hogy ha nem tetszel neki, vagy kritizálni mered nyelvtani vagy számolási tudományát, hát belérug a kutyádba, hogy visszafizessen... esetleg megmérgezi. A régi szép időkben fenn, Colusában az ilyet egyszerűen felkötöttük, csak azért, hogy ne rontsa, bűdösítse a levegőt.”

Doane kapitány hangosan is tiltakozott.

- Ide figyeljen, Nishikanta! - mondta, s arca elsápadt, szája remegett a dühtől. - Ez komisz dolog, és könnyen komisszággal fizethetnek érte. Tudom, mit beszélek. Magának nincs joga így kockáztatni az életünket. Nem tudja, hogy az *Annie Mine* pilótahajót egy bálna süllyesztette el, éppen az Aranykapunál! Én ott voltam kölyökkoromban mint másodkormányos a *Berncastle* briggen, mikor úgy futottunk be Hakodatéba, hogy két váltás ember dolgozott a szivattyúknál, mert egy bálna kilyukasztotta a hajót. Az *Essex* cetvadászhajó teljesen felszerelve süllyedt el Dél-Amerika nyugati partjainál, és a kis csónakoknak 1200 mérföldet kellett megtenniük a legközelebbi szárazföldig, mert egy nagy nőstény bálna gyújtóssá aprította a hajót.

De Simon Nishikanta mérgében válaszra se méltatta, csak lödözött tovább, míg az utolsó bálnát is ki nem zavarta abból a körből, melyet át tudtak tekinteni.

- Emlékszem az *Essex* cetvadászhajóra - mondta a Vén Tengerész Dag Daughtrynak. - Egy borjas nőstény bálna intézte el. A hordói már kétharmad részt tele voltak. Egy óra sem kellett, és elsüllyedt. Egyik csónakjáról soha többé nem lehetett hallani.

- Nem került egy másik csónakja Hawaiiiba? - kérdezte Daughtry illő tisztességgel és alázattal.
- Én ugyanis harminc évvel ezelőtt, mikor Honoluluban voltam, találkoztam egy emberrel, egy vén szivarral, aki azt állította, hogy szigonyos volt valami cetvadászhajón, amelyet bárna süllyesztett el Dél-Amerika partjainál. Akkor hallottam róla először és utoljára, meg most ön beszélt róla. Nem tetszik gondolni, hogy ugyanaz a hajó volt?
- Hacsak két különböző hajót el nem süllyesztett a bárna ott a nyugati partnál - felelte a Vén Tengerész. - Az nem kétséges, hogy az egyik hajó az *Essex* volt. Ez történelmi tény. Könnyen megeshet, hogy az az ember, akit maga említ, az *Essexen* szolgált.

13.

Doane kapitány keményen dolgozott, követte a nap futását az égen, az idő kiegyenlítésével helyreigazította az eltéréseket, melyeket a hatalmas körpályán futó Föld forgása okoz; megszámlálhatatlan Sumner-vonalat rajzolt fel, feltételezett szélességi fokokat vett a helymeghatározáshoz, míg zúgni nem kezdett a feje.

Simon Nishikanta nyíltan gúnyolódott, hogy a kapitány tehetetlenül vezeti a hajót; derűs kedvében most is festegette a vízfestményeket, ha meg leverte volt, és elfogta a tengerutalat, csalódásában, hogy nem látja a Vén Tengerész kincses szigetének csúcsát, az Oroszlánfőt, bálnákra, vízimadarakra és mindenféle sebezhető lényre lődözött.

- Megmutatom, hogy nem verem fogamhoz a garast - jelentette ki egyik nap Simon Nishikanta, miután öt óra hosszat vizsgálta a tengert, és félig megfőtt az árbockosárban. - Mondja, Doane kapitány, mennyiért vehettünk volna külön kronométereket San Franciscóban, mármint használt, jó állapotban levő kronométereket?

- Úgy száz dollárért - felelte a kapitány.

- Rendben van. Hát amit én ajánlok, az nem üres beszéd. A kronométer árát felosztottuk volna hármunk között. Most én magam állom az egészet. Mondja meg a matrózoknak, hogy én, Simon Nishikanta, száz dollárt fizetek aranyban annak, aki elsőnek látja meg a szárazföldet a Greenleaf által megadott hosszúsági és szélességi fokok alatt.

De a matrózok, akik megszállták az árbocokat, csalódásra voltak ítélve, mert csak két napig állott módjukban, hogy a jutalomért az óceán tükrét fürkésszék. És ez nem egészen Dag Daughtry miatt esett így, ámbar az ő szándéka és tette is elegendő lett volna, hogy a további fürkésztést lehetetlenné tegye.

Egy alkalommal ugyanis lement a kabinok alatt elhelyezett kamrába; hogy megvámolja a sörösládákat, melyeket az ő személyes jólétére hoztak magukkal. Megszámolta a ládákat, és nem akart hinni a szemének; még néhány gyufát is elgyújtogatott, újra megszámlálta a ládákat, aztán végigkutatatta a kamrát, abban a reményben, hogy talán máshová rakták el a sörösládákat. Hasztalanul.

Leült a kabinokhoz vezető csapóajtó alatt, s egy jó órát tűnődött. Ezt is az örmény csinálta - állapította meg -, az örmény, aki két kronométerrel hajlandó lett volna felszerelni a *Mary Turnert*, de hárommal már nem; az örmény, aki aláírta azt a megállapodást, hogy elegendő sört hoznak magukkal, amiből telik Daughtrynak a napi hat üvegre. Biztonság kedvéért a pincér még egyszer megszámlálta a ládákat. Három volt csak. Minthogy minden láda huszonnégy üveget tartalmazott, az ő napi adagja pedig hat üveg, egy percig sem fért hozzá kétség, hogy a készlet, amellyel farkasszemet nézett, csak tizenkét napra elegendő. És tizenkét nap még arra se sok, hogy erről az ismeretlen, nyílt tengerrésről elérjék a lehető legközelebbi kikötőt, ahol sört lehet venni.

A pincér, miután határozott, nem vesztegette az időt. Az óra háromnegyed kettőt mutatott, mikor felkapaszkodott a betegszobából, helyére engedte a csapóajtót, és sietett asztalt teríteni.

Rendjén felszolgáltatta a társaságnak az ebédet, bár alig tudta megállni, hogy a nagy levesestálat a borsólevelessel Simon Nishikanta fejére ne borítsa. Voltaképpen csak az a terv tartotta vissza, amit már a betegszobában kifőzött, és délután akart végrehajtani lenn a nagyraktárban, a vizes-hordóknál. Három órakor, mikor a Vén Tengerész feltehetőleg szundikált, Doane kapitány,

Grimshaw és a fele fedélzetőrség még fűrtökben lógott az árbocokon, hogy a zefírszínű tengeren megpillantsa az Oroszlánfőt, Dag Daughtry leengedte a létrát a nyitott csapóajtón át a nagyraktárba. Itt feküdtek a vizeshordók hosszú sorokban az oldalukon, gondosan aláékelve. A sorokat keskeny közök választották el.

A pincér előhúzott ingéből egy fűrot, aztán a hátsó zsebéből egy tizenkét milliméteres fűró-hegyet, letérdelt, és beleengedte fűróját az első hordóba, míg a víz ki nem lövellt a padlóra, s végig nem folyt a fenéken. Gyorsan dolgozott, ment a keskeny közön a homályosabb sarkok felé, és csak fűrta az egyik hordót a másik után. Amikor az első hordósor végére ért, megállt egy pillanatra, hogy hallgassa a pocsékba menő tizenkét milliméteres patakok bugyborékolását. Éles füle ugyanilyen bugyborékoló hangot fogott ki jobbról a következő hordósor felől. Feszülten figyelt, s meg mert volna rá esküdni, hogy valami kemény fába hatoló fűró neszezését hallja.

Gondosan elrejtette a maga fűróját, s egy pillanat múlva keze egy emberi vállra nehezedett; gazdáját nem ismerte fel a félhomályban, de azt látta, hogy térden áll, nyögdécsel, és keményen fűrja az egyik hordót. A bűnös nem is próbált menekülni: Daughtry gyufát gyújtott, s a Vén Tengerész felé fordított arca meredt rá.

- Ejha! - morogta halkan és meglepődve a pincér. - Mi a fenének eregeti ki a vizet?

Érezte, hogy az öregember remeg vad idegességében, és megesett rajta a szíve.

- Jól van - suttogeta. - Ne féljen tőlem. Hányat fűrt meg?

- Ezt a sort végig - hangzott a suttogetó válasz. - Nem árul el a... a többieknek?

- Elárulni? - nevetett csendesen Daughtry. - Hát én elárulom, hogy mind a ketten ugyanabban sántikálunk, ámbár nem tudom, önnek mi oka van rá. Éppen most fűrtam végig a bal oldali sort. Azt gondolom, uram, legjobb lesz gyorsan szedni az irháját, szép nyugodtan, amíg nincs vész. Mindenki az árbocokon van, senki sem fogja észrevenni. Én majd nekilátok, és befejezem a munkát... éppen csak annyi vizet hagyok, hogy tíz-tizenkét napra elég legyen.

- Szeretnék beszélni magával... megmagyarázni a dolgokat - suttogeta a Vén Tengerész.

- Az igen jó lesz, uram, mert megvallom, esz a fene a kíváncsiságtól. Majd lemegyek a kabinjába úgy tíz perc múlva, és egy jót dumálunk. De megmondom előre is: akármire megy ki a pakli, én önnel tartok. Mert én is azt akarom, hogy mentől hamarébb kikötőbe jussunk, aztán meg, uram, igen tisztelen és kedvelem önt. Na, most már siessen. Ott leszek tíz percen belül.

- Maga nagyon tetszik nekem, pincér - mondta az öregember reszkető hangon.

- És ön is nekem... százszorta jobban, mint azok a pénzhiénák odafenn. Most már tessék pucolni innét, én majd kilyukasztom a többi hordót.

Negyedóra múlva - a három pénzhiéna még mindig fenn gubbasztott az árbocokon - Charles Stough Greenleaf a kabinjában ült, szódás whiskyt szopogatott, Dag Daughtry pedig ott állt vele szemben az asztal túlsó oldalán, és egyenesen üvegből itta a sört.

- Lehet, hogy maga nem is sejti - mondta a Vén Tengerész -, de nekem ez már a negyedik utam a kincs után.

- Vagyis?... - kérdezte Daughtry.

- Úgy van. Nincsen semmiféle kincs. Soha nem is volt, csakúgy, mint az Oroszlánfő, a mentőcsónak és a megnevezhetetlen irányok.

Daughtry zavarában ősz haját markolászta és beismerte:

- Hát én bizony bevettem, uram. Egészen bevettem ezt a kincses históriát.

- Megvallom, pincér, jólesik ezt hallanom. Úgy látszik, nem vesztettem el a ravaszságomat, ha ilyen magaforma embert is félre tudok vezetni. Könnyű félrevezetni az olyan embert, akinek örökké csak a pénzen jár az esze. De maga nem olyan. Megfigyeltem magát a kutyájával. Megfigyeltem néger inasával. Megfigyeltem a sörével. Éppen azért nehezebb magát félrevezetni, mert nem teszi fel szívét-lelkét egy rakás elásott aranykincsre. Aki felteszi, azt olyan könnyen bolonddá lehet tenni, hogy csoda. Gyenge legények. Ajánljon nekik olyan üzletet, ahol egy dolláron százat lehet keresni, úgy kapnak rá, mint csalétekre az éhes csuka. Ajánljon ezer dollárt egyre vagy tízezret egyre, egyszerűen megbolondulnak. Öreg vagyok már, nagyon öreg. Szeretnék élni, míg meg nem halok - pontosabban: szeretnék rendesen, kényelmesen, tisztességesen élni.

- És szereti a hosszú utazásokat? Kezdem érteni, uram. Mikor arrafelé járnak már, ahol a kincsnek kéne lenni, egy kis baleset történik, például elfolyik a vízkészletük, és vissza kell menniük valamelyik kikötőbe, aztán kezdenek előlről a vadászatot.

A Vén Tengerész bólintott, napszíta szeme hunyorgott.

- Ott van például az *Emma Louisa*. Tizennyolc hónapig úton tartottam ivóvízbajokkal meg más hasonló balesetekkel. Arról nem is beszélve, hogy több mint egy hónapig laktam a költségükre New Orleans egyik legjobb szállodájában, mielőtt útnak indultunk volna, és csinos előlegeket adtak nekem, igazán csinos előlegeket.

Daughtry könnyedén végzett a sörével.

- Tessék még tovább mondani - kérte. - Igen érdekel a dolog. Nagyon jó trükk. Lehet, hogy vénségemre megtanulom, de becsületszavamra, uram, nem fogok beleköpni az ön levesébe. Nem kezdek bele, uram, amíg ön él, akármilyen jó trükk is.

- Mindenekelőtt pénzes embereket kell felszedni, nagy pénzü embereket, akiknek nem árt a veszteség. Aztán meg ezek kapnak leginkább rajta.

- Mert az ilyen mindig falánkabb - vágott közbe a pincér. Mentől több pénze van, antól többet akar.

- Pontosan - folytatta a Vén Tengerész. - És végül is nem dobják ki az ablakon a pénzüket. Az ilyen tengeri út igen jól tesz az egészségüknek. Mindent összevéve én nem csinállok nekik kárt vagy bajt, csak jót, és hozzájárulok az egészségükhöz.

- És ezek a sebhelyek, amik végigmetszik az arcát, meg a kezéről hiányzó ujjak? Ezeket hát nem a mentőcsónakon szerezte verekedés közben, mikor a hajómester megkéselte? Akkor meg hol a csudában kapta őket? Tessék várni egy kicsit. Hadd töltöm meg a poharát.

És a frissen töltött pohár mellett Charles Stough Greenleaf elmesélte forradásainak történetét:

- Először is tudnia kell, pincér, hogy én, nos, úriember vagyok. Családom neve fel van jegyezve az Egyesült Államok történetében, már abból az időből, mikor még nem voltak Egyesült Államok. Mint évfolyammásodik fejeztem be tanulmányaimat; hogy melyik egyetemen, azt felesleges elárulni. Éppen ezért az a név, amelyen ismernek, nem az igazi nevem. Én állítottam össze gondosan más családok neveiből. Sok baj ért. Fiatalkoromban valóban koptattam egy hajófedélzetet, ámbár nem az *Éber* fedélzetét, mert az csak a képzeletem hajója - no és a megélhetésemé, öreg napjaimra.

A sebhelyeimet kérdezte, meg a hiányzó ujjaimat? Így esett a dolog: hálókocsiban utaztam; jó késő reggelre járt, mikor a baleset történt. A vonat zsúfolva volt, s nekem csak egy felső ágy jutott. Rövid ideje ennek. Alig néhány esztendeje. Már öreg ember voltam. Floridából jöttünk. Összeütköztünk egy magas töltésen. A kocsik egymásba szaladtak, néhány közülük felfordult, és lezuhant harminc méter magasból egy kiszáradt folyómederbe. Ki volt száradva, de megmaradt benne egy három méter átmérőjű, fél méter mély tócsa. Körös-körül mindenütt száraz kavics, és én pontosan belecéloztam ebbe a tócsába.

Elmondom, hogy történt. Éppen felvettem a cipőmet, nadrágomat, ingemet, és le akartam mászni a fekvőhelyről. Ott ültem az ágy szélén, lógattam lefelé a lábamat, mikor a mozdonyok összefutottak. A fülke másik oldalán már bevetette a kalauz mind a két ágyat.

Hát ott ültem, lábamat lógázva, azt se tudtam, hol járunk, töltésen-e vagy síkságon, mikor a dolog történt. Én szépen elhagytam az ágyat, végigröpültem a fülkén, mint egy madár, fejjel előre áttörtem az ablaküveget, többször bukfaceztem a harmincméteres esés alatt, mint amennyire vissza tudok emlékezni, és valami csoda folytán éppen laposra kiterültem a levegőben, mikor belecéloztam abba a tócsába. Csak fél méter mély volt. De laposan estem bele, és olyan erővel, hogy a víz feltartott egy kicsit. Az én kocsimból magam maradtam életben. A kocsi az oldalára zuhant, úgy tizenkét méternyire tőlem. Csak holtakat szedtek már ki belőle. Mikor engem kiszedtek a tócsából, én annak rendje-módja szerint életben voltam. Aztán mire a sebészek végeztek velem, egyik kezemről hiányoztak az ujjak, az arcomon pedig itt volt ez a sebhely... és ha nem is vehette észre, azóta három bordával kevesebbet viselek a szokásos mennyiségénél.

Ó, nem akarok én panaszkodni! Gondoljon csak azokra, akik a kocsimban utaztak - mind meghalt. Sajnos, szabadjeggyel utaztam, s így nem perelhettem a vasúttársaságot. De itt vagyok, és az egyetlen ember vagyok, aki valaha is fejest ugrott harminc méterről egy félméteres tócsába, és életben maradt, hogy elmesélhesse. Pincér, legyen olyan kedves, töltsön még.

Dag Daughtry engedelmeskedett, izgatott érdeklődésében magának is kinyitott még egy üveg sört.

- Folytassa, uram, folytassa - morogta rekedten, és a száját törölgette. - És a kincsvadászok átejtése? Meghalok a kíváncsiságtól. Uram, az ön egészségére iszom.

- Mondhatom magának, pincér - fogott neki újra a Vén Tengerész -, hogy ezüstkanállal a számban születtem, de az ezüstkanál elolvadt, és én éppen úgy jártam, mint a tékozló fiú. És olyan kemény gerincű embernek születtem, hogy a büszkeségem éppen nem akart olvadozni. A családom kitagadott. Nem holmi vacak vasúti szerencsétlenség miatt, hanem más, régebbi és újabb dolgok miatt... Én meg rájuk hagytam. Ez a történetem. Békén hagytam a családomat. Meg hát nem is a család volt a hibás. Sose nyöszörögtem. Sose panaszkodtam. Magam vertem el az ezüstkanál utolsó darabjait dél-tengeri gyapjúra, vagy ha jobban tetszik, tongai kakaóra, yucatáni kaucsukra meg mahagónira. És tudja, a végén már Bowery utcai menedékhelyeken háltam, az East Side-i lebujok maradékát ettem, éjjélkor sorba álltam az ínségkonyhán, és azt számolgattam, elájulok-e, mielőtt falok.

- És nem panaszkodott soha a családjának? - morogta csodálattal Daughtry a beállott szünetben.

A Vén Tengerész kifeszítette vállát, hátravetette fejét, aztán előreejtette.

- Nem panaszkodtam soha - mondta Daughtry szavaival. - Bementem a szegényházba, vagy ahogy ott hívják, a kerületi szegénytelepre. Mocsokban éltem; úgy éltem, mint egy állat. Hat hónapig úgy éltem, mint egy állat, akkor megtaláltam a kivezető utat. Nekifogtam az *Éber*

építésének. Bordáról bordára építettem, magam erősítettem rá a rezet, minden egyes árbocát és gerendáját én válogattam ki, személyesen szerződtettem rá az egész legénységet és a tiszteket, felszereltem a zsidóknál, és elvitorláztam vele a Dél-tengerekre, a kincshez, amely egyfónál-nyira fekszik a homok alatt.

Tudja - magyarázta meg a dolgot -, mindezt képzeletben csináltam, mert egész idő alatt a letört emberek szegénytelepének voltam a foglya.

A Vén Tengerész arca hirtelen sötét és vad lett, jobb keze meglendült, és aszott ujjai acélbilincsként fogták Daughtry csuklóját.

- Kemény, nehéz munka volt, amíg kikerültem a szegényfarmról, és megszereztem a pénzt nyomorúságos, szármalmas kis kalandomhoz az *Éberrel*. Két évig dolgoztam a szegénytelep mosodájában, heti másfél dollárért, és csak a fél kezemet tudtam használni, a másiknak alig vettem hasznát, válogattam a szennyes ruhát, hajtogattam a lepedőket és a párnahuzatokat, és ezerszer is azt hittem már, hogy szegény öreg hátam kettészakad, mellemben milliószor éreztem hiányzó bordáim minden porszemnyi darabjának a helyét.

Maga még fiatal...

Daughtry tagadóan vigyorgott, és végigsimogatta ősz hajcsomóit.

- Maga még fiatal ember, pincér - ismételte a Vén Tengerész látható ingerültséggel. - Magát még sohasem zárták ki az életből. A szegényházban nem tisztelik... nem, nemcsak a kort, hanem az emberi életet sem. Hogyan magyarázzam meg? Az ember nem halott. De nem is él. Valami olyan lény, aki nemrég élt, de most már közeledik a halálhoz. A leprásokkal bánnak így. Meg az örültekkel. Tudom. Fiatalkoromban, mikor a tengert jártam, egyik hadnagyú társam megőrült. Néha dühöngött, és mi birkóztunk vele, hátracsavartuk a karját, kékre-zöldre nyomorítottuk, mozdulni sem tudott, úgy megkötöztük, aztán lihegve ráültünk, hogy kárt ne tegyen bennünk, magában vagy a hajóban. És ő, aki még élt, számunkra halott volt. Érti már? Nem volt már közülünk való, hozzánk hasonló. Más volt. Igen, ez az - *más*. Mi is, a szegénytelepen élők, akiket még nem temettek el, mi is *mások* vagyunk. Maga is hallotta, mikor a mentőcsónak pokláról fecsegtem. Az kellemes szórakozás az életben a szegénytelephez képest. Az életéhez, mocskához, káromkodásához, ordítózásához, a merő állatiasságához képest.

Két évig heti másfél dollárért dolgoztam a mosodában. Képzelden el engem, aki elvertem a vagyonomat - jókora vagyon volt, elhiheti nekem -, képzelden el engem, öreg csontjaimat, öreg gyomromat, amely még emlékezett az ifjúkori gyönyörűségekre, vén ínyemet, amely még érzékeny volt, s nem felejtette el a hajdani napok ínyencségeinek boszorkánypróbáit - szóval képzelden el, pincér, engem, aki mindig bőkezű és tékozló voltam, amint érintetlenül őrizgettem azt a másfél dollárt, mint egy fősvény, soha egy pennyt el nem költök belőle dohányra, soha nem enyhítek a gyomrom nyomorúságos állapotán egy kis nyalánksággal, pedig az szüntelenül tiltakozik a komisz és emészthetetlen koszt ellen. Úgy kunyeráltam a dohányt, rossz, olcsó dohányt, néhány nyomorult, öreg, totyogó fickótól, aki már a sír szélén reszketett. És mikor egy reggel holtan találtam Samuel Marrivale-t a vackon, először kikutattam rossz, öreg nadrágja zsebét azért a fél rúd dohányért, amiről tudtam, hogy összes hátramaradt vagyona, és csak azután jelentettem az újságot.

Hej, pincér, de vigyáztam én arra a másfél dollárra! Érti? Fogoly voltam, aki a szabadulásán dolgozik egy kis acélráspollyal. És kiszabadultam! - hangja éles győzelmi rikácsolásba csapott. - Érti, pincér? Kiszabadultam.

Dag Daughtry kinyújtott karral felemelte sörösüvegét, és komolyan, őszintén mondta:

- Egészségére, uram!

- Én meg köszönöm önnek, uram... érti már, mit... - felelte a Vén Tengerész egyszerű méltósággal a felköszöntőre, hozzákoccintotta poharát az üveghez, aztán egymás szemébe nézve ittak mind a ketten.

- Százötvenhat dolláromnak kellett volna lennie, mikor otthagytam a szegénytelepet - folytatta az öregember. - De két hetet elveszítettem az influenza miatt, egyet meg az átkozott mellhártyagyulladás miatt, így hát mindössze százötvenegy dollár ötven centtel bukkantam fel az élőhalottak házából.

- Értem, uram - vágott közbe Daughtry igaz csodálattal. - A kis ráspoly feszítővas lett, és ön visszatért vele, hogy újra betörjön az életbe.

Charles Stuogh Greenleaf csupa seb arca és vizenyős szeme sugárzott, mikor felemelte a poharát.

- Egészségére, pincér! Maga ért engem. És igen jól mondta. Visszatértem, hogy betörjek az élet házába. Valóban feszítővas volt ez a szárnalmas kis összeg, amit kétévi kálváriajárás gyűjtött össze. Gondolja csak el! Azokban a napokban, mikor még megvolt a vagyonom, könnyen feltettem ekkora összeget egy-egy pillanat könnyelmű hangulatában a kártyára. De ahogy maga mondja: mint egy betörő, visszatértem, hogy betörjek az életbe, s így jutottam Bostonba. Magának igen jó hasonlatai vannak, pincér. Egészségére!

Megint összecsendült a pohár meg az üveg, a két férfi összefonódó tekintettel ivott, és mind a kettő tudta, hogy becsületes és megértő szemekbe néz.

- De vékonyka volt a feszítővas, pincér. Nem mertem egész súlyommal ránehezedeni, hogy megfelelő rést nyissak. Egy kicsi, de tisztességes szállóban vettem ki szobát, ellátás nélkül. Bostonban történt, azt hiszem, ezt már mondtam. Ó, mennyire vigyáztam az én feszítővasamra! Éppen csak annyit ettem, hogy valami legyen a gyomromban. De másoknak, gondosan kiválasztott embereknek italokat fizettem - fizettem az italokat, mint akinek nagy vagyona van, mert ez volt a mesém fedezete; és részegségemben (tettetett részegségemben, pincér) egy öregember meséit szöttem-fontam az *Éberről*, a mentőcsónakról, a titkos földrajzi pontokról és a kincsről a homok alatt. Egyfonálnyira a homok alatt; ez irodalom volt, ez lélektan volt; sós tengervíz érzett rajta, merész kalózok és a spanyol tengerek zsákmánya kísértett benne.

Észrevette ezt az aranyrögöt, melyet az óraláncomon hordok? Abban az időben még nem tudtam ilyesmit megvenni, de helyette beszéltem az aranyról, kaliforniai aranyról, aranyrögökről, aranyrögök rakásairól, amelyek a negyvenkilences és ötvenes évek ásásaiból származnak. Ez is irodalom volt, ez is színes volt. Később, az első utam végeztével, már volt pénzem, hogy vegyek egy aranyrögöt. Ez lett a csalétek, úgy kaptak rá az emberek, mint a hal. És fenn is akadtak, mint a hal. Ez a pár gyűrű, ez is csalétek. Mostanában nem látni ilyen gyűrűket. Ezeket is úgy vettem, mikor tőkéhez jutottam. Itt van például ez az aranyrög. Beszélek. Szórakozottan játszadózom vele, miközben a nagy aranykincsről mesélek, amit a homokba ástunk. Az aranyrög hirtelen új emlékeket ébreszt lelkemben. Mesélek a mentőcsónakról, a szomjazásról és éhezésről, a harmadik tisztről, a szép kölyökről, akinek még nem érte borotva az arcát, aki nehezeknek szokta használni ezt a rögöt, mikor halat akartunk fogni.

De térjünk vissza Bostonba. Mikor színleg becsíptem, egyik mesét a másik után mondtam látszólagos cimboráimnak - olyan embereknek, akiket megvettem, akiket ostoba tökféjnek tartottam. De a meséknek híre ment, és egy nap egy fiatal riporter interjút akart velem csinálni az *Éberről* és a kincsről. Haragudtam, méltatlankodtam. De elhiheti, pincér, hogy nem szívóból; a lelkem tele volt örömmel, mikor elutasítottam a fiatal riportert, mert tudtam, hogy a cimboráimtól már elég részletet megtudott.

És a reggeli lap vastag betűs cím alatt két egész hasábot szentelt a mesének. Kezdték vendégeim jönni. Jól kitanulmányoztam őket. Sok olyan vadászott a kincsekre, akinek magának sem volt pénze. Ezeket zavarba hoztam, leráztam magamról, és tovább vártam; közben, ahogy kicsiny tőkém apadt, egyre kevesebbet ettem.

És akkor jött az én vidám, fiatal doktorom - a filozófia doktora volt, mert igen nagy vagyonnal rendelkezett. Énekelt a szívem, amikor megláttam. Addigra már csak huszonnyolc dollárom maradt - ha az is elfogy, akkor jön a szegényház vagy a halál. Én már elhatároztam, hogy inkább a halált választom, mint hogy visszamenjek abba a nyomorult társaságba, a szegénytelep élőhalottjai közé. De nem mentem vissza, és nem haltam meg. A vidám, fiatal doktor képzeletét felgyújtotta a Dél-tengerek gondolata, orrába csöpögtettem a távoli országok levegőjének virágos illatárját, szemében felépítettem a szélhajtotta felhők, a monszunos egek, a pálmaligetek és koralltengerek tündéri látomását.

Olyan volt, mint egy vidám, bolond fiatal kutya, nagyvonalú és bőkezű a pénzével, rettenthetlen, mint egy oroszlánkölyök, hajlékony és szép, mint a leopárd, és bolond, egy kicsit bolond volt azoktól a pogányságoktól és szeszélyektől, amelyek okos fejében motoszkáltak. Figyel, pincér? Mielőtt elvitorláztunk volna a *Gloucester* halászhajóval, melyet a doktor vásárolt, és amely olyan volt, mint egy jacht, sőt lefutotta a legtöbb jachtot, a fiatalember a házába vitt, hogy személyes felszerelés dolgában tanácsokat adjak neki. Éppen a ruhatárban vizsgáldtunk, mikor hirtelen megszólalt:

„Kíváncsi vagyok, mit szól az én hölgyem a távollétemhez? Mit gondol? Vigyük el magunkkal?”

Én addig nem tudtam, hogy felesége vagy valamilyen hölgye van. Meglepetten és hitetlenkedve néztem rá.

„Hát ha nem hisz nekem, akkor csak azért is elviszem az útra - nevetett bele ámuló arcomba bolondul, gonoszkodva. - Jöjjön, ismerkedjenek meg.”

Egyenest a hálószobájába, az ágyához vezetett, és fölhajtv a takarót, megmutatta nekem azt, aki ott aludt, ahogy már évezredek óta alszik: egy karcsú, egyiptomi lány múmiáját.

És a hölgy velünk vitorlázott a hosszú hiábavaló úton a Dél-tengerekre és vissza, és szavamra, pincér, magam is csaknem beleszerettem a drága lányba.

A Vén Tengerész álmodozva meredt poharába; Dag Daughtry kihasználta a szünetet, hogy megkérdezze:

- Hát a fiatal doktor? Mit szólt hozzá, hogy nem találták meg a kincset?

A Vén Tengerész arca vidáman felragyogott:

- Vállamra tette a kezét, és kedves, vén csirkefogónak nevezett. Higgye el, pincér, úgy megszerettem azt a fiatalembert, mintha a tulajdon fiam lett volna. Átölelte a vállamat - és én tudom, pincér, hogy ez több volt, mint pusztán kedvesség -, és megmondta, hogy alig értünk el a River Plate-hez, ő már leleplezett magában. Nevetett, megveregette a vállamat, de simogatva, nemcsak kedélyeskedve, rámutatott a mesém ellentmondásaira (ezeket kijavítottam azóta, pincér, hála legyen neki, mégpedig jól javítottam ki), és azt mondta, hogy az utazás remekül sikerült, örökre adósom marad érte.

Mit tehettem? Bevallottam az igazságot. Neki még a családnevemet is megmondtam, sőt azt a szégyent is, melytől álnevemmel megmentettem a családomat. Szóval vállamra tette a kezét...

A Vén Tengerész elhallgatott, mert torka hirtelen elrekedt, szeméből könny szivárgott végig az arcán.

Dag Daughtry némán koccintott vele; az italtól magához tért az öreg.

- Azt mondta, menjek vele, és lakjam nála, és még aznap, mikor megérkeztünk Bostonba, elvitt nagy, magányos házába. Azt is mondta, hogy tárgyalni fog az ügyvédjével: a gondolat nagyon csiklandozta a képzeletét. „Örökbe fogadom magát - mondta. - Örökbe fogadom Isztharral együtt.” Isztharnak hívták a kislányt, a kis múmiát.

Hát bejutottam az életbe, pincér, és törvényesen örökbe akartak fogadni. De az élet ravasz áruló. Tizenennyolc órával később, kora reggel holtan találtuk ágyában a doktort, mellette feküdt a kis múmialány. Szívbenulás, vagy valamelyik véredény pattant meg az agyában - sohasem tudtam meg.

Könyörögtem, imádkoztam a rokonainak, hogy kettőjüket együtt temessék el. De az unokatestvérei meg a nagynénikéi kemény, hidegfejű új-angliai népség voltak, odaajándékozták Iszthart a múzeumnak, nekem meg egy hetet adtak, hogy elhagyjam a házat. Elhagytam egy órán belül, s ők átkutatták kis csomagomat, aztán engedtek csak el.

New Yorkba mentem. Ugyanaz a játék kezdődött ott is, csak éppen több pénzem volt, és jobban tudtam játszani. Így ment ez New Orleansban és Galvestonban is. Aztán Kaliforniába mentem. Ez most az ötödik utam. Sok időbe került, míg ennek a három embernek fel tudtam kelteni az érdeklődését, elköltöttem az egész kis pénztartalékomat, mire aláírták a megállapodást. Nagyon fukarok voltak. Előleg? Még a gondolatát is esztelenségnek tartották. Én mégis kivártam az alkalmas időpontot, jókora szállodai számlát csináltam, sőt végül megrendeltem a magam kis válogatott ital- és szivargyűjteményét is, a számlát pedig elküldtem a szkúnerrra. Mekkora hűhót csaptak! Mind a hárman őrjöngtek, szinte a hajukat tépték... meg az én hajamat. Azt mondták, szó sem lehet róla. Azonnal megbetegedtem. Megmondtam nekik, hogy tönkretették az idegeimet, és megbetegítettek. Minél jobban őrjöngtek, annál betegebb lettem. Akkor beadták a derekukat. Hirtelen jobban éreztem magam. Most itt vagyunk, fogytán a vizünk, valószínűleg a Marquesas-szigetek felé igyekszünk hamarosan, hogy megtöltsük a hordókat. Aztán visszatérnek, s megpróbálják megint.

- Azt tetszik hinni?

- Majd eszembe jutnak még fontosabb adatok - mosolygott a Vén Tengerész. - Biztosan visszatérnek. Jól ismerem én őket. Szűkfejű, korlátolt, kapzsi bolondok.

- Bolondok! Mind bolond! Ez a Bolondok Hajója! - ujjongott Dag Daughtry; azt ismételte, amit a raktárban mondott, mikor az utolsó hordót fúrva hallgatta, hogy bugyog a padlóra a jó víz; és most kuncogott azon a felfedezésen, hogy a Vén Tengerész is ugyanazt fújja, amit ő.

14.

Másnap kora reggel, a reggeli őrállásban soros matróz, aki fél szokta hozni a napi vízadagot a kabinokba és a konyhára, felfedezte, hogy a hordók üresek. Mr. Jackson annyira megrémült, hogy azonnal szólt Doane kapitánynak, Doane kapitány percek alatt kihúzta az ágyból Grimshaw-t és Nishikantát, és közölte velük a váratlan csapást.

A reggeli nagyon izgatottan telt el, főként a Vén Tengerész és Dag Daughtry részére, míg az üzlettársak triója dühöngött és jajgatott. Különösen Doane kapitány nyöszörgött. Simon Nishikanta ördögi dühvel részletezte, hogyan kellene megbüntetni a gazembert, aki a tettet elkövette, Grimshaw pedig újra és újra összeszorította nagy kezét, mintha valakinek a torkát markolászná.

- Emlékszem, negyvenhétben történt... nem, negyvenhatban... igen, negyvenhatban - fecsegett a Vén Tengerész. - Hasonló helyzetben voltunk, talán még rosszabban is. Tizenhatan maradtunk a mentőcsónakokban. Felszaladtunk a Fényes-zátonyra. Ezt a nevet adtuk neki, mikor kicsi hajónk egy éjszaka felfedezte, és széttörött rajta. A zátony megtalálható az Admirális térképén, Doane kapitány is igazolhatja...

Senki sem figyelt rá, csak Dag Daughtry, aki forró süteményt szolgált fel, és csodálattal hallgatta az öreget. De Simon Nishikanta hirtelen ráébredt, hogy az öregember szószátyárkodik, és vadul ráüvöltött:

- Csend legyen! Fogja be a száját! Megbolondít ez az örökös „emlékszem”!

A Vén Tengerész ártatlanul meglepődött, mintha valamit elvétett volna a történetében.

- Nem, komolyan nem - folytatta. - Biztosan megbotlott szegény öreg nyelvem. Nem az *Éber* volt, hanem a *Fényes*. *Ébert* mondtam volna? A *Fényes* volt, ez a kecses kis brigg, valóban, szinte játék hajó, a feneke rézzel borítva, a vonalai, mint a delfiné, csak úgy tolt a szelet, és hasította a tengert. Úgy kellett vigyázni vele, mint egy játék csigával. Esküszöm, uraim, kemény munkát adott mind a két órnek, mikor eltért a menetiránytól. Én raktárfelügyelő voltam. New Yorkból vitorláztunk ki, látszólag az északnyugati partok felé, lepecsételt parancsal...

- Az isten szerelmére, hallgasson, hallgasson! Megőrjít ezzel a locsogással - kiáltott fel Nishikanta; ideges gyötrelme annyira igazi volt, hogy beléremegett. - Legyen szíve, öreg. Mit érdekel engem a maga *Fényese* meg a lepecsételt parancsai!

- Ó, a lepecsételt parancs - beszélt tovább a Vén Tengerész sugárzó arccal. - Lepecsételt parancs: varázslatos kifejezés - kenetteljesen ejtette ki a két szót. - Az volt a szép idő, uraim, mikor a hajók még lepecsételt parancsal indultak útnak. Mint raktárfelügyelő, aki valami csekélységet fektettem bele a kalandba, és valami kis részesedést várhattam, én parancsoltam a kapitánynak. Mert nem nála, hanem nálam hagyták letétben a lepecsételt parancsot. Szavamra mondom, magam sem tudtam, mi van benne. Csak akkor törtem fel a pecsétet, mikor megkerültük a vén Meredek-fokot, és ötven-ötvennél jártunk, sőt ötvenpercenyre⁵ benn jártunk már a Csendes-óceánban, és akkor tudtam meg, hogy Van Diemen földjére kell mennünk. Abban az időben Van Diemen földjének hívták...

⁵ Az iránytű fok- és percbeosztásáról van szó

A felfedezések napja volt ez. Doane kapitány rajtakapta a kormányost, hogy álkulcsa segítségével kilopja íróasztalából a hajó helyadatait. Nagy jelenetet rendeztek, de komolyabb ügy nem lett belőle, mert a finn hatalmas termete nem nagyon biztatott a személyes erőpróbára, és Doane kapitány hiába bélyegezte meg a kormányos viselkedését, az folyton csak ezt ismételte: „igen, uram” és „nem, uram” és „bocsánat, uram”.

A legfontosabb felfedezést talán Dag Daughtry tette, ámbar akkoriban még nem ébredt tudatára. A hajó megváltoztatta menetirányát, kifeszítette minden vitorláját, s a Vén Tengerész titokban közölte Daughtryval, hogy a Marquezas-csoport egyik tagja, Taiohae felé igyekeznek. A pincér vidáman fogott a borotválkozáshoz. Egyetlen gond nyomta csak a lelkét. Nem volt egészen biztos benne, hogy ilyen isten háta mögötti helyen, mint Taiohae, lehet-e jó sört vásárolni.

Éppen meg akarta tenni az első húzást a borotvával, arca nagy része habtól fehérlett, mikor észrevett egy darabka bőrfeketedést a homloka közepén, valamivel a két szemöldök találkozási pontján. Befejezte a borotválkozást, megérintette a sötét foltot, és csodálkozott, hogy ilyen kis folton így megkapta a nap. De a homloka nem jelezte az érintést. Az érzékelés semmilyen feleletet nem adott. A sötét hely tompa volt.

Furcsa - gondolta, megtörölte az arcát, aztán elfelejtette az egészet.

Ahogy nem tudta, milyen szörnyűséget hirdet az a sötét folt, éppúgy nem tudta azt sem, hogy Ah Moj ferde szeme már régen észrevette azt, és figyelemmel kíséri napról napra növekvő titkos borzadással.

A *Mary Turner* a délkeleti szélről hajtván megkezdte hosszú útját a Marquezas-szigetek felé. A hajóorr lakói mind örültek. Matrózok voltak, matrózbéren, hát ujjongva fogadták a hírt, hogy egy trópusi sziget felé tartanak, és ott töltik meg a vízhordókat. Hátról a három társ rossz kedélyállapotban volt, Simon Nishikanta nyíltan gúnyolta Doane kapitányt, és kétségbe vonta, vajon meg tudja-e találni a Marquezas-szigeteket.

A fedélközben mindenki örült - Dag Daughtry azért, mert a bérét megkapta, és a sörkészség kiegészítését biztosra vette; Kvék azért, mert ő mindig örült, ha a gazdája örült; Ah Moj pedig azért, mert hamarosan alkalma lesz elmenekülni a szkúnerről és a két leprástól, akikkel egy fedél alatt élt.

Mihály osztozott a fedélköz általános örvendezésében, és buzgón tanulni kezdte Pincérrel az ötödik nótát. Ez a „Vezess, drága fény” volt. Éneklésében, amit végezetül is idomított vonításnak kellene mondani, Mihály valami ismeretlen dolgot keresett. Ez az ismeretlen dolog valójában az *elveszett falka* volt, az ősvilág falkája, mikor a kutya még nem húzódott az ember tüzéhez, vagy még inkább: mikor az ember még nem rakott tüzet, mikor még ember sem volt az ember.

Mihály nemrég született, csak két esztendeje élt a világban, így hát önmagának nem lehetnek emlékei az elveszett falkáról. Sok ezer nemzedék választotta el tőle; mégis: mélyen a lét kriptáiban, minden izmába beleszöve, minden idegszálába belekötve ott élt a vadon napjainak kitörölhetetlen nyoma, mikor ködbe vesző ősök rohantak a falkával, és továbbörökítették a falkát és magamagukat. Mikor Mihály aludt, megtörtént, hogy a falkaemlékek tudatalattija felszínére emelkedtek. Ezeket az álmokat a valóság töltötte meg, amíg tartottak: mire Mihály felébredt, alig vagy egyáltalán nem emlékezett rájuk. De ha aludt, vagy Pincérrel énekelt, érezte az elveszett falkát, vágyakozott utána, és keresnie kellett azt az elfelejtett utat, amely visszavezet hozzá.

Ébren egy másik, valóságos falkához tartozott. Ez a falka Pincérből, Kvékből, Cockyból és Fölöslegből állt, és Mihály éppúgy velük tartott, ahogy messzi ősei a maguk fajtájával tartottak a vadászaton. A fedélköz volt a falka vacka, innen kóborolta be a világot, vagyis a *Mary Turnert*, amely ringva-rengve táncolt a változékony tenger felszínén.

De a fedélköz és a fedélköz kompániája többet jelentett Mihálynak a puszta falkánál. Ég is volt ez, ahol az isten lakott. Az ember hamar megteremtette magának az istent, gyakran kőből, agyagból vagy tűzből, és a székhelyévé tette a fákat, hegyeket vagy a csillagokat. És ez azért történt, mert az ember észrevette, hogy az ember eltávozik, elveszik a törzsből, családból, vagy bármilyen nevet is adott a csoportnak, amely végül is az emberi falka volt. És az ember nem akarta, hogy elveszen a falkából. Így alkotott képzeletéből egy falkát, amely örök, amelyhez ő örökké tartozni fog. Megfigyelte, hogy minden ember eltávozik a sötétségbe, félt tőle, és felépített a sötétségen túl egy szebb tájat, boldogabb vadászmezőt, vígabb és nagyszerűbb lakomázóházat és kupatöltögető helyet, és más és más nyelven „mennyországnak” nevezte el.

Mihály éppúgy, mint a legősibb és legalacsonyabb fokon álló emberek, sohasem gondolt arra, hogy isten gyanánt imádja azt az árnyékot, amit önmaga a saját lelkére vetett. Mihály nem árnyékokat imádott. Valóságos és kétségbevonhatatlan istent imádott, akit nem a maga négy lábú, szőrrel fedett képére teremtettek, hanem Pincér két lábú, szőrtelen, egyenesen járó, hús és vér képmására.

15.

Ha a jó szél el nem áll a második napon, miután a hajó a Marquesas-szigetek felé vette útját; ha Doane kapitány nem dörög megint, hogy csak egy kronométerrel szerelték fel; ha Simon Nishikanta nem gurul ettől gonosz dühbe, és nem megy fel puskával a fedélzetre, hogy megöljön valami tengerlakó lényt; ha az a tengerlakó, amely megjelent a hajó közelében, tintahal, delfin, tonhal, disznócépa vagy bármi más lett volna, és nem egy nagy, huszonöt méteres nőstény bálna, szopós borja kíséretében - ha ebből az eseményláncból bármelyik szem hiányzik is, a *Mary Turner* kétségtelenül eljut a Marquesas-szigetekre, megtölti vizeshordóit, és visszatér kincset vadászni; és Mihály, Daughtry, Kvék és Cocky sorsa egészen másképp, talán kevésbé borzasztóan alakul.

De a lánc minden szeme megvolt. A szkúner teljes szélcsendben ringatózott a végtelen, sima vizeken, keresztvitorlái és kötelei belerecesgtek a nagyvitorlák tompa mennydörgésébe, mikor Simon Nishikanta belelőtt a kis bálnaborjú testébe. Szinte csodával határos véletlen volt, hogy a golyó megölte a borjút. Éppolyan csoda, mintha veréblövő puskával megöltek volna egy elefántot. A borjú nem halt meg rögtön. Csak egyszerre abbahagyta a szökdécselést, és egy darabig fenn vonaglott a víz színén. Az anyja abban a pillanatban, ahogy borját lövés érte, mellette volt, és azok, akik a fedélzeten álltak, és fentről néztek le rá, világosan láthatták haragját és rémületét. Óriási vállával gyengéden meglökdöste a borjút, újra és újra megkerülte, aztán melléje úszott, és tovább lökdöste vállával.

A *Mary Turner*en mindenki odagyűlt a mellvédhez, és aggódva bámult le az óriásra, amely olyan hosszú volt, mint a szkúner.

- Mi lenne, ha úgy bána el velünk, mint az a másik az *Essex*szel? - szólt oda Dag Daughtry a Vén Tengerésznek.

- Meg is érdemelnénk - felelte az. - Nem vétett nekünk semmit. Komisz, kegyetlen dolog volt.

Mihály észrevette az izgalmat, de a mellvéd miatt nem látott semmit, hát felugrott a kabinsor tetejére, és meglátva a szörnyeteget, kihívóan ugatni kezdett. Minden tekintet döbbsen és ijedten feléje fordult, és Pincér suttogó parancsszóval el is némította.

- Ez az utolsó eset - morogta Grimshaw halk, haragtól remegő hangon Nishikantának. - Ha az utazás folyamán még egyszer bálnára mer lőni, kitekerem azt a piszkos nyakát! Elhiheti. Komolyan mondom. Kinyomom a két szemét!

Az örmény sápadtan mosolygott, és reszkető szájjal mondta:

- Nem lesz itt semmi baj. Én nem hiszem, hogy az *Essex*et bálna süllyesztette el.

Anyja biztatására a haldokló borjú görcsös erőfeszítéssel igyekezett úszni, de hiába, csak vonaglott, és forgolódott egyik oldaláról a másikra.

Úszkálása közben az anyabálna véletlenül nekisúrlódott vállával a *Mary Turner* jobb oldalának, s a hajó jobbra, előrebillent, fara vagy egy méternyire a levegőbe emelkedett. Ez a szándéktalan, könnyű érintés még nem volt minden. A bálna, mikor válla a hajóhoz ért, megijedt az ütdéstől, és kivágott a farkával. Az ütés szétzúzta a mellvédet, éppen az oromvitorlával szemben rést szakított bele, mintha csak szivardoboz lenne, és betörte a fedélzet padlóját.

Ennyi történt, s egy hajó egész személyzete némán és félelemben meredt a haldokló sarját gyászoló tengeri szörnyre.

A következő óra leforgása alatt a borjú többször próbált úszni, s a hajó és a két bálna egyre távolabb kerültek egymástól. Akkor a borjú erősen vonaglani kezdett, aztán vadul hánykolódott, és a farkával csapkodott.

- A haláltusa - mondta csendesen a Vén Tengerész.

- A mindenségit, vége van! - jegyezte meg öt perccel később Doane kapitány. - Ki hinné? Egy puszkagolyó! Adná az isten, hogy egy félórai szelet kapjunk, és elkerüljünk erről a környékről.

- Bajos dolog - mondta Grimshaw.

Doane kapitány a fejét rázta, aggódó tekintettel felpillantott a petyhüdt vitorlákra, és végigfűrkészte a tengert, hátha széltarajokat lát a vízen. De minden üvegsima volt, a hatalmas hullámok szokott, szabályos rendben, gömbölyűen és szélesen görögtek egymásba, mintha higanyból lennének.

- Rendben van már - bátorított Grimshaw. - Ott megy most, rohan elfele tőlünk.

- Persze hogy rendben van, mindig is rendben volt - hencegett Nishikanta, letörölte arcáról és nyakáról a verejtéket, és nézett a többiekkel együtt a távozó bálna után. - Híres bátor emberek maguk, egy haltól mindjárt inukba száll a bátorság!

- Észrevettem, hogy a maga arca sem volt olyan sárga, mint máskor - gúnyolódott Grimshaw. - Úgy látszik, mellre szívta a dolgot.

Doane kapitány nagyot sóhajtott. Túlságosan nagy volt a megkönnyebbülése ahhoz, hogy a civódásban részt vegyen.

- Maga sárga - folytatta Grimshaw. - Kívül-belül sárga - fejével a Vén Tengerész felé intett. - Az ottan igazi férfi. Nem sárgult el. A szeme se rebbent, pedig fogadok, jobban tudta mekkora veszedelemben vagyunk, mint maga. Ha választanom kellene, hogy vele szenvedjek-e hajótörést egy puszta szigeten vagy magával, ezerszer inkább őt választanám. Ha...

A matrózok kiáltása félbeszakította.

- Irgalmas isten! - sóhajtotta hangosan Doane kapitány.

A nagy nőtény bálna megfordult, és a víz színén visszafelé tört, egyenesen a hajónak. Olyan gyorsan rohant, hogy orra felpúpozta a vizet, mint egy dreadnought⁶ vagy egy óceánjáró.

- Mindenki kapaszkodjék meg! - üvöltötte Doane kapitány.

Mindenki megfogózva várta a lökést. Henrik Gjersten, a kormánykeréknél álló matróz, terpeszbe állt, összehúzódott, vállát meg a karját kemény markolással a kormánykerék két szemből levő küllőjének feszítette.

Több matróz a hajó orrából a tatba futott, mások a főkotélzetre menekültek. Daughtry egyik kezével a mellvédet fogta, a másikkal átkulcsolta a Vén Tengerészt.

Mindenki kapaszkodott. A bálna éppen az előárboc rögzítőkötele mögött találta el a *Mary Turnert*. Egy sereg dolog történt, amit semmilyen szem nem tudott befogadni egyszerre. Egyik matróz a főkotélzetről, két kezében egy darab kötéllel, fejjel előrezuhan, de fennakadt a bokájánál fogva, és így lógott fejjel lefelé, míg egy társa meg nem mentette; a szkúner recsegett és remegett, bal oldala felemelkedett, jobb oldala alábukott annyira, hogy a tenger beözönlött a

⁶ Óriási, páncélos hadihajótípus

mellvéden. Mihály a kabinsor sima tetejéről lecsúszott jobbra a meredeken, és kapaszkodva és morogva eltűnt a folyosón. Az előárboc bal oldali rögzítőkötelei kirántották a veretlemezeket, s az árboc részegen jobbra dőlt.

- No, ezt megéreztek - mondta a Vén Tengerész.

- Jackson úr - parancsolta Doane kapitány a kormányosnak -, mérje meg a vizet.

A kormányos engedelmeskedett, ámbar továbbra is aggódó tekintettel kísért a bálnát, amely meredek szögben elfordult, és kelet felé füstölgött tova.

- Kellett ez magának? - vicsorgott Grimshaw Nishikantára. Nishikanta bólintott, letörölte a verejtékét, és ezt motyogta:

- Meg vagyok elégedve vele. Megtudtam, amit akartam. Nem hittem volna, hogy egy bálna képes erre. Többet ilyesmit nem csinálok.

- Lehet, hogy alkalma sem lesz rá - vágott vissza a kapitány. Nem ússzuk meg ezzel az egy támadással. Az, amelyik elsüllyesztette az *Essexet*, egyik rohamot csinálta a másik után, és én azt hiszem, a bálnák természete semmit sem változott az utóbbi néhány évben.

- Száraz, mint a puskapor - jelentette Jackson a vizsgálat eredményét.

- Most fordul! - kiáltott fel Daughtry.

Félmérföldnyi távolságban a bálna hirtelen körben fordult, és rohant visszafelé.

- Állj el onnét előlről! - kiáltott Doane kapitány egy matrózra, aki éppen akkor bukkant fel a legénységi hálólóhely csapóajtójában, matrózszakjával a kezében, feje fölött vadul imbolygott az előárboc.

- Felpakolódott a menekülésre - mormogta Daughtry a Vén Tengerésznek. - Fut a hajóról, mint a patkány.

- Mindnyájan patkányok vagyunk - hangzott a válasz. - Erre akkor jöttem rá, mikor magam is patkány voltam a szegénytelep koszos patkányai között.

Ezalatt Mihály is megkapta a fedélzeten levő emberektől a rettegés és izgalom ragályát. Visszamászott a kabinsor tetejére, hogy láthasson, s onnan vicsorgott a nőstény bálnára, miközben az emberek megint új fogózókat kerestek a fenyegető rázkódás ellen, ő pedig közről nézte, hogy jön rájuk a bálna.

A *Mary Turner* a hátsó rögzítőkötelek mögött kapta az ütést. Mikor a jobb oldalára billent, ahova Mihályt is gyalázatosan leröpítette a lökés, tisztán hallatszott a széttörő bordák recsegése: Henrik Gjersten, aki a kormánynál állt, s teljes erejéből szorította a kereket, körbefordult a levegőben, úgy körbefordította a kereket a kormánylapát rántása. Doane kapitányban fogózott meg, és letépte kezét a mellvédről. Mindketten lélegzetvesztve gurultak végig a fedélzeten. Nishikanta káromkodva támaszkodott a kabinsor oldalának, valamennyi körme letört, amikor a lökés leszakította markát a mellvédről.

Daughtry kötéllel a hátsó árbocozathoz erősítette a Vén Tengerészt, s a kötél végét az öreg kezébe adta. Doane kapitány pedig lihegve a mellvédhez mászott, és belékapaszkodva felállt.

- Telibe talált - suttogta rekedten a kormányosnak, és kezét az oldalára szorította, hogy erőt vegyen a fájdalmán -, mérje megint a vizet, mérje folyton.

Több matróz kihasználta a szünetet, hogy a dülöngélő előárboc alatt előrerohanjon, lebukjon a legénységi hálólhelyre, és sietősen összerakja a batyuját. Mikor Ah Moj előbukkant a fedélközből gömbölyű batyujával, Daughtry elküldte Kvéket, hogy szedje össze mindkettőjük holmiját.

- Száraz, mint a puskaapor - jelentette a kormányos.

- Mérje csak tovább, Jackson úr - parancsolta a kapitány; hangja egyre erősebb lett, ahogy magához tért a Gjerstennel való összeütközés megrázkódtatásából. - Mérje csak szépen tovább. Ott jön megint, és a szkúnert nem úgy építették, hogy ilyen döngölést kiálljon.

Daughtry közben hóna alá fogta Mihályt, szabad kezét készenlétben tartotta, hogy a kötélzeten himbálózva előzze meg a következő összeütközést.

Fordulás közben a nőstény bálna elvétette az irányt, s ez elég volt ahhoz, hogy vagy hat méterrel elhibázza a *Mary Turner* farát. De rohamának hullámverése így is lágyan megemelte a hajó hátulját, és a *Mary Turner* orra méltóságteljesen bókolva lebukott a tenger színéig.

- Ha eltalál... - morogta Doane kapitány, s elhallgatott.

- ... akkor leléphetünk - fejezte be helyette Daughtry. - Egyszerűen leszedte volna, kérem, a hajó farát.

A bálna megint megfordult, most alig kétszáz méternyire, és támadott; de nem fejezte be a félkört, és a hajó orrának fűrődött neki, jobb oldalról. Háta eltalálta a hajóhomlokot, s úgy látszott, mintha éppen csak súrolná a hajó orrát, a *Mary Turner* mégis hátrabillent, annyira, hogy a tat mellvédje lesüllyedt a víz színéig. De ez nem volt minden. A feszítőkötél, az élkötélzet mind elszakadt, elszakadt az orrárboc jobb oldali kötélzete is, az orrárboc derékszögben kivágódott jobbra, és felemelkedett a megmaradt árbocsudár-kötélzet fonadékához. Az előárboc felszökkent a levegőbe, aztán lezuhant a fedélzetre, a tartása vesztett orrárboc lebillent a tengerbe, a vége teljesen letört a hajóföről, s az is belezuhant a vízbe.

- Hallgattassa el a kutyáját! - parancsolt vadul Nishikanta Daughtrynak. - Mert ha nem...

Mihály félelmetesen vicsorgott és morgott Pincér karjaiban, nemcsak a nőstény bálnára, hanem az egész ellenséges és fenyegető mindenségre, amely rémülettel töltötte el az ő úszó világának kétlábú isteneit.

- Azért se! - vicsorgott vissza Daughtry. - Hadd énekeljen. Maga miatt van ez a zűr, és ha kezét mer emelni a kutyámra, nem fogja megérni a végét a zűrnek, amit maga csinált, maga piszok zálogos!

- Nagyon helyes, nagyon helyes - bólintott jóváhagyóan a Vén Tengerész. - Nem tudna szerezni, pincér, egy darab vásznat vagy egy pokrócot vagy valami puha, széles dolgot e helyett a kötél helyett? Nagyon vágja az oldalamat ott, ahol a három bordám hiányzik.

Daughtry odalökte Mihályt az öregember karjaiba.

- Tartsa egy kicsit, uram - mondta. - Ha ez a zálogos a kisujját is felemeli Killenyre, köpjön az arcába, harapja meg, csináljon vele, amit akar. Egy szemvillanás alatt itt leszek, mielőtt még megüthetné önt, vagy a bálna nekünk rohanhatna. És hagyja, hadd zajongjon Killeny kedve szerint. Egy szőrszála többet ér, mint a világ összes bűdös uzsorása.

Daughtry berontott a kabinba, és egy vánkossal meg három lepedővel tért vissza; a párnát alátétnek használta, a lepedőket függőn összecsomózta, és kényelembe, biztonságba helyezve a Vén Tengerészt, visszavette karjába Mihályt.

- Ereszt a hajó! - kiáltotta a kormányos. - Tizenöt centiméter... nem, már tizenhét, uram.

A matrózok az előárboc roncsain keresztül hálóhelyükre rohantak, hogy összeszedjék a cókémókjukat.

- Lódítsák ki a jobb oldali csónakot, Jackson úr - parancsolta a kapitány, s nézte meredten a bálna tajtékzó rohanását, amint tovafulródik, hogy új támadásra készüljön. - De ne engedjék el. Tartsák csak a csigákon, nehogy ez az átkozott hal összetörje. Csak lódítsák ki, helyezték készenlétbe, az emberek szedjék össze a holmijukat, aztán tegyenek a csónakba ennivalót és vizet.

A csónak köteleit kioldozták, a csigákat lekötötték; akkor az emberek szétugrottak; hogy fogózót találjanak, mielőtt a bálna odaérkezik.

A nagy állat egyenesen a közepén találta el a *Mary Turner* bal oldalát, a legszélesebb részen; látni és hallani lehetett, amint a hajó hosszú oldala a tattól kezdve meghajol és visszapattan, mint valami ruganyos anyag. A jobb oldali mellvéd belemerült a tengerbe, úgy megbillentette a hajót a lökés; amikor aztán vad rándulással visszaegyeneseedett, a víz elárasztotta a fedélzetet, felcsapott a csónak körül bajlódó matrózok térdéig, és kizúdult a bal oldali vízkieresztő nyílásokon.

- Leemelni! - parancsolta Doane kapitány a hajófarból - Fölhúzni! Most lódítsák ki! Ne kapkodjanak! Kössék meg.

A csónak a víz fölé került, pereme a *Mary Turner* mellvédjének támaszkodott.

- Huszonöt centi uram, és gyorsan nő - közölte a kormányos, mikor megnézte a mérőléceket.

- Megyek a műszereimért - jelentette ki Doane kapitány, és elindult kabinjába. Félig már belül volt az ajtón, akkor megállt, s gúnyosan beléscsúszott Nishikantába: - És az egy szem kronométermért.

- Másfél láb, és folyvást nő! - kiáltott utána a kormányos.

- Legjobb lesz, ha magunk is pakolni kezdünk - szólt oda Grimshaw Nishikantának, és ment a kapitány után.

- Pincér - mondta Nishikanta -, menjen le, és csomagolja össze az ágyneműmet. A többi majd elintézem én.

- Nishikanta úr, maga menjen a pokolba, uram, a többivel együtt - felelte Daughtry nyugodtan, és ugyanavval a lélegzettel odaszólt a Vén Tengerésznek, tisztelettel és biztatóan: - Fogja Killenyt, uram. Majd én elintézem a cókémókját. Van valami, amit feltétlenül meg akar menteni?

Jackson csatlakozott odalent a négy emberhez, öten csomagolták sietve és rettegve az értékes és kényelmet biztosító holmikat, mikor megint lökés érte a *Mary Turnert*. Ott lenn váratlanul kapta őket az ütés, mindnyájan vadul nekilódultak a hajó bal oldalának, Simon Nishikanta szobájából jajgató káromkodás jelezte, hogy megzúzta bordáit az ágyrácsra. De mindezt elborította a fedélzet iszonyú recsegése-ropogása.

- Gyűjtős, egyéb nem marad belőle - jegyezte meg Doane kapitány a rákövetkező csendben, és óvatosan mászott fel a lépcsőn, kronométere egészen hozzásimult a melléhez.

A műszert az egyik matróz gondjaira bízta, megint lement, s a pincér segítségével felhozta tengerészládáját. Viszonzásul ő is segített a pincérnek felcipelni a Vén Tengerész ládáját. Aztán az aggodalmas matrózok segítségével ő és Daughtry leereszkedtek a kabinpadlón át a kamrába, és tömegével húzkodták elő és adogatták fel az élelmiszert: lazac- és marhahús-konzerveket; lekvárt és kétszersültet, vaj- és tejkonzerveket és mindenféle dobozos, szárított,

por alakú és sűrített anyagot, amit e modern korban tengerre visznek a hajók, hogy legyen az embereknek táplálékuk.

Daughtry és a kapitány bukkant fel legutolsónak a kabinsorból; mindketten felfelé bámultak egy pillanatra: a sudár, magasba törő árbockorona teljesen hiányzott onnét, ahol néhány perce még a főárboc és a hátsó árboc állott. A következő pillantást a fedélzeten heverő árbocroncsoknak szentelték - a hátsó árboc keresztülszakította a farvitorlát, vízszintesen fennakadt az erős vásznon, és ide-oda lódult a csapkodó vitorlával, a főárboc a fedélközi lépcső roncsain feküdt keresztbe.

Míg az anyabálna, amely pusztítással és erőszakkal fejezte ki gyászát, elfelé igyekezett, hogy kellő távolságból lódulhasson újabb támadásra, a *Mary Turner*en mindenki a tenger felett lebegő, leeresztésre kész, jobb oldali mentőcsónakhoz gyülekezett. Valóságos hegyet halmoztak fel a fedélzeten élelmiszeres dobozokból, kis vizeshordókból és a személyes holmikból.

Elég volt egy pillantást vetni erre a halomra s az elől-hátul nyüzsgő emberekre: nyilvánvaló volt, hogy a csónak veszedelmesen túl lesz terhelve.

- A matrózoknak mindenképpen velünk kell jönniük, azok tudnak evezni - mondta Simon Nishikanta.

- De velünk kell-e jönni magának is? - kérdezte komoran Grimshaw. - Maga a nagy testével túl sok helyet foglal el, egyébként is maga egy állat.

- Azt hiszem, magukkal kell mennem - jegyezte meg a zálogos, feltépte az ingét, nagy hevességében még a négy gombot is leszakította róla, és megmutatta a negyvennégyes ismétlő Coltot, amely tokostul a csupasz bőrére volt szíjazva, oldalt a bal hóna alá, s a fegyver agyát jobb keze egyetlen gyors mozdulatával megmarkolhatta. - Azt hiszem, magukkal kell mennem. De a nemkívánatos elemeket mellőzhetjük.

- Ha annyira akarja, legyen kedve szerint - adta meg magát a búzafarmer kesernyésen, bár hatalmas keze akaratlanul összeszorult, mintha valami torkot markolászna. - Aztán meg, ha kifogyunk az élelmiszerből, maga igen kívánatos lesz, persze csak a mennyiség szempontjából, másképpen nem. Nos, hát kit tart nemkívánatosnak? A négert? Annak nincs fegyvere.

Tréfálkozását félbeszakította a bálna újabb támadása - az ütés hátul kapta a hajót, elvitte a kormánylapátot, és szétzúzta a kormány szerkezetet.

- Hol áll a víz? - kérdezte Doane kapitány a kormányost.

- Kilencven centi, uram, épp most mértem meg - hangzott a felelet. - Azt hiszem, uram, tanácsos lenne, ha rakodni kezdenénk a csónakba; ha a cethal megint nekünk szalad, gyorsan eresszük le, szórjuk bele a maradék holmit, aztán magunk is ugráljunk bele, és tisztuljunk innét.

Doane kapitány bólintott.

- Sietős munka lesz - mondta. Mindenki álljon készen. Pincér, maga ugrik le elsőnek a csónakba, és én majd leadom magának a kronométert.

Nishikanta harciasan tolta hatalmas testét a kapitány elé, kinyitotta az ingét, s látni engedte a revolvért.

- Túl sokan vagyunk a csónakra - mondta. - És a pincér azok közé tartozik, akik nem jönnek velünk. Érti? Hát ne felejtse el. A pincér azok közé tartozik, akik nem jönnek velünk.

Doane kapitány hűvösen szemügyre vette a hatalmas ismétlőpisztolyt, s lelki szemei előtt felvillant San Franciscó-i bérházának látomása.

Vállat vont.

- A csónak mindenképpen túl lesz terhelve ezzel a sok csomaggal. Menjen maga előre, ha annyira szíven viseli a dolgot, de tartsa jól az eszében, hogy a tengerész én vagyok, s ha még egyszer látni akarja a zálogházait, hát jó lesz, ha nagyon csínján bánik velem. Pincér!

Daughtry közelebb lépett.

- Igen sajnálom, de magának már nem jut hely... és még egykét embernek.

- Hála istennek - mondta Daughtry. - Már féltem, uram, hogy magukkal akarnak vinni. Kvék, te szedni enyém izé holmi, rakni másik izé csónak másik oldal.

Míg Kvék rakodott, a kormányos még egyszer utoljára megnézte a vizet, s jelentette, hogy egy méter felett áll; a matrózok kitaszították a jobb oldali csónak könnyebbik végét.

Egy fiatal skandináv matróz csatlakozott Kvékhez. Csapott vállú kétméteres legény volt; olyan keskeny, mint egy lécs, fénytelen szeme sápadtkék, s a bőre, haja is összhangban állt ezzel a színmintával.

- Hé, Hosszú John! - lépett közbe a kormányos. - Itt a te csónakod. Itt dolgozol.

A hórihorgas legény zavartan elmosolyodott, és akadozva magyarázta:

- Keszenek én szeretnék menni szakáccsal.

- Hagyja, hadd menjen, mennél több megy, annál könnyebb nekünk - vette át a vezérletet Nishikanta. - Más nem megy?

Dag Daughtry az arcába vigyorgott:

- De bizony! Számítok rá, hogy a maradék sör az én csónakomba kerül... ha maga nem akar huzakodni rajta.

- Két centért - fröcskölte Nishikanta tettetett haraggal.

- Nem állna ki maga velem bunyózni kétbillió centért se, maga pénzeszsák - felelte Daughtry. - Maga a markában tartja ezeket, de én sokat tudok magáról. Billiószor billió centért se mérgecsinálna fel annyira, hogy most rögtön köpjek. Hosszú John! Vigye át ezt a teli meg ezt a félig üres sörösládát, és rakja a csónakomba. Hát kössön belém, Nishikanta, ha van hozzá mersze!

Simon Nishikanta nem kötött bele, azt se tudta, hogy mit csináljon, de zavarából kimentette a kiáltás:

- Ott jön!

Mindenki hamar fogódzkodót keresett, s megkapaszkodott. A bálna megint összetört néhány bordát, s a *Mary Turner* lomhán billegett egyik oldaláról a másikra.

- Leereszkedni! Gyorsan! Fogják meg!

Doane kapitány parancsait gyorsan teljesítették. A matrózok kilódították a jobb oldali csónakot, az felemelkedett, és belecsattant a vízbe a hajó mellett. Akkor záporozni kezdett beléje az élelmiszer és a sok cókók.

- Szívesen segítek, uram, mert látom, hogy nagy sietségben vannak - mondta Daughtry, átvette a kronométert Doane kapitánytól, s ott állt, hogy azonnal leadja neki, mihelyt a kapitány a csónakba ér.

- Jöjjön, Greenleaf! - kiáltott fel Nishikanta a Vén Tengerésznek.

- Nem, nem, nagyon hálásan köszönöm - hangzott a válasz. Azt hiszem, több hely lesz a másik csónakban.

- Szükségünk van a szakácsra! - ordított fel Nishikanta a hátsó vitorlák mellől. - Gyere, te sárga majom, ugorj le!

A ráncos, öreg kis Ah Moj viaskodott magában. Szemmel láthatóan gondolkodott, bár senki sem sejthette, min is tűnődik valójában, mikor odapillantott a kövér zálogos fegyverére, aztán Daughtry és Kvék leprájára, méricskélte egyiket a másikkal, s rádobta a mérleg serpenyőjére azt is, hogy az egyik csónakon sok a teher, a másikon kevés.

- Én menni másik csónak - mondta, és áthúzkodta batyuját a fedélzet másik oldalára.

- Ellökni! - parancsolta Doane kapitány.

Fölösleg, a hatalmas újfundlandi kölyökkutya eddig csak járt-kelt, játszadozott a nagy izgalomban, de most észrevette, milyen sokan vannak lenni a csónakban a *Mary Turner* emberi lényei közül, átugrott a mellvéden, amely szinte a víz színéig süllyedt már le, s huppanva nyúlt el az élelmiszeres ládák és tengerészcókák halmazán.

A csónak megbillent, Nishikanta, kezében a revolverrel, felordított:

- Vissza! Dobjátok vissza a fedélzetre!

A matrózok engedelmeskedtek, s a megdöbben Fölösleg rövidke repülés után azon vette magát észre, hogy hanyatt érkezik a *Mary Turner* padlójára. De az egésztest csak goromba tréfának vette, és magánkívül hempergett, giliszta módjára csavarta magát ide-oda, annyira örvendezett már előre, hogy milyen új, gyönyörűséges játékokban lesz része. A jó barátság ingerlő mormogásával nyújtózott Mihály felé, aki most már szabadon járkált a fedélzeten, de az tiltó és zord morgással válaszolt.

- Úgy nézem, be kell vennünk a gyűjteményünkbe, ugye, uram? - jegyezte meg Daughtry; megállt egy pillanatra, hogy biztatóan fejére veregessen a nagy kölyökkutyának, s Fölösleg alázatos nyelve hálából simogatóan megnyaldosta a kezét.

Egy első osztályú pincér nem boldogulhat, ha nincs benne átlagon felüli tetterő. Dag Daughtry első osztályú hajópincér volt. Leültette egy nyugalmas zugba a Vén Tengerészt, Hosszú Johnt nekiállította, hogy oldozza el a csónakot, és akassza rá a csigákra. Kvéket leküldte a raktárba, hogy töltsön meg néhány kis hordót a vízkészlet szűkös maradványaival, Ah Mojnak pedig a konyhában kellett összeszednie minden élelmiszert.

A másik csónak, megrakva emberekkel, élelmiszerekkel és értékekkel, sebesen evezett el a veszélyes ponttól: a *Mary Turnertől*, alig jutott százméternyire, mikor a bálna céltévesztve elrohant a hajó mellett, nem messze teljes sebességgel megfordult, s a tajtékzó vízen csaknem összeütközött a csónakkal. Olyan közel járt hozzá, hogy az evezősök azon az oldalon behúzták lapátjaikat. Hatalmas hullámot vert, a megrakott csónak széle a tengerbe merült, s elég sok víz befolyt, mielőtt visszabillent volna. Nishikanta kényelmes ülőhelyet választott magának a fárvitorláknál, s ott állt felette, kezében a revolverrel. A csónak billenésétől megtántorodott, ösztönös, görcsös igyekezetében, hogy egyensúlyát el ne veszítse, kiengedte markából a pisztolyt, s az beleesett a tengerbe.

- Haha! - gúnyolódott Daughtry. - Most ugráljon, Nishikanta! Én még tudom, amit tudok, de maga mehet a sóhivatalba. Most már megehetik. Könnyű zsákmány, merem állítani. Ha meg kell enni valakit, rajta kezdjék. Igaz, ronda görény, az íze is olyan lesz, de sok becsületes ember evett már görényt, és úgy menekült meg végszükségből. Legjobb lesz, ha előzőleg egész éjszaka sós vízben áztatják.

Grimshaw, aki meglehetősen kényelmetlen helyet fogott a csónak farában, Daughtryval egy időben felismerte a helyzetet, hirtelen felállt, kampózó mozdulattal kilökte a karját, elkapta a kövér zálogost hátul a nyakán, és nem éppen gyöngéd becézéssel félig a levegőbe rántotta, aztán arccal előre a csónak fenekére vágta.

- Haha - nevetett oda Daughtry, a százméternyi óceánvíz fölött.

Grimshaw most tempósan elfoglalta a kényelmesebb ülést. - Velünk jön? - kiáltotta Daughtrynak.

- Nem, uram, köszönöm - felelte az. - Sokan vagyunk, jobb lesz nekünk a másik csónakban.

Néhányan nekiálltak a vizet merni, mások evezőnek dőltek, s a csónak eszeveszetten igyekezett tovább. Daughtry pedig magával vitte Ah Mojt a kamrába, a kabinok alá, feltörte a ládákat, és adogatta ki az élelmiszert.

Éppen lenn volt, mikor a nőstény bálna valamivel a közepe előtt súrolta a szkúnert, alámerülés közben kivágott hatalmas farkával, s egy szálíg elsöpörte a fémlemezeket meg a mellvéd hátsó részét. Az óriási, üvegfényű tenger következő hulláma pedig elsöpörte a hátsó árbocot.

- Ez aztán bálna, mi? - mondta Daughtry Ah Mojnak, mikor felmásztak a kabinlépcsőn, és szemügyre vették a legújabb pusztítást.

Ah Moj egyszerre kevésnek találta az élelmiszert, és lenn a konyhában keresgélt, míg Daughtry, Kvék és Hosszú John ránehezedtek az egyik csigakötélre, s először a bal oldali mentőcsónak egyik végét lódították a mellvéd fölé, aztán a másik végét.

- Megvárjuk a következő lökést, leengedjük a csónakot, beléhányunk mindent, és pucolunk - mondta a pincér a Vén Tengerésznek. - Böven van időnk. A szkúner akkor se fog gyorsabban süllyedni, ha eléri a víz színét.

A vízkieresztő nyílások már majdnem a víz színéig merültek, s a hajó lomhán himbálózott az óriási tengeren.

Daughtrynak hirtelen eszébe jutott valami, átkiabált a víz fölött az egyre távolodó Doane kapitánynak:

- Hé! Merre vannak a Marquezas-szigetek innen? És milyen messze, kapitány úr?

- Észak-északkelettől egy negyed fokkal keletre - jött a válasz elmosódottan. - Nuku Hivát keresse. Vagy kétszáz mérföld. Fogja telibe a délkeleti szelet, akkor eléri.

- Köszönöm, kapitány úr - intett a pincér, hátraszaladt, leszaggatta az iránytűszerkezetet, s a tájolót odavitte a csónakhoz.

A bálna újabb támadása késett, már-már azt hitték, abbahagyja. Ott álltak, figyelték a nagy állat hullámverését egy nyolcad mérföldnyire tőlük, s a *Mary Turner* állandóan süllyedt.

- Akár meg is próbálhatnánk - vitatkozott Daughtry hangosan Hosszú Johnnal, mikor új hang vegyült a társalgásba.

- Cocky! Cocky! - hangzott panaszosan a fedélközi feljáró aljából. - Vigye el az ördög! - következett aztán ingerülten és haragosan. - Vigye el az ördög! Vigye el az ördög.

„Nem, hát persze, hogy nem” - gondolta magában Daughtry, keresztülvágott a fedélzeten, átkapaszkodott a főárboc és a sok kötél tömkelegén, amely elzárta az utat, és megtalálta a parányi fehér életet: ott gubbasztott az egyik ágy szélén, tollát borzolta, felmeresztette és elengedte rózsaszín bóbítáját, és becsületes emberi beszéddel átkozta a hajókat, a tengerjáró embereket, az egész bolond világot.

A kakadu felugrott Daughtry kinyújtott mutatóujjára, gyorsan felkapaszkodott inge ujján a vállára, karmát beleakasztotta az ing vékony anyagába, míg húst nem ért, aztán fejét a pincér füléhez hajtotta, s megkönnyebbülten, hálás hangon igazolta személyazonosságát:

- Cocky, Cocky.

- Te gazember - duruzsolta neki Daughtry.

- Hála istennek - felelte Cocky annyira a pincér hangján, hogy az megdöbbsen.

- Te gazember - ismételte Daughtry, és odasimította arcát, fülét a kakadu tollas-bóbitás fejéhez. - És van még, aki azt hiszi, hogy csak az emberek számítanak ezen a világon.

A bálna egyre késlekedett, az óceán meg lábukat mosta már az alsó fedélzeten, hát Daughtry parancsot adott, hogy a csónakot bocsássák vízre. Ah Moj mohó sietséggel ugrott az orrába. Daughtry tévesen ítelt, mikor azt hitte, hogy a kis kínai azért siet, mert fél a süllyedő hajótól. Valójában Ah Moj olyan helyet keresett a csónakban, amely a lehető legtávolabb esik Kvéktől és a pincértől.

Ellökték magukat, az élelmiszert meg a cókókat nagyjából elrakták az evezőpadok környékéről, és leültek. Ah Moj az orrevezőhöz, utána jött Hosszú John, aztán Kvék, s a vezér-evezőnél Daughtry (akinek még mindig ott gubbasztott a vállán Cocky). A farvitorlánál, a cókók tetején Mihály bámult vissza vágyakozóan a *Mary Turnerre*, és mogorván rá-rámordult Fölöslegre, aki ostobaságában mindenáron hancúrozni akart. A Vén Tengerész a kormánylapátnál állt, és mikor minden készen volt, parancsot adott, hogy merítsék be a lapátokat.

Mihály morgása és felborzoló szöve figyelmeztette az embereket, hogy a bálna jön, sőt már egészen közel jár hozzájuk. De nem támadott. Lassan keringett a szkúner körül, mintha ellenfelét vizsgáltná.

- Fogadni merek, hogy felsebezte a fejét ezzel a nagy döngöléssel, aztán most kezdi érezni - vigyorgott Daughtry, inkább csak azért, hogy társainak inukba ne szálljon a bátorság.

Alig húztak egy tucatnyit a lapáttal, Hosszú John felkiáltott. Követték a tekintetét: a hajó-orrrban a macska cikázva üldözött egy nagy patkányt. Több patkányt is láttak: nyilván az emelkedő víz kergette ki őket vackukból.

- Nem hagyhatjuk itt a macskát - tűnődött Daughtry hangosan, rábeszélőn.

- Nem hát - felelte a Vén Tengerész, teljes súlyával nekifeküdt a kormánylapátnak, és visszafordította a csónakot.

A bálna csak körözött kényelmesen a hajó körül, s kétszer is könnyedén meghintáztatta őket, míg végre megmarkolhatták az evezőket, és elindulhattak. A bálna, úgy látszik, nem vett róluk tudomást. A halál arról a nagy, ismeretlen lényről, a szkúnerről csapott le borjára, ő tehát a szkúnieron töltötte ki fájdalmának dühét.

Mikor elindultak, a bálna megfordult, és fűródott előre a tengeren. Vagy félmér földnyire megfordult, s új támadásra indult.

- Tele van vízzel a szkúner, jól visszarúg, ha a bálna nekiszalad - mondta Daughtry. - Szent isten, hagyják abba az evezést, nézzenek oda!

Ez volt a legsúlyosabb ütés: éppen a közepén érte a *Mary Turnert*. Kötelek és korlátdarabok röptek a levegőben, a hajó annyira megbillent, hogy oldalán a rézborítás félig a víz fölé emelkedett, és nedvesen megcsillant a napfényben. Aztán lomhán helyrebillent a szkúner, a főárboc részegen imbolygott a levegőben, de nem zuhant le.

- Kiütötte! - kiáltott fel Daughtry, s nézte, hogy a bálna céltalan, óriási csapkodással kavarja a vizet. - Alighanem mind a kettő összetörte magát.

- Szkúner egészen hamar vége lenni - jegyezte meg Kvék, mikor a *Mary Turner* mellvédje elmerült.

A hajó gyorsan süllyedt, a főárboc csonkja néhány pillanat alatt eltűnt. Csak a csapkodó, vergődő bálna maradt a víz színén.

Daughtry mondta el a halotti beszédet a *Mary Turner* fölött.

- Ezzel nem hengegetünk. Senki sem hinné el. Ilyen erős kis hajó, aztán egy vén nőtény bálna szántsándékkal elsüllyesztette. Nem, uram. Én sose hittem annak a vén mókusnak Honoluluban, mikor azt magyarázta, hogy ő az elsüllyesztett *Essex*ről menekült meg, és nekem sem fog hinni senki.

- Szegény jó kis szkúner, szegény szép, okos kis hajó - bánkódott a Vén Tengerész. - Soha még háromárbocos szkúnernek nem voltak finomabb és kedvesebb árbocsudarai, nem volt soha szkúner, amelyik jó szélben ilyen boszorkányosan ment volna.

Dag Daughtrynak sose kötötte meg a kezét asszony vagy család; s most végignézett a csónakrakományon, amelyhez odaláncolta a felelősség: Kvéken, a fekete pápua torzszülöttön, akit ő mentett ki társai fazekából; Ah Mojon, az öreg kis kínai szakácson, akinek korát tíz év eltéréssel sem lehetett megmondani; a Vén Tengerészen, a szeretett, tisztelt, nagyra becsült Vén Tengerészen; a langaléta Hosszú Johnon, az óriás termetű, gyermeklelkű skandináv legényen; Killenyn, a kutyák csodáján; Fölöslegen, a szégyenletesen ostoba és vastag hájú kölyökkutyán; Cockyn, a fehér tollú parányi életen, aki kemény akaratú, mint az acélpenge, és csábítóan hízelkedő, mint egy bájos kisgyerek; még a hajó macskáján is, a patkányok hajlékony, sárgásbarna gyilkosán, amely Ah Moj lábánál talált menedéket. És a Marquesas-szigetek kétszáz mérföldnyi távolságra vannak, ha telibe fogják a szelet, amely elállt ugyan, de olyan biztosan feléled megint, mint a nap reggel az égen.

A pincér felsóhajtott, szeszélyesen emlékébe villant gyerekkori képeskönyvéből az öreg-asszony, aki egy cipőben lakott. Keze fejével letörölte izzadó arcát, homályosan észrevette, hogy egy tompán zsibbadó kör van a homlokán, s a közepe, a két szemöldök között, teljesen érzéketlen: és azt mondta:

- Hát, fiúk, evezéssel nem jutunk el a Marquesas-szigetekig. Egy kis szél kellene hozzá. De most az a legsürgősebb dolgunk, hogy úgy egy mérföldnyi távolság legyen köztünk és a rosszkedvű, vén nőtény bálna között. Lehet, hogy megéled, lehet, hogy nem, de én bizony mindenképpen kényelmetlenül érzem magam a közelében.

16.

Két nappal később, mikor a *Mariposa* gőzös éppen szokásos útján haladt Tahitiből San Franciscóba, az utasok a fedélzeten egyszerre abbahagyták a korongjátékot, a dohányzóban letették a kártyát, a könyveket, felálltak nyugszékükről, s a korláthoz gyülekezve nézték a csónakot, amely feljük tartott a könnyű szélben. Mikor Hosszú John Ah Moj és Kvék segítségével leengedte a vitorlát, és kiemelte az árbocot, az utasok kuncogni, nevetni kezdtek. Úgy képzeltek el, hogy hajótörött tengerészeket éppenséggel nem ilyen körülmények között szokás kimenteni a nyílt óceánon a mentőcsónakból.

Tetszett nekik, hogy a csónak olyan, mint Noé bárkája, az ágyneműrakománnyal, konzervdobozokkal, sörösládákkal, egy macskával, két kutyával, egy fehér kakaduval, egy kínaival, egy gyapjas fejű feketével, egy hosszú, világos arcú óriással, a deres fejű Dag Daughtryval s a Vén Tengerésszel, akinek minden porcikája beleillett a képbe. Őt egy vakációzó, tréfás kedvű építészeti hivatalnok el is nevezte Noénak s így köszöntötte:

- Mi van, Noé? - kiáltotta. - Ez aztán vízözön, mi? Megtalálták már az Ararátot?

- Fogtak halat? - üvöltötte a korláton át egy másik ifjanc.

- Uramisten! Nézzétek a sört! Jó angol sör! Lemegyek egy ládáért.

Sohasem mentettek meg ilyen vidáman ilyen népszerű hajótörötteket. A fiatal fickók váltig állították, hogy maga a vén Noé érkezett a hajóra, az Elveszett Törzsek maradványaival, s a korosabb női utasoknak hátborzongató történeteket meséltek: hogyan süllyesztett el egy tropikus szigetet a földrengés és a vulkánok kitörése.

- Pincér vagyok, uram - mondta Dag Daughtry a *Mariposa* kapitányának -, és boldog és hálás leszek, ha együtt lakhatom a pincérekkel a kamrájukban. Hosszú John matróz, neki az előfedélzeten lesz a legjobb helye. A csink hajószakács, a nigger meg az enyém. De Greenleaf úr, kérem, az úriember, annak a legjobb luxuskabin se túl jó.

Mikor híre ment, hogy a hajótöröttek a *Mary Turner* háromárbocos szkúner menekültjei közül valók, s a hajójukat egy bálna aprófává zúzta és elsüllyesztette, a korosabb nők éppúgy nem hitték el, mint az elsüllyedt szigetről szóló meséket.

- Mondja, Hayward kapitány - kérdezte egyikük -, el tudná egy bálna süllyeszteni a *Mariposát*?

- Eddig még nem süllyesztette el.

- Tudtam! - jelentette ki a nő szenvedélyesen. - A hajókat nem szokták bálnák csak úgy elsüllyeszteni, ugye, kapitány úr?

- Nem asszonyom, persze hogy nem - felelte a kapitány. - Ámbár ezek mind az öten váltig állítják.

- A matrózok híres hazudozók, ugye? - vont a hölgy megfellebbezhetetlen következtetését egy tapogatózó kérdés formájában.

- A legnagyobb hazudozók, asszonyom. Látja, én negyven éve járom a tengert, s most már akkor se hiszek magamnak, ha megesküszöm valamire.

Kilenc nappal később a *Mariposa* keresztülnyomult az Aranykapun, és kikötött San Franciscóban. A középiskolából frissen szélnek eresztett zöldfülű riporterek szokott ostoba stílusukban humoros félhasábokat írtak, és San Francisco fantáziáját egy röpke pillanatra megcsiklandozta, hogy a *Mariposa* gözös valami tengeri vándorokat szedett fel, akik olyan dajkameséket mondanak, hogy azokat maguk a riporterek sem hiszik el. Így szokta a buta riporteri lódítás a ritka igazságot hazugságnak minősíteni. Ez a szemlélet jellemző a zöldfülű riporterekre, a helyi újságokra s a bérkaszárnnyak lakóira, akik a moziban keresik az izgalmat, és fogalmuk sincs a valóságról, a valóság távlatairól.

- Még hogy bálna sülyesztette el? - kérdezte az átlagos bérkaszárnnyai olvasó. - Hülyeség az egész. Szintiszta, tökkelütött hülyeség. Majd én elmondom, mit láttam abban a pazar filmben, az „Eleanor kalandjai”-ban...

Így lépett partra Daughtry és csapata San Franciscóban, nem fogadta őket se hírnév, se hősi ének; a riporterek másnap reggelre már arról izzadtak össze különféle tárcákat, hogy valami olasz rákászt megtámadott egy hatalmas medúza. Hosszú John azonnal eltűnt szem elől egy matrózszálláson, egy hét múlva belépett a matrózszaakszervezetbe, s egy gözszkúneron elhajózott az oregoni Bandonba, szikvójafenyő talpfákat rakodni. Ah Moj se jutott messze a parton, csak a Szövetségi Bevándorlási Bizottság gyűjtőtelepéig, onnan aztán visszatoloncolták Kínába a következő csendes-óceáni postagözőssel. A *Mary Turner* macskáját örökbe fogadta a *Mariposa* matrózszállása, s így a *Mariposán* hajózott vissza Tahiti felé. Fölösleget az egyik szállásmester vitte partra, és otthon hagyta, családjá gondjaira.

És partra szállt Dag Daughtry is, csekélyke megtakarított pénzével, két olcsó szobát bérelt magának és megmaradt pártfogoltjainak, vagyis Charles Stough Greenleafnek, Kvéknek, Mihálynak és nem utolsósorban Cockynak. De nem engedte meg, hogy a Vén Tengerész sokáig vele lakják.

- Így nem megy a dolog, uram - mondta. - Nekünk tőkére van szükségünk. Fel kell ébresztenünk a tőke érdeklődését, s ez az ön dolga. Még a mai napon vesz egy pár bőröndöt, kocsit fogad, és odavitorlázik a Bronx Hotel bejáratához, mint valami jó pénzü vendég, a többit meglátjuk. A Bronx jó drága szálloda, de megéri, ha ön belemegy a dologba. Keres egy kis udvari szobát ellátás nélkül, aztán koplalással majd csak kihúzza.

- Nincs énnekem erre pénzem, pincér - tiltakozott a Vén Tengerész.

- Ne törődjön vele, uram, én adok, amennyi tőlem telik.

- De drága barátom, maga tudja, hogy én egy vén csirkefogó vagyok. Magát nem ejthetem úgy át, mint a többieket. Maga... szóval... szóval maga a barátom, nem igaz?

- Hogyne lenne igaz, köszönöm, hogy annak tart, uram. S ezért vagyok én önnel. És akkor, ha sikerül behúzni a csőbe egy kincsvadász bandát, és a hajó felkészült, ön egyszerűen magával visz engem mint pincért, Kvékkel, Killenyvel és a család többi tagjával együtt. Ön örökbe fogadott engem, én az ön felnőtt fia vagyok, s önnek hallgatnia kell rám. A Bronx önnek való hotel - előkelő név, ugye? Hangulata van. A népek csak félig hallgatnak önre, sokkal inkább az ön szállodájára. Ön hátradől egy nagy bőrfotelben, a kincsről beszél, huszonöt centes szivar a szájában, az asztalkán húszcentes ital, én mondom, ez vall igazán a kincsről. Úgy elhiszik, mint annak a rendje. Ha most velem jön, uram, elballagunk, és megvesszük a bőröndöket.

A Vén Tengerész nagy bátran odahajtott egy bérkocsiban a Bronxhoz, régimódi betűivel beírta a vendégkönyvbe, hogy „Charles Stough Greenleaf”, és újra megkezdte azt a tevékenységét, amely évekig megmentette a szegényteleptől. Nem kevésbé bátran indult neki Daughtry, hogy

munkát keressen. Nagy szükség is volt rá, a pincér fényűzően költséges életmódja megkövetelte a pénzt. Családjának: Kvéknek, Mihálynak és Cockynak lakás és élelem kellett; ennél sokkal többbe került a Vén Tengerész élete az első osztályú szallodában; s ráadásul a maga hatüvegnyi szomjúságát is ki kellett elégíteni.

De gazdasági pangás volt. A munkanélküliek problémája a szokottnál is nagyobbra nőtt San Francisco lakosai között. Ami pedig a gőzhajókat és vitorlásokat illeti, három pincér is jutott minden egyes pincéri állásra. Daughtry nem tudott állandó munkát szerezni, alkalmi munkából meg nem futotta a különféle napi kiadásokra. Még kubikosmunkát is végzett a városnak, de a pártatlan rendeletnek megfelelően, három nap múlva helyet kellett adnia egy másik ínségesnek, akit háromnapos munka egy darabig fenntart a víz fölött.

Daughtry Kvéket is munkába fogta volna, de Kvéket itt nem lehetett használni. A fekete soha életében nem járt még városban, Sydneyt is csak gőzhajók fedélzetéről látta. A világból csak néhány gőzöst, néhány félreeső dél-tengeri szigetet ismert, meg a maga Vilmos király-szigetét Melanéziában. Így hát Kvék otthon maradt a két szobában, főzött, vezette gazdája háztartását, és gondját viselte Mihálynak és Cockynak. Mihálynak valóságos rabság volt ez, hisz hozzászokott a hajók, a korallzátonyok, az ültetvények tágasságához.

De esténként Mihály sétálni ment Pincérrel, néha Kvék is ott ballagott néhány lépéssel a hátuk mögött. Mihály rendkívül terhesnek találta az emberistenek nyüzsgő sokaságát a járdákon, s az emberistenek értéke általában erősen alá is szállt a szemében. De Pincért, hűségének és imádatának választott istenét még sokkal többre tartotta. A számtalan isten között Mihály megeszesedett, de Pincérnél találta meg, még inkább, mint eddig Ábrahám kebelét, az egyetlen biztos révet, ahol nem fenyegette se durvaság, se veszedelem.

„Nézz a lábad elé!” - ez a XX. század városi életének legfőbb szabálya és figyelmeztetése. Mihály gyorsan megtanulta, és óvta is lábát a számtalan ezer bőrcipős emberláb között, melyek mindig siettek, és sohasem törődtek azzal, hogy az alacsony, négylábú ír terrier is élőlény, és joga van a járáshoz.

A Pincérrel való esti kiruccanások minden alkalommal kocsmáról kocsmára vezettek, ahol a hosszú söntéspultnál a fűrészpóros padlón állva vagy asztaloknál ülve emberek ittak és beszélgettek. Sokat ittak és sokat beszéltek az emberek, és Pincér se tett mást, míg a napi hat üveg sörét el nem fogyasztotta, s haza nem indult lefeküdni. Sok ismerőst szerzett, s vele együtt Mihály is. Többnyire part menti hajósokat és munkátlan matrózokat, ámbár szép számmal voltak köztük más vízen járók és kikötői munkások is.

Egyikük, egy kis szkúner kapitánya, aki az öbölben, a San Joaquin és a Sacramento folyón közlekedett fel és alá, megígérte Daughtrynak, hogy szerződteti a *Howard* szkúnerrá szakácsnak és matróznak.

A hajó, beleértve a fedélzeti rakományt, nyolcvan tonna terhet vitt, s Jorgensen kapitány, a szakács meg a két másik matróz a legdemokratikusabb elvek szerint rakodtak ki és be a nap bármelyik órájában. Vitorláztak éjjel-nappal, akár esett, akár fűjt; egy ember kormányzott, a másik három aludt, és erőt gyűjtött. Ráment a munkanap, a kétszeres munkanap, s még arra is rádolgoztak, de az élelem bőséges volt, a fizetés negyvenöt és hatvan dollár között ingadozott.

- Mérget vehet rá - mondta Jorgensen kapitány. - A szakácsot, azt a Hansont, hamarosan ronggyá verem és kirúgom, akkor maga velünk jöhet... meg a kutyus is - kérges, vaskos kezével kedveskedve megsimogatta Mihály fejét. - Pompás kutyus ez. Jó a kutyus a bárkán, vigyáz, mikor a hajó kiköt vagy horgonyt vet, s az emberek alusznak.

- Rúgja ki most Hansont - sürgette Daughtry.

Jorgensen kapitány nehézkesen ingatta fejét:

- Először ronggyá verem.

- Hát akkor verje ronggyá most, és rúgja ki - makacskodott Daughtry. - Ott áll éppen a söntéspult sarkánál.

- Nem lehet. Majd ha okot ad rá. Van elég okom. De nekem olyan ok kell, amit mindenki lát. Azt akarom, hogy muszáj legyen ronggyá verni, és mindenki azt mondja: „Bravó, kapitány, jól tette!” Akkor maga megkapja a munkát, Daughtry.

Ha Jorgensen kapitány nem halogatja a tervbe vett ronggyá verést, és ha Hanson idejekorán elegendő okot ad a ronggyá verésre, akkor Mihály elkísérte volna Pincért a *Howard* szkünerrre, és egészen másképp alakulnak elkövetkezendő élettapasztalatai, mint ahogy elrendeltetett. De elrendeltetett, így szabta ki a véletlen, s a véletlen események láncolata, amely kívül állott Mihály hatalmán, amelyről éppúgy nem tudott ő sem, mint Pincér. Ebben az időszakban a Mihályra váró színpadi pályafutást, a kegyetlenségek lidércnyomását a legvadabb jóslat vagy sejtelem sem láthatta előre.

És Dag Daughtry és Kvék közös sorsát a legörültebb ópiumálom sem közelíthette meg.

17.

Valamelyik éjszaka Daughtry a „Cölöpverő” nevű kocsmában egyik asztalánál ült. Nehéz helyzetben volt. Még nehezebben tudott alkalmi munkát szerezni, mint eddig, megtakarított pénze a végét járta. Valamivel korábban, az este folyamán telefonon tanácskozott a Vén Tengerésszel, aki egyetlen sikerről tudott csak beszámolni: egy nyugalomba vonult kuruzsló orvos harapott rá szokatlanul hevesen a csalira.

- Hadd tegyem zálogba a gyűrűimet - sürgette telefonon a Vén Tengerész, immár nem első ízben.

- Nem, uram - felelte Daughtry. - Kellenek az üzlethez. Ezek a mi szerszámaink. Ezek csinálják a hangulatot. Az ilyeneket hívják a beszédben kifejezésnek. Ma éjjel gondolkodom egy kicsit, aztán holnap reggel meglátogatom önt. Csak őrizze a gyűrűket, és úgy véletlenül játszadozzék velük a doktor előtt. Próbálja a pasast valahogy magához csalogatni. Ez a legjobb módszer. No, rendben vagyunk, jól megy a bolt, a kis lyukat meg könnyű bedugni. Sose eméssze magát, uram. Dag Daughtry még sose került víz alá.

De mikor ott ült a „Cölöpverő”-ben, úgy érezte, hamarosan víz alá kerülhet. Zsebében pontosan annyi pénz volt, amennyiből a jövő heti lakbért ki tudta fizetni, de az előleget arra is ki kellett volna fizetnie három napja, csontos arcú háziasszonya már lármásan követelte. Otthon maradt annyi élelem, hogy takarékosan ki lehetett vele húzni még egy napot. A Vén Tengerész szerény szállodaszámláját két hete nem fizette - hisz ez a mostani körülmények között mesébe illő összegre rúgott az első osztályú szállodában; s a Vén Tengerésznek csak pár dollár lapult a zsebében, azzal kellett a gazdagot játszania a nyugalomba vonult doktor előtt, aki kincset akart keresni.

A legkatasztrofálisabb mégis az a tény volt, hogy Dag Daughtry három üveggel elmaradt napi adagjától, és nem mert hozzányúlni a lakbérhez, mert ez volt az utolsó fal, amely magát és családját az utcától elválasztotta. Ezért ült az asztalnál Jorgensen kapitánnyal, aki éppen most tért vissza egy hajórakomány szénával a Petaluma-zátonyokról. A kapitány már kétszer rendelt sört, és nem mutatott további szomjúságot. Ehelyett ásítozott a kimerítő munkától, fel-felriadt, és nézte az óráját. És Daughtry adagjából még három üveg hiányzott! Aztán meg Hansont se verte eddig ronggyá a kapitány, s a szakácsmunka a szkúneren a jövő ismeretlen távolságaiban lebegett.

Kétségbeesésében egy ötlete támadt Daughtrynak, amivel még egy szállítmány csapolt sört szerezhetett. Nem szerette a csapolt sört, de olcsóbb volt, mint a palackozott.

- Figyeljen csak, kapitány - mondta. - Maga nem tudja, milyen okos ez a Killeny. Úgy tud számolni, mint maga vagy én.

- Hohó! - lármázott Jorgensen kapitány. - Láttam én már ilyesmit a mutatványosbódékban. Csalás az egész. A kutya meg a ló nem tud számolni.

- Ez a kutya tud - folytatta Daughtry nyugodtan. - Nem tudná átejtetni. Fogadjunk akár most mindjárt: én rendelek két sört, hangosan, hogy a kutya hallja, maga meg odasúgja a pincérnek, hogy csak egyet hozzon, aztán mikor megérkezik az az egy sör, Killeny nagy lármát fog csapni a pincérrel.

- Hohó! Mennyibe akar fogadni?

A pincér megtapogatta a zsebében a tízcentest. Ha Killeny cserbenhagyja, akkor hozzá kell nyúlnia a lakbérhez. De Killeny nem hagyja, nem hagyhatja cserben, hajtogatta magában, és azt mondta:

- Fogadjunk a két sör árában.

Odarendelték a pincért, titokban kitanították, akkor előhívták Mihályt a sarokból, ahol Kvék lábánál feküdt. Mikor Pincér egy széket tett neki az asztalhoz, s ráültette, Mihály fülelni kezdett. Pincér vár tőle valamit, mutatványt akar vele csinálni. És nem a mutatvány tette buzgóvá, hanem Pincér iránti szeretete. A szeretet és a szolgálat egyet jelentett Mihály egyszerű agyműködésében. Mint ahogy Pincér kedvéért a tűzbe ugrott volna, úgy akarta most Pincért szolgálni, bármivel, amit Pincér kíván. Nála ezt jelentette a szeretet. Szolgálat - ez volt minden, amit neki a szeretet jelentett.

- Pincér! - kiáltotta Daughtry, aztán, mikor a pincér már mellettük állt: - Két sört. - Érted, Killeny? *Két* sört.

Mihály izgett-mozgott a széken, egyik mancsát izgatottan az asztalra rakta, nyelve piros szalagja izgatottan belenyalt Pincér közel hajló arcába.

- Nem felejt el - mondta Daughtry a kapitánynak.

- Ha beszélgetünk, elfelejt - válaszolta az. - Most át fogjuk ejteni a maga kutyusát. Én azt mondom, hogy a munka a magáé, ha Hansont összeverem. Maga azt mondja, hogy az én dolgom Hansont összeverni. Akkor én azt mondom, hogy Hansonnak először okot kell adnia a verésre. Aztán teli szájjal ordítózva vitatkozni kezdünk, mint két bolond. Kezdhetjük?

Daughtry bólintott, s erre zajos szóváltás következett, amely hol az egyik, hol a másik beszélőre vonta Mihály komoly figyelmét.

- Megfogtam magát - jelentette ki Jorgensen kapitány, mikor egyetlen korsó sörrel látta a pincért közeledni. - A kutyuska elfelejtette, ha ugyan egyáltalán emlékezett rá. Azt hiszi, hogy maga meg én veszekszünk. Az *egy* sör meg a *két* sör elmosódott az agyában, ahogy a hullám elmossa az írást a parti homokban.

- Szerintem nem felejtette el a matematikát, akármekkora zajt csapott is maga - vitatkozott hangosan Daughtry a saját apadozó reményével. - Nem én húzom a rövidebbet - tette hozzá bizakodva. - Csak jól figyeljen.

A nagy söröskorsó odakerült a kapitány elé, s az gyors mozdulattal átfogta, birtokba vette. És Mihály megfeszült, mint a kihúzott húr: tudta, hogy valamit várnak tőle, szolgálni akart, s hirtelen eszébe jutottak a régi leckék a *Makambón*, de hiába keresett Pincér mozdulatlan arcán valami útbaigazítást, hát körülnézett, s az asztalon nem *két* poharat látott, hanem csak *egy*et.

Annyira megtanulta az egy és kettő közötti különbséget, hogy rájött: itt csak egy pohár van, pedig kettőt rendeltek. A legtudósabb pszichológus se tudná megállapítani, hogyan jött rá, mint ahogy azt sem tudja megállapítani, micsoda tulajdonképpen maga a gondolat. Mihály hirtelen felugrott, két mellső lábát az asztalra rakta, s a haragtól félig rekedt torokkal ugatni kezdte a pincért.

Jorgensen kapitány az asztalra zuhintotta az öklét.

- Maga nyert! - bömbölte. - Fizetem a sört! Pincér, hozzon még egy korsót!

Mihály Pincérre nézett jóváhagyásért, és Pincér simogató keze meg is adta a választ.

- Még egyszer megpróbáljuk - mondta a kapitány, most már igen éberrel érdeklődve, s keze fejével letörölte bajszáról a sörhabot. - Lehet, hogy az egyet meg a kettőt ismeri. De mi a helyzet a hárommal? Meg a négygel?

- Ugyanaz, kapitány. Ötig tud számolni, és azt is tudja, hogy ötnél több az ötnél több, ámbar öt fölött nem ismeri a számok nevét.

- Hé, Hanson! - üvöltött Jorgensen kapitány a söntésen át a *Howard* szakácsára. - Hé, maga tökfő! Jöjjön, és igyon velünk!

Hanson odajött, s széket húzott magának.

- Én fizetek - mondta a kapitány -, de maga rendel, Daughtry. Nézze csak, Hanson, ez egy mutatványos kutyus. Jobban tud számolni, mint maga. Hárman vagyunk, Daughtry három sört rendel. A kutyus hallja, hogy *három*. Én két ujjamat mutatom a pincérnek. Erre hoz két sört. A kutyus lehordja a sárga földig a pincért. Érti?

Mindez megtörtént, Mihály boldogan lármázott, míg a rendelést pontosan nem teljesítették.

- Nem tud számolni - állapította meg Hanson. - Látja, hogy egy embernek nincs söre. Ennyi az egész. Tudja, hogy mindenki előtt egy pohárnak kellene állnia. Azért ugat.

- Sose higgye - hencegett Daughtry. - Itt vagyunk hárman. Négy korsót rendelünk. Akkor mindenki megkapja a sörét, de azért Killeny éppúgy veszekedni fog a pincérrel.

Mihály most már tudatára ébredt a játéknak, s valóban addig lármázott a pincérrel, míg az oda nem hozta a negyedik korsót. Ekkor már sokan álltak az asztal körül, mindenki sört akart rendelni, hogy próbára tegye Mihályt.

„Hála istennek - mondta magában Daughtry. - Milyen fura a világ. Egyik pillanatban szomjazol, a következő pillanatban meg egyenesen belefullasztanak a sörbe.”

Sokan még meg is akarták venni Mihályt, s nevetséges összegeket: tizenöt-húsz dollárt ajánlottak érte.

Jorgensen kapitány egy sarokba vonszolta Daughtryt, s úgy dörögte a fülébe:

- Mondok magának valamit. Maga nekem adja a kutyust, én meg most mindjárt ronggyá verem Hansont, és maga azonnal megkapja a munkát - holnap reggel már be is állhat.

A „Cölöpverő” tulajdonosa egy másik sarokba húzta Daughtryt, és ott súgta neki:

- Maga lődörögjön itt minden este azzal a kutyával. Forgalmat csinál. Kap sört, amennyi kell, meg ötven cent készpénzt esténként.

Ez az ajánlat sugallta Daughtrynak a nagy ötletet. Otthon, míg Kvék a cipőjét fűzte ki, el is magyarázta Mihálynak:

- Így van ez, Killeny. Ha te megérsz esténként ötven centet s pár liter sört egy kocsmárosnak, akkor nekem is megérsz annyit... még többet is, fiam, még többet is. Mert ő hasznos néz ki belőled. Azért ad el sört, ahelyett, hogy venne. És én tudom, Killeny, te nem bánod, ha dolgoznod kell értem. Kell a pénz. Itt van Kvék és Greenleaf úr és Cocky, rólam és rólad nem is beszélek, és mi irtó sokat megeszünk ám. Lakbérre valót nehéz szerezni, munkát meg még nehezebb. Mit szólnál hozzá, fiam, ha holnap este kettesben kujtorognánk egy kicsit, s megnéznénk, mennyi dohányt tudunk összeszedni?

Mihály Pincér térdén ült, s szemük, orruk szinte összeért, Pincér markába fogta az ő állkapcsát, s Mihály izgett-mozgott, vonaglott a gyönyörűségtől, nyelvét kilógatta, s farkát csóválta a levegőben. Akármilyen mondtak is neki, csak jó lehetett, hiszen Pincér mondta.

18.

Az ősz hajú hajópincér és a durva szőrű ír terrier hamarosan feltűnő alakjai lettek a Barbary-part nevű San Franciscó-i városrész éjszakai életének. Daughtry tovább fejlesztette a számtani mutatványt: belevette Cockyt is. Mihály most már csendben maradt, ha a pincér nem a kellő számú söröskorsót hozta, Cocky pedig Pincér titkos jelére fél lábra állt, szabad lábával belekapaszkodott Mihály nyakába, és szemmel láthatóan sugdosott valamit a kutya fülébe.

Akkor Mihály végignézte a poharakat az asztalon, és szokott módján lármázni kezdett a pincérrel.

De a főnyereményt akkor ütötték meg, mikor Daughtry és Mihály először énekelték el együtt a „Vigyél el Rióba” kezdetű dalt. Egy matróztánchelyiségben történt, a Pacific Streeten, a táncolók mind megálltak, s a kiáltozó matrózok újra és újra hallani akarták az éneklő kutyát. A vállalkozás nem fizetett rá, senki nem ment el, a tömeg akkorára nőtt, hogy sokan csak állni tudtak, míg Mihály végigénekelte egész műsorát: az „Isten, tartsd meg a királyt”, „Édes a holnap”, „Vezess, drága fény”, „Otthon, édes otthon” és „Shenandoah” című dalokat.

Ez már többet hozott Daughtrynek az ingyensörnél: mikor menni akart, a helyiség tulajdonosa három ezüstdollárt nyomott a markába, és megkérte, hogy jöjjön el a kutyájával másnap este is.

- Ennyiért? - kérdezte Daughtry, s úgy nézett a pénzre, mintha az nyomorult néhány garas lenne.

A tulajdonos gyorsan hozzátett még két dollárt, s Daughtry megígérte.

- Ez se sok, Killeny fiam - mondta este, lefekvés előtt Mihálynak. - Azt hiszem, a kettőnk fellépése többet ér öt dollárnál. Hisz olyat, mint te, még nem látott a világ. Egy igazi éneklő kutyát, aki majdnem minden dallamot el tud énekelni velem, és fél tucatot egyedül is elénekel. Azt mondják, hogy Caruso ezret kap esténként. Igaz, te nem vagy Caruso, de te vagy az egész világ kutya-Carusója. Fiam, lassan én leszek a menedzsered. Ha nem tudunk esténként megkeresni egy húszdolláros aranyat - akkor elköltözzünk, fiam, jobb környékre. És az öreg legény is átvonul ott a Bronx Hotelban egy utcai szobába. És Kvéknek veszünk egy rend új ruhát. Killeny, drága fiam, gazdagok leszünk, és ha az öreg nem tud palit fogni, mi kiteszük a pénzt, veszünk neki egy szkúnert, és elküldjük, hadd keressen kincset a maga szakállára. Mi leszünk a palik, te meg én, csupa szeretetből.

A Barbary-part matrózváros volt valamikor a régi időkben, mikor még San Franciscót tartották a Hét Tenger legkomiszabb kikötőjének; azóta kifejlődött a várossal együtt, s jövedelmének legalább a felét a lebujokat látogató és bőkezűen költekező társaságokon szedte be. Jobb társadalmi körökben szinte szokássá vált, főként, ha kíváncsi keletieket láttak vendégül, hogy vacsora után néhány óra hosszat tánchelyiségről tánchelyiségre, olcsó kocsmáról olcsó kocsomára autózzanak. Röviden: a „Part” éppolyan látványosság volt, mint a kínai negyed és a Cliff House.

Nem sok időbe tellett, és Daughtry megkapta a húsz dollárt esténként, két húszperces szereplésért, és annyi sört utasított vissza, hogy azzal két tucat magafajta nagyívó is beérte volna. Sose volt még ilyen jó módban; és azt sem lehetett volna tagadni, hogy Mihály örült a dolognak. Örült neki, de elsősorban Pincér miatt. Pincért szolgálta, s ez a szolgálat volt szíve legfőbb vágya.

Valójában Mihály kereste a kenyeret egy egész családra, s a család minden tagja jól élt. Kvék ragyogóan kivirult vörös-barna cipőjében, keménykalapjában, szürke ruhájában, melynek mindig kifogástalan élesre vasalta a nadrágját. Ráadásul lelkes mozilátogató lett, húsz-harminc centet is elköltött naponta, és elszántan végigülte valamennyi előadást. Daughtry kiszolgálása kevés idejét vette el, mert immár vendéglőkben étkeztek. A Vén Tengerész sokkal drágább utcai szobába költözött át a Bronxban; s ezenfelül Daughtry több költőpénzt is ráerőszakolt, így hát egyszer-egyszer meghívhatta sokat ígérő ismerőseit színházba vagy hangversenyre, s taxin vihetette őket haza.

- Nem fogjuk ezt örökké így csinálni, Killeny - mondta Pincér Mihálynak. - Csak addig, amíg az öregnek sikerül megint találni egy csokorra való tele zsebű, vizslaorrú kincskeresőt, tovább nem. Akkor aztán gyerünk, ki a kék tengerre, fiam, egy jó kis hajó ringatózik a lábunk alatt, a hullám felcsap a fedélzetre, a kieresztőre fröcsköl a víz!

Lemegyünk Rióba, ahogy énekelni szoktuk annak a sok agyalágyultnak. Megehetik a ronda városukat. Nekünk a tenger az élet - neked meg nekem, Killeny fiam, meg az öreg legénynek meg Kvéknek meg még Cockynak is. Nem városi életre születtünk mi. Nem egészséges az. Akár hiszed, akár nem, kezdem elveszíteni a rugalmasságomat. Kitágul bennem a gumi. Szinte belebetegszem, hogy minden este csak ülök benn, és nem csinállok semmit. Majd meghasad a szívem, ha elképzelem, hogy az öreg legény még egyszer azt mondja nekem: „Azt hiszem, pincér, jót tenne nekem egy olyan pompás koktél vacsora előtt.” Legközelebbi utunkra magunkkal viszünk egy kis jégcsináló gépet, és kitűnő italokat adunk az öregnek.

Aztán nézz csak rá Kvékre, Killeny, drága fiam. Nem neki való éghajlat ez. Valósággal beteg. Ha folyton a moziban ül, könnyen megkapja a tüdőbajt. Az ő egészségeért, meg az enyéért meg a tiedért meg mindnyájunk egészségeért hamarosan fel kell szednünk a horgonyt, és elpályáznunk a passzátszelek hazájába, ahol minden porcikádat átítatják a tenger sójával meg a tenger életével.

Kvék sohasem panaszkodott, pedig csakugyan igen beteg volt. Jobb hóna alatt daganat nőtt, eleinte lassan és érzéketlenül, de később könnyű és állandó fájdalmat okozott. Nem tudta már átaludni az éjszakát. Bár a bal oldalán feküdt, minden éjjel legalább kétszer, de néha háromszor-négyszer is felébresztette a fájó daganat. Ah Moj, ha a bevándorlási hatóságok nem toloncolják vissza már régen Kínába, megmondhatta volna neki, mit jelent a daganat, mint ahogy megmondhatta volna Daughtrynek is, mit jelent a két szem közt növekvő érzéketlen terület, melyen a vékony, merőleges oroszánvonalak egyre jobban kirajzolódtak. Azt is megmondhatta volna, mi baja van a bal keze kisujjának. Daughtry eleinte arra magyarázta, hogy egyik ín meghúzódott benne. Később megállapította, hogy krónikus reumát kapott a ködös és nedves San Franciscó-i időjárástól. Többek közt ezért is kíváncozott vissza a tengerre, hogy ott majd a trópusi nap melege kiűzi belőle a reumát.

Daughtry pincér korában hozzászokott, hogy előkelő hölgyekkel és urakkal érintkezzék. De itt, San Francisco alvilágában találkozott életében először egyenrangú félként előkelő emberekkel. Sőt mi több, azok igyekeztek találkozni vele. Keresték. Hízelegtek, hogy meghívja őket az asztalához, és sört rendelhessenek neki, akármilyen közönséges kocsmában lépett fel Mihály. Óriási pénzen még bort is hozattak volna, ha nem ragaszkodik olyan makacsul a söréhez. Egyik-másikuk még az otthonába is meg akarta hívni: „És hozza el magával azt a csodálatos kutyát egy kis nótázásra.” Daughtry ugyan büszke volt Mihályra, aki ilyen meghíváshoz juttatja, de elmagyarázta: a kemény kenyérkereső élet nem tűri meg az efféle szórakozást. Mihálynak megmondta, hogy mennének eszük nélkül, ha ötven dollár tiszteletdíjat kínálnának nekik.

Egy sereg ismerőst szedtek össze kocsmázó életük során, s köztük kettőt arra rendelt a sors, hogy igen hamar fontos szerepet játszanak Daughtry és Mihály életében. Az első Emory - teljes nevén Walter Meritt Emory, politikus és orvos volt, gyakran letelepedett Daughtry asztalához, ahol szokás szerint Mihály is ott ült egy széken.

Hálából, mert Daughtry ilyen kedves, doktor Emory többek közt orvosi névjegyét is odaadta, s azt kérte, hadd legyen az ő előjoga, hogy a gazdát vagy a kutyát ingyen kezelhesse, ha egyszer betegek lennének. Daughtry úgy gondolta, hogy dr. Walter Meritt Emory okos, ravasz ember, kétségkívül értheti a mesterségét, de olyan szenvedélyesen önző, mint egy éhes tigris. Meg is mondta neki azzal a nyers őszinteséggel, amit a megváltozott körülmények között már megengedhetett magának.

- Furcsa ember maga, doktor. Aki nem vak, annak észre kell vennie. Ha maga megkíván valamit, hát odamegy és elveszi. Semmi sem akadályozza meg, csak...

- Csak?

- Hát csak az, ha az a valami oda van szögezve, le van lakatolva, vagy egy rendőr áll mellette, és vigyáz rá. Én bizony nagyon nem szeretném, ha olyasmim lenne, amit maga megkívánt.

- Pedig van - biztosította a doktor, s jelentőségteljesen biccentett a köztük üldögélő Mihály felé.

Daughtry megrázkódott:

- Brr! Kiver a hideg. Ha azt hinném, hogy komolyan mondta, két percig se maradnék tovább San Franciscóban - egy pillanatig tűnődve nézett a söröspohárba, aztán magabiztosan felnevetett. - Nincs ember, aki ezt a kutyát el tudná venni tőlem. Hamarább megölném azt az embert, elhiheti. Odaállnék, és azt mondanám neki, ahogy most magának mondom, hogy megölöm. És elhinné nekem, mint ahogy maga is elhiszi most. Maga tudja, hogy komolyan gondolom. Azt is tudná. Mert ez a kutya...

Dag Daughtry képtelen volt arra, hogy érzelmeinek mélységét kifejezze, félbeszakította a mondatot, és beléfojtotta söröspoharába.

A végzet másik embere merőben más típus volt. Harry Del Marnak nevezte magát, és a Harry Del Mar név jelent meg a plakátokon, mikor viselője az orfeumokban dolgozott.

Daughtry nem tudta, hogy idomított állatokkal lép fel, és így keresi a kenyerét, mert Del Mar éppen szabadságot vett ki. Ő is fizetett italokat Daughtry asztalánál. Fiatal ember volt, harmincon innen, sötét bőrű, nagy, hosszú pillájú szeméről szerette azt hinni, hogy mágneses ereje van, arca és ajka angyalian szép, de viselkedése egész külsejét meghazudtolta, mert rögtön üzletről beszélt, rideg üzleti hangon.

Először ötszáz dollárt ígért Mihályért, aztán felemelte ezerre.

- Nincs magának annyi pénze, hogy megvegye - mondta Daughtry.

- Megvan az ezres, ha arra gondol.

- Nem - rázta a fejét Daughtry. - Arra gondolok, hogy semmi pénzért nem eladó. Aztán meg mire kellene a kutya magának?

- Tetszik nekem - felelte Del Mar. - Miért járok én ide, ebbe a lebuja? Miért jár ide a tömeg? Miért vesznek az emberek bort, miért futtatnak lovakat, miért ünnepelnek színésznőket, miért lesznek papok vagy könyvmolyok? Mert tetszik nekik. Ez a felelet. Mindnyájan azt tesszük, ami tetszik, ha tehetjük, azért futkosunk, amit kívánunk, ha megkapjuk, ha nem. Nos, nekem tetszik a maga kutyája. Kell nekem. Ezer dollár értékig kell nekem. Látja azt a nagy gyémántot

ott annak a nőnek a kezén? Azt hiszem, egyszerűen megtetszett neki, kívánta s megszerezte, akármibe került is. A pénz nem jelentett neki annyit, mint a gyémánt. Nos, a maga kutyájának...

- Maga nem tetszik - vágott közbe Daughtry. - Elég furcsa. A legtöbb ember tetszik neki, nem finnyáskodik. De magára az első perctől fogva morog. Az emberek nem szoktak olyan kutya után kíváncskozni, amelyik nem rokonszenvez velük.

- Nem erről van szó - állapította meg nyugodtan Del Mar. - Nekem tetszik a kutya. Hogy én tetszem-e neki vagy sem, az az én dolgom lesz, s azt hiszem, szépen rendbe tudom hozni.

Daughtry valami acélos kegyetlenséget vett észre vagy érzett a másik arkangyali simaságában, s ez a kegyetlenség rettentőnek látszott, mert az értelem irányította. Daughtry persze nem ezekkel a szavakkal fogalmazta meg benyomását. Inkább csak érzés volt ez, s érzéseknek nem kellenek szavak, hogy észrevegyük vagy felfogjuk őket.

- Van egy éjszakai bank - folytatta a másik. - Szépen átbálgunk, és kiállítom a csekket, és magának félórán belül kezében lesz a pénz.

Daughtry a fejét rázta.

- Még üzleti ajánlatnak is rossz, nem kezdhetek vele semmit - mondta. - Idehallgasson. A kutya esténként húsz dollárt keres. Tegyük fel, hogy havonta huszonöt napot dolgozik. Ez havonta ötszáz, évente hatezer dollár. Na, most vegyük öt százalékkal, úgy könnyebb számolni, akkor ez százhuszezer dollár tőke kamatainak felel meg. Tegyük fel még azt is, hogy a költségek meg az én fizetésem huszezer dollár. Akkor a kutya még mindig százezret ér. Legyünk méltányosak, és vágjuk felébe - ez ötvenezer dolláros kutya. És maga ezret kínál érte.

- Úgy látom, maga azt hiszi, hogy a kutyája örökké meglesz, mint valami földbirtok - mosolygott Del Mar nyugodtan.

Daughtrynak rögtön fogott az agya:

- Ha öt évig dolgozhatunk, az harmincezret jelent. Ha egy évig, hatezret. És maga ezret kínál nekem cserébe hatezerért. Ez nem üzlet - se nekem, se neki. Aztán meg, ha már nem tud többé dolgozni, és nem keres egy centet se, nekem akkor is megér kerek milliót, s ha valaki ennyit kínálna érte, felemelném az árát.

19.

- Viszontlátásra! - mondta Harry Del Mar Daughtrynak a negyedik tárgyalás után, melyet Mihály megvétéléről folytatott.

Ebben Harry Del Mar tévedett: sose látta viszont Daughtryt, mert Daughtry előbb találkozott Emory doktorral.

Kvék egyre nyugtalanabb lett éjszakánként a hóna alatt levő daganattól, s már Daughtryt is felfeliasztotta. Miután ez elég sűrűn megesett, Daughtry megvizsgálta a dolgot, s úgy találta, hogy Kvék elég beteg már, orvosra szorul. Ezért egyik délelőtt tizenegy órakor magával vitte Kvéket, felment Walter Merritt Emory rendelőjébe, s a zsúfolt várószobában megvárta, míg rá kerül a sor.

- Azt hiszem, rákja van, doktor - mondta Daughtry, míg Kvék levetette az ingét meg a trikóját.
- Sose nyöszörgött, sose nyavalygott, tudja. Ilyenek a négerek. Én nem tudtam róla, aztán egyszer csak annyira kezdett álmában nyögni meg hánykolódni, hogy éjszakánként felébredtem. Itt van, ni! Mit szól hozzá? Rák vagy tumor, más nem lehet, ugye?...

De Walter Merritt Emory fűrgé pillantása futtában is megakadt Kvék begörbült ujjain. A pillantása nemcsak fűrgé volt, hanem „lepraértő” pillantás is. Kezdő korában önkéntes orvosnak ment a Fülöp-szigetekre, ott részletesen tanulmányozta a leprát, s annyi leprást figyelt meg, hogy - kivéve a kezdeti stádiumot - egyetlen pillantással felismerte a betegséget. A begörbült ujjakon az idegfoszlás az anesztéziás⁷ fokon jelentkezett, onnan a ráncos (ugyancsak anesztéziás) oroslánhomlokra villant a szeme, aztán a hónalj alatti daganatra, s agyában kész volt a diagnózis: ez a lepra tuberkulotikus formája.

Éppilyen gyorsan villant át az agyán két gondolat; elsőnek egy alapszabály: *ha bármikor, bárhol leprást találsz, keresd a másik leprást*; másodiknak a vágyva vágyott ír terrier, melynek Daughtry a gazdája, s övele Kvék már régóta együtt él. És itt megszűnt Walter Merritt Emory pillantásainak gyors villogása. Nem tudta, mennyire ismeri a pincér a leprát, ha ugyan egyáltalán ismeri, és nem akart gyanút ébreszteni benne. Könnyedén elővette az óráját, megnézte, aztán megfordult.

- Azt hiszem, a vérével van valami baj - mondta Daughtrynak. - Nagyon leromlott. Szokatlan neki a mostani életmódja, és szokatlan a táplálék. Hogy biztosak legyünk a dolgunkban, megvizsgálom, nem rákja vagy tumora van-e, bár mind a kettőre kevés a valószínűség.

Míg beszélt, egy futó pillantásra a tekintete Daughtry szeme fölé ugrott, a homlok alsó részére, egy kicsivel az ornyereg fölé. Eleget látott. „Lepraértő” szeme észrevette a lepra „oroszlánjegyét.”

- Maga agyondolgozta magát - folytatta simán. - Fogadni merek, hogy maga is le van romolva, mi?

- Nem mondhatnám, hogy nem vagyok - helyeselt Daughtry. Azt hiszem, vissza kéne mennem a tengerre meg a trópusokra, és kinapozni magamból a reumát.

⁷ érzéketlen

- Hol reumás? - kérdezte Emory doktor szinte szórakozottan. Annyira jól tettette, mintha máris el akarna fordulni, hogy alaposabban megvizsgálja Kvék daganatát.

Daughtry kinyújtotta a bal kezét, és kisujjának egy parányi rezdülésével jelezte, hol fészkel a betegség. Walter Merrit Emory látszólag közömbösen pillantott oda, közömbösen lehunyódó szempillái alól, s látta, hogy a kisujj kissé dagadt, kissé begömbült, s a bőre finom, csaknem selymesen fényes. Miközben Kvék felé fordult, szeme egy pillanatra újból megállt Daughtry szemöldökének oroszlánvonalain.

- A reuma még mindig nagy titok - fordult vissza Daughtryhoz, mintha eltérítette volna a gondolat. - Csaknem egyéni, annyi változata van. Minden embernél sajátos, különleges fajtájú. Nem merev az ujj?

Daughtry nehezen billegette a kisujját.

- De igen, uram - felelte. - Nem olyan fűrge, amilyen régebben volt.

- Ah - mormogta Walter Merritt Emory rendkívül bizalmasan és megnyugtatóan. - Kérem, üljön le arra a székre. Lehet, hogy nem tudom meggyógyítani, de ígérem, hogy olyan helyre küldöm, ahol a maga baját a legjobban kezelik. Miss Judson!

A képzett ápolónőre valló megjelenésű fiatal nő leültette Daughtryt a zománcos vizsgálószékbe, és az orvos irányításával hátratámasztotta, Emory doktor pedig belemártotta ujjja hegyét a rendelőjében található legerősebb fertőtlenítőbe, s közben a szeme mögött, agya középpontjában felparázslott egy kép: a vágyva vágyott ír terrieré, amely a matrózáros kocsmaiban lép fel, szálkás szőrű, s teljes nevén Killeny Fiúnak hívják.

- Magának másutt is van reumája, nemcsak a kisujjában - biztosította Daughtryt. - Fogadni mernék, hogy itt is van valami a homlokán. Egy pillanat. Mozogjon, ha fáj. Ha nem, üljön nyugodtan, mert én nem akarok fájdalmat okozni. Csak azt szeretném látni, hogy helyes-e a diagnózisom. Itt van, ez az. Mozduljon meg, ha valamit érez. A reuma furcsa tréfákat szokott csinálni. Nézze csak, Miss Judson, fogadni mernék, hogy a reumának ezzel a formájával eddig nem találkozott. Látja? Nem érez. Azt hiszi, még nem kezdtem el.

És mialatt állandóan és szórakoztatóan beszélt, olyasmit csinált, amiről Dag Daughtry nem is álmodott - Kvék pedig, aki odanézett, azt hitte, hogy álmot lát, annyira lehetetlen, hihetetlen dolog volt. Mert Emory doktor egy hosszú tűvel vizsgálta azt a sötét pontot a függőleges oroszlánvonalak közepén. És nemcsak vizsgálta a homlokot. Egyik oldalról a bőr alá bökött, s keresztültolta a tű egész hosszát az érzéketlen beszűrődésen, annyira, hogy semmi sem látszott ki belőle. Kvék kimeredő szemmel bámulta; mert a gazdája egyetlen nyögéssel, remegéssel sem jelezte, mi történik.

- Miért nem kezdi? - kérdezte Daughtry türelmetlenül. - Aztán meg az én reumám nem érdekes. A nigger fiú daganatáról van szó.

- Magának kezelésre van szüksége - biztosította Emory doktor. - Komisz dolog a reuma. Nem szabad engedni, hogy krónikussá váljon. Én majd előírom magának a kezelést. No, ha átengedi a széket, megnézzük a maga fekete szolgáját.

Mielőtt Kvék hátradőlt, Emory doktor a székre egy lepedőt terített, melynek szagáról érezni lehetett, hogy szinte a gyulladásig felmelegítették. Az orvos már éppen vizsgálni kezdte volna Kvéket, akkor hirtelen megrezzent, mintha eszébe jutott volna valami, és az órájára pillantott. Mikor meglátta, hány óra van, még jobban meghökkent, és szemrehányó arccal fordult asszisztensnője felé.

- Miss Judson - mondta hűvösen és nyomatékosan -, maga nem teljesítette a kötelességét. Tessék, öt perc múlva háromnegyed tizenkettő, és maga tudta, hogy pont fél tizenkettőkor konzultálnom kell Hadley doktorral arról az esetről. Hogy átkozhat most engem! Hiszen tudja, milyen ingerlékeny.

Miss Judson bűnbánó és alázatos arc kifejezéssel bólintott, mintha mindezzel tisztában lenne, bár a valóságban csak munkaadójával volt teljesen tisztában, s eddig a percig nem is hallott róla, hogy Emory doktor fél tizenkettőre elígérkezett.

- Hadley doktor rendelője a hall túloldalán van - magyarázta Emory doktor Daughtrynak. - Öt perc múlva itt vagyok. Valamiben ugyanis nem értünk egyet. Ő az esetet krónikus vakbélgyulladásnak tartja, és operálni akarja. Én pyorrhoeát állapítottam meg, amely a szájból fertőzi a gyomrot, és szájöblögetést javasoltam a gyomorbántalmak gyógyítására. Persze ezt maga nem érti, de a lényeg az, hogy rábeszéltem Hadley doktort: hívja el Granville doktort, aki fogász s pyorrhoeaspecialista. És most már tíz perce várnak rám! Rohanok.

- Öt percen belül itt vagyok - szólt vissza, mielőtt a hallajtót behúzta maga mögött. - Kérem, Miss Judson, mondja meg a váróban, hogy legyenek türelemmel.

Belépett Hadley doktor szobájába, ámbar nem várt rá semmiféle pyorrhoeás vagy vakbélgyulladásos beteg. Ehelyett két számot hívott fel telefonon: egyiken az egészségügyi bizottság elnökét, a másikon a rendőrfőnököt. Szerencséjére mind a kettőt a hivatalában találta; barátián a keresztnévükön szólította őket, s igen bizalmasan és nyomatékosan beszélt velük.

Nem is titkolt jókedvvel ment vissza rendelőjébe.

- Megmondtam, ugye? - közölte Judson kisasszonnyal, de a vidám bizalmasság Daughtrynak is szólt. - Granville doktor nekem adott igazat. Tiszta pyorrhoea persze. Ez kizárja az operációt. Már kezelik is a foghúsát meg a gennyzacskóit. Hej! Az ember szereti, ha igaza van. Megérdemlek egy-két szippantást. Nem haragszik, Daughtry úr?

A pincér fejét rázta, Emory doktor meggyújtott egy nagy havannát, és hangosan tovább élvezte képzelt diadalát a másik orvoson.

Beszéd közben elfelejtette szívni a szivarját, mintegy véletlenül nekitámaszkodott a széknek, és szemérmetlen hanyagsággal hagyta, hogy az égő szivar parazsa odanyomódjék Kvék egyik görcsös ujjának a végéhez. Titokban intett Miss Judsonnak, az egyetlennek, aki észrevette, mit csinál, hogy ne ijedjen meg, akármi történik is.

- Tudja, Daughtry úr - folytatta lelkesen, s közben szemével lekötötte a pincér tekintetét, a szivar parázsló végét meg állandóan ott tartotta Kvék ujján -, tudja, minél öregebb leszek, annál jobban meggyőződöm arról, hogy sok a helytelenül javasolt és elhamarkodott operáció.

A hús és a parázs még mindig összeért, s Kvék ujjá végéből vékony füsttekercs kezdett felszállani, amely egészen más színű volt, mint a szivarvég füstje.

- Itt van például Hadley doktor betege. Nemcsak a vakbélműtét kockázatától szabadítottam meg, hanem az operáció és kórház költségeitől is. És nem számítok fel ezért semmit neki. Hadley honoráriumra csak névleges lesz. Granville doktor pedig kikezeli a pyorrhoeát rongyos ötven dollárért. Úgy bizony: nem beszélve a kockázatról és a kellemetlenségekről, vagy ezer dollárt megtakarítottam annak az embernek orvosi, kórházi és ápolási költségekben.

Míg beszélt, s fogva tartotta Daughtry tekintetét, egyszerre égő hús szaga árasztotta el a levegőt. Emory doktor erősen érezte. Érezte Miss Judson is, de figyelmeztetést kapott, hát nem szólt. Még csak egy pillantást se vetett az ujjhoz nyomódó szivarra, pedig orra tanúságtételéből tudta, hogy még mindig a húshoz ér.

Daughtry hirtelen szaglászni kezdett és körülnézett.

- Mi ég? - kérdezte.

- Micsoda ronda szivar! - mondta Emory doktor, elhúzta Kvék ujjától, és most kritikusi rosszállással nézegette. Közel tartotta az orrához, s arcára kiült az undor. - Nem akarom azt mondani, hogy káposztalevélből csinálták. Csak annyit mondom, hogy nem tudom, és nem is akarom tudni, miből van. Ez a baj. Kijönnek valami jó, új szivarfélével, hirdetik, belerakják a legjobb dohányt, aztán ha már a közönség megszerette, a legrosszabb dohányból csinálják, és meglovagolják a népszerűségét. Köszönöm, ebből többet nem kérek. Mától fogva másik fajtára térek át.

Azzal belehajította a szivart egy köpöcsésébe. És Kvék, aki életében sose ült még ilyen furcsa széken, és nem tudta, hogy az ujjá végét megpörkölték, megégették vagy egy centiméter mélyen, azon tűnődött, mikor hagyja már abba a doktor a beszédet, és mikor kezdi vizsgálni a daganatot, amelytől úgy sajog a hónalja.

Dag Daughtry pedig életében először és utoljára megbukott. Helyrehozhatatlan bukás volt. Itt, Walter Merritt Emory rendelőjében vesztette el az életet: a szabad vándorlást a hullámzó tengeren, a tántorgó fedélzeten, a passzátszelek hazáján keresztül kikötőtől kikötőig, a nyugodt tekintetű Miss Judson pedig csak nézett és csodálkozott, hogy egy embernek pörkölik a húsát, és az ember meg se nyikkan, amikor a húsa ég.

Emory doktor tovább csevegett, új szivarral próbálkozott, és annak ellenére, hogy várószobája zsúfolásig tele volt, nemcsak hosszú, hanem igen szórakoztató értekezést tartott a szivarokról s arról, hogy termesztik és dolgozzák fel szivarrá a világ dohánytermő vidékein a dohánylevelet és a töltelékdohányt.

- Ami pedig ezt a daganatot illeti - mondta jó sokára, s távolról végre vizsgálni kezdte Kvék baját -, első ránézésre azt mondanám, hogy nem tumor, nem rák, még csak nem is kelés. Azt mondanám...

A hallba vezető kisajtón kopogtak, s Emory doktor felegyenesedett: már nem is igyekezett titkolni mohóságát. Egy intéssel ajtót nyitni küldte Miss Judsont; s belépett két rendőr, egy rendőr őrmester meg egy hivatalos pofaszakállú ember civil ruhában, gomblyukában szegfüvel.

- Jó reggelt, Masters doktor! - köszöntötte Emory a hivatalos férfiút, aztán a többieket is. - Adj' isten, őrmester úr! Jó napot, Tim! Jó napot, Johnson! Hát magát mikor helyezték át a kínai negyedből?

Walter Merritt Emory egy kis szünetet tartott, figyelmesen megnézte Kvék daganatát, és folytatta a félbehagyott mondatot:

- Azt mondanám, ahogy már elkezdtem, hogy ez a *bacillus leprae* legérettebb átszűrődéses daganata, melynél szebbet San Franciscó-i orvosnak még nem volt szerencséje átnyújtani az egészségügyi bizottságnak.

- Lepra! - kiáltotta Masters doktor.

Mikor ezt a szót kiejtette, mindenki megmozdult. Az őrmester és a két rendőr elhúzódott Kvéktől; Miss Judson fojtott sikoltással szívéhez kapott; Dag Daughtry pedig döbbenten, de kétkedően megkérdezte:

- Mondja, doktor, miért bolondozik?

- Álljon nyugodtan! Ne mozduljon! - mondta parancsolóan Walter Merritt Emory Daughtry-nak. - Kérem, figyeljenek - szólt oda a többieknek, s új szivarja parázsát lassan odaértette a sötét bőrdarabhoz a pincér ornyerge fölött. - Ne mozduljon - parancsolta, Daughtrynak. - Várjon egy kicsit. Még nem vagyok készen.

Míg Daughtry döbbsen és megzavarodva várt, és csodálkozott, hogy miért nem kezd már hozzá Emory doktor, a parázs égette bőrét és húsát, füstjét és szagát már mindenki érezte. Emory doktor élesen, győztesen felnevetett és hátralépett.

- No, gyerünk, csinálja már, amit akar - morgott Daughtry; az események olyan gyorsan és rejtetten zajlottak le, hogy fel se fogta őket. - Ha aztán befejezte, szeretném, ha megmagyarázná, amit a lepráról meg erről a nigger gyerekről mondott. Ő az én szolgám, és maga ilyesmit nem húzhat rá... se énám.

- Láthatják, uraim - mondta Emory doktor. - Két kétségtelen lepraeset, a gazda meg a szolgája, a szolga előrehaladottabb állapotban, a két forma összeszővődésével, a gazdánál csak az érzéketlen forma, a kisujján is van egy kis beszűródés. Vigyék el őket. Ajánlom, Masters doktor, hogy utána alaposan fertőtlenítsék a rendelőt.

- Ide figyeljen... - kezdte Daughtry harciasan.

Emory figyelmeztetően pillantott Masters doktorra, Masters doktor tekintélyesen az őrmesterre pillantott, az parancsolón pillantott a két közrendőrré. De azok nem ugrottak Daughtryra, sőt hátrább léptek, elővették gumibotjukat, és fenyegetően meredtek a pincérre.

Daughtryt minden másnál jobban meggyőzte a rendőrök viselkedése. Láthatóan féltek attól, hogy hozzáérjenek. Mikor előreindult, kinyújtott gumibotjuk végével a bordája felé dőfték, hogy visszatartsák.

- Ne jöjjön közelebb - figyelmeztette egyikük, s gumibotját forgatva mutatta, hogy beveri a fejét. - Ott marad, ahol van, amíg parancsot nem kap.

Emory doktor hirtelen megemelte a széket, Kvéket kibillentette belőle, hogy álljon a lábára, és ráparancsolt:

- Vedd föl az inged, és állj oda a gazdád mellé.

- De mi a ménkűt... - kezdte dühösen Daughtry, hajdani barátja azonban nem vett tudomást róla, hanem odaszólt Masters doktornak:

- A fertőzőtelep üres, amióta azok a japánok meghaltak. Tudom, micsoda gyáva banda dolgozik a maga csoportjában, hát azt ajánlom, adják oda ezeknek a szert, hogy fertőtleníthessék a házat, mikor beköltöznek.

- Az isten szerelmére! - könyörgött Daughtry; minden harciasságot kiszorított belőle a megdöbbsenő bizonyosság, hogy a szörnyű betegség csakugyan megszállotta. Érzéketlen homlokához értette az ujját, aztán megszagolta, s érezte rajta az égett húst, melynek pörkölését nem vette észre. - Az isten szerelmére, ne siessenek ennyire! Ha megkaptam, hát megkaptam. De ettől még beszélhetünk úgy egymással, mint egyik fehér ember a másikkal. Adjanak két órát, és eltűnők a városból. Huszonnégy óra múlva az országból is eltűnők. Hajóra szállok...

- És továbbra is veszedelme lesz a közegészségnek, amerre csak jár - vágott közbe Masters doktor, s már látta az egész hasábos cikket az esti lapokban, vastag betűs címmel, amelyben ő lesz a hős, San Francisco Szent Györgye, aki felemelt lándzsával áll a nép és a lepra sárkánya között.

- Vigyék el őket - mondta Walter Merritt Emory, és igyekezett elkerülni Daughtry tekintetét.

- Kész! Indulj - parancsolta az őrmester.

A két rendőr előretartott gumibottal nyomakodott Daughtry és Kvék felé.

- Három lépés távolság! Mozgás, gyerünk! - üvöltötte vadul az egyik rendőr. - És azt csinálják, amit mondunk, mert beverem a fejüket. Most indulás kifelé. Gyerünk, ki az ajtón! Mondja meg a feketéjének, hogy jó lesz, ha szorosan maga mellett marad.

- Doktor, szeretnék egy pillanatra beszélni magával - kérte Daughtry Emoryt.

- Ez most nem a beszélgetés ideje - hangzott a válasz. - Ez az elkülönítés ideje. Masters doktor, ne felejtse el a fertőtlenítést, ha megszabadult a terhétől.

A menet kivonult az ajtón, elől a közegészségügyi orvos és az őrmester, hátvédben a két rendőr, védekezően előrenyújtott gumibotjával.

Daughtry, vállalva a kockázatot, hogy tüstént beverik a fejét, a küszöbön megpördült és visszakiáltott:

- Doktor úr! A kutyám! Maga ismeri.

- Elküldöm magának - egyezett bele gyorsan Emory doktor. - A cím?

- Hajóorr penzió, Agyag utca, nyolcvanhetes szoba, maga ismeri a helyet, bejárat a Hajóorr vendéglőnél, a sarkon túl. Küldesse ki nekem, akárhova raknak. Megteszi?

- Persze hogy megteszem - mondta Emory doktor. - És van magának egy kakaduja is, ugye?

- Van, van, Cocky! Kérem, uram, küldje el mind a kettőt.

- Istenem - mondta aznap este Miss Judson a Szent József Kórház egyik fiatal orvosának, akivel együtt vacsorázott -, ez az Emory doktor valóságos boszorkánymester. Nem csoda, ha jól megy neki. Képzelve el! Két ronda leprás járt ma a rendelőkben. Az egyik néger volt. És a doktor éppen csak rájuk nézett, máris tudta, mi a bajuk. De óvatos ember. El kell mondanom magának, hogy mit csinált a szivarjával! És milyen ravaszul. Először intett nekem. Azok nem is álmodták, mit csinál. Fogta a szivarját, és...

20.

A kutya, éppúgy, mint a ló, még aljasabbá teszi az aljast. Mivel Walter Merritt Emory aljas volt, még aljasabbá tette, hogy Mihály birtoklása után vágyakozott. Ha Mihály nincs, egészen másképp viselkedett volna. Úgy bánt volna Daughtryval - Daughtry szavaival -, ahogy fehér emberek között szokás. Figyelmeztette volna Daughtryt a betegségére, és lehetővé tette volna neki, hogy elhajózzon a Dél-tengerekre vagy Japánba, ahol nem különítik el a leprásokat. S ez nem is lett volna méltánytalanság ezekkel az országokkal szemben, hisz ott ilyen a törvény és a szokás, viszont Daughtry és Kvék megmenekül a San Franciscó-i fertőzőtelep poklától, amelyre Emory aljassága életük végéig kárhoztatta őket.

- Sőt, ha tekintetbe vesszük, mennyi költséget jelent, hogy éveken át fegyveres őrseget kell tartani a fertőzőtelepen, Walter Merritt Emory sok ezer dollárt megtakaríthatott volna San Francisco város és állam adófizetőinek, s ezekkel az ezer dollárokkal, ha jól használják fel őket, csökkenthetik az iskolatermek hírhedt zsúfoltságát, tisztább tejet adhatnak a szegények gyermekeinek, vagy a parkrendszer növelésével egy kis tágassághoz, levegőhöz juttathatják a fulladozó gettó népét. Ha azonban Walter Merritt Emory ilyen körültekintő lett volna, akkor nemcsak Daughtry és Kvék vitorlázik el innét, ki a tengerre, hanem velük együtt vitorlázik Mihály is.

Soha nem intézett el orvos gyorsabban egy várószobára való beteget, mint Emory doktor; abban a pillanatban hozzákezdett, mikor az ajtó becsukódott Daughtry hátvédje: a két rendőr mögött. És mielőtt Emory doktor kései ebédjéhez ült volna, autójával elrohant a Barbary-partra, és megállt a Hajóorr penzió ajtaja előtt. Útközben politikai kapcsolatai segítségével sikerült felcsípnie egy detektívfelügyelőt. A felügyelő föllépése szükségesnek bizonyult, mert a háziasszony állhatatosan tiltakozott, hogy a lakó kutyáját elvigyék. De Milliken detektív-felügyelőt igen jól ismerte, hát hiszékenyen és tudatlanul engedett a törvénynek, melynek a detektív volt a jelképe.

Mikor Mihály egy zsineg végén elhagyta a szobát, panaszos, emlékeztető kiáltás hallatszott az ablakpárkány felől, ahol egy apró, hófehér kakadu üldögélt.

- Cocky - kiáltotta -, Cocky!

Walter Merritt Emory visszapillantott, s csak egy pillanatig habozott.

- A madárért majd később küldünk - mondta a háziasszonynak, aki gyengén tiltakozva ment le velük a lépcsőn, s nem vette észre, hogy a detektívfelügyelő gondatlanul tárva-nyitva hagyta Daughtry szobájának ajtaját.

De nem Walter Merritt Emory volt az egyetlen aljas, akit lealjasított a Mihály birtoklása után való vágyakozás. A zártkörű Jacht Klub egyik mély bőrfotelében, lábát a másik mély bőrfotelre rakva, Harry Del Mar éppen átengedte magát az álmosító emésztésnek ebédje után, amely egyszersmind a reggelije is volt, s egy pillantást vetett még a legelső kora délutáni lapra. Szeme megakadt egy vastag betűs címen: alatta rövid öt sort talált. Lábát azonnal levette a másik székről, maga alá húzta s felállt. Hirtelen más jutott eszébe, megint leült, megnyomta a csengőgombot, és amíg a klub pincéjére várt, újra elolvasta a címet és az öt rövid sort.

A Barbary-part felé tartó taxiban Harry Del Marnak aranytól fénylő látomása támadt. Sárga húsdolláros aranyak, sárga hátú papírbankók, az Egyesült Államok kormányának jegyével, betétkönyvek és levágásra megérett szelvények alakját vette fel a látomás - s mindezen keresztülsugárzott a szálkás szőrű ír terrier alakja, amint ragyogóan kivilágított színpadok tejútján áll, szája nyitva, orra a zsinórpaddalás felé mered, és énekel, örökké énekel, ahogy még senki a világon nem hallott kutyát énekelni.

Maga Cocky fedezte fel először, hogy az ajtó nyitva van, és gondolkozva nézegette (ha lehet gondolkodásnak nevezni egy madár agyműködését, mikor valamilyen titokzatos módon friss benyomást fogad a tudatába környezetéről, és készül valamit cselekedni vagy nem cselekedni, aszerint, ahogy a friss benyomás módosítja viselkedését). Ugyanígy tesznek az emberek is, és némelyek ezt „szabad akaratnak” nevezik. Cocky a nyitott ajtóra bámult, és éppen válaszára volt, hogy közelebről is megvizsgálja a rést, amely a tágabb világba vezet, s ez a vizsgálat döntötte volna el, hogy kimerészkedjék-e a résen, mikor szeme találkozott a második felfedező befelé bámuló szemével.

Ez a szem vad volt, sárgászöld, bogara gyorsan, erősen tágult és szűkült, ahogy körben siklott a szoba fényei és árnyai között. Cocky az első pillanatban megérezte a veszélyt - az erőszakos halál legszörnyűbb veszélyét. Mégse csinált semmit. Nem fogta el rettegés a szívét. Mozdulatlanul ült, csak fél szemét meresztette a rés felé, arra a girhes kóbor macskára, melynek feje és szeme úgy nyomult be a résbe, mint valami jelenés.

A pupillák fürkészően, gyorsan, óvatosan és örökké riadtan szűkültek keskeny, szurokfekete csíkká, tágultak ijesztő zöldessárga opállá, és végigpásztázták a szobát. Egyszerre Cockyra világítottak. A fej rögtön jelezte, hogy a macska elnyúlt, lelapult és megmerevedett. A szemek szinte észrevétlenül figyelembe dermedtek, olyanok lettek, mint a szfinx megkövesült tekintete a fájdalmas és örökké elhagyott sivatagban. Mintha ezek a szemek így meredeznének már századok és ezredévek óta.

Cocky ugyanúgy megmerevedett. Nem hunyta le nyitott fél szemét, csak nézett félrebillent fejjel, de a rémület érzését, amely előntötte, egyetlen tollrezdülés sem árulta el. A két lény farkasszemet nézett, a vadász és a vad, ragadozó és a zsákmány, a húsevő és a hús egymásra meredő tekintetével.

Ez a merev nézés hosszú percekig tartott, akkor a fej ott az ajtóban egy könnyed fordulattal eltűnt. Ha sóhajtanak tudnának a madarak, Cocky felsóhajtott volna. De nem mozdult, hallgatta, hogy egy ember lassú, nehézkes léptei csoszognak az ajtó előtt, és elhalkulnak a lépcsőházban.

Több perc telt el, s a jelenés hirtelen újra feltűnt - most már nemcsak a fej, hanem az egész hajlékony test is: besiklott a szobába, s a szoba közepén megállt. A szemek Cockyra bámultak, s az egész test mozdulatlan maradt, kivéve a hosszú farkat, amely hirtelen, indulatossan és mégis egyhangúan csapkodott egyik oldalról a másikra.

A macska lassan megindult előre, kétméternyire a madártól megint megállott, de közben le nem vette a szemét Cockyról. Most megint csak a farka csapkodott ide-oda, s a szeme ragyogott, mint a drágakő, szemben az ablak fényözönével; függőleges pupillái alig észrevehető fekete hasítékká szűkültek.

Cocky nem tudott a halálról az emberi fogalom világosságával, de annyit mégis megérezett, hogy a vég, minden dolgok vége szörnyűségesen közel van. Amint nézte a macskát, amely óvatosan lelapult az ugráshoz, Cocky, ez a vitéz, kicsi életszíkra, engedett egyetlen és megbocsátható rémületének.

- Cocky! Cocky! - kiáltotta panaszosan a süket, érzéketlen falaknak. Az egész világnak szólt ez a kiáltás, minden hatalmaknak és dolgoknak és kétlábú emberteremtényeknek, különösen pedig Pincérnek és Kvéknek és Mihálynak. Kiáltásában ez remegett. „Én vagyok az, Cocky. Nagyon kicsi és gyenge vagyok, és ez a szörnyeteg el akar pusztítani, és én szeretem a fényt, ragyogó világot, és élni akarok, tovább élni a fényben, és olyan kicsike vagyok, és rendes kis fickó vagyok, rendes kicsi szívem van, és nem tudok megmérkőzni ezzel a hatalmas, szörös,

éhes állattal, amely el fog nyelni engem, segítséget kérek, segítség, segítség! Én Cocky vagyok. Mindenki ismer engem. Én Cocky vagyok.”

Ezt és még sok minden mást tartalmazott a kettős „Cocky” kiáltás.

És nem jött válasz, se a süket falaktól, se kintről, a lépcsőházból, se az egész világtól, és Cockyban elmúlt a pillanatnyi rettegés: visszanyerte megint bátor kis énjét. Mozdulatlanul ült az ablakpárkányon, feje félrebillent, fél szeme hunyorítás nélkül figyelte, milyen veszedelmesen közel van lenn a padlón fajtája örök ellensége.

Hangjának emberi jellege megijesztette a kóbor macskát, s le is mondott az ugrásról, előre-engedte fülét, és még jobban a padlóra lapult.

Csend lett, csak egy dongó zümmögött lármásan a Cocky melletti ablaktáblánál, néha hangosan nekiütődött az üvegnek, ezzel jelezte, hogy neki is megvan a tragédiája: rab, akit elzár a csalókan áttetsző anyag a közvetlen közelről tündöklő fényes világtól.

A kóbor macskának is megvolt a gondja-baja az étellel. Mardosta az éhség, sovány emlői kisebesedtek; pedig meg kellett volna telniük, hogy táplálják hét gyenge, nyávogó kicsinyét, melyek anyjuk hú másai voltak, csak éppen a szemük nem nyílt még ki, s groteszkül billegtek gyenge, fiatal lábukon. Sajgó emlői és ösztönének biztatása eszébe juttatta őket, de elébe villantak testi valójukban is: agya finom vegyi folyamatai révén látta őket a ventilátorníylás törött lemezén át, lenn a pincében, a lépcső alatt, sötét, szemetes sarokban, ahol vackot csinált magának, és megszülte kölykeit.

Kicsinyeinek emléke és az éhség mardosása újra megmozdította: összehúzta testét, és méregette az ugrás távolságát. De Cocky már megint magára talált.

- Az ördög vigye el! Az ördög vigye el! - kiáltotta, amilyen hangosan és harciasan csak tudta; úgy berzenkedett a kóbor macskára, mint egy apacs, s az ettől ijedten le is lapult egészen a padlóra, fülét mereven lesunyta, farkával ide-oda csapkodott, s a fejét körben forgatta, hogy tekintete a leghomályosabb sarokba is behatolhasson, és megtalálja azt az emberi lényt, aki így rákiáltott.

A kóbor macska mindezt érzékszerveinek bizonyosága ellenére tette, pedig azok határozottan tanúsították, hogy az emberi hang az ablakpárkányon ülő fehér madártól származik.

A beállott csendben a dongó megint nekiütődött láthatatlan börtönfalának. A kóbor macska nekikészült, és hirtelen elhatározással ugrott: oda érkezett, ahol egy másodperc töredékével előbb még Cocky gubbasztott. Cocky oldalt pattant, ugyanabban a pillanatban, mikor a macska a párkányra ért, de a macska már oda is vágott egyik lábával, s Cockynak felfelé kellett ugrania, ott verdesett a levegőben, repüléshez oly kevésbé szokott szárnyával.

A kóbor macska hátsó lábaira emelkedett, mancsával felfelé sújtott, ahogy a gyerekek csapnak kalapjukkal egy lepkére. De a macska lábának súlya volt, s a karmok úgy meredeztek ki belőle, mint megannyi horog.

Az apró kis repülőgépet a levegőben érte az ütés, finom szerkezetét összeroncsolta, széttörte, s Cocky a padlóra hullott, záporozó fehér tollai között, melyek lassan keringtek alá utána, mint a hópelyhek, még akkor is, mikor a macska puhán, mint a mérőőn a vízben, leereszkedett: egyik-másik toll a macska hátára szállott, könnyű érintése megremegettette az állat feszült idegeit, s a macska még jobban lelapult, és gyors pillantást vetett körbe és fölfelé, hogy nem fenyegeti-e veszély.

21.

Harry Del Mar csak néhány fehér tollat talált a Hajóorr penzióban Dag Daughtry szobájának padlóján, s a háziasszonytól tudta meg, mi történt Mihállyal.

Harry Del Mar visszatartotta a taxit, és mindenekelőtt megkereste Emory doktor lakását, s ott, megállapította, hogy Mihályt egy melléképületbe zárták a hátsó udvaron. Ezután jegyet váltott az *Umatilla* gőzösre, amely másnap indult Seattle és Puget Sound felé, majd összecsomagolt, és kifizette a számláját.

Közben nagy szócsata zajlott le Walter Merritt Emory rendelőjében.

- Az az ember rekedtre ordítja magát - mondta támadóan Masters doktor. - A rendőröknek gumibottal kellett vernük a mentőkocsiban. Erőszakoskodott. A kutyáját követelte. Ezt nem lehet csinálni. Ez már sok. Nem lophatja el így a kutyáját. Nagy zenebonát fog csapni az újságokban.

- Ugyan! - mondta Walter Merritt Emory. - Szeretném látni azt a riportert, aki olyan bátor, hogy beszéd távolságra közelítsen egy leprához a fertőzőtelepen: És azt szeretném látni, azt a szerkesztőt, aki a fertőzőtelepről származó levelet (ha ugyan át lehet csempészni az örökön) nem égetteti el abban a pillanatban, mielőtt megtudja, honnan jött. Sose aggódjék, doktor. Nem lesz zenebona az újságokban.

- De a lepra? A közegészség? A kutya érintkezett a gazdájával. Ez a kutya maga a fertőzés négy lábon járó forrása.

- A ragály jobb és szakszerűbb szó, doktor - mondta Walter Merritt Emory könnyedén, a fölényes tudás fullánkjaival.

- Hát akkor ragály - fogadta el Masters doktor. - Tekintettel kell lennie a közönségre. Nem szabad kitennie a fertőzés veszélyének.

- A ragályénak - javította ki a másik nyugodtan.

- Hívja, aminek akarja. A közönség...

- Bolond beszéd - mondta Walter Merritt Emory. - Amit maga nem tud a lepráról, és amit a többiek ott az egészségügyi bizottságnál nem tudnak a lepráról, azzal több könyvet lehetne megtölteni, mint amennyit a betegséget tanulmányozó szakértők összeírtak. Örökké kísérleteztek, és örökké kísérleteznek például azzal, hogy a leprával, amely sajátosan emberi betegség, az emberen kívül más élőlényt is beoltsanak. Lovakon, nyulakon, patkányokon, szamarakon, majmokon, egereken, kutyákon - és isten tudja, még milyen állatokon próbálták ki, tízezerszer és százezerszer és milliószor, és a beoltás sose sikerült. Még az se sikerült, hogy egyik ember lepráját beoltsák a másikba. Itt van - mindjárt megmutatom.

És Walter Merritt Emory egymás után szedte le a könyvespolcra a szaktekintélyeket. Masters doktor követte gyakorlott vezetőjét a könyveken át, és felkiáltott:

- Csodálatos!... Roppant érdekes... Sose hittem volna... Bámulatos, mennyit dolgoztak. De - tette hozzá végezetül - olyan könyv nincs a lepráról a maga polcain, amely a laikust meggyőzné. Így hát én sem tudom meggyőzni a közönséget. Meg se próbálom. Különben is: az az ember lassú halálra van ítélve, hiszen életfogytiglan a fertőzőtelep foglya lesz. Maga is tudja, milyen ronda odú az. Az az ember szereti a kutyáját. Majd megőrül érte. Adja oda neki. Én mondom magának, hogy ez piszok, becsstelen és kegyetlen dolog, ezt én nem fogom tűrni.

- De tűrni fogja - nyugtatta meg Walter Merritt Emory hűvösen. - Megmondom, miért.

Meg is mondta. Olyan dolgokat mondott, amiket egyik orvos nem mondhatna a másiknak, de egy politikus nagyon szépen elmondhat, és gyakran el is mond a másik politikusnak - olyan dolgokat, melyeket nem lehet megismételni, ha másért nem, azért, mert túlságosan megálázóak, és túlságosan kevéssé épületesek ahhoz, hogy az átlagos amerikai polgár büszkén tudomásul vegye őket: titkos, belső dolgai ezek a kormányzó törvényhatóságoknak, melyekről az urnáknál királyi szabadsággal szavazó amerikai átlagpolgár szereti azt hinni, hogy irányítja őket; olyan dolgok, melyeket néha, nagy ritkán kiásnak a felülvizsgálati és szövetségi bizottságok, s aztán mindjárt el is temetik őket jelentéseik köteteiben.

És Walter Merritt Emorynak meglett a kívánsága Masters doktorral szemben; és a győzelem örömére megnézték Margaret Anglint; éjjel egykor értek haza, Emory pizsamában kiment, hogy még egy pillantást vessen Mihályra - és nem találta ott Mihályt.

A San Franciscó-i fertőzőtelepet - mint általában minden amerikai város fertőzőtelepét - a legkopárabb, legtávolibb, legelhagyatottabb, legolcsóbb városi telekre építették. A Csendes-óceán felől szinte semmi sem védte, hideg szelek és ködfellegek fűtültek és gomolyogtak búsán a homokdűnék fölött. Kirándulók sose jártak ide; kisfiúk se vadásztak madárfészek után, s nem játszottak itt indiánosdit. Egyetlen réteg látogatta csak: az öngyilkosok, akik elbúsulva az élettől, a legbúsabb vidéket keresték, hogy végezzenek magukkal. Mivel pedig végeztek magukkal, látogatásukat sose ismételték meg.

Az ablakok nem túlságosan lélekemelő kilátásra szolgáltak. Ha Dag Daughtry végignézett a homokdombok sekély horhóján, negyed mérföldnyire minden irányban az örök bódéit láthatta s magukat a fegyveres öröket, akik készek voltak inkább megölni a menekülő beteget, semmint hozzáérni, vagy éppen rábeszéléssel meggyőzni arról, hogy legjobb lesz a börtönébe visszatérnie.

A fertőzőház ablakai a másik oldalon fákra nyíltak. Eukaliptuszokra, de ezek nem voltak olyan felséges, királyi fák, mint testvéreik a szülőföldjükön. Rosszul ültette és hanyagul gondozta őket a városvezetőség, megtizedelték és sokszorosan újra és újra megtizedelték őket környezetük ellenséges erői, mint az életben maradottak maroknyi szétszórt csapata, levegőbe lökték göcsörtös, roncsolt ágaikat, mintha haláltusában vonaglanának. Növésre inkább cserjék voltak, mert sovány táplálékuknak nagyobb részét a gyökerekbe bocsátották, s azok a tenger felé kapaszkodtak a hitvány homokban, hogy horgonyul szolgáljanak az ostromló szélviharok ellen.

Daughtrynak és Kvéknek még az örbódéig sem volt szabad sétálniuk. Száz méterrel beljebb húzódott a határvonal. Idáig jöttek az örök, sietve lerakták az élelmiszert, orvosságot és az írott orvosi utasításokat, aztán visszamentek, ugyanolyan sietve, ahogy jöttek. Volt itt egy fekete tábla is; Daughtryt kioktatták, hogy erre írja fel krétával a kéréseit és szükségleteit, akkora betűkkel, hogy távolabbról is el lehessen olvasni. És ezen a táblán több napon át nem sört kért, noha a napi hat üvege minden átmenet nélkül elmaradt, hanem ilyen kérelmeket írt fel:

HOL A KUTYÁM?
ÍR TERRIER
SZÁLKÁS SZŐRŰ
NEVE KILLENY FIÚ
A KUTYÁMAT AKAROM
DR. EMORYVAL AKAROK BESZÉLNI
MONDJÁK MEG DR. EMORYNAK,
HOGY ÍRJON A KUTYÁMRÓL

Egyik nap ezt írta Daughtry:

HA NEM KAPOM MEG A KUTYÁMAT MEGÖLÖM DR. EMORYT

Erre aztán az újságok arról tudósították a közönséget, hogy a fertőzőtelepre zárt két leprás szomorú esete tragikussá vált, mert a fehér ember megőrült. Társadalmi szellemtől áthatott polgárok leveleket írtak az újságoknak, tiltakoztak, hogy a közösséget állandó veszedelem fenyegetse, és kérték, hogy az Egyesült Államok kormánya létesítsen nemzeti lepratelepet valami távoli szigeten vagy magányos hegycsúcson. De az érdeklődés gyenge kis fodrozódása hetvenkét óra alatt elsimult, és a riportersuhancok hol a félmedve alaszkai eszkimókutyával kötötték le a közönség figyelmét, hol azzal a kérdéssel, vajon Crispi Angelotti volt-e az, aki apró darabokra vágta Giuseppe Bartholdi testét, és egy gabonaszákban beledobta az öbölbe a Halász rakpartnál; hol Japánnak Hawaii, a Fülöp-szigetek és Észak-Amerika csendes-óceáni partjai ellen irányuló leplezetlen szándékaival.

A bebörtönzésen túl semmi érdekes esemény nem történt Daughtryval és Kvékkel a fertőzőtelepen egy késő őszi éjszakáig. A szélvihar már nemcsak készülődött, de jól is tette, hogy fújni kezdett. Mert egy kosár gyümölcsben, melyet állítólag Miss Foote leánynevelő intézetének fiatal hölgyei küldtek, Daughtry gondosan elrejtett üzenetet talált az egyik almában, s a levél utasította, hogy a rákövetkező péntek éjjel tegyen világosságot az ablakába. Daughtryhoz látogató érkezett hajnali öt órakor.

Maga Charles Stough Greenleaf, a Vén Tengerész jött el. Két óra hosszat gázolt az eukaliptuszerdő mély homokjában, és kimerülten tántorodott neki a lepraház ajtajának. Mikor Daughtry ajtót nyitott, az öreg a frissítő szél viharos vízpermetegével együtt lódult be a szobába.

Daughtry elkapta, s egy székhez támogatta. De eszébe jutott betegsége, és oly hirtelen engedte el az öregembert, hogy az keményen belezuhant a székbe.

- Biz' isten, uram - mondta Daughtry -, pocsék időt fogott ki. Hé, te izé Kvék! Öregember facsaró víz. Te levenni izé cipő öneki.

Kvék azonnal letérdelt, de mielőtt hozzáérhetett volna a cipőfüzőhöz, Daughtrynak eszébe jutott, hogy Kvék is tisztátalan, és félrelökte.

- Biz' isten nem tudom, mit csináljak - morogta Daughtry, és tehetetlenül körülnézett, most fogta fel egészen, hogy lepraházban vannak, hogy maga a szék is, melyen az öregember ül, leprás szék, hogy a padló, melyen kimerült lábát nyugtatja, leprás padló.

- Örülök, hogy látom magát. Roppantul örülök - lihegte a Vén Tengerész, s üdvözlésre nyújtotta kezét.

Dag Daughtry kitért előle.

- Hogy megy a kincsvadászat? - kérdezte könnyedén. - Van valami kilátás?

A Vén Tengerész bólintott, lassanként lélegzethez jutva, először csak suttogó hangon szuszogta:

- Mindnyájan készen vagyunk, reggel hétkor, mikor a, dagály kezdődik, indulunk. A hajó most kinn van a folyón, helyes kis szkúner, *Betlehemnek* hívják, jó törzse, jó vonalai és igen kényelmes kabinjai vannak. Azelőtt Tahiti felé járt, de a gőzösök kiszorították. Az ellátás jó. Minden a legkitünőbb. Erre ügyeltem. Nem mondhatnám, hogy a kapitány tetszik nekem. Ismerem a fajtáját. Biztos vagyok benne, hogy remek tengerész, de komisz vén bivaly.

Született kalóz, a velejéig gonosz vénember. A tőkés se jobb nála. Középkorú, rossz a híre, és semmiképpen sem nevezhető úriembernek, de pénze bőségesen van, először a kaliforniai olajon nyert, aztán csőbe húzott egy talajkutatót Brit-Kolumbiában, elorozta tőle annak a gazdag érnek a részesedését, amit az fedezett föl, és így hatszorosára növelte a vagyonát. Nagyon visszataszító, ellenszenves ember. De hisz a szerencsében, bízik benne, hogy legalább ötvenmilliót keres a kalandunkon, és tőlem elorozhatja a részesedésemet. Éppolyan kalóz, mint a kapitány, akit felfogadott.

- Gratulálok, Greenleaf úr - mondta Daughtry. - És meghat, uram, mondhatom, a szívem mélyéig meghat, hogy ilyen időben kijött ide, és vállalta a kockázatot, csak azért, hogy elbúcsúzzék szegény Dag Daughtrytól, aki mindig jót akart, de nem volt szerencséje.

Míg ilyen melegen beszélt, felragyogott előtte a nagy Dél-tengereken úszó szkúner teljes szabadsága, és elszorult a szíve. Eszébe jutott, hogy neki nem marad semmi, csak a lepraház, a homokdűnék és a szomorú eukaliptuszfák.

A Vén Tengerész mereven felegyenesedett.

- Uram, ön megbántott engem. Ön a szívem mélyéig megbántott engem.

- Nem akartam megsérteni, uram, a világért se - dadogta mentegetőzve Daughtry, bár sehogy sem értette, mivel bántotta meg az öregúr érzelmeit.

- Ön az én barátom, uram - folytatta a másik szigorúan dorgáló hangon. - Én az ön barátja vagyok, uram. És maga értésemre adja, hogy azt hiszi, én búcsúzni jöttem ki ide, ebbe a pokollyukba. Én azért jöttem ki, uram, hogy magammal vigyem önt meg a négerét, uram. A szkúner magukra vár. Minden el van intézve. A nevüket már odaírták a szerződésre, a hajózási biztos előtt. Mindkettejükét. Két idegen pasas írta alá, akiket én magam szereztem. Az egyik egy néger volt a Barbados-szigetéről. Egy matrózszállóból vakartam ki őt is meg a fehér embert is a Kereskedő utcában, és öt dollárt adtam mindegyiknek, hogy jelenjenek meg a hajózási biztos előtt, és írják alá a maguk nevét.

- De uramisten, Greenleaf úr, ön, úgy látszik, nem érti meg, hogy mi mind a ketten leprások vagyunk.

A Vén Tengerész, mintha villanyáram ütötte volna meg, felpattant a székből, az öregemberek és a nemes lelkek indulata ült ki az arcára, úgy kiabálta:

- De bizony isten, uram, úgy látszik, maga nem tudja megérteni azt, hogy maga az én barátom, és én a maga barátja vagyok!

Még mindig feszült benne a harag, úgy lökte előre hirtelen a kezét:

- Pincér, Daughtry, Daughtry úr, barátom, uram, vagy hogy nevezzem, ez nem gyerekmesé, mint a mentőcsónak, a megnevezhetetlen irányvonalak meg a kincs, egyfonálnyira a homok alatt. Ez valóság. Nekem szívem van. Ez, uram - és kinyújtott kezét meglóbálta Daughtry orra előtt -, ez az én kezem. Magának most csak egy dolgot lehet és kell tennie, de rögtön: fogja meg ezt a kezét, és rázza meg, de kezében legyen a szíve, ahogy az én szívem is a kezemben van.

- De... de... - dadogta Daughtry.

- Ha nem adja a kezét, én el nem megyek erről a helyről. Itt maradok, itt halok meg. Tudom, hogy maga leprás. Erről kár is beszélni. Itt a kezem. Belecsap végre? A szívem ott van a tenyeremben, ott ver minden ujjam végében. Ha nem csap bele, figyelmeztetem magát, beleülök ebbe a székbe, és meghalok. Értse meg már, uram, hogy ember vagyok, úriember. Barát,

bajtárs vagyok. Nem remegek én a testemért. Én a szívemben és a fejemben élek, uram - nem ebben a gyenge porhüvelyben, melyben átmenetileg lakom. Fogja meg a kezemet. Utána majd beszélgetünk.

Dag Daughtry habozva kinyújtotta a kezét, de a Vén Tengerész elkapta, és olyan hevesen megszorította csontos öreg ujjával, hogy szinte fájt.

- Most beszélgethetünk - mondta. - Átgondoltam az egész dolgot. Elutazunk a *Betlehem*en. Mikor az a gonosz ember felfedezi, hogy egy árva fabatkát sem tud megszerezni az én mesés kincsemből, otthagyjuk. Örülni fog, hogy megszabadul tőlünk. Mi pedig maga és én és a maga niggere - partra szállunk a Marquesas-szigeteken. Ott szabadon mászkálnak a leprások. Nem hoznak ellenük rendszabályokat. Magam láttam őket. Szabadok leszünk. Valóságos paradicsom az. Maga meg én háztartást fogunk vezetni. Nem kell több, csak egy nádtetős kunyhó. Munka alig lesz. Miénk lesz szabadon az öböl és a tenger és a hegy. Maga vitorlázni, úszni, halászni, vadászni fog. Van ott hegyi kecske, vadtyúk és vadmacska. Banán meg pizang érkezik a fejünk felett - és a pápuafa gyümölcse meg alligátorkörte. A vörösbors ott fog nőni az ajtó előtt, aztán lesz baromfink és baromfitojásunk. Kvék főz majd. És lesz sör is. Már, régen észrevettem a maga olthatatlan szomjúságát. Lesz sör, naponta hat üveg sör, sőt több, még sokkal több.

Gyerünk. Indulnunk kell már. Sajnos, be kell vallanom, hogy hiába keresttem a kutyáját. Még detektíveket is fogadtam, akik valóságos rablók voltak. Emory doktor ellopta magától Killenyt, de tizenkét órán belül Emory doktortól is ellopták. Minden követ megmozgattam. Killeny eltűnt, és mi is el fogunk tűnni ebből az ocsmány városból.

Ott kinn autó vár rám. A sofőrt jól megfizettem. És megígértem neki, hogy megölöm, ha becsap. Ott áll valamivel északkeletre a homokdombon túl, az úton, amelyik ennek a fura erdőnek a másik oldalán húzódik el...

Ez hát rendben van. Most indulunk. Majd mindent megtárgyalunk. Nézze csak! Már hajnaldik. Ne lássanak meg bennünket az örök...

Kiléptek a viharba. Kvék menetelt hátul, s szíve vadul vert az örömtől. Daughtry eleinte igyekezett távol tartani magát a Vén Tengerésztől, de amikor egy erősebb szélroham azzal fenyegetett, hogy elsodorja a törékeny öregembert, Dag Daughtry megfogta a karját, és saját súlyát aláfesztve, hátulról támogatta, tolta fel a Vén Tengerészt a dombon, a süppedő homokban.

- Köszönöm, pincér, köszönöm, barátom - mormogta a Vén Tengerész, mikor a szélrohamok egy pillanatra elcsitulak.

22.

Mihály nem egészen kedve ellenére ment Harry Del Marral az éjszaka sötétjében, noha nem szerette ezt az embert. Mint egy betörő, végtelen óvatosan, nesztelenül jött ez az ember Emory doktor hátsó udvarába a melléképülethez, ahová Mihályt zárták. Harry Del Mar túlságosan jól ismerte a színházat, semhogy megkockáztasson olyan elcsépett melodramai hatásokat, mint például egy villanylámpa fénye. Sötétben tapogatózva jutott el a melléképület ajtajáig, félrehúzta a reteszt, halkán belépett, és tapogatózva kereste a durva szálú szőrt.

Mihály, aki a legkisebb porcikájáig igazi férfi, igazi oroszánjellem volt, a betörés pillanatában felborzolta szőrét, de nem csapott lármát. Körülszimatolta a betörőt, és felismerte. Nem szerette ezt az embert, mégis engedte, hogy porázt kössön a nyakára, és némán ment utána, ki a kiskapun, egészen a sarokig, ott aztán a várakozó taxiba szálltak.

Okoskodása - hacsak meg nem tagadjuk tőle az okosságot - egyszerű volt. Ezzel az emberrel többször találkozott Pincér társaságában. Baráti viszonyban lehettek Pincérrel, mert egy asztalnál ültek, és együtt ittak. Pincér elveszett. Mihály nem tudta, hol keresse, és maga is fogoly volt egy idegen ház hátsó udvarában. Ami egyszer megtörtént, az megtörténhet újra. Megtörtént, nem is egyszer, hogy Pincér, Del Mar és Mihály egy asztalnál ült. Valószínűnek látszott, hogy ez megint megtörténhet, megtörténhet most mindjárt, ő megint ott ülhet a széken a fényesen kivilágított kocsmában, egyik oldalán Del Mar, másik oldalán az imádott Pincér egy pohár sörrel - mindezt következtetésnek lehetne nevezni, mert az is volt, s Mihály e következtetés értelmében cselekedett.

Mihály persze nem hozhatott fel érveket a következtetése mellett, se szavakba nem foglalhatta a gondolatsort. A „barátságra” például nem akadt szó tudatában. Az ember csak azután fogja majd megfejteti azt a problémát, hogy vajon gyors kép- és képzeletkapcsolással és gyorsan összeálló kép- és képzetsoportokkal jutott-e el a végkövetkeztetéshez. A lényeg az, hogy *gondolkozott*. Ha ezt megtagadjuk tőle, akkor teljesen ösztönei szerint kellett cselekednie - ami első pillantásra még csodálatosabbnak látszik, mint ha homályos úton-módon valami ködös gondolati folyamat játszódna le benne.

Beszálltak hát a taxiba, a kocszi végighajtott San Francisco utcáinak útvesztőin; Mihály pedig ernyedten feküdt a padlón Del Mar lábánál, és semmi jelét nem mutatta a barátkozásnak, de annak az ellenszenvnek sem, amit ennek az embernek a személye benne felkeltett. Mert Harry Del Mart, aki aljas volt, még aljasabbá tette pénzsóvár vágyakozása Mihály birtoklása után, s Mihály kezdettől fogva megérezte aljasságát. Első találkozásukon a Barbary-parti kocsmában Mihály felborzolta a szőrét, s harciasan megmerevedett, mikor Del Mar megsimogatta a fejét. Mihály nem gondolkozott el ezen az emberen, még kevésbé próbálta elemezni. Valami hiba volt abban a kézben - lélektelenül nyúlt hozzá, pedig annyira mutatta a barátságot, hogy a nézőt meg is tévesztette. Nem volt *jó* ez a kéz. Hiányzott belőle a melegség, a szív, nem sugározta e kézen keresztül természetes jó bizalmát az emberi lélek és agy, melynek távíró eszköze és közvetítője volt. Egyszerűen: nem jó üzenetet, nem jó érzést közvetített, s Mihályt, mikor gondolkodás nélkül felborzolta a szőrét, és megmerevedett, csak az a *tudás* vezette, amit az emberek intuíciónak neveznek.

Villanylámpák, raktárakkal zsúfolt kikötő, poggyász- és rakományhegyek, zajosan dolgozó kikötőmunkások és matrózok, kis gőzgépek szaggahtott hortyogása, csigakerek nyikorgása, amint a surrogó kötelek átfordulnak a csigasorokon, egy sereg kézipoggyászt cipelő, fehér ruhás pincér, a hajóhid lábánál a kvártélymester, a hajóhid meredeken emelkedik az *Umatilla*

sétafedélzetéig, a hajóhid végében még egy sereg kvártélymester, aranyzsínóros hajóstisztek, a keskeny fedélzeten még nagyobb tömeg, és még nagyobb zűrzavar - ebből Mihály minden kétséget kizáróan megtudta, hogy visszajutott a hajókhoz, a tengerhez, ahol megismerkedett Pincérrel, ahol mindig Pincérrel voltak együtt, kivéve a legutóbbi lidércnyomásos nagyvárosi időszakot. Tudatának fel-felvillanó emlékeiből nem hiányzott Kvék és Cocky képe sem. Sóváran nyűszített, megfeszítette a pórázát, nem törődött azzal, hogy érzékeny lábujjait letaposással fenyegeti a sok figyelmetlen, nyughatatlan, bőrcipős emberi láb, és kutatott, szimatolt Cocky és Kvék és legfőképpen Pincér után.

Mihály elviselte a csalódást, hogy nem találkozott azonnal velük, mert a kutya korlátozottsága és alsóbbrendűsége az emberrel szemben első eszmélésétől a türelem fogalmának formájában vésődött agyába. Türelemmel várt, pedig haza szeretett volna menni, és Pincér csak ült az asztalnál, ivott, beszélgetett; türelemmel viselte nyakán a pórázát, tűrte az átugorhatatlanul magas kerítést, a szűk szobát és bezárt ajtót, melyet ő nem tudott kinyitni, de az emberek olyan könnyen kinyitottak. Így hát hagyta, hadd vezesse a hajó mészárosa, aki az *Umatillán* a kutyaútasok gondviselője volt. Apró fedélközi kamrácskába zárták, melyet nagyjából ládák és bálák foglaltak el, pórázát kikötötték, úgy várta percről percre, hogy az ajtó kinyílik, és bebocsátja hús-vér valóságában Pincért, akinek ragyogó emlékképe egész tudatát kitöltötte.

Pincér helyett azonban a jól lefizetett mészáros nyitotta ki az ajtót, leoldotta Mihályt, s átadta a luxusszoba jól lefizetett pincérének, az pedig felvezette Del Mar kajütjébe. Mihály akkor még nem érezte, csak később sejtette meg, hogy ez valami homályos megnyilvánulása Del Mar hatalmának. Az utolsó percig szentül hitte, hogy Pincérhez viszik. A kajütben azonban csak Del Mart találta. „Nincs Pincér” ez fejezhetné ki legjobban Mihály gondolatát; viszont a *türelem* szó, hangulatának kulcsa, fejezhetné ki belenyugvását, hogy későbbre kell halasztania találkozását istenével, imádott Pincérével, aki az ő külön istene volt a körülötte nyüzsgő emberistenek sokaságában.

Mihály a farkát csóválta, kicsit hátralapította fülét, még a hibás fülét is, és mosolygott, de mindezt szinte mellékesen, üdvözlésképpen csinálta, aztán körülszaglásztta a szobát, mert kétszeresen is meg akart bizonyosodni róla, hogy Pincér szagát nem találja, végül pedig lefeküdt a padlóra. Mikor Del Mar megszólította, felemelte a fejét, és ránézett.

- Na, fiam, most más világ következik - mondta neki Del Mar hűvös, rideg hangon. - Színészt csinállok belőled, és rendre tanítalak. Először is gyere ide... *Gyere ide!*

Mihály engedelmeskedett. Nem sietett, nem is késlekedett, de szemmel láthatólag nem hajtotta nagy lelkesedés.

- Erről jó lesz leszokni, komám, gyorsabban szedd a lábad, ha szólok hozzád - mondta neki Del Mar; a pusztá hanglejtése is fenyegetés volt, s Mihály ezt megérezte. - Lássuk hát, megy-e velem is a mutatvány. Figyelj rám, és énekelj, ahogy azzal a leprás palival szoktad.

A mellényzsebéből harmonikát vett elő, szájához tette, és elkezdte játszani a „Menetel a katona Georgiában” című dalt.

- Ül le! - parancsolta.

Mihály megint engedelmeskedett, bár minden porcikája tiltakozott. Megremegett, mikor az ezüstsípok éles-édes hangjai átváltak. Egész melle, torka énekelni vágyott: de uralkodott rajtuk, mert nem akart ennek az embernek énekelni. Ettől csak Pincért akarta, semmi mást.

- Nyakas vagy, mi? - vicsorgott rá Del Mar. - Az a bajod, hogy fajkutya vagy. Hát, fiam, véletlenül ismerem a fajtádat, és azt hiszem, rá tudlak venni, hogy éppoly szorgalmasan dolgozz nekem is, mint annak a másik pasasnak. Na, gyere ide!

Most másik dalt kezdett, a „Georgiai táborozás”-t. De Mihály megkötötte magát. És nem vesztette el önuralmát, addig, míg szívébe nem áradtak a „Vén kentuckyi ház” olvadó hangjai, akkor kitört belőle a lágy vonítás: kiáltás a hajdani évezredek elveszett falkája után.

A zene ösztökélő hipnózisában égnie, sóvárognia kellett a falka homályba vesző, elfelejtett élete után, vissza abba a korba, mikor a világ még fiatal volt, a falka még falka, mielőtt örökre elveszett volna a szelídítés hosszú évszázadai alatt.

- Ohó! - nevetett hidegen Del Mar, és nem is sejtette, micsoda mély történelmet, milyen óriási múltat ébreszt fel ezüstsípjával.

Hangosan kopogtak a szoba falán: valamelyik álmos utas tiltakozott.

- Mára elég lesz! - mondta Del Mar nyersen, és levette szájáról a harmonikát. Mihály abbahagyta az éneklést, és gyűlölet töltötte el. - Azt hiszem, kezemben tartalak. De ne hidd, hogy itt alhatsz, és a vakaródzással zavarhatod az álmomat.

Megnyomta a csengőgombot, a szobapincér bejött, s Del Mar átadta neki Mihályt, hogy vigye le, és kösse ki a zsúfolt kamrácskában.

Több napon és éjszakán át utaztak az *Umatillán*, és Mihály ezalatt alaposan kiismerte Harry Del Mar jellemét. Azt lehetne mondani, hogy megismerte Harry Del Mar pedigregjét anélkül, hogy a történetéről valamit tudott volna. Nem tudta például, hogy Del Mar igazi neve Percival Grunsky; s hogy a középiskolában a lányok „Csoki”-nak, a fiúk „Szurok”-nak csúfolták. Azt se tudta, hogy Del Mar félig járta csak ki a középiskolát, s onnan egyenesen a javítóintézetbe került; két évig volt ott, akkor kiadták Harris Collins jótállására, aki állatokat idomított a színpadnak, és ebből élt, mégpedig kitűnően. Még kevésbé tudta, hogyan tanították Del Mart hat éven át állatot idomítani, s hogyan idomították közben őt magát is.

Mihály csak annyit tudott, hogy Del Marnak nincsen pedigreje, és közönséges korcs olyan fajtisza emberek mellett, mint Pincér, Kellar kapitány és Haggin úr Meringe-ben. És ezt gyorsan és egyszerűen megtudta. Nappal egy pincér felvitte Mihályt a fedélzetre Del Marhoz, akit mindig ömlengő fiatal és idősebb hölgyek vettek körül, s ezek elárasztották Mihályt simogatással és dédelgetéssel. Mihály tűrte, bár elég bosszankodva; de majdnem elviselhetetlenül ingerelte Del Mar tettetett simogatása és dédelgetése. Tudta, hogy hidegvérű hazugság az egész, hisz esténként, mikor felvitték, Del Mar szobájában, csak a hideg, merev hangot hallotta, csak erőszakosságot, fenyegetést érzett ebben az emberben, s ha Del Mar hozzáért, csak merevséget és ridegséget tapasztalt, mintha fa- vagy acéldarab simogatná, mert a kézben nyoma sem volt a szív és a lélek finom gyöngédségének.

Ennek az embernek két arca, két modora volt. Annak, aki nemes fajú, csak egy arca és modora lehet. A nemes fajú többnyire forró vérű és őszinte. Ebben a korcsban azonban nem őszinteség, hanem határozott kétszínűség lakott. A nemes fajúnak szenvedélyei vannak, mert forróvérű; ebből a korcsból hiányoztak a szenvedélyek. A vére éppoly hideg volt, mint a meggondoltsága, és csak meggondoltságból cselekedett. Mihály ezt nem gondolta végig, csak tudomásul vette, mint ahogy minden teremtmény a szeretet és az ellenszenv érzéseivel vesz tudomásul különböző dolgokat.

Mindennek betetőzéséül az utazás utolsó éjszakáján Mihály fajtisza vére indulatba jött ezzel az emberrel szemben, akinek nem voltak indulatai. Harcra került a sor. És Mihály húzta a rövidebbet. Királyian dühöngött és királyian küzdött. Del Mar kétszer a fültövére vágott nyitott tenyérrel, s a földre verte, de ő harmadszor is támadásra ugrott. Bármilyen gyors is volt Mihály, hisz annak idején gyorsasága és okossága révén sikerült megtépnie a dél-tengeri négereket, nem tudott beleharapni ebbe az emberbe, aki hat éven át gyakorolta Harris Collins-

nál az állatidomítást. Mikor nyitott szájjal, harapásra készen ugrott, Del Mar jobb keze hirtelen kinyúlt, a levegőben elkapta az állat alatt, és visszalódította, hogy Mihály bukfencezve zuhant hanyatt a padlóra... Megint ugrott, nyitott szájjal, de olyan keményen a padlóra zuhintották, hogy elakadt a lélegzete. A következő ugrás majdnem élete utolsó ugrása lett. Del Mar megragadta a torkát. Két hüvelykujját a gége mindkét oldalán a nyakába nyomta, elszorította az ütőerét, felnyomta agyába a vért: Mihályt a haláltusa gyötrelme fogta el, s ugyanakkor a szorítás szinte a leghatékonyabb altatószernél is gyorsabban elvette az eszméletét. Sötétség borult rá; a padlón remegett, lassan derengett fel előtte a világos kabin s az az ember, aki könnyedén éppen cigarettára gyújtott, s közben óvatosan szemmel tartotta Mihályt.

- No, gyere - kötődött Del Mar. - Ismerem a fajtád. Nem tudsz velem elbánni. Lehet, hogy én sem tudok egészen elbánni veled, de majd marokra foglak, hogy dolgozz nekem. No, gyere hát!

És Mihály ment. Telivér volt, tudta, hogy vereséget szenvedett ettől a kétlábú valamitől, aki nem eleven ember, hanem olyan idegen és kemény, mintha a szoba falának vagy egy rönknek vagy egy sziklafoknak támadna a fogaival, de azért Mihály csupasz agyarakkal mégis a torkának ugrott. De a gyakorlottság, a rutin ellen harcolt. Az előbbi eset megisméltódott. Del Mar megmarkolta a torkát, a hüvelykujjak agyába szorították a vért, sötétség zuhant rá. Ha Mihály nem normális fajtisza kutya, hanem több annál, addig támad újra és újra legyőzhetetlen ellenségére, míg a szíve meg nem szakad, vagy őrjöngeni nem kezd. De normális volt. Itt valami gyémántkeménységgel, sérthetetlenséggel áll szemben. Éppoly kevésbé arathat rajta győzelmet, mint egy város aszfaltozott gyalogjáróján. Ez a lény valóságos ördög, egy ördög keménysége és hidegsége, gonoszsága és tudománya lakik benne. Olyan rossz, amilyen jó volt Pincér. Mindketten istenek. De ez itt gonosz isten.

Mihály nem gondolta ezt végig, még egy részét sem. De áttéve az emberi értelem és gondolkodás fogalomkörébe, mindez megfelelően fejezi ki Mihály egész lelkiállapotát Del Marral szemben. Ha Mihály egy melegvérű istennel keveredik harcba, vakon tudott volna őrjöngeni és küzdeni, sebeket adni és kapni az összecsapás zűrzavarában, mint ahogy az az isten, az a hús-vér, élő, lélegző lény is kapott és adott volna sebeket. De ez a kétlábú isten-ördög nem őrjögött vakon, és nem lobbant fel benne a szenvedély lángja. Mintha egy ravasz, szilárd acélgépezet lett volna, és mindig olyasmit csinált, amire Mihály nem számított - mégpedig azért, mert az emberek általában nem így viselkednek, de minden állatidomító ezt teszi: *egy gondolattal mindig megelőzte Mihály gondolatait*, s így mindig készenlétbe tartott egy mozdulatot, amellyel meg tudta előzni Mihály következő mozdulatát. Ezt gyakorolta be Harris Collinsnál, aki ugyan érzelmes és gyöngéd férj és családapa volt, de mindjárt főördöggé vált, mihelyt nem emberi állattal, hanem más állatfajtaival állt szemben, s aki az állatok valóságos poklában uralkodott, és ezt a poklot ő teremtette meg, ő tette jövedelmezővé.

Mihály mohón, izgatottan szállt partra Seattle-ben; annyira megfeszítette pórázát, hogy köhögni és fuldoklani kezdett, s ezért Del Mar ridegen összeszidta. Mihályon erőt vett az az érzés, hogy találkozni fog Pincérrel, az első saroknál már kereste, s kereste aztán lankadatlan buzgalommal mindegyik saroknál. De az emberek tömegében sehol se látta Pincért. Ehelyett az Új Washington Szálló alagsorában, ahol örökké égett a villany, a szálloda hordára nyakánál fogva jó erősen kikötötte, s Mihály ott maradt a bőröndök hegytorlaszai között, melyeket örökké felraktak, széthánytak, átkutattak, széthordtak és szaporítottak.

Három napot töltött ezen a gyötrelmes helyen. A hordárok összebarátkoztak vele, és csodálatos mennyiségű főtt húst raktak elébe az étterem maradékából. De Mihály sokkal nagyobb csalódást és bánatot érzett Pincér miatt, semhogy agyonette volna magát. Del Mar

pedig, a szálloda igazgatójának kíséretében, nagy lármát csapott a hordárokkal, mert megsértették az etetési utasításokat.

- Nem rendes pali ez - mondta a főhordár segédjének, mikor Del Mar eltávozott. - Sose szerettem az olajos embereket. A feleségem is barna, de hála istennek, olajosnak éppen nem olajos.

- Így van az - helyeselt a segéd. - Ismerem ezt a fajtát. Ha beleszúrsz egy kést, nem vér folyik belőle, hanem éppenséggel olvasztott disznózsír.

Erre aztán mind a ketten tüstént még nagyobb adag húst adtak Mihálynak, de ő nem tudott enni, annyira vágódott Pincér után. Ugyanakkor Del Mar két táviratot küldött New Yorkba, az egyiket Harris Collins állatidomító iskolájába, ahol szabadsága alatt a kutyacsoportjait tartotta:

Kutyáimat adja el. Tudja, mit érnek, és mit tudnak. Végeztem velük. Vonja le az ellátást, a többit tartsa ott, míg találkozunk. Megtaláltam a kutyák csodáját. Minden eddigi számomnál többet ér. Főnyeremény. Majd meglátja.

A másik táviratot az ügynökének küldte:

Lásson munkához. A legjobb szerződést kérem. Megvan a nagy szám. Csoda. Ilyen még nem volt. Ne fogadja el a legnagyobb fellépti díjat, menjen még magasabbra. Készítse őket elő a kutyára. Majd bemutatót tartok. Ismer engem. Hamarosan meglátják. Ez lesz a főszám mindenütt.

23.

Megjött a ketrec. Mivel Del Mar hozta le a raktárszobába, Mihály rögtön gyanúsna találta. Egy perccel később igazolódott a gyanúja. Del Mar biztatta, hogy menjen a ketrecbe, s ő megtagadta az engedelmisséget. Del Mar gyors mozdulattal elkapta nyakörvét a tarkóján, lerántotta a lábáról, és bedobta a ketrecbe, azaz csak részben dobta be, mert Mihálynak sikerült megvetnie két mellső lábát a ketrec szélében. Az állatidomító nem sokat teketóriázott. Ökölbe szorított keze, piff-puff, kétszer lecsapott Mihály lábára. S Mihály fájdalmában elengedte a ketrec szélét. A következő pillanatban berepült, s méltatlankodásában és dühében morogva vetette magát a rácsnak, közben pedig Del Mar becsukta a nehéz ajtót.

A ketrecet azután kivitték egy szállítókocsihoz, s egy sereg csomaggal együtt felrakták. Del Mar eltűnt abban a percben, hogy az ajtót bezárta; a macskaköveken dőcögő kocsit két idegen kísérte. A ketrecben éppen annyi hely volt, hogy Mihály fel tudott állni, de fejét csak a válla magasságáig emelhetette fel. Így állt, fejét a ketrectetőnek nyomta, s ha a koci döccent egyet, Mihály alaposan beverte a fejét.

A ketrec valamivel rövidebb volt, mint ő, így hát, mikor állt, orrát oda kellett szorítania a rácshoz. Egy gépkocsi rohant elő az egyik mellékutcából, s a kocsis hirtelen megrántotta a szarát, és fékezett. A ketrec is megállt hirtelen, s Mihály előrevágódott. Őt semmilyen fék nem fogta vissza, hacsak az orra puha végét nem tekintjük féknek, mert az fogta fel meglódult testét a ketrecben.

Lefeküdt, akármilyen kicsi volt is a hely, és így jobb is volt, bár a száját véresre sebezte, olyan erősen ráharapott. De most jött még a legkomiszabb dolog. Egyik mellső lába kicsúszott a lécek vagy rudak között, s elnyúlt a koci padlóján, ahol a csomagok recsegték ropogtak, táncoltak. Egy zökkenőn felbillent a legközelebbi csomag sarka, a levegőben elfordult, s amikor visszabillent, ránehezedett Mihály mancsára. Felvonított a váratlan, éles fájdalomtól, s ösztönösen és görcsösen teljes erejéből vissza akarta rántani a lábát. Ettől megrándult a válla, ami még fokozta beszorult lába gyötrelmét.

Vakfélelem fogta el Mihályt, az a félelem, amely benne gyökerezik minden állatban, sőt magában az emberben is - a *csapdától való félelem*. Teljesen elvesztette a fejét, bár nem vonított tovább, de őrzöngve dobálta magát ide-oda, meghúzta válla és a lába inait és izmait, és súlyosan felsértette zúzott mancsát. Kínjában még a rácsokat is harapdálta, hogy hozzáférhessen ahhoz a szörnyű jószághoz, amely ott kinn megfogta, s nem ereszti el. Egy gödör szabadította meg: felbillentette a lábát annyira, hogy gyötrelmes vergődés után végre kihúzhatta alóla a lábát.

A vasútállomáson, ha nem is szándékos durvasággal, de olyan nemtörődomséggel kezelték a ketrecet, hogy félig kicsúszott az egyik szállítómunkás kezéből, oldalra bukott, s a szállítómunkásnak éppen csak sikerült elkapnia, mielőtt még a cementes padlóra zuhant volna. Mihály tehetetlenül csúszott alá a ketrec ferde alján, s egész súlyával ráesett a sebes lábára.

- Ejnye - mondta Mihálynak egy kicsivel később Del Mar, aki a peronon oda sétált, ahol a ketrec, más csomagokkal együtt, egy targoncán várta, hogy a vonatra rakják. - Összezárták a lábadat. Legalább most megtanulod, hogy a lábadat be kell húznod.

- Az egyik körme le fog esni - mondta egy pályaudvari rakodómunkás; közelről megvizsgálta a rácson át Mihályt, és felegyenesedett.

Del Mar is közelebb hajolt, és szemügyre vette.

- Oda az egész ujj - mondta, elővette a zsebkését, és kinyitotta az egyik pengét. - Egy szemvillanás alatt rendbe hozom, maga majd segít.

Kinyitotta a ketrecet, a szokott fojtó fogással elkapta Mihályt a nyakán, és kiemelte. Mihály vergődött és küszködött, verdeste a levegőt a sebesült meg az ép mellső lábával, s ettől még fokozódott fájdalma.

- Tartsa csak a lábát - parancsolta Del Mar. - Fogom, ne féljen. Egy pillanat az egész.

Nem is tartott tovább. És Mihálynak, mikor már benn dühöngött a ketrecben, eggyel kevesebb lábujja volt, mint amennyivel a világra jött. A vér szabadon ömlött a durva, de hathatós műtét után, ő pedig lefeküdt, nyalogatta a sebét, és valami sejtelem nyomta a lelkét, egy ismeretlen, szörnyű sors árnyéka, amely közvetlen közélről fenyegeti. Még sose tapasztalta, hogy ember így bánt volna vele, a láda börtöne pedig örjítő volt, mert folyton a csapdára emlékeztette. Csapdába került, tehetetlen volt és Pincért elnyelte az élet végső borzalma: biztosan elnyelte a Semmi, amely elnyelte Meringe-et, az *Eugénie*-t, a Salamon-szigeteket, a *Makambót*, Ausztráliát és a *Mary Turnert*.

Távolról hirtelen tébolyult láрма hallatszott, s Mihály hegyezni kezdte a fülét, szőre felborzolódt az új csapás előérzetétől. Egy sereg kutya vonított, ugatott, üvöltött összevissza.

- Szent Kleofás! Azok a nyomorult színészkutyák - dörögte oda társának az egyik rakodómunkás. - Törvényt kellene hozni a kutyaszámok ellen. Gyalázatos dolog!

- Peterson társulata - mondta a másik. - Itt voltam, mikor múlt héten megérkeztek. Az egyik döglötten feküdt a ketrecben; ahogy néztem, nagyon olyan formája volt, mintha úgy verték volna ki belőle a szuflát.

- Peterson biztosan elagyabugyálta a legutolsó helyen, aztán felrakta a bandával együtt, és hagyta megdöglenni a poggyászkocsiban.

A tébolyult zaj fokozódott, mikor az állatokat a szállítókocsiból egy pályaudvari targoncára rakták át. A targonca a vonathoz gurult, éppen Mihály mellett állt meg, s ő látta, hogy a targoncán valóságos hegyet raktak kutyaketrecekbe. Valóban, harmincöt, mindenféle fajú, nagyobbára korcs kutyát hoztak, s hogy korántsem boldogok, az megmutatkozott a viselkedésükön.

Egyik vonított, a másik nyüsztett, némelyek morogtak, és a rácson keresztül kaffogtak a többiekre, sokan a nyomorúság némaságával hallgattak. Többen összezúzódt lábukat ápták, nyalogatták.

A kisebb kutyákat, melyek nem verekedősek, kettesével, hármával zsúfolták be egy-egy ketrecbe. Egy fél tucat agarat nagyobb ketrecekbe szorítottak, de ezeket a ketrecek sem lehetett túl tágasnak mondani.

- Ezek a magasugrók - mondta az első rakodómunkás. - Nézd csak, hogy össze vannak csomagolva. Peterson nem fizet több fuvardíjat, csak amennyit muszáj. Félmányi hely sincs, hogy felállhassanak. Pokol lehet nekik, míg egyik városból a másikba érnek.

A rakodómunkás nem tudta, hogy a városokban sem enyhül a pokol, hogy a kutyákat ott is szűk ketrecekben tartják, hogy ezek az állatok valójában életfogytiglan rabok. Ritkán vették ki őket a ketrecükből, csak olyankor, mikor játszaniuk kellett.

A jó ellátás nem kifizetődő. A korcs olcsó, hát olcsóbb a döglött helyébe újat venni, mint gondozással életben tartani őket.

A rakodómunkás azt se tudta, amit Peterson jól tudott, hogy a harmincöt kutya között egy sincs az eredeti kutyatársulattól, amely négy évvel ezelőtt lépett fel először. Egyetlenegy régi kutyáján sem adott túl Peterson. Valamennyi ugyanazon az úton hagyta el a társulattól és a ketrecek: megdöglött. Mihály sem tudott erről többet, mint a rakodómunkás. Semmit sem tudott, csak azt, hogy itt a kín és a fájdalom uralkodik, s úgy látszik, őt is erre a sorsra ítélték.

Még nagyobb vonítás és csaholás közepette berakták őket a poggyászkocsiba, s közéjük Mihály ketrecét. Egy álló napot és két fél éjszakát utazott kelet felé a kutyapokolban. Akkor a kocsikat lerakták valamelyik városban, s Mihály most már nagyobb nyugalomban és kényelemben utazott tovább, bár a sebes lába még mindig fájt, és újra-újra felszakadt, valahányszor ketrecét arrébb tolták a kocsiban.

Hogy miért van ez - mért tartják a levegőtlen kocsis levegőtlen rabságában -, ezt nem kérdezte magától. Elfogadta, boldogtalanságnak és nyomorúságnak tekintette, s éppoly kevésbé találta rá magyarázatot, mint a lába zúzódására. Megesik ez. Ilyen az élet, s az életben sok a baj. A dolgok *miértje* sose merült fel agyában. *Dolgokat* ismert, s egy kevésbé a dolgok *milyenségét*. Ami volt, az volt. A víz nedves, a tűz forró, a vas kemény, a hús jó. Mindezt elfogadta, mint ahogy elfogadta a fény és a sötétség örökké tartó csodáját, amit éppoly kevésbé látott csodának, mint a maga szálkás szőrét, dobogó szívét vagy gondolkodó agyát.

Chicagóban teherszállító kocsira rakták, végigfuvarozták a hatalmas város dübörgő utcáin, s egy másik poggyászkocsiba tették, amely hamarosan el is indult, és vitte tovább, kelet felé. Az utazás egy sereg idegen, poggyászlakos emberrel hozott, akár csak New York, ahol Mihályt a vasúti kocsiból teherszállító kocsira rakták át, s még mindig ketrecbe zárva, fogolyként vitték Long Islandre, bizonyos Harris Collinshoz.

Ekkor látta először Harris Collinst s azt az állatpöklöt, melyen az idomító uralkodott. De előbb egy másik eseményt kell elmondani. Mihály soha többé nem látta Harry Del Mart. Ahogy más emberek, akiket ismert, szokásuk szerint kiléptek az életéből, úgy lépett ki Harry Del Mar Mihály életköréből és magából az életből is. És ezt a kilépést szó szerint kell érteni. A magasvasút összeütközött, az épen maradottak rémülten tülekedtek az utca fölött húzódó állványzaton, egy lépés a harmadik sínpár felé, és Harry Del Mart elnyelte a Semmi, amit az emberek halálnak mondanak, s ami annyiban pusztán semmi, hogy az elnyeltek sose jönnek vissza, és sohasem járják többé az élet útjait.

24.

Harris Collins ötvenkét éves volt: karcsú, csinos, mozgékony emberke, megjelenése és modora olyan lágy és nemes lélekre vallott, hogy szinte nőies benyomást keltett. Egy vasárnapi iskola tanítója, leánynevelő intézet igazgatója vagy egy emberbaráti társulat elnöke lehetett volna.

Bőre rózsásfehérbe játszott, keze olyan puha volt, mint a leányaié, s az egész ember mindössze ötvenöt kilót nyomott. Sőt, mi több: félt a feleségétől, félt a rendőrtől, félt a testi erőszaktól, s egész életében rettegett a betörőktől.

Egy dologtól nem félt: a vadállatoktól, még a legvérengzőbb fajtától, oroszlántól, tigristől, leopárdtól, jaguártól sem. Értette a mesterségét, egy szál seprűnyéllel megtörte a legmakacsabb oroszlánt - nem kívülről, hanem benn a ketrecben, magára zárva az ajtót.

S ez azért sikerült neki, mert értette a mesterségét, megtanulta az apjától, aki még nála is kisebb ember volt, és nála is jobban félt mindentől, kivéve az állatokat. Apja, Noel Collins, jól kereső állatidomító volt Angliában, aztán kivándorolt Amerikába; Amerikában is folytatta sikeres működését, és megalapította Cedarwildben azt a nagy állatidomító iskolát, melyet később fia kifejlesztett és tökéletesített. Olyan jól kifejlesztette Harris Collins az apja által alapított intézményt, hogy iskoláját a jó és egészséges bánásmód példájának tekintették. Sok vendég látogatta meg, s mindegyiknek ujjongással telt meg a lelke, mikor eltávozott, annyira előntötte az egész helyet a fény és báj légköre. A voltaképpeni idomítást azonban sohasem nézhették meg. Egyszer-egyszer bemutatták nekik a kidolgozott számokat, s ezek csak igazolták rajongó és elragadtatott véleményüket az iskoláról. Másképp ütött volna ki a dolog, ha a faragatlan újoncok idomítását látják. Még talán zendülés is támad. Így a hely egyszerűen állatkert volt, és pedig elég változatos, mert Collins nemcsak a maga állatait idomította, adta és vette, hanem a telep jelentős részén olyan idomított állatokat vagy állattársulatokat tartott, melyeknek tulajdonosa szerződés nélkül állt, vagy éppen szerződésről tárgyalt. Collins, ha kellett, mindenféle állatot vállalt, az egértől és patkánytól a tevéig és elefántig, néha még egy-egy orrszarvú- vagy vízilópár is elkerült hozzá.

Mikor a Repülő Fivérek nagy háromköröndös cirkusza egy kemény télen a csődtömeggondnok kezébe került, Collins elvállalta az állatseregletet és a lovakat, és három hónap alatt tizenötezer dollárt keresett rajtuk. Sőt, az árverés napján jelzálogkölcsonnt vett fel minden vagyonára, megvásárolta az idomított lovakat és pónikat, a zsiráfcsapatot és a színjátszó elefántokat, és hat hónapon belül túlادott mindegyiken, kivéve az Ismétlő nevű pónit, amely bukfencet tudott vetni a levegőben, s újabb tizenötezer dollárt keresett az üzleten. Ami Ismétlőt illeti, a pónit jó néhány hónappal később adta el, kétezer dollár tiszta nyereséggel.

A Repülő Fivérek csődje hozta ugyan meg Harris Collinsnak élete legnagyobb pénzügyi sikerét, de a telepéből is jelentős állandó jövedelmet húzott, s ráadásul még osztozott a fellépti díjon a tulajdonosokkal, ha a hozzá adott állatokat téli cirkuszba küldte, és többnyire elfelejtette megosztani a fellépti díjat, ha az állatokat bérbe adta valamelyik filmtársaságnak.

Az idomítók országszerte nemcsak a szakma leggazdagabbjának tartották, hanem az idomítók királyának s a legdurvább embernek, aki valaha is ketrecbe lépett. És azok, akik látták benn dolgozni, egyetértettek abban, hogy nincs lelke. Felesége, hét gyermeke és szűk baráti köre másképp vélekedett. Sosem látták munkában, s meg voltak győződve róla, hogy lágyszívűbb, érzelmesebb ember még nem született erre a világra. Hangja csendes és kedves volt, mozdulatai finomak, nézetei az életről, világról, vallásról és politikáról a legbékésebbek. Egyetlen jó szótól elolvadt. Egyetlen kérésnek engedett. Minden helyi jótékony célra adakozott, s egy hétig

búskomoran járt-kelt, mikor a *Titanic* elsüllyedt. És mégis: az állatidomító szakma tagjai őt tartották a legingerlékenyebb és legérzékletlenebb idomítónak. És mégis: a legjobban a világon attól félt, hogy hatalmas, testes felesége az asztalnál nyakon önti egy tele tál forró levessel. Kétszer már megcsinálta dühében, házasságuk korábbi éveiben. Bár félt, hogy az asszony újból megteszi ezt, mégis őszintén és hűségesen szerette, akárcsak a hét gyerekét, akiknek semmit sem tartott túl jónak vagy túl drágának.

Annyira szerette őket, hogy négy fiának kezdettől fogva nem volt szabad látnia őt munkában; finomabb foglalkozást szánt nekik. John, a legidősebb, a Yale Egyetemen tanult, irodalmárnak készült, saját autóján szaladgált, és úgy élt New Haven egyetemi városában, ahogyan egy autótulajdonoshoz illik. Harald és Frederick Pennsylvániában tanult, a milliomosfiúk akadémiáján. Clarence, a legfiatalabb, egyetemi előkészítő iskolába járt Massachusettsben, s még habozott, hogy orvos legyen vagy repülő. A három leányt - ketten ikrek voltak - a szülők úrihölgyggyé akarták nevelni. Elsie-t már csak egy lépés választotta el az oklevéltől Vassarban⁸. Mary és Madeline, az ikrek, a legelőkelőbb leányintézetben készültek a Vassar-kollégiumba.

Mindez sok pénzbe került: Harris Collins ugyan nem morgolódott miatta, de a végsőig kellett feszítenie állatidomító iskolájának anyagi teljesítményét. Még keményebben dolgozott, bár felesége, négy fia és három leánya nem is sejtette, hogy egyáltalán dolgozik. Úgy képzelték, hogy fölényes értelmével csak felügyel, és nagyon megdöbbenek volna, ha egyszer látják doronggal a kezében, amint éppen negyven izgatott és nekivadult kuvaszt csépel idomítás közben.

A munka nagyobb részét a segédek végezték, de Harris Collins állandóan irányította őket: mit csináljanak, hogy csinálják, sőt a fontosabb állatokkal ő maga dolgozott, és megmutatta, hogyan kell velük bánni. Fiatal segédei csaknem kivétel nélkül javítóintézetekből jöttek: Harris Collins éles szemmel és jó ösztönrel választotta ki őket. Becsületszóra engedelmességet fogadjanak, értelmesek és ridegek legyenek: ezeket a tulajdonságokat kereste, s az ilyen lelki alkattal természetesen együtt járt a kegyetlenség. A forrófejűséget, a nagylelkű indulatokat, az érzelmességet nem szerette az üzletben; s a cedarwildi állatiskola üzlet volt az első orra ütéstől az utolsó ostorcsapásig. Egyszóval Harris Collins végeredményben több nyomorúságot és gyötrelmet okozott az állatoknak, mint a keresztény világ összes viviszekciós laboratóriumai együttvéve.

Ebbe az állatpokolba szállott alá Mihály - ámbár vízszintes irányban utazott háromezerötszáz mérföldön át, ugyanabban a ketrecben, melybe Seattle-ben az új Washington-Szállóban berakták. Egész utazása alatt egyszer sem eresztették ki a ketrecéből, s állapotát szenny és nyomorúság jellemezte. Hála jó egészségének, amputált lábujja baj nélkül gyógyulgatott. De egész teste ragadt a pizsoktól, és nyüzsgött rajta a bolha.

Cedarwild első pillantásra egyáltalán nem látszott pokolnak. Selymes rétek, kavicsos ösvények és kocsiutak, szabályosan ültetett virágágyak vittek az alacsony fa- és betonépületek csoportjáig. Mihályt nem Harris Collins fogadta; a főnök e pillanatban éppen belső irodájában ült, íróasztalán Harry Del Mar utolsó távirata, s feljegyzést írt a titkárjának, hogy érdeklődjék a vasúti és a szállító vállalatoknál: hol tartózkodik az a kutya, melyet bizonyos Harry Del Mar adott fel ketrecbe zárva, és Seattle-ből Cedarwildbe akart irányítani. Egy színtelen szemű, kezeslábasba öltözött tizenhét éves legényke fogadta Mihályt, aláírta a fuvarlevelet, s

⁸ A legelőkelőbb amerikai főiskolai női kollégium

becipelte a ketrecet egy lejtős padlójú betonhelyiségbe, amely bántó, vegyileg tiszta szagot árasztott.

Mihályra erősen hatott az új környezet, de annál kevésbé tetszett neki a legényke, aki feltúrte inge ujját, s nagy, vízhatlan köténybe burkolózott, mielőtt a ketrecet kinyitotta. Mihály kiugrott, s ide-oda dülöngélt, mert a lábát már napok óta nem mozgathatta. A furcsa, kétlábú isten nem érdekelte. Hideg volt, mint a betonpadló, és módszeres, mint egy gép; s ebben a modorban dörzsölte és fertőtlenítette Mihályt. Harris Collins a végletekig tudományosan és antiszeptikusan kezelte állatait, és Mihályt tudományosan, de a kedvesség vagy figyelem leghalványabb árnyéka nélkül mosták tisztára.

Persze semmit sem értett. Mindez betetőzte eddigi tapasztalatait: bár sose látott hóhért és siralomházat, könnyen hihette, hogy ez a csupasz, vegyszerszagú cementhelyiség lesz utolsó gyötrelmének színhelye, s a legénykeisten küldi majd el őt a sötétségbe, amely mindenkit elnyelt, akit ismert és szeretett. Annyit pedig minden kétségen felül tudott Mihály, hogy ez a hely gyűlöletesen rideg és szörnyűségesen idegen. Eltúrte a legénykeisten kezét a tarkóján, miután már a nyakörve lekerült róla, de mikor nekifordították a locsolócsövet, tiltakozott és ellenállt.

A legényke szigorú szabályok szerint dolgozott, gyakorlattan szorosabbra markolta Mihály tarkóját, s felemelte a padlóról a kutyát, közben pedig a másik kezével szájába irányította a vízsugarat, s a szabályozócsapot egészen kinyitotta; Mihály küszködött, majd megfulladt, míg végre csak lihegett és fulladozott tehetetlenül.

Ezután nem ellenkezett már, s a legényke lemosta, átkefélte, kitisztogatta a locsolóval, egy nagy, szűrős kefével és sok karbolszappannal; a szappanhab belement a kutya szemébe, orrába, csípte, s Mihály elnyújtottan vonított, és vadul tüszkölt. Aggodalmasan leste, mi történik vele a következő pillanatban, de most már látta, hogy a legényke semleges, nem kedves és nem ártalmas, hát túrt, további hadakozás nélkül, míg tisztán és felüdülve be nem rakták egy kellemes és egészséges ólba, s ott aztán elaludt. Egy időre megfeledkeztek róla. Ez a hely kórház, vagyis az elkülönített osztály volt, s Mihályt egy hétig itt tartották fogságban, de ezalatt semmi sem történt vele, ragályos betegség bacilusa nem fejlődött ki benne, rendszeresen jó ennivalót, tiszta ivóvizet kapott, és teljesen elzárták minden élőlénytől, kivéve a legényke-istént, aki úgy gondozta, mint egy automata.

Mihály még nem találkozott Harris Collinsszal, bár távolról hallotta csendes, de nagyon parancsoló hangját. Hogy a hang tulajdonosa magas rangú isten, azt Mihály első hallásra tudta. Csak magas rangú isten, közönséges istenek gazdája lehet ilyen parancsoló. Ez a hang megszokta a parancsolást, és akaraterőről tanúskodott. Minden kutya ezt állapította volna meg, éppoly gyorsan, mint Mihály. És minden kutya megállapította volna, hogy a hang mögött bujkáló istenben nincs szeretet vagy szeretetreméltóság, nincs semmi, ami a szívet melegítse, amit imádni lehet.

25.

Délelőtt tizenegyre járt, mikor a sápadt legénykeisten nyakörvet és láncot tett Mihályra, kivezette az elkülönítő osztályról, s átadta egy fekete legénykeistennek, aki nem vesztegette az időt arra, hogy Mihályt üdvözlje, és nem mutatott semmi nyájasságot. Mihály, a láncon tartott fogoly, útközben hamarosan találkozhatott más foglyokkal, akik egy irányba mentek vele. Hárman voltak, ilyen állatokat még sohasem látott. Három szuszogó, cammogó medveóriás jött arra; amint Mihály meglátta őket, fölborzolta a szőrét, és legmélyebb hangján morogni kezdett, mert öröklött ösztönével felismerte bennük (ahogy a tehén ráismer élete első farkasára) az ősi ellenséget a vadonból. De túl sokat utazott, túl sokat látott és általában túlságosan értelmes volt, semhogy megtámadja őket. Ehelyett mereven és körültekintően rakosgatta a lábait, egész szaglóérzékével a furcsa teremtmények párját szimatolta, s ment a lánc végén a maga rabtartó istene után.

Seregestül rohanták meg orrát furcsa, új szagok. Bár nem látott keresztül a falakon, szagot fogott - mint ahogy később megállapította - az oroszlánokról, leopárdokról, majmokról, páviánokról, fókákról és rozmárokról. Egy közönséges kutya elbódul ennyi szagtól; ő azonban nagyon éber és ugyanakkor nagyon szelíd lett tőlük. Mintha egy új és szörnyűségesen népes vadonban járna, és még nem ismerné szokásait és lakóit.

Mikor belépett az arénába, még merevebbre feszítette lábát, oldalt húzódott nyakán és hátán végig felborzolódott a szőr, torkából halk, mély morgás tört elő. Az arénából öt elefánt bukkant fel. Kis elefántok voltak, de Mihály nagyobb szörnyetegeket még nem látott, emlékezetében legfeljebb a nőtény bálnához hasonlíthatta őket, melyet futó pillanatra megnézhetett, mikor az szétzúzta a *Mary Turnert*. Az elefántok nem törődtek Mihállyal, mindegyik az előtte menő farkát fogta az ormányával: erre tanították őket, így kellett az arénából kivonulniuk.

Mihály az arénába került, sarkában jöttek a medvék. Cirkuszporond nagyságú, fűrészporrall felhintett kör volt az aréna, egy négyszögletes, üvegtetejű építmény közepén. A porond körül azonban egyetlen ülőhelyet sem lehetett látni: nézőket nem engedtek be ide. Csak Harris Collins, a segédei és a vevők és eladók nézhették végig, hogyan gyötrik az állatokba azokat a mutatványokat, melyektől a közönségnek bámulatában vagy nevettében tátva marad a szája.

Mihály elfeledkezett a medvékről, azokat hamarosan munkába fogták a porond másik oldalán. Egy pillanatra lekötötte a figyelmét néhány ember, akik erős, fényesre festett hordókat gurítottak ki; ezek a hordók nem törtek össze az ülő elefánt alatt. Utána, mikor vezetője egy percre megállt, nagy érdeklődéssel figyelt egy tarka zetlandi pónit. A lovacska a földön feküdt. Egy ember ült rajta. S a póni újra és újra felemelte a fejét a fűrészporból, és megcsókolta az embert. Ennyit látott Mihály, de érezte, hogy itt valami hiba van. Nem tudta, miért, nem volt rá bizonyítéka, de kegyetlenséget, erőszakot, méltánytalanságot érzett benne. Mihály nem látta a hosszú tűt az ember kezében. Valahányszor beledőfte a póni vállába, a póni hevesen megrándult a fájdalomtól, reflexszerűen felemelte a fejét, az ember pedig ügyesen úgy tartotta a fejét, hogy szája a póni szájával találkozzék. A közönségnek az lett volna a benyomása, hogy a póni így fejezi ki gazdája iránti szeretetét.

Alig három-négy méterrel odébb egy másik, szénfekete póni rendkívül furcsán viselkedett, mint ahogy furcsán is bántak vele. Mellső lábaira köteleket erősítettek, mindegyik kötél végét egy-egy segéd fogta, a harmadik ember szemben állt a pónival, egy rövid, merev bambuszpálcával rávágott a ló térdére, s ilyenkor a két segéd erősen megrántotta a kötelet. A póni a fűrészporda bukott, mintha térdet hajtana a pálcás ember előtt. De nem szerette a dolgot, merev lábait

szétvetette, fejét lázadozva dobálta, s néha oly sikeresen ellenállott, hogy legyőzte a kötélrántás erejét, s megpördülve, súlyosan az oldalára zuhant, vagy felágaskodott, mikor a kötélt újból meglazult. De mindig felállították, szemben a bambuszpálcás emberrel, aki a térdére koppintott. Egyszerű térdhajtásra tanították: ez mindig nagy gyönyörűséget szerez a nézőknek, akik csak az idomítás eredményét látják, és sejtelmük sincs az idomítás módjáról. Mert itt, ahogy Mihály hamarosan rájött, győtrelemmel tanították a tudományt. Egyszóval a cedarwildi állatiskola a győtrelem egyeteme volt.

Harris Collins odaintette magához a fekete legénykeistent, és kérdező, méregető tekintettel fordult Mihály felé.

- A Del Mar-féle kutya, uram - mondta a legénykeisten.

Collins szeme felragyogott, s figyelmesebben nézegette Mihályt.

- Tudod, mit tud ez a kutya? - kérdezte.

- A legényke fejét rázta.

- Harry okos fiú volt - mondta tovább Collins, látszólag a legénykeistennek, valójában a maga öröme, hogy hangosan gondolkozhat. - Ezt a kutyát főnyereménynek tartotta. Mit tud hát a kutya? Ez a kérdés. Szegény Harry odalett, s mi nem tudjuk, mire képes a kutya. Vedd le a láncot.

Miután leoldozták, Mihály a gazdaistent nézte, és várta, mi történik. A porond másik oldalán fájdalmasan felüvöltött az egyik medve, ebből sejthette, mire számíthat.

- Gyere ide! - parancsolta Collins hideg, kemény hangja. Mihály odament, s megállt előtte.

- Feküdj le!

Mihály lefeküdt, de lassan, tüntető vonakodással.

- Bűdös fajkutya! - mordult rá Collins. - Majd pattogsz te, mint a nikkelbolha. Lesz rá gondom... Kelj fel!... Feküdj le!... Kelj fel!... Feküdj le!... Kelj fel!

Parancsszavai kurtán csattantak, mint a revolverlövés vagy az ostorcsapás, Mihály pedig lassan, vonakodóan engedelmeskedett.

- Angolul mindenesetre ért - mondta Collins, és a kutyaideomítók legfőbb álmát fogalmazta meg: - Kíváncsi vagyok, tudja-e a dupla légbukfencet. Gyerünk, próbáljuk meg. Tegyétek rá a láncot. Jimmy, gyere ide. Tegyel rá még egy pórázt.

Egy másik, javítóintézetet járt fiú jött oda. Mihály vékonyára övet kapcsolt, az övre vékony zsineg volt erősítve.

- Feszítsék ki - parancsolta Collins. - Kész? Rajta!

És a legmeglepőbb, legváratlanabb méltatlanság esett meg Mihályon. A „rajta” szóra a nyakörvére kötött lánc hátrafelé felrántotta a levegőbe, ugyanakkor a hátuljára erősített kötélt hasa alatt előrehúzva felkapta a hátulsó részét. Collins pedig egy rövid, merev bottal az alsó állkapcsa alá vágott. Ha Mihály előzőleg némi tapasztalatot szerzett volna a műveletről, a fájdalom egy részétől megmenekül, legalább azzal, hogy ugrik, s hátrapördül a levegőben. Így azonban olyasmit érzett, mintha kettétépnék, szétszakítanák, s ugyanakkor az álla alá mért ütés beléhasított, csaknem elvesztette tőle az eszméletét. Vadul hátrapördült a levegőben, s a tarkójára esett a fűrészporban.

Dühöngve pattant fel a fűrészporból, nyakszőre felborzolódott, torkából morgás tört fel, ínyét harapásra húzta fel a fogáról, s belevájta volna agyaráát a gazdaisten húsába, ha nem pusztá rabszolgája okos szabályoknak. A két legényke értette a dolgát. Egyik előrefeszítette a pórázt, a másik hátra, s Mihály hörgött, és szőrét borzolta tehetetlen dühében. A szemben álló legényke megakadályozta a láncsal, hogy megtámadja a hátsó legénykét, a hátsó legényke megakadályozta a zsineggel, hogy megtámadja az első legénykét, s ketten együtt megakadályozták, hogy megtámadja Collinst, akiben Mihály csalhatatlanul megérezte a fájdalom és gonoszság forrását.

Mihály haragja éppoly végletes volt, mint a tehetetlensége. Csak szőrét tudta borzolni, s hangszálait dühösen megfeszíteni. De Collinsnak ez szerfölött régi és unalmas jelenség volt. Még ki is használta a pillanatot, végignézett az arénán, s szemre vette, mit csinálnak a medvék.

- Te fajkutya, te! - mordult Mihályra, mikor megint feléje fordult. - Engedjétek! Mehet!

Abban a pillanatban, amint meglazult a két póráz, Mihály Collins felé röpült, Collins pedig sok-sok év biztonságával mérve az időt és a távolságot, az álla alá rúgott: Mihály a hátára pördült, és lezuhant a homokba.

- Fogjátok meg! - parancsolta Collins. - Kifeszíteni!

A két legényke ellenkező irányba húzta a pórázt meg a láncot, s tehetetlenné feszítette Mihályt.

Collins a porondon keresztül a bejárat felé pillantott, ahol két-két pár hatalmas igásló jött be, mögöttük egy asszony, a legutolsó divat szerint öltözve, sőt túlöltözve.

- Azt hiszem, sose bukfencezett - jegyezte meg Collins, egy pillanatra visszatérve Mihály problémájára. - Vedd le a pórázt, Jimmy, és eredj segíteni Smithnek. Johnny, vidd oldalra a kutyát, és ügyelj a lábadra. Itt jön Miss Júlia az első leckéjére, és az a hólyag férje nem tud vele bántani.

Mihály tanúja volt a most következő jelenetnek, mert a legényke odament vele megnézni a nő és a négy ló mutatványát, de nem értette. Az asszony viselkedéséből azonban megérezte, hogy az is fogoly, azzal is rosszul bánnak. Valóban: az asszony kedve ellenére gyakorolt egy mutatványt. Bátran viselkedett, egészen a megpróbáltatás pillanatáig, de mikor a párosával felállított négy lovat a szerkezettel meglátta, s kezébe kellett volna fognia a hámfákhoz kötött horgokat, s testéből formálnia azt a kapcsot, melyet a két fogat két ellenkező irányba húz - mikor ezt meglátta, elhagyta a bátorsága, megtörve és gyáván visszariadt, s arcát kezébe temette.

- Nem, nem, Billykém - könyörgött természetes, fiatal férjének, - Nem tudom megcsinálni. Félek. Félek.

- Ugyan, asszonyom! - vágott közbe Collins. - A mutatvány teljesen biztonságos. És jó pénzt lehet vele keresni. Egyenesedjen fel egy pillanatra - végigtapogatta az asszony vállát és hátát a zubbonyka alatt. - A szerkezet rendben van - keze végigfutott a nő karján. - Most! Engedje le a horgokat.

Megrázta az asszony két karját, s a két áttört csipkekezelő alól két, vékony acélhuzalra erősített horog hullott ki, az acélhuzal nyilván felvezetett a ruhaujj alatt. - Ne így! Senki se vegye észre. Tegye vissza. Próbálja meg újra. Észrevétlenül essenek a kezébe. Így, lássa. Ennyi az egész.

Az asszony összeszedte magát, igyekezett engedelmeskedni, bár újra és újra könyörgő pillantásokat vetett Billykére, aki hidegen távolabb állt, és rosszallóan összeráncolta homlokát.

A felszerszámozott fogatokat két ember hajtotta: most felemelték a hámfákat, hogy a nő beakaszthassa a kampókat.

- Ha valami eltörik, a lovak kitépik a karomat - tiltakozott.

- Ellenkezőleg - nyugtatta meg Collins. - Csak a zubbonykájából megy rá egy jókora darab. Legrosszabb esetben kiderül a csalás, és magát kinevetik. De a szerkezet nem fog eltörni. Hadd magyarázom meg újra. A lovak nem magát húzzák. A lovak egymást húzzák. A közönség azt hiszi, hogy magát húzzák. Próbálja meg még egyszer. Fogja meg a hámfákat, és ugyanabban a pillanatban csúsztassa le a horgokat, és kapcsolja be. Most!

Pattogva beszélt. Az asszony leengedte ruhaujjából a horgokat, de megint csak visszariadt, mikor a hámfákat kellett volna megfognia. Collins nem árulta el idegességét. Ehelyett oda pillantott, ahol a csókoló póni meg a térdeplő póni éppen kifelé poroszkált a porondról. De a férj dühöngött:

- Az isten szerelmére, Júlia, tönkreteszel!

- Megpróbálom, Billykém - hüppögött az asszony -, isten bizony, megpróbálom. Látod! Már nem félek.

Kinyújtotta a karját, és megfogta a hámfákat. Collins gyenge mosolyra húzta a száját, s megvizsgálta az asszony két becsukott kezét belül, hogy a horgok jól be vannak-e kapcsolva.

- Most szedje össze magát! Tegye szíjjel a lábát. Egyenesedjen ki - kezével a megfelelő helyzetbe igazította az asszony karját és vállát. - Ne felejtse el: az első rántást már kifeszített karral kell várnia. Ha a lovak húznak, akkor már nem tudja behajlítani, még ha akarja sem. De ha az első rántás behajlított karral éri, a huzal ledörzsöli a bőrét. Ne felejtse el: a két kar kinyújtva, kifeszítve úgy, hogy egy vonalban legyenek egymással és a háta meg a vállá síkjával. Így, ni! Kész.

- Várjon egy pillanatig - kérte az asszony, s megint megváltoztatta a testtartását. - Megcsinálom... meg *akarom* csinálni, de csókolj meg előtte, Billykém, aztán azt se bánom, ha kirántják a karomat.

A fekete legényke, aki Mihályt fogta, s más szájtatók is vigyorogtak. Collins elfojtotta feltörő mosolyát, a leghalványabbat is, és azt mondta:

- Van bőségesen idő, asszonyom. A legfontosabb az, hogy először minden rendjén menjen. Aztán már magabiztos lesz. Bill, legjobb lesz, ha megcsókolja, mielőtt nekifog.

És Billykém nagyon mérgesen, nagyon kellenül, nagyon zavartan engedelmeskedett, átölelte feleségét, és megcsókolta: nem adott hosszú csókot, de nem is kapkodta el. A nő csinos fiatal asszonyka volt; talán húszéves, arca rendkívül gyerekes-kisleányos, teste karcsú, finom felépítésű, súlyra lehetett vagy hatvanöt kiló.

Férjének ölelése és csókja bátorságot öntött belé. Megmerevítette, megkeményítette magát, s mikor a férfi ellépett mellőle, összeszorított szájjal suttozta:

- Kész.

- Mehet! - parancsolta Collins.

A négy ló a hajtók biztatására lustán belefeküdt a hámba, s húzni kezdett.

- Ostort nekik! - bömbölte Collins; a nőt nézte, s megállapította, hogy a szerkezet kifeszült a ruhája alatt.

Az orosok a lovak farára csaptak, s a nagy állatok megugrottak, felágaskodtak és leereszkedtek, óriási levesestányér nagyságú vasalt patájuk felhőkben tépte fel a fűrészpont.

És Billykém megdőbönt. A rettenetes látvány arcára írta a feleségéért való becsületes aggodalmat. S az asszony arca valóságos kaleidoszkóp volt. Először a feszült és rettentő, mint az oroszánokkal szemben álló keresztény vértanúé vagy a csapdába esett gonosztevőé. Aztán hirtelen meglepődött és megkönnyebbült, hogy semmi baja nem történt. Végül pedig diadalmasan, boldog büszkeséggel mosolygott. Még Billykémnek is odaküldte egy mosolyban, hogy büszke a teljesítményére, és szereti az urát. És Billykém elernyed, és szerelmesen, büszkén nézett vissza, míg Harris Collins gyorsan közbe nem vágott:

- Ez nem mosolygós mutatvány! Tüntesse el azt a mosolyt az arcáról! A nézőknek azt kell hinniük, hogy maga állja a lovak húzását. Merevítse meg az arcát, hogy szinte recsejen. Mutasson elszántságot, akaraterőt. Mutasson nagy izomerő-feszítést. Tegye még jobban széjjel a lábát. Feszítse meg az izmait, dagadjanak ki a ruhából, mintha igazán erőlködne. Hagyja, hogy a lovak ide-oda rángassák néhány lépést. Engedjen nekik. Tegye még jobban széjjel a lábát. Vágjon olyan képet, mintha mindjárt darabokra szakadna és csak az akaraterője tartaná egyben. Ez itt a vicc! Erről van szó! Főnyeremény ez a szám, Bill! Főnyeremény! Vágjanak oda! Hadd ugráljanak! Feszüljenek bele, és húzzák ki a lelket egymásból!

Az orosok lecsaptak a lovakra, s a lovak óriási testük minden erejével küszködtek, hogy a büntetés kínjaitól elhúzódhassanak. Ez a látványosság minden biztonnyal megnyeri a közönség tetszését. Átlagban mindegyik ló megütötte a kilenc mázsát, a néző szemében harminchat mázsá nekifeszült lóhús készült széttépni, kettészakítani a karcsú derekú, finom testalkatú, hatvanöt, kilós asszonyt, divatos utcai ruhájában.

Az ilyen látványtól a cirkuszi közönség soraiban a nők felsikoltanak, és elfordítják arcukat.

- Elég! - parancsolta Collins a hajtóknak. - A hölgy nyert - jelentette ki aztán egy ökölvívőmérkőzés vezetőjének modorában. - Bill, maga aranybányát kapott ezzel a számmal. Ki a horgokkal, asszonyom, ki a horgokkal!

Júlia engedelmeskedett: a horgok kilógtak ruhája ujjából, gyorsan Billykémhez rohant, karjába dobta magát, maga is átkulcsolta férje nyakát, s mielőtt megcsókolta volna, felkiáltott:

- Ó, Billykém, én mindig tudtam, hogy meg fogom csinálni! Bátor voltam, ugye?

- Elárulja magát! - szakította félbe az ujjongást Collins száraz hangja. - Az egész közönség láthatja a horgokat. Húzza fel a ruhája ujjába, mihelyt vége a számnak. Próbálja meg újból. És még valamit. Semmi felvágás, ha befejezte a számot. Ne mutassa, milyen könnyű volt. Mutassa, hogy pokolian nehéz volt. Tegyen úgy, mintha gyenge lenne, majdnem elájulna az erőfeszítéstől. Roggyantsa be a térdét. Ejtse előre a vállát. Az istállómeister majd előrelép, mintha el akarná kapni magát, mielőtt elájul. Ekkor jön maga. Elküldi az istálló mestert. Felegyenesedik, nagy akaraterővel kihúzza magát - az akaraterő a fontos, a derekasság meg más ilyesféle dolgok. Aztán csókot dob a közönségnek, és gyengén, bágyadtan mosolyog, mintha a lelkét is kirángatták volna a testéből, és kórházba kell mennie, csak azért marad még, hogy meghajoljon, mosolyogjon, és csókot dobáljon a közönségnek. Az majd a padokat veri, és imádja magát. Érti, asszonyom? Bill, maga jegyezze meg a dolgot. Ügyeljen, hogy a felesége megcsinálja. Kész! Nézzen egy kicsit bánatosan a lovakra. Ez az! Senki sem sejt, hogy előszedte és beleakasztotta a horgokat. Nyújtsa ki a karját! Mehet!

És a tizenhét mázsányi lőtömeg mindkét oldalon összemérte erejét a másik oldal tizenhét mázsájával, s úgy látszott, mintha szétszakítanák az összekötő kapcsot: Júlia asszony testét.

Harmadszor, negyedszer is végigpróbálták a számot, s a próbák között Collins egy embert küldött az irodájába, Del Mar táviratáért.

- Most már elviheti a feleségét, Bill - mondta Júlia férjének, mikor kezében a távirattal, vissza akart térni Mihály problémájához. - Csináltasson vele még öt-hat próbát. És ne felejtse el: ha valamelyik tökkelütött farmer azt hiszi, hogy az ő fogata elrántja a magáét, emelje fel a fogadást, és állítsa ki ellene a legjobb két lovát. Ez reklámot jelent, és az újságok is megírják. Megéri. Az istálló-mester majd magának kedvez, s a maga fogata fekszik bele előbb. Ha fiatal és szabad volnék, nem kívánnék magamnak jobbat, mint ezzel a számmal felkerekedni.

Harris Collins a szünetekben oda-odapillantott Mihályra, s most elolvasta Del Mar Seattle-ben feladott táviratát:

Kutyáimat adja el. Tudja, mit érnek, és mit tudnak. Végeztem velük. Vonja le az ellátást, a többit tartsa ott, míg találkozunk. Megtaláltam a kutyák csodáját. Minden eddigi számomnál többet ér. Főnyeremény. Majd meglátja.

A forgalmas aréna túlsó oldalán Collins szemügre vette Mihályt.

- Del Mar maga is csoda volt - mondta Johnnynak, aki Mihály láncát tartotta. - Azt táviratozta, hogy adjam el a kutyáit, ez tehát annyit jelentett, hogy jobb száma van, erre egyetlen kutya érkezik ide, ez is egy rohadt fajkutya. Azt mondja, ez a kutyák csodája. Biztosan így van, de az isten szerelmére, mit tud hát? Életében sem vetett bukfencet, nemhogy kettős bukfencet! Mit gondolsz, Johnny? Szedd össze az eszedet, találj ki valamit.

- Talán számolni tud - vélekedett Johnny.

- Tele van a piac számoló kutyával. De mindenesetre próbáljuk meg.

És Mihály, aki tévedhetetlenül tudott számolni, nem volt hajlandó bemutatni a tudományát.

- Ha rendes kutya, akkor mindenesetre tud két lábon járni találta ki aztán Collins. - Megpróbáljuk.

S Mihálynak megalázó gyötrelmet kellett elszenvednie: Johnny felállította a hátsó lábára, és Collins az álla alá meg a térdére vert pálcájával. Mihály dühében meg akarta harapni a főistént, de a láncal félrerántották. Mikor pedig Johnnyn akart bosszút állni, a hidegvérű legényke egyszerűen levegőbe emelte a láncnál fogva, és csaknem megfojtotta.

- Ezzel végeztünk - mondta Collins fáradtan. - Ha nem tud megállni a hátsó lábán, akkor hordót ugrani sem tud. Ugye, hallottál már Ruthról, Johnny? Micsoda szám volt! Kis szeges hordókba ugrált be meg ki a hátsó lábán, a mellső lábát egy pillanatra le nem tette. Nyolc hordóval csinálta, egyikből kiugrott, és bele a következőbe. Emlékszem, mikor ideadták ellátásra, és itt próbáltunk vele. Aranybánya volt, de Carson nem tudott vele bántani, és a kutya tüdőgyulladást kapott Cripple Creekben, és elpatkolt.

- Hátha tányérokat tud pörgetni az orrán - buzgólkodott Johnny.

- Nem tud megállni a hátsó lábán - intette le Collins. - Aztán meg az ilyen mutatványban semmi csoda nincs. Ennek a kutyának valami specialitása van. Nem közönséges kutya. Valami szokatlan dolgot szokatlanul jól csinál. Hogy mit, azt nekünk kell kiderítenünk. Mindez azért van, mert Harry olyan elővigyázatlanul meghalt, és itt hagyta nekem ezt a rejtvényt. Már látom, hogy magamnak kell foglalkoznom vele. Vidd el, Johnny. A tizennyolcasba tedd. Később majd külön ketrecbe tehetjük.

26.

A tizennyolcas nagy fülke vagy ketrec volt a kutyasoron, elég tágas, hogy egy tucat Mihály-forma ír terrier kényelmesen elférjen benne. Mert Harris Collins tudományosan dolgozott. A pihenő kutyák, melyeket tartásra a cedarwildi állatiskolába adtak, megkaptak minden lehetőséget, hogy kiheverjék a hathónapos vagy néha egyéves vándorlás megpróbáltatásait, fáradalmait és kínjait.

Ezért adták olyan szívesen a nyaraló vagy szerződés nélkül álló tulajdonosok színészeit az iskolába ellátásra. Harris Collins tisztán és kényelmesen tartotta az állatait, és megóvta őket a ragályos betegségektől. Egyszóval: rendbe hozta őket a legközelebbi orfeumi vagy cirkuszi szerződésre.

Mihálytól balra, a tizenhetesben öt nevetségesen nyírt francia uszkár lakott. Mihály nem látta őket, csak amikor kivitték vagy visszahozták, de érezte a szagukat, hallotta a lármájukat, s elhagyatottságában még morgó, kötődő ellenségeskedést is kezdett Pedróval, a legnagyobb uszkárral, aki bohócszerepet játszott a mutatványokban. Az uszkárok az állatszínészek arisztokratái voltak, s Mihály és Pedro nem valódi, hanem csak megjátszott haragból ellenségeskedtek egymással. Ha egybezárik őket Pedróval, pillanatok alatt összebarátkoznak. De az órák lassú, egyhangú múlásában mesterséges izgalmat és érdeklődést találtak a nagyhangú civakodásban, pedig a szíve legmélyén mind a kettő tudta, hogy ez nem igazi civakodás.

A tizenkilencesben, Mihálytól jobbra, szomorú és tragikus társaság lakott. Makulátlanul tisztán tartott, fertőtlenített korcsok voltak, akiket még nem idomítottak be, és nem raktak társulatokba. Amolyan nyersanyagkészletet jelentettek, kialakult társulatokba tették be őket, ha helyettes vagy eggyel több kutya kellett. Az aréna pokollá vált, amikor ezeket idomították. Ráéró percekben Collins vagy a segédei örökké különféle mutatványokon próbálták ki őket, hátha sikerül bennük valami különleges képességet felfedezni. Egy elhízott spanielhez hasonló korcsot például napokon át pónilovaglásra fogtak; a kutyanak papírabroncsokon kellett volna átugrania a póni hátáról, és megint visszaérkezni a lovacska hátára. Számtalan esés és súlyos sérülések után a kutya végre abbahagyhatta ezt a mutatványt, s mint tányéregyensúlyozót próbálták ki. Ez sem ment, hát megtették hintás kutyanak, aki a továbbiakban egy húsz kutyából álló csoport statisztájaként szerepelt.

A tizenkilencesben örökös volt a fájdalom és veszekedés. Az idomítás során megsérült kutyák sebeiket nyalogatták, és nyöszörögtek vagy vonítottak, vagy a legkisebb mozdulattól is a végletekig feldühödtek. Ha új kutyát tettek közéjük - s ez rendszeresen megesett, mert folyton elvittek közülük egyet-egyet színjátzó körútra -, a ketrec megtelt veszekedéssel és verekedéssel, míg az új kutya kiverekedte magának a vezetést, vagy megadta magát, és megtanulta, hol a helye a ketrecben.

Mihály nem vett tudomást a tizenkilences lakóiról. Hiába fűjtak és morogtak rá harciasan, nem vette észre őket, társaságát fenntartotta a Pedróval való színlelt és örökös civakodásra. Azonkívül sokkal többször és sokkal hosszabb időre került ki az arénába, mint bármelyik kuvasz.

- Én azt hiszem, hogy Harry nem tévedett, ha kutyáról volt szó - hajtogatta Collins, és állhatatosan igyekezett megtalálni Mihályban azt, amit Del Mar főnyereménynek és csodának tartott benne.

Kutatás közben mindenféle gyalázatot zúdítottak Mihályra. Megvizsgálták, tud-e akadályt ugratni, a mellső lábán járni, pónin lovagolni, előre bukfencezni és bohóckodni más kutyák között. Keringőt járattak vele: mind a négy lábára zsinórt kötöttek, s rángatták, húzták-vonták alatta. Valamelyik mutatvány próbájánál felpeckelték a nyakörvénel fogva, hogy ne dülöngéljen jobbra-balra, s ne bukjon előre vagy hanyatt. Ostorozták, ütötték a bambuszpálcával, csavarták az orrát. Kapust akartak belőle csinálni két fájdalomtól gyötört és fájdalomtól megtört kuvaszcsoport futballmérkőzésén. És létrákon kergették fel, hogy fejest ugorják egy vízzel telt medencébe.

Még az „óriás kört” is megpróbáltatták vele: egy meghajlított csatornában elindították lefelé, úgy rohant, majd kiszakadt a lába, s még jobban siettetten a hátulján csattogó ostor; ezzel a kezdősebességgel, ha szívvel és akarattal fog hozzá, sikeresen felszaladhatott volna az óriás kör belső felén, átjuthatott volna a kör belső ívének legmagasabb pontján, fejfelé, mint légy a mennyezeten, és körbefutotta volna az óriás kört, míg alul ki nem léphet belőle. De ő nem szívvel és akarattal fogott hozzá, s ha nem sikerült az elején oldalt kiugrania a meghajlított csatornából, mindig csúnyán lezuhant, és összezúzta-sebezte magát.

- Nem hiszem, hogy Harry ilyen mutatványokra gondolt - mondogatta Collins, mert mindig tanította a segédeit -, de ezeken keresztül talán nyomra találok a kutya különleges tudományának, akármi istencsudája is az, amiről szegény Harrynak tudnia kellett.

Szeretetből, imádott istenének, Pincérnek kívánságára Mihály igyekezett volna megtanulni a mutatványokat, s ez többnyire sikerült volna is neki. De itt, Cedarwildben nem talált szeretetet, s fajtutya természete makacsul visszautasította, hogy kényszerítve megtegye azt, amit szeretetből boldogan megtett volna. Így hát, mivel Collins nem volt nemes fajú ember, egy idő múltán egyre sűrűbben és egyre vadabban csaptak össze. Mihály hamar megtanulta, hogy ebben a küzdelemben nincs esélye. Eleve is vereségre volt ítélve. Mielőtt támadott volna, már legyőzték az előírt szabályok. Egyszer sem tudta fogára venni Collinst vagy Johnnyt. Ahhoz pedig túlságosan józan volt, hogy örökké csatákat vívjon, melyekben bizonyosan megtörik teste-lelke, és egyszerűen megőrül. Inkább magába húzódott, mogorva, barátságtalan lett, s nem tört ki vad dührohamokban, bár a vereségtől nem gyávult el, s mindig kész volt morgással és szőrborzolóással jelezni, hogy belül még mindig hű önmagához, s még nem törték be.

Egy idő múlva már nem nagyon próbálták ki új mutatványokon, Johnnyt a láncsal elküldötték, s amikor Collins az arénában dolgozott, Mihálynak folyton vele kellett lennie. Keserű leckéken tanulta meg, hogy mindig Collins nyomában kell lépkednie, és követte is, állandó gyűlöletben égve, és testét lassan, észrevétlenül megmérgezték mirigynedvei, melyek nem választódhattak ki, s nem távozhattak a szokott módon, akkora nyomást gyakorolt rájuk a gazdája iránt érzett gyűlölete.

Ennek hatását nem lehetett a testén észrevenni, olyan ragyogóan egészséges szervezete volt. A hatásnak pedig jelentkeznie kellett valahol, hát az agya vagy lelke vagy természete vagy gondolkodása vagy tudata fogta fel. Egyre jobban magába húzódott, mogorva lett, és sokat darvadozott. Mindez lelkileg egészségtelen volt. De, aki olyan vidám lelkű volt, még fivérénel, Jeromosnál is vidámabb, lassan búskomorrá, ingerlékenyvé, rosszkedvűvé vált. Már nem érzett hajlandóságot játszani, körben rohangálni, hancúrozni. Börtönbe zárt emberek szoktak így lecsendesedni. Mihály órák hosszat álldogált Collins lábánál, érdektelenül, végtelen unalomban, míg Collins valami korcs teremtményt kínzott egy mutatvány gyakorlásával.

Mihály sok ilyen kínzásnak volt tanúja. Ott voltak az agarak, a magas- és távolugrók. Megtették mindent, ami tőlük tellett, de Collins és segédei csodát műveltek velük, ha ugyan csodának lehet ezt nevezni: többet kihoztak belőlük, mint amennyi tőlük tellett. Legjobb telje-

sítményük természetes volt. De a legjobb teljesítmény fölé emelkedni: az már természetellenes, egyik-másik belepusztult, s mindegyiknek megrövidítette az életét. Végigkergették őket az ugródeszkán, s elugrás után egyik segéd felett kellett elröpdülniük, aki alulról egy rendkívül hosszú sudarú ostorral erőteljesen verte őket. Ettől átlagos erejüket felülmúló ugrásokra rugaszkodtak el az ugródeszkáról, s felsértették, túlerőltették, összeverték magukat kétségbeesett igyekezetükben, hogy megmeneküljenek az ostortól, hogy legyőzzék az ostort a levegőben, s túljussanak rajta, mielőtt belecsípne repülő oldalukba, s megmarná őket, mint a skorpió.

- Az ugró kutya sosem ugrik teljes erőből - mondta Collins a segédeknek -, ha nem kényszerítik rá. Ez a különbség a tőlem kikerülő ugrók és azok között a nyavalyás amatőr ugrótársulatok között, melyek még a vándorcirkuszoknak se jók.

Collins örökké tanított. A segéd, aki az ő iskolájában végzett, s ajánlólevelet kapott tőle, igen nagy hitelű „obsittal” lépett az állatidomítók világába.

- A kutya természetével ellenkezik, hogy a hátsó lábán járjon; még kevésbé a mellsőn - mondogatta Collins. - A kutyák nem erre születtek. *Kényszeríteni kell őket*, ez az egész. Ez minden állatidomítás titka. És maguknak kell kényszeríteni őket. Ez a maguk munkája. Kényszerítsék őket. Aki nem képes rá, az nem sokra viszi ebben a szakmában. Véssék ezt jól az eszükbe, és lássanak neki.

Mihály látta, bár nem értette meg egészen, hogyan idomítják tüskés nyereggel a tomboló öszvért. Az öszvér kövér és jámbor volt, amikor először megjelent az arénában. Egy sokgyerekes család kedves öszvére volt, míg Collins éles szeme elé nem került; csak szeretetet és kedvességet tapasztalt eddig, bolondos öszvérmókáin mindig sokat kacagtak. De Collins szeme meglátta a hosszú fülű keverék állatban az egészséget, elevenséget, hosszú életet, a nevetséges megjelenést és viselkedést.

Barney Barnatónak nevezték el, mikor először megjelent az arénában, s ekkor érte élete legnagyobb meglepetése. Nem is álmodta, hogy a nyereg tüskés, s nem is nyomta semmi, amíg a nyereg üres volt. De abban a pillanatban, hogy Samuel Bacon, a néger akrobata nyeregbe pattant, a tüske belemélyedt a hátába. Bacon tudta ezt és felkészült. De Barney meglepődött, begörbítette a hátát, s életében először ledobta lovasát. Olyan szép ledobás volt, hogy Collins elégedetten hunyorgott, és Sam jó néhány méterrel arrébb kötött ki a fűrészpörban.

- Kitűnően megy - helyeselt Collins. - Ha eladom az öszvért, maga vele megy, mint a szám szereplője, vagy megeszem a kalapom. És belevaló kis szám lesz. Legalább két olyan ember kell még hozzá, mint maga, akik nem félnek, és tudnak esni. Gyerünk. Próbálja meg újra.

És Barney belépett az idomítás poklába, amely vevőjének később több ajánlatot hozott Kanada és az Egyesült Államok legjobb cirkuszaitól, mint amennyinek eleget tehetett. Barney minden nap megszenvedte a maga gyötrelmeit. Nem sokáig viselte a tüskés nyerget. A néger csak úgy szőrén ült rá, s Barney ugyanúgy ágaskodott, mert a tüskét most bőrszalagok segítségével Sam tenyerébe erősítették. Barney végül olyan „kényes” lett a hátára, hogy szinte már ágaskodott, ha valaki csak ránézett is. Mivel ismerte a döfés kínját, rögtön ágaskodni, forogni, rúgni kezdett, ha a legkisebb jelét látta annak, ha valaki rá akar ülni.

A negyedik hét végére két másik akrobatát, két fehér fiatalembert is beállítottak, s az egész kidolgozott számot előadták egy karcsú, vikszolt bajszú, franciás külsejű úriember tiszteletére. Az meg is vette alkudozás nélkül Barneyt, a Collins megszabta feltételekkel, és alkalmazta Samuelt is, a két másik akrobatával együtt. Collins kitűnően megrendezte a számot, mintha a színházban rendeznék, még a szükséges felszerelést is készenlétben tartotta és felhasználta, ő maga az istállómeister szerepét játszotta, s a reménybeli vevő volt a közönség.

A nevetséges külsejű Barneyt, aki kövér volt, mint egy disznó, bevezették a posztóba burkolt acélhuzalok és posztóba burkolt acélrudak négyezőjébe. Levették a kötőféket, s szabadjára engedték. Azonnal nyugtalankodni kezdett, fülét hátrasunyta, maga volt a rosszindulat.

- Egyről ne feledkezzék meg - mondta Collins a vevőnek. Ha megvásárolja, maga legyen az istálló mestere, és soha-soha ne szúrja meg. Ha az öszvér rájön erre, maga mindig ráteheti a kezét, és lecsillapíthatja. Alapjában jámbor természetű; hálásabb öszvért még nem láttam a szakmában. Meg kell szeretnie magát, és gyűlölnie a másik hármát. És még valamire figyelmeztetem: ha csakugyan elromlik, és harapni kezd, húzassa ki a fogát, és etesse híg péppel és darált, főtt gabonával. Majd odaadom a hashajtó receptjét, azt tegye az ételébe. Most - nézze!

Collins kilépett a porondra, és megsimogatta Barneyt, aki a legjobb indulattal válaszolt, és buzgón igyekezett kifurakodni, átnyomakodni a huzalok között, hogy megmeneküljön attól, ami következik.

- Látja - magyarázta Collins -, bízok bennem. Hisz nekem. Tudja, hogy én sose szúrtam meg, és hogy a végén mindig én mentem meg. Én vagyok az ő irgalmas szamaritánusa, s maga is legyen az, ha megveszi. Most bemutatjuk a színjátékot. Persze, maga tetszése szerint javíthat rajta.

A főidomító kiment a négyezőből, egy képzelt vonalig előrement, először lefelé, aztán körbe, s végül fölfelé nézett, mintha szemügyre venné a zenekart maga alatt, a közönség sorait és a karzatot.

- Hölgyeim és uraim - szólította meg a fűrészporos ürességet maga előtt, mintha zsúfolt közönség lenne -, ez itt Barney Barnato, a világ legtréfásabb öszvére. Olyan kedveskedő, mint egy újfundlandi kölyökkutya... tessék csak ide nézni...

Visszalépett a huzalokhoz, benyújtotta köztük a kezét.

- Gyere ide, Barney, és mutasd meg a közönségnek, ki szeret téged a legjobban - mondta.

És Barney odaporoszkált apró patáin, megbökdöste orrával a nyitott tenyeret, közelebb jött, végigszaglászt Collins karját, meglökdöste orrával a vállát, félig felágaskodott, mintha keresztül akarna jutni a huzalokon, s át szeretné ölelni Collinst. Valójában kért, könyörgött, hogy Collins vigye őt ki a négyezőből, s mentse meg a gyötrelmekről, amelyekben - jól tudta - nemsokára része lesz.

- Ezért nem szabad megszúrni soha - intett Collins a vikszolt bajszú embernek, mikor előrement a fűrészporban a képzeletbeli vonalig. Megállt a képzeletbeli zenekar felett, és a képzeletbeli közönséghez fordult:

- Hölgyeim és uraim, Barney Barnato valóságos bűvészmester. Mind a négy lábával egyenként tud vagy negyven fortélyt, és olyan ember még nem született, akit hatvan másodpercig megtúrne a hátán. Előre becsülettel figyelmeztetem önöket, mielőtt ajánlatot tennének. Ugye, könnyűnek látszik - egy perc, egy óra hatvanadrésze, hogy pontos legyek, hatvan másodperc; ennyi időt kell a hátán maradni, egy olyan gyengéd öszvérbűvész hátán, mint Barney. Hát tessék, fiúk, tessék, csikóslegények! Aki egy percig a hátán marad, annak tüstént fizetek ötven dollárt, két teljes, egész percért száz dollárt.

Ez volt a végszó: Samuel Bacon ügyetlenül és vigyorogva és zavartan előrejött a fűrészporban, s Collins kinyújtotta a kezét, úgy segítette fel a képzelt emelvényre.

- Van életbiztosítása? - kérdezte Collins. Sam a fejét rázta és vigyorgott.

- Akkor miért vállalkozik rá?

- A pénzért - mondta Sam. - Mert hát igencsak elkelne az üzletemben.

- Miben dolgozik?

- Az nem a maga dolga, uram - Sam engesztelően mosolygott, hogy bocsánatot kérjen a szemtelenkedésért, és zavartan toporgott. - Sorsjegyre is fektethetném, de hát nem fektetem. Megkapom a pénzt? Ez a *kettőnk* dolga.

- Hogyne kapná - felelte Collins -, ha rászolgál. Álljon félre, és várjon egy percre. Hölgyeim és uraim, bocsásson meg a kérésért, de kérem kell még önkéntes jelentkezőket. Nincs több vállalkozó? Ötven dollár hatvan másodpercért, csaknem egy dollár másodpercenként - ha nyernek. Sőt! Adok egy dollárt másodpercenként. Hatvan dollár annak a fiúnak, férfinak, asszonynak vagy lánynak, aki egy percre fenn tud maradni Barney hátán. Tessék, hölgyeim. Ne felejtsek el, hogy ma már a nőknek is van szavazati joguk. Itt túltehetnek a férjükön, fivérükön, fiukon, apjukon és nagyapjukon. A kor nem akadály. Nagyanyó, nem jön? - fordult a képzeletbeli első sorok felé, ahol egy rendkívül koros hölgynek kellett ülnie. - Látja (mondta a reménybeli vevőnek), megcsináltam magának az egész dumát. Két próbán megtanulja, és ingyen próbálhat itt énnálam, benne van a vételárban.

A másik két akrobata is keresztülvágott a fűrészporon, Collins felsegítette őket a képzelt emelvényre.

- Maga aszerint változtathatja a dumát, hogy melyik városban van - magyarázta a franciának. - Könnyű megtudni a legmegvetettebb és legkomiszabb városrész vagy szomszédos falu nevét, attól majd ordítanak az odavalósiak.

Collins folytatta mondókáját, és tovább vezette az előadást. Sam első kísérlete véget ért. Fel se mászott még az öszvérre, máris lerepült. Gyorsan egymás után vagy hatszor próbálkozott még, most se sokkal több sikerrel; utolsó kísérlete csaknem tíz másodpercig Barney hátán tartotta, s a végén csodálatos repüléssel pottyant le Barney fején keresztül. Sam kivonult a négyszögből; hitetlenül csóválta fejét, és tapogatta az oldalát, mintha fájna. A másik két legény következett. Gyakorlott akrobaták voltak, a legelképesztőbb és legmulatságosabb eseményeket mutatták be. Sam magához tért és visszajött. A vége felé már hárman intéztek együttes támadást Barney ellen, s egy időben akartak rá felmászni más-más irányból. Barney úgy hajigálta, szórta szét őket, mint a pelyvát, néha egymás nyakába zuhantak. A két fehér fiú egy ízben kicsit távolabb állt, mintha erőt gyűjtenének, és Sam repülő teste eldöntötte őket.

- Ne felejtse, hogy ez igazi öszvér - mondta Collins a vikszolt bajszerű embernek. - Ha valaki kívülről bepofátlankodik, hogy bevágjon a pénzre, annál jobb. Hamarosan megkapja a magáét. Olyan ember még nem született, aki egy percre a hátán maradna... ha állandóan kezeli a tüskével. Örökké félnie kell a tüskétől. Ne hagyja ellanyhulni benne a félelmet. Ne hagyja, hogy megfélemedezzen a tüskéről. Ha néhány napig pihennek, utána kezelje egy párszor a tüskével, mielőtt újra fellépnének, másképp megfélemedezhet róla, és tönkreteszi a számot, mert körülporoszkál az első idegen palival, aki felmászik rá.

Ha, tegyük fel, sikerül valamelyik palinak kézzel-lábbal kapaszkodva rajtamaradnia, és a perc vége felé jár, tartsa Samet vagy valakit hármójuk közül kéznél, az majd odaugrik, és beleszúrja a tenyerébe rejtett tüskét. Akkor aztán alászolgája, pali úr! Maga nem veszíthet, a közönség meg betegre röhögi magát.

- No, most a szám fénypontját! Figyeljen! Ettől mindig hasra esik a közönség. Gyerünk, maguk ketten ott! Sam, kész.

Míg a két fehér fiú két oldalról fenyegette Barneyt, hogy felmászni rá, s így lekötötték a figyelmét, Sam kívülről hirtelen, elkeseredett dührohamban szinte fejest röpült át a kötelek

fölött, átkulcsolta kezével, lábával Barney nyakát, s fejét egészen odaszorította Barney fejéhez. És Barney a hátsó lábaira ágaskodott, ezt már megtanulta régen, mikor a tenyerébe rejtett tövisek megszúrkálták a fejét és a nyakát.

- Ettől döglök a légy - jelentette ki Collins, mikor Barney a hátsó lábán táncolt a fűrészporban, s első lábaival eredménytelenül kapálódzott. - Nincs semmi veszély. Sose esik hanyatt. Öszvér, több esze van annál. Meg aztán, ha hátraesik is, Sam csak elereszti a nyakát, s egyszerűen lepottyan.

A szám végén Barney boldogan fogadta a kötőféket; kivezették az elkerített négyszögből, a francia elé.

- Hosszú életű lesz, nézze csak meg jól - ajánlgatta tovább Collins. - Teljes szám, magával együtt négy szereplő, aztán az öszvér, és még akadhat valami szédült pasas a nézők között. A szám kész, már most fel lehet vele lépni, az a rongyos ötezer dollár bagó érte.

A francia meghökkent az összeztől.

- Hallgasson a matematikára - folytatta Collins. - Hetenként kaphat legalább ezerkétszázat, és ebből biztosan marad nyolcszáz tisztán. Hatheti tiszta jövedelem, és megtérült a vételár, és maga leszerződhet kapásból száz hétre, de még hosszabb szerződésért is rimánkodnak magának. Én magam is szívesen útra kerekednék, és egy vagyont keresnék vele.

És Barneyt eladták, és elvitték a cedarwildi állatiskolából, hogy a tüske rabszolgája legyen, és a világ szórakozóhelyein sok mulatságra és nevetésre adjon alkalmat.

27.

- Az a lényeg, Johnny, hogy szeretettel nem lehet a kutyákat hivatásos mutatványokra megtanítani, és ez a különbség a nők meg a kutyák között - mondta Collins a segédjének. - Hiszen tudod, hogyan van a kutyákkal. Szeretettel megtanítod, hogy feküdjön le, forduljon a hátára meg egyéb ilyen vacak mutatványokra. Aztán egyik nap be akarod mutatni a barátaidnak a kutyád tudományát, a környezet megváltozott, a kutya izgalomba jön és megbolondul, és az istennek sem csinál meg semmit. A gyerekek is ilyenek. Társaságban elvesztik a fejüket, elfeledkeznek a jó nevelésről, szégyenbe hoznak.

Mármost a színpadon komoly mutatványokat kell végezniük, olyan mutatványokat, amiket nem szeretnek, amiket gyűlölnék. Lehet, hogy valami bajuk van... egy kicsit megfáztak, megrühesedtek, vagy savanyú kedvükben vannak. Mit csinálsz ilyenkor? Mentegetőzöl a közönség előtt? Aztán meg a színpadon úgy fut a műsor, mint az óramutató. Óraütésre el kell kezdened az előadást, és akárhol lépsz is fel, ha egyszer napjában, ha kétszer, minden azon múlik, hogyan gazdálkods az idővel. A lényeg az, hogy a kutyáid kimenjenek, és előadják a számot. Nem lehet szeretgetni őket, könyörögni nekik, vagy várni rájuk. Egyetlen módszer van. Tudniuk kell, hogy ha kezdesz, akkor komolyan veszed a dolgot.

- És a kutyák nem ostobák - vélekedett Johnny. - Tudják, mikor beszél az ember komolyan, és mikor nem.

- Tudják bizony - bólintott helyeslően Collins. - Abban a pillanatban, hogy lazára fogod őket, ők is lazábbra fogják a munkájukat. Ha engedékeny vagy velük, egykettőre elvétik a mutatványt. Állandó istenfélelemben kell tartanod őket. Ha nem teszed, ellenkeznek, és egyszerre azon veszed észre magad, hogy már vándorcirkuszoknál könyörögsz valami nyomorúságos fellépésért.

Fél órával később Mihály hallotta - bár egy szót sem értett belőle -, hogy a főidomító egy újabb törvényt fektet le egy másik segéd előtt.

- Keverékek és korcsok kellenek, Charles. Tíz fajkutyából egy ha használható, hacsak nem nyúlshíziúek, de éppen ebben különböznek a keverékektől meg a korcsoktól. Forróvérűek, mint a telivér ló. Érzékenyek és büszkék. A büszkeség a legrosszabb tulajdonság. Ide figyelj! Én beleszülettem a szakmába, és egész életemben tanulmányoztam. Sokra vittem. Csak azért vittem sokra, mert *tudok*, érted? *Tudok*.

A másik fontos ok az, hogy a keresztezett és a korcs kutya olcsó. Nem kell félned, hogy elveszted vagy agyondolgoztatod. Kaphatsz olcsón, amennyi kell. És tanítás közben nincs velük annyi baj. Beléjük verheted az istenfélelmet. A fajkutyáknál éppen itt a hiba. Nem tudod beléjük verni az istenfélelmet.

Ha a korcsnak lehúzol egy jókorát, akkor mit csinál? Megnyalja a kezedet, és engedelmeskedik, és hason csúszva csinálja, amit akarsz tőle. A korcs, az rabszolgakutya. Nincs benne bátorság, és egy mutatványos kutyában ne is legyen bátorság. Félelem legyen benne. Ha lehúzol egyet a fajkutyának, nézd meg, mi történik. Néha megdöglik. Láttam már olyat, amelyik beledöglött. Vagy konok, vagy rosszindulatú lesz, vagy mind a kettő. Néha egyszerűen habzani kezd a szája, és harap. Vagy rögtön megmakacsolja magát. Ezek a legrosszabbak. Passzív ellenállók - én így hívom őket. Nem verekszenek. Halálra verheted őket, nem érsz vele semmit. Olyanok, mint azok a keresztények, akiket máglyára vetettek, vagy olajban főztek. Megvan a maguk véleménye, és akármit csinálsz, nem változtatják meg. Inkább megdöglenek... és meg is

teszik. Volt nekem is fajkutyám... és megtanultam, hogy hagyjam békében a fajkutyákat. Legyőznek, kiismernek. Te sose ismered ki őket. Elpocsékolod rájuk az idődet, a türelmedet, és sokba kerülnek.

- Nézd azt a terriert - intett Collins Mihály felé. Az állat néhány lépéssel mögötte állt, és mogorván figyelte az arénában folyó tevékenységet. - Benne van a fajkutyának mind a két tulajdonsága, és ezért használhatatlan. Sose ütöttem meg igazán, és nem is fogom megütni. Csak időpocsékolás lenne. Ha nagyon megszorítod, harcolni fog. És harcol veled, míg bele nem pusztul. Ha nem szorítod meg nagyon; nem fog harcolni, ahhoz túl értelmes. Ha pedig nem szorítod meg nagyon, ott marad, ahol van, és semmit sem hajlandó megtanulni. Kívágnám ebben a pillanatban, de Del Mar nem tévedhetett. Szegény Harry tudta, hogy a kutya valami különlegeset tud, valami bombasikert, és nekem most meg kell találnom, mi az.

- Hátha oroszlámkutya - találgatta Charles.

- Az a fajta, amelyik nem fél az oroszlántól - hagyta rá Collins. - De miféle mutatványt tud oroszlánokkal csinálni? Beledugja a fejét a szájukba? Sose hallottam, hogy kutya ilyesmit megtenne, de nem rossz ötlet. Megpróbálhatjuk. Már majdnem minden mást megpróbáltunk vele.

- Ott van az öreg Hannibál - mondta Charles. - Egy nő fejét szokta a szájába venni, mikor a Sales-Sinker cirkusszal járt.

- De az öreg Hannibál egyre bolondabb - vetette ellen Collins. - Megfigyeltem, és meg akarok tőle szabadulni. Minden állat hajlamos arra, hogy végül is meghibbanjon, különösen a vadállatok. Tudod, az életük nem természetes, és ha meghibbannak, akkor jó éjszakát! Elveszted a befektetett tőkédet, és ha nem érted a dolgod, talán az életedet is.

És Mihályt bizony kipróbálták volna Hannibállal, és otthagyták volna a fejét az oroszlán óriási szájában, ha a véletlen szerencse nem lép közbe.

A következő percben Collins már az oroszlán- és tigrisápoló sietős beszámolóját hallgatta. A jelentéstevő ember negyven körül járhatott, bár hatvannak látszott. Barázdás arcú ember volt, arcának mély és függőleges vonásait mintha valami vadállat karmolta volna össze.

- A vén Hannibál megbolondult - ez volt a jelentés lényege.

- Ostobaság - mondta Harris Collins. - Maga öregszik. Fél tőle, ez az egész. Majd én megmutatom magának! Jöjjenek velem mindnyájan. Tizenöt percre félretesszük a munkát, és olyan számot mutatok, amelyet cirkuszban soha nem láttak. Bárhol megér tízezret hetenként. Csak nem menne sokáig. Az öreg Hannibál égnek fordítaná a lábait sértett önérzetében. Jöjjön mindenki! Emberek! Tizenöt perc szünet!

És Mihály nyomában lépkedett legszörnyűbb gazdájának, ők ketten vezették a csoportokba verődött alkalmazottak és vendégidomítók menetét. Köztudomású volt, hogy Harris Collins csak az elitnek, csak az állatidomító szakma választottjainak tart személyes előadást.

Az oroszlánok és tigrisek ápolója, kinek arcát a maga természetének vadállatisága szaggatta fel karmaival, tiltakozva nyöszörgött, mikor látta, hogy főnöke belépni készül Hannibál ketrecébe, mert a készülődés csak annyiból állt, hogy felfegyverkezett egy seprűnyéllel.

Hannibál öreg volt, de hír szerint nem került még fogságba nála nagyobb oroszlán, s a fogait még nem vesztette el. Fel és alá járkált a ketrec hosszában, a fogoly állatok súlyos ringatózó járásával, mikor a váratlan nézőközönség beözönlött a ketrec előtti térre. De nem vett róluk tudomást, csak járkált tovább, dobálta a fejét, a ketrec két végénél könnyedén megfordult, s érzett rajta, hogy valami határozott szándékot forgat magában.

- Így járkál már két napja - siránkozott az ápolója. - Ha az ember közel megy hozzá, kinyúl érte a karmaival. Tessék nézni, mit csinált velem - feltartotta a jobb karját: kabátja és inge ujjai teljesen ronggyá volt tépve, és párhuzamosan piros rovátkák, melyekre itt-ott ráalvadt a vér, mutatták, hol téptek bele a bőrébe az oroszlan karmai. - Benn se voltam. A rácson keresztül csinálta, egyetlen csapással, amikor ki akartam tisztogatni a ketrecét. Még ha ordítana vagy valami. De egy árva hangja sincs, csak járkál folyton föl és alá.

- Hol a kulcs? - kérdezte Collins. - Jó. Engedjen be. Utána zárja be az ajtót, és hagyja kinn a kulcsot. Veszítse el, felejtse el, dobja el. Ítéletnapig is keresheti, annyi időm lesz, mikor ki akarok jönni.

És Harris Collins, aki valamivel könnyebb volt egy pehelysúlyú bokszolónál, és mindig halálosan félt attól, hogy gyermekeinek anyja nyakon önti az asztalnál egy tál levessel, egy szál seprűnyéllel bement a ketrecbe az alkalmazottak és a hivatásos látogatók kritikus közönsége előtt.

Az ajtót bezárták mögötte, és abban a pillanatban, hogy bement, könnyedén, bár éberen szemmel tartva a járkáló Hannibált, megismételte parancsát, hogy az ajtót zárják rá, és rakják el a kulcsot.

Az oroszlan ötször-hatszor végigment a ketrecen, és nem volt hajlandó tudomást venni a betolakodóról. Mikor éppen a ketrec túlsó oldala felé tartott, Collins a háta mögé lépett, s Hannibál visszatérésének útján csöndben megállt. Az oroszlan visszajött, és látta, hogy az utat elállták, de nem ordított. Izommozdulatai úgy csúsztak át egymásba, mintha homokszínű bőre színselyemből lett volna, s máris az utat elzáró akadályra csapott. De Collins hamarabb tudta, mint az oroszlan, hogy mit fog az oroszlan csinálni, s ütött: a seprűnyéllel odavert a vadállat érzékeny orrára. Hannibál felhőrdülve összerándult.

Hatalmas mancsának elsőprő csapása másodszor is előreződött. Megint megelőzték: a seprűnyél orrára vágott, s Hannibál visszahőkölt.

- Lenn kell tartani a fejét, akkor nincs veszély - morogta a főidomító halk, feszült hangon. - Ohó, nem hajtod le? Nesze!

Hannibál dühében ugrásra görbült, és felemelte az állát. Az orrára mért ütés földre kényszerítette fejét, s az állatok királya leszegzett orral, hörögve, torkában, mellkasában dübörgő morgással hátrált.

- Követni kell - jelentette ki Collins, ment utána, és a seprűnyéllel élesen rásuhintott az oroszlan orrára, meggyorsítva visszavonulását.

- Az ember az úr, mert gondolkodó feje van - prédikálta Collins a leckét -, és neki csak úrrá kell tennie a fejét a testén, ennyi az egész, hogy egy gondolattal mindig előrébb járjon az állatnál, és egy mozdulattal mindig megelőzze. Figyeljék, hogy elkapom most. Nem olyan nehéz eset, mint amilyennek mutatni szeretné magát. És azt a gondolatot, ami éppen felébredt benne, ki kell verni belőle. A seprűnyél majd elvégzi. Figyeljenek.

Visszaszorította az állatot a ketrec végéig, folyton verte az orrát, és így a padlóra kényszerítette.

- Most begyömöszölöm a sarokba.

És Hannibál hörögve, morogva, köpködve, fejét lesunyva, mancsának rövid csapásaival próbált védekezni a makacs seprűnyél ellen, és engedelmesen a sarokba hátrált, ott összehúzta a hátsó részét, és a fájdalomtól üzve azon erőlködött, hogy hatalmas testét minél kisebbre húzza, szinte önmagába visszاسzorítsa. És mindig lenn tartotta az orrát, hát ugrással nem fenyegethetett. Javában tartott a dolog, mikor felemelte az orrát, és ásított. Mivel a mozdulat lassú volt,

Collins most nem húzott az orrára: előre tudta, hogy ásítani fog, mert egy gondolattal mindig előbbre járt Hannibálnál Hannibál gondolkodásában.

- Elkaptam - jelentette ki Collins, s most beszélt először kedélyes hangon, amely már nem remegett a feszültségtől. - Ha az oroszlán a küzdelem kellős közepén ásít, akkor már biztos, hogy nem bolondult meg. Érzékeny. Érzékenynek kell lennie, másképp ugrana vagy váгна, és nem ásítana. Tudja, hogy megverték, s ez az ásítás azt mondja: „Feladom. Az isten szerelmére, hagyj békén! Rémesen fáj az orrom. Szeretnék elkapni, de nem tudlak. Megteszek mindent, amit akarsz, és borzasztó jó leszek, csak ne üsd szegény, fájó orromat.”

De az ember az úr, és nem engedhet ilyen könnyen. Bele kell verni, hogy te vagy az úr. Bele kell törni. Nem szabad abbahagynod, amikor megadja magát. Szedje be az orvosságot, és nyelje le a kanalat. Csókolja meg a lábad, ha a nyakára teszed, és fejét lenyomod a piszokba. Csókolja meg a botot, amely megverte. Figyeljenek!

És Hannibál, a fogságban élő oroszlán, az igazi állatkirály, akit felnőttkorában fogtak el a dzsungelben, minden fogának birtokában, még jobban összehúzózkodva és lapítva hátrált a sarokba a vézna kis ember kezében fenyegető seprűnyél elől. Izmai ugrásra legkevésbé alkalmas állást vettek fel: háta meggörbült, fejét egyre mélyebbre hajtotta, végül teljes megaláztatásban, egészen a mellkasához dugta, s testének súlya a könyökére nehezedett, így védelmezte szegény orrát vaskos mancsaival, melyeknek egyetlen csapása kiszakíthatta volna a vézna Collins testéből az elrebbenő lelket.

- Lehet, hogy ravaszkodik - jelentette ki Collins -, de meg kell csókolnia a lábamat és a botot. Figyeljenek!

Felemelte és előrevitte a bal lábát, gyorsan, biztosan, tétovázás nélkül, és rátette az oroszlán nyakára. A botot ütésre készen tartotta, egy mozdulattal megelőzve az oroszlán mozdulatát, mint ahogy Collins agya is egy gondolattal az oroszlán következő gondolata előtt járt.

És Hannibál megtette, amit Collins bejelentett, megjósolt. Fejét felvágta, hatalmas állkapcsait kifeszítette, agyara villogott, hogy belesüllyedjen a vékony, selyemnadrágos bokába a sárga félcipő fölé.

De az agyarak nem vágódtak bele. Alig tették meg a távolság egyötödét, mikor a várakozó seprűnyél az oroszlán orrára vágott, és ettől az megint földre ejtette, melléhez dugta az orrát, és eltakarta a mancsával.

- Nem bolondult meg - mondta Collins. - Keveset tud, de azt tudja, hogy én többet tudok, mint ő, és kiverem belőle a lelket. Ha megbolondult volna, nem tudná, és én nem ismerném a gondolatait, és nem lennék egy ugrással mindig előtte, ő meg elkapna, és összemocskolná az egész ketrecet a beleimmel.

Megdöfkölte Hannibált a seprűnyél végével, s minden döfés után ütésre készen tartotta a botot. És a nagy oroszlán csak feküdt, és bömbölt tehetetlenségében, és minden döfés után szabadabban hagyta s magasabbra emelte az orrát, végül piros nyelve kivillant agyarái között, és megnyalta a cipőt, mely nem túlságosan gyengéden nyugodott a nyakán, aztán pedig megnyalta az egész büntetés főeszközét, a seprűnyelet.

- Jó oroszlán leszel? - kérdezte Collins, és gorombán dörzsölgette a lábával Hannibál nyakát.

Hannibál nem bírt magával a gyűlölettől, és felhördült.

- Jó oroszlán leszel? - ismételte Collins, és még gorombábban huzigálta a lábát ide-oda.

És Hannibál szabadon hagyta az orrát, s vörös nyelve újból megnyalta a sárga cipőt és a vékony, sárga selyembe bújtatott bokát, melyet egyetlen roppantással elpusztíthatott volna.

28.

Mihály egyetlen barátot talált a sok állat közt, melyekkel a cedarwildi iskolában találkozott, s ez a barátság igen furcsa, szomorú barátság volt. Sárának hívták a kis zöld dél-amerikai majmot; úgy látszik, vele született a hisztéria, a méltatlankodás és a humor iránti teljes érzéketlenség. Mihály, Collins nyomában járva, néha találkozott vele, mikor Sára arra várt, hogy valami számban kipróbálják.

Nem akart vagy nem tudott szerepelni, hát mindig új számokban próbálták ki, vagy tölteléknek tették más, fontosabb szereplők mellé, s neki magának kevés tennivalója volt.

De mindig zavart okozott: vagy fecsegett, vagy sikongott félelmében, vagy kikezdett a többi állattal. Ha rá akarták venni, hogy csináljon valamit, méltatlankodva tiltakozott; ha erőszakkal kényszerítették, kiáltozása és sikoltozása felizgatta az arénában próbáló állatokat, és hátráltatta a munkát.

- Sebaj! - mondta végül Collins. - Ha legközelebb majomcsapatot állítunk össze, ezt is elküldjük vele.

Ez a végső és legszörnyűbb sors, ami színpadon szereplő majmot érhet: tehetetlen báb lesz, melyet láthatatlan botok és drótok irányítanak, láthatatlan emberek piszkálnak és rángatnak, s így játssza, mozogja végig a számot.

De mielőtt ez a végzet elérhette volna, összeismerkedett Mihállyal. Első találkozásukon a majom, mint egy visító, hadaró kis démon, Mihályra ugrott, s körmével, fogával fenyegette. Mihály már régen belemerült szokásos mogorvaságába; most nyugodtan Sárára nézett, egy szőrszála fel nem borzolódott, egy rezdülésnyit se húzta hátra a fülét. A következő pillanatban a majom azt látta, hogy a kutya rá se hederít az ő lármájára és dühére, és elfordítja a fejét. Ettől kicsit lecsillapodott. Ha Mihály ráugrik, ráfordul, vagy bármiféle bosszúságot, haragot mutat, mint a többi kutyák, mikor így fenyegeti őket, akkor Sára visítani, ordítani kezd, tiltakozó lármát csap, segítségért kiabál, és tanúságra hív minden embert, hogy őt jogtalanul megtámadták.

Így azonban Mihály szokatlan viselkedése, úgy látszik, vonzalmat ébresztett benne. Nem hadonászott tovább, óvatosan közeledett hozzá; a fiú pedig, aki Sárára vigyázott, lazára engedte a láncát.

„Remélem, a kutya eltöri a derekát” - kívánta magában gonoszul; szívből gyűlölte Sárát, inkább az oroszlánok és elefántok mellett szeretett volna lenni, mint hogy egy civakodó nőtény majom ugráltassa, amelyet nem lehet kordában tartani.

Mivel Mihály nem vett tudomást Sáráról, a majom közeledett hozzá.

Hamarosan rátette a kezét, aztán egykettőre átölelte, s feje odasimult Mihályéhoz. És vég nélküli mesélésbe kezdett. Szabad idejében mindennap elcsípte Mihályt, és csendes hangon, lélegzetnyi szünet nélkül, folyamatosan mesélt valamit, alighanem az élettörténetét. Legalábbis úgy hangzott, mint gyötrelmeinek és a rajta esett méltatlanságoknak a története. Egyetlen hosszú panasz volt. Egy része talán egészségi állapotáról szólott, mert sokat tüsszögött és köhögött, és úgy látszott, hogy folyton fáj a melle, mert örökké odanyomta aggodalmasan a tenyerét. Néha mégis elhagyta a panaszkodást, anyásan dédelgette Mihályt, és dúdoláshoz hasonló, lágy hangokat hallatott.

Sára keze volt az egyetlen, amely szeretettel nyúlt Mihályhoz Cedarwildben, és Sára mindig gyöngéd volt, sohasem csipkedte, sohasem cibálta a fülét. És Sárának sem volt más barátja, csak Mihály, és a kutya mindig várta, hogy a reggeli munka során találkozzanak - annak ellenére, hogy minden találkozás botránnyal végződött, mert Sára összeverekedett ápolójával, mikor az el akarta vinni. Először kiáltozott és tiltakozott, aztán nyöszörgött és sírt, s az emberek nevettek a majom és az ír terrier furcsa szerelmén.

De Harris Collins eltúrte, sőt bátorította is barátságukat.

- A két lógó orrú legjobban szeret együtt lenni - mondta. És ez jót tesz nekik. Van nekik miért élni, s ebből jön az egészség. De jegyezzék meg: egyik nap a majom a kutya ellen fordul, nekiesik, és barátságuk szörnyű véget fog érni.

Félig-meddig prófétai hangon beszélt: ámbár Sára sosem fordult Mihály ellen, de már ki volt jelölve az időknak napja, mikor barátságuk valóban szörnyű módon ért véget.

- A főkák túl okosak - magyarázta egyik nap Collins, afféle rögtönzött előadás során, idomítóinasainak. - Csak halat kell nekik lökni, mikor fellépnek. Ha az ember nem ad, nem dolgoznak, és kész. De például a kutyáknál rossz módszer, ha csemegével eteti őket az ember, egy fiatal, iskolázatlan malaccal viszont egész csinos mutatványokat lehet csináltatni, ha szopósüveget tartasz eldugva a kabátod ujjában.

Csak gondolkozzanak a dolgon. Azt hiszik, rá tudják venni az agarakat, hogy megfeszüljenek, ha egy darab húst ígérnek nekik? Az ostortól, attól megfeszülnek. Nézzék csak meg Billy Greent. Csak így lehet azt a kutyát a mutatványra megtanítani. Szeretettel nem tudná rávenni. Semmilyen jutalomért nem csinálja meg. Csak egy mód van: *kényszeríteni* kell.

Billy Green ebben a pillanatban egy apró, meghatározhatatlan fajú, göndör szőrű kutyát idomított. A színpadon mindig azzal ért el sikert, hogy kihúzott a zsebéből egy apró kutyát, s ezt a mutatványt játszatta el vele. Az utolsó kutya megdőglött, elroppant a gerince, s Green most új kutyát tört be. Megfogta a kicsi jószág hátsó lábát, feldobta a levegőbe, a kutyának ott fenn félbukfencet kellett vetnie, fejjel lefelé a gazdája tenyerére érkeznie, ott aztán testét és hátsó lábát az égnek fordítva a mellső lábán egyensúlyoznia.

Green újra meg újra lehajolt, megfogta a kutyát a hátsó lábánál, és felhajította bukfencezni. A kis állat megdermedt a félelemtől, s hasztalan igyekezett végrehajtani a mutatványt. Minden egyes alkalommal elrontotta az egyensúlyozást. Néha összehúzódva esett le, többször majdnem a földre zuhant, s egyszer annyira megütötte az oldalát, hogy elállt a lélegzete.

Gazdája kihasználta a szünetet, letörölte a verejtéket izzadó arcáról, s addig rugdosta a kutyát, míg az elgyengülten, bukdácsolva lábra nem állt.

- Olyan kutya még nem született, amelyik ezt a mutatványt egy darab húsért megtanulná - folytatta Collins. - Mint ahogy nem született még olyan kutya, amelyik a mellső lábán járna, ha nem vernék fel bottal a hátsókat ezerszer is a levegőbe. De vegyük ezt a mutatványt. Mindig nagy sikert arat, főleg az asszonyoknál... mert olyan ravasz, olyan csodálatos dolog, hogy szeretett gazdája kirázza a zsebéből a kis kutyát, s az tele bizalommal és bátorsággal hagyja dobálni magát. Bizalom és bátorság? Fenét! Beleverték az istenfélelmet, ennyi az egész.

Ha egyszer-egyszer kivesz az ember a zsebéből valami nyalánkságot, és ad az állatnak egy falatot, attól is mindig odavan a közönség. Csak erre jó, de azért mégis hasznos trükk. A nézők szeretik azt hinni, hogy az állatoknak örömük telik a mutatványokban, halálba szeretik a gazdájukat, s az idomítók úgy bánnak velük, mint a mama kedvencével. De isten örizzen

minket és az éléskamránkat attól, hogy a közönség belásson a színpalak mögé. Minden állatidomító számot azonnal levonnék a műsorról, és mi mászkálhatnánk munka után.

Pedig éppen elég vastag dolog esik meg a színpadon, a közönség orra előtt. A legnagyobb átejtést, amit valaha láttam, Lottie csinálta. Volt egy csokorra való idomított macskája. Halálba szerette őket a népség szeme láttára, főként ha a mutatvány rosszul ment. Tudják, mit csinált? Felvette a macskát a karjába, és megcsókolta. Mikor lerakta, a macska annak rendje-módja szerint tette a dolgát - az ostoba közönség pedig véresre tapsolta a tenyerét, annyira tetszett neki Lottie kedvessége és embersége: Megcsókolta? Ugyan, kérem. Megmondom, mit csinált. Megharapta az orrát.

Eleanor Pavolo megtanulta a trükköt Lottie-tól, és maga is alkalmazta az ölebein. És sok kutya dolgozik a színpadon tüskés nyakörvben, s egy ügyes ember úgy meg tudja csavarni a kutya orrát, hogy a közönség közt senki észre nem veszi. De a legfontosabb a félelem. Legtöbb kutya azért viselkedik rendesen, mert tudja, mit kapna másképp az előadás után.

Gondoljanak Roberts kapitány nagy dán dogjaira. Azok se voltak fajtiszták. Tartott belőlük egy tucatnyit - sose láttam még komiszabb bandát. Kétszer küldte őket ide hozzám. Csak bunkósbottal lehetett közéjük menni. Egyik mexikói segédemet elintézték. Az is komisz fráter volt. De földre rántották, és kis híján fölfalták. Az orvosok negyven öltéssel foldozták össze, és telepumpálták azzal a Pasteur-szérummal veszettség ellen. A gyerek örök életére sántítani fog a jobb lábára, olyat kapott a kutyáktól. Csoda, milyen kutyák voltak. És mégis, ha a függöny felment, Roberts kapitány már a fellépésével megetette a nézőket. A kutyák valósággal rámásztak, úgy nézett ki, mintha halálba imádnák. Hát imádták? Gyűlölték. Láttam, mikor itt. Cedarwildben közéjük gázolt a ketrecben egy furkóval, és részrehajlás nélkül végigpüfölte valamennyit. Persze hogy nem szerették. Csak éppen a régi jó ánízsmagból használt egy keveset. Kis húsdarabokat átitatott ánízsmagolajjal, és zsebre dugta őket. De ez a trükk csak az ilyen óriási kutyáknál válik be. A nagyságuk miatt sikerült. Közönséges kutyákkal az egész nagyon bután hatott volna. Aztán meg nem az ánízsmag miatt végezték a főmutatványaikat, hanem Roberts kapitány furkója miatt. Ő maga is komisz mókus volt.

Azt szokta mondogatni, hogy az állatidomítás művészete a félelemkeltés művészete. Egyik segédje később ocsmány dolgokat mesélt róla. Szabad hónapjuk volt Los Angelesben, és Roberts kapitány fejébe vette, hogy megtanítsa egyik kutyáját egy új számra: pezsgősüveg nyakán egy ezüstdollárost egyensúlyozni. Csak gondolják végig, és képzeljék el, hogy lehet erre kutyát szeretettel rávenni. A segéd mesélte, hogy Roberts annyi botot nyúlt el, ahány kutyát, és kutyát vagy hatot fogyasztott. A sintértől vette őket, hét és fél dollárért darabját, s ha egyik megdöglött, már készen várta a másik. És a hetedik kutya megtanulta. Én mondom, megtanulta, hogy ezüstdollárt egyensúlyozzon egy pezsgősüveg nyakán. És beledöglött a tanulás utóhatásaiba, egy hétre rá, hogy színpadra lépett. Tüdőtályog, a veréstől.

Fiatalkoromban egy angol jött át ide, pónikkal, majmokkal és kutyákkal dolgozott. Harapdálta a majmok fülét, s a színpadon csak olyan mozdulatot kellett tennie, mintha harapni akarna, a majmok tüstént abbahagyták a hülyéskedést, és rendesen viselkedtek. Volt egy hatalmas csimpánza, az volt a nagy szám. Négy bukfencet vetett a nyargaló póni hátán, olyan gyorsan, amilyen gyorsan az ember számolni tud, és az angol hetenként kétszer alaposan megrakta. Néha túl keményre sikerült a verés, a majom megbetegedett, és nem léphetett fel.

De a tulajdonos megoldotta a problémát. Kis veréseket adott neki, amolyan kóistolót a botból, szabályszerűen minden előadás előtt. És nála be is vált, bár valószínű, hogy más esetben a majom mogorva lesz, és egyáltalán nem hajlandó szerepelni.

Ezen a napon Harris Collins igen értékes felvilágosítást adott egy oroszlanos embernek, akinek szüksége volt rá, mert éppen szerződés nélkül állt, s a három oroszlanját Cedarwildbe adta. Az oroszlanok száma a nézőtérrel izgalmasnak, sőt ijesztőnek látszott; üvöltözve ugráltak, mintha szét akarnák tépni azt a karcsú kis hölgyet, aki fellépett velük, és látszólag csak rendíthetetlen bátorságával és kis lovaglóostorával tartotta féken őket.

- Az a baj, hogy nagyon megszokták - panaszkodott az ember. - Isadora nem tudja már felpiszkálni őket. Nem hajlandók heccet csapni.

- Ismerem őket - bólintott Collins. - Meglehetősen öregek már, és ráadásul lelkileg megtörték. Itt van az öreg Leó. Annyi vaktöltést lőttek a fülébe, hogy süket lett, mint az ágyú. És Szelim... a fogával együtt a szívét is elvesztette. Egy portugál pasas csinálta, aki a Barnum és Bailey cirkusznak idomította. Hallott róla?

- Már sokszor gondolkodtam rajta - rázta fejét az ember. - Biztosan kiverték.

- Ki hát. A portugál egy vasrúddal. Szelim mogorva volt, és feléje vágott a mancsával, s a portugál beleverte a vasrudat a szájába, mikor Szelim éppen ordításra nyitotta. A pasas maga mesélte nekem. Azt mondta, Szelim fogai úgy potyogtak a padlóra, mint a dominókockák. De nem lett volna szabad ezt csinálnia. Értéket pusztított el. Mindenesetre kirúgták érte.

- Hát bizony, a három együtt sem ér túl sokat most már - mondta a tulajdonos. - Nem akarják megjátszani Isadorával azt az üvöltést meg tombolást a végén. Pedig ez volt a szám java. Az volt a befejezés, és mindig vastapsot kaptunk érte. Mondja, mit csináljak? Sutba dobjam? Vagy szerezzek fiatal oroszlanokat?

- Isadora nagyobb biztonságban van az öregekkel - mondta Collins.

- Túl nagy biztonságban van - ellenkezett Isadora férje. - A fiatal oroszlanoknál persze rám hárul a munka meg a felelősség. De meg kell élnünk valahogy, s ez a szám már döglődik.

Harris Collins a fejét rázta.

- Mire gondol? Milyen ötlete van? - kérdezte mohón az ember.

- Még évekig élnek, olyan jól tűrik a fogságot - taglalta Collins. - Ha fiatal oroszlanokba fektet pénzt, kockáztatja, hogy megdöglenek. Azonfelül folytathatja a számát azzal az anyaggal, amije van. Csak meg kell fogadnia a tanácsomat...

A főidomító szünetet tartott, az oroszlanos ember meg szóra nyitotta a száját.

- Ami, mondjuk, háromszáz dollárjába fog kerülni - folytatta Collins megfontoltan.

- Csak a tanács? - kérdezte gyorsan a másik.

- A tanács, melynek hatásáért jótállok. Mennyit kellene fizetnie három új oroszlanért? Maga keres a háromszáz dolláron. És a tanács roppant egyszerű. Három szóval elmondom, tehát minden szóért száz dollár a díj, és az egyik szó: „a”.

- Túl sok nekem - ellenkezett a másik. - Meg is kell élnem valamiből.

- Nekem is - nyugtatta meg Collins. - Ezért vagyok itt. Én specialista vagyok, s magának specialistadíjat kell fizetnie. Úgy fog örülni, mint majom a farkának, ha megmondom, olyan egyszerű, és esküszöm az életemre, hogy még mindig nem jött rá.

- És ha nem válik be? - kérdezte kétkedve az oroszlanos.

- Ha nem válik be, akkor nem fizet.

- Hát jól van - adta meg magát az oroszlanos ember -, köpje ki.

- Drótot a ketrecbe - mondta Collins.

Az ember először nem értette, aztán kezdett megvilágosodni előtte.

- Azt mondja...

- Persze - bólintott Collins. - És senkinek sem kell tudni róla. Szárazelem gyönyörűen megteszi. Csinosan beépítheti a ketrec padlójába. Mikor Isadora kész, csak rá kell lépnie a gombra, ha az oroszlánok nem ugranak a levegőbe, nem ordítanak és tombolnak, mikor az áram megüti a lábukat, akkor maga nemcsak hogy megtarthatja a háromszáz dollárt, hanem még én adok rá háromszázat. De biztos vagyok a dolgomban. Láttam már ezt a trükköt, mindig bevált. Olyan, mintha vörösen izzó kályhán táncolnának. Felugranak, és valahányszor leérkeznek, újból megégetik a lábukat. De apránként adagolja nekik - figyelmeztette az oroszlánost Collins -, majd megmutatom, hogyan szerelje be a vezetéket. Először gyenge áramtelepet használjon, éppen csak megérezzék, aztán mindig erősebbet és erősebbet, míg le nem megy a függöny. Sose szokják meg. Amíg élnek, mindig olyan fürgén fognak táncolni, mint első alkalommal.

- Igazán megér háromszázat - vallotta be az ember. - Jó lenne, ha én is ilyen könnyen kereshetném a pénzt.

29.

- Azt hiszem, túl kell adnom rajta - mondta Collins Johnnynak. - Biztosra veszem, hogy Del Marnak igaza volt, mikor csodakutyának nevezte, de nem tudok rájönni a titkára.

Ez a kijelentés Mihály és Collins csatája után hangzott el. Mihály mogorvább volt, mint valaha, egyenesen komor lett, és szinte minden kihívás nélkül megtámadta ezt az embert, akit gyűlölt, s mint mindig, most sem sikerült belevágnia a fogát, viszont kapott egy pár hatalmas rúgást az álla alá.

- Lehet, hogy valóságos aranybánya - tűnődött Collins -, de akasszanak fel, ha fel tudom tární, ráadásul pedig napról napra komorabb lesz. Nézz csak rá. Miért akart nekem ugrani? Nem is gorombáskodtam vele. Annyira eszi a keserűség, hogy egy napon nekimegy a rendőrnek is.

Néhány perccel később Collins egyik pártfogoltja, egy boglyas hajú, szőke fiatalember, aki három idomított leopárdot tartott és tanított Cedarwildben, egy airedale terriert kért kölcsön a gazdától.

- Már csak egy maradt - magyarázta -, és csak kettővel vagyok biztonságban.

- Mi történt a másikkal? - kérdezte a főidomító.

- Alfonzó, a nagy hím leopárd ma reggel dühöngött és szétmázolta. Nekem kellett véget vetni a kínlódásának. Kidőlt a bele, mint a lónak a bikaviadalon. De engem szépen megmentett. Ha nincs ott, alaposan ellátták volna a bajomat. Alfonzóra egyre gyakrabban rájön a bolondóra. Már a második kutyám pusztult el értem.

Collins a fejét rázta.

- Nincs airedale terrierem - mondta, s tekintete véletlenül éppen Mihályra esett. - Próbálja meg ezt az ír terriert - javasolta. - Éppoly alkalmasak, mint az airedale-ek. Legalábbis közeli unokatestvérek.

- Ha oroszláncutyáról van szó, én csak az airedale-re szavazok - morgott a leopárdos ember.

- Az ír terrier is éppúgy oroszláncutya. Itt van például ez. Nézze meg a termetét és a súlyát. És higgye el nekem, csupa karakánság. Mindenütt megállja a helyét. Próbálja ki. Kölcsönadom magának. Ha megfelel, olcsón odaadom. Ír terrier mint oroszláncutya, ez újdonság lesz.

- Ha a macskákkal szemtelenkedik, hamar kinyűjtőztatják - mondta Johnny Collinsnak, mikor a leopárdos elvezette Mihályt.

- Akkor a színpad talán elveszített egy csillagot - felelte vállát vonva Collins. - De én mindenesetre megszabadultam tőle. Ha egy kutya folyton ilyen búvalbélt, akkor vége. Nem lehet semmit kezdeni vele. Volt már ilyen nálam.

És Mihály ment, hogy megismerkedjék Jancsival, az életben maradt airedale-lel, és naponta elvégezze munkáját a leopárdok között. A nagy, foltos macskában felismerte az ősi ellenséget, és még mielőtt belökték volna a ketrecbe, nyakán idegesen megfeszült a bőr, szőre tüskésen felborzolódott.

Izgalmas pillanat ez minden résztvevő számára, mikor új kutyát visznek a ketrecbe. A kócos szőke leopárdos ember, aki a műsoron Raoul Castlemon néven szerepelt, s akit közeli ismerősei Ralphnak szólítottak, már benn volt a ketrecben. Az airedale is bement, kinn egy sereg,

vasrúddal és hosszú vasvillával felfegyverzett ember állott. A fegyvereket használatra készen benyomták a rácsok közé, hogy féken tartsák a leopárdokat, melyeket akaratuk ellenére mutatványokra kényszerítettek.

A nagy macskák azonnal tiltakoztak Mihály betolakodása ellen, fűjtak, hosszú farkukkal csapkodtak, s ugrásra görbültek. De abban a pillanatban már fel is csattant az idomító kurta, parancsoló hangon, felemelte korbácsát, a kívül álló emberek megmarkolták vasrúdjaikat, és fenyegetően nyomták be a ketrecbe. És a leopárdok keserűen ismerték már a vas ízét, hát összehúzódkodva maradtak, bár még mindig fűjtak, s farkuk dühösen csapkodott.

Mihály nem volt gyáva. Nem somfordált az emberek mögé védelemért. Viszont túlságosan értelmes volt, semhogy nekirohant volna ezeknek a rusnya teremtményeknek. Így aztán felborzolódó nyakszőrrel, merev lábbal végiglépkedett, a ketrecen, szembefordult a veszedelemmel, mereven visszalépkedett, és megállt Jancsi mellett, aki jóindulatú szusszanással üdvözölte.

- Belevaló - morogta az idomító furcsán feszült hangon. - Nem tudják elkapni.

A helyzet érthetően feszült volt, s Ralph óvatosan, vigyázva oldotta fel: nem tett hirtelen mozdulatokat, tekintete mindent összefogott, a kutyákat, a leopárdokat, a kívül álló, vasvillás, vasrudas embereket. Kimozdította a dühös macskákat ugróhelyzetükből, és elválasztotta őket egymástól. Parancsszavára Jancsi körbejárta őket. Mihály a maga kezdeményezésére követte. És éppúgy, mint Jancsi, ő is nagyon mereven és körültekintően lépkedett az őrzáron.

Alfonzó, az egyik leopárd, hirtelen fűjni kezdett feléje. Mihály nem hökkent vissza, bár szőre felborzolódott, és néma vicsorítással felhúzta ínyét. Abban a pillanatban a legközelebbi vasrudat fenyegetően Alfonzó felé lökték, s az Mihályról a rúdra fordította sárga szemét, aztán megint vissza, s nem sújtott előre.

Az első nap volt a legnehezebb. Később a leopárdok elfogadták Mihályt, mint ahogy elfogadták Jancsit. Nem pazaroltak szeretetet egymásra, baráti indulatok sem mutatkoztak bennük.

Mihály hamarosan felismerte, hogy emberek és kutyák állnak szemben a macskákkal, s az embereknek és kutyáknak össze kell tartaniuk. Mindennap egy-két órát töltött a ketrecben, figyelte a próbákat, s más dolga nem volt, mint hogy Jancsival együtt éberen őrködjék. Néha, mikor a leopárdok jobb indulatúnak látszottak, Ralph még biztatta is a kutyákat, hogy feküdjenek le. De rossz reggeleken vigyázott, hogy résen legyenek, s ha kell, az esetleges támadás elé ugorjanak.

Szabad idejében Mihály megosztotta nagy ólját Jancsival. Jól gondozták őket, mint minden állatot Cedarwildben, gyakran fűrésztözték mindkettőjüket, s tisztán tartották őket a rovaroktól. Hároméves kutya léteére Jancsi nagyon nyugodt természetűnek mutatkozott. Vagy nem is tanult soha játszani, vagy már elfeledkezett róla. Másrészt jámbor és kiegyensúlyozott természete és kedélye nem vette rossz néven Mihály mogorvaságának kezdeti megnyilatkozásait. És Mihály hamarosan felhagyott a mogorvasággal, s örömet talált nyugodt együttlétükben. Nem nyalták-falták egymást. Megelégedtek azzal, hogy órák hosszat ébren feküdjenek, s a másik közelségének jóleső tudata töltse el őket.

Mihály egyszer-egyszer hallotta, mikor Sára a távolban botrányt csapott, vagy kiáltásokat küldött, melyekről Mihály tudta, hogy neki szólnak. A majom egyszer megszökött ápolójától, és megtalálta Mihályt, mikor az éppen a leopárdketrecből jött ki. Éles örömsikoltással ráugrott, belekapaszkodott; és már hadarta is hisztérikus történetét a sok bánatról, ami elválásuk óta érte. A leopárdos ember türelmesen nézte, s néhány percet engedélyezett neki. Végül is az ápolója választotta el, akármennyire kapaszkodott is Mihályba. Sára úgy rikácsolt, mint egy vén banya. Mikor lefeszítették a karját, dühöngve ugrott az embernek, s mielőtt még az egy

nyakszorítással engedelmességre kényszeríthette volna, belevágta fogát a hüvelykujjába és a csuklójába. Mindez nagy vidámságot váltott ki a nézőkből, a leopárdokat meg annyira felizgatta Sára sikoltozása és kiáltozása, hogy fújva ugráltak a rácsnak. S mikor elvitték, a Majom halkán sírdogált, mint egy elkeseredett kisgyerek.

Bár Mihály sikeresen szerepelt a leopárdoknál, Raoul Castlemon nem vette meg Collinstól. Jó néhány nappal később, reggel az arénát felbolygatta az állatketrecek felől hallatszó kiáltozás és mozgolódás. Az izgalom néhány revolverlövessel kezdődött, és csakhamar mindenhová eljutott. Az oroszlánok nagy üvöltözést csaptak, a sok kutya eszeveszetten ugatott, az arénában minden mutatvány félbeszakadt, az állatok hirtelen elernyedtek, és képtelenek voltak tovább gyakorolni. Sok ember, köztük Collins is, a ketrecek felé rohant. Sára ápolója elejtette a láncot, és ment a többiek után.

- Alfonzó az! Százat egy ellen, hogy ő az! - kiáltotta Collins egyik segédének, aki mellette rohant. - Most elkapja Ralphot.

A felfordulás korántsem ért véget, sőt csúcspontjához közeledett, mikor Collins megérkezett. Castlemont éppen akkor rángatták ki, s Collins futtában látta, hogy a két ember földre ejti, és gyorsan becsapja a ketrecajtót. Benn a földön vadul verekedő gomolyagban, hogy az állatokat alig lehetett megkülönböztetni egymástól, Alfonzó, Jancsi és Mihály fonódott össze. Emberek ugráltak kívül, vasrudakat böködték befelé, és szét akarták választani őket. A ketrec túlsó végében a két másik leopárd sebeit nyalogatta, morgott, s oda-odasújtott a vasrudakra, melyek távol tartották a küzdelemtől.

Sára megérkezése és a rákövetkező események pillanatok alatt zajlottak le. A kis zöld majom, a hosszú farkú női lény, aki ismerte a szerelmet és a hisztériát, és távoli rokona volt az emberi nem asszonyainak, maga után húzva láncát, felszökkent a sűrű ketrecrácsra, és átszorította köztük magát. Ugyanakkor a gomolyag vadul szétszakadt. Mihály olyan erővel vágódott ki, hogy nekizuhant a ketrec innenső végének, leesett a földre, és fel akart ugrani, de összeroskadt és visszahullott, iszonyúan összeroncsolt, összemart jobb vállából ömlött a vér. Sára odaugrott hozzá, karját köréje fonta, úgy dajkálta lapos, szőrös kis mellén. Aggodalmasan kiáltozott, s amikor Mihály vergődve összeroncsolt mellső lábára akart emelkedni, Sára dühös szeretettel szidta, és karjával távol akarta tartani a küzdelemtől. Egy szabad pillanatban haragos gyűlölelettől fénylő szemmel rikácsoló átkot szórt Alfonzóra.

Emelőrúddal oldalba taszították a nagy leopárdot, s az elterelte a figyelmét. Mancsával a fegyverre vágott, s amikor újra beléje döfték, rávetette magát, és harapdálta a meztelen vasat. A második ugrással nekirepült a ketrecrácsnak, s mancsának egyetlen ütésével végighasította az ember alsókarját, aki a rúddal döfködte. Az ember elejtette a rudat, és félreugrott. Alfonzó visszaugrott Jancsira, aki ekkorra már nyomorúságos ellenfél lett, nem maradt belőle más, csak egy alaktalan gomolyag, amely a földön fekvéskor lihegett és reszketett.

Mihálynak sikerült három lábra állnia, úgy igyekezett előrebotorkálni, kitépni magát Sára visszatartó karjai közül. Az őrjöngő leopárd éppen rájuk akart ugrani, mikor az acélrúd újabb dőfése eltérítette. Most egyenesen az embernek támadt, s olyan vadul vágódott a ketrecrácsnak, hogy az egész alkotmány megrázkódott.

Még több ember kezdte döfködni, még több rúddal, de Alfonzót nem lehetett megfékezni. Sára látta, hogy jön, s a legélesebb, legvadabb hangján rikácsolt rá. Collins kikapta a revolvert egyik embere kezéből.

- Ne ölje meg! - kiáltotta Castlemon, s megragadta Collins karját.

A leopárdos ember maga is sanyarú állapotban volt. Egyik karja tehetetlenül lógott, fejsebéből szemébe folyt a vér, s a főidomító vállába törölte, hogy valamit lásson.

- Az én tulajdonom - tiltakozott. - És többet ér száz beteg majomnál és búbanatos terriernél. Egyébként is kisedjük baj nélkül. Hadd próbálom meg. Kérem, törölje ki valaki a szememet. Nem látok. Elhasználtam a vaktöltéseimet. Van valakinél vaktöltés?

Egyik pillanatban Sára odaállt Mihály és a leopárd közé, melyet még mindig visszatartottak a döfködő vasrudak, a következő pillanatban rárivallt az óriás agyarú macskára, mintha gyűlöletének pusztá kihirdetésével vissza tudná rettenteni a leopárdot.

Mihály magával vonszolta Sárát, mogorva, égnek álló szőrrel néhány lépést botorkált három lábon előre, akkor erőt vett rajta a vállsebe, és összeesett. És most vitte véghez hőstettét Sára. A legvadabb düh végső sikoltásával az óriás macska képébe ugrott, kézzel-lábbal tépte, karmolta, foga belemélyedt a leopárd egyik tömpe fülének tövébe. A meghökkent leopárd felágaskodott, mellső lábával ütötte-rángatta az apró démont, amely nem akarta elengedni.

A csata és a kis zöld majom élete röpke tíz másodperc alatt véget ért. De ez elegendő volt Collinsnak, hogy kinyissa az ajtót, gyorsan elkapja Mihály hátsó lábát, és kirántsa a földre.

30.

Cedarwildben nem a Del Mar-féle „durva gyorssebész” járta, másképp Mihály nem maradt volna életben. Igazi sebész vette kezelésbe, ügyes, merész, aki szinte elevenen felboncolta, mikor gyökeresen helyrehozta Mihály roncsolt vállát, s olyan dolgokat művelt, melyeket embernél nem mert volna megkockáztatni, de amelyek Mihály esetében helyesnek bizonyultak.

- Egész életében sántítani fog - mondta a sebész, megtörölte a kezét, és lepillantott Mihályra, aki mozdulatlan fogolyként feküdt, csaknem teljesen gipszbe burkolva. - A gyógyulás jó sokáig eltart, és igen gondos ápolásra lesz szüksége. Ha a hőmérséklete felmegy, meg kell szabadítanunk kínjaitól. Mennyit ér?

- Nincs mutatványa - felelte Collins. - Talán ötven dollárt, de nem ilyen állapotban. Sánta kutyát nem érdemes mutatványra tanítani.

Az idő bebizonyította, hogy mindketten tévedtek. Mihály nem maradt sánta, de a válla élete végéig érzékeny volt, s néha, nyirkos időben, könnyű bicegéssel kellett enyhítenie a válla érzékenységét. Másrészt arra rendeltetett, hogy nagy értéket érjen el, s Harry Del Mar jóslata szerint színpadi csillag váljék belőle.

Közben sok kínos napon át feküdt gipszben, de láza nem ment fel veszedelmesen magasra. Kitűnően gondját viselték. Nem szeretetből és gyöngédségből. A gondosság csak egyik része volt annak a cedarwildi rendszernek, amely olyan nagy sikert hozott az intézménynek. Mikor Mihályt kibontották a gipszből, még mindig megfosztották az állatnak attól az ösztönös gyönyörétől, hogy sebeit nyalogassa, mert becsavarták-tekerték szoros kötésekkel. S mikor végül ezeket is leszedték, már nem voltak sebek, melyeket nyalogatni lehetett volna, bár mélyen, a vállban valami fájdalom fészkelte, és csak hónapok múlva szűnt meg.

Harris Collins nem gyötörte tovább azzal, hogy mutatványokra próbálja tanítani, és egyszer kölcsönadta mint statisztát egy embernek meg egy asszonynak, akiknek kutyatársulatából három tagot vitt el a tüdőgyulladás.

- Ha megfelel, megkaphatják húsz dollárért - mondta Collins a férfinak, Wilton Davisnek.

- És ha kinyújtózik? - kérdezte Davis. Collins a vállát vonogatta:

- Nem lesznek miatta álmatlan éjszakáim. Taníthatatlan.

Mihálynak nem sok reménye maradt a visszatérésre, mikor ketrecbe zárva a szállítókocsira tették, és elhagyta Cedarwildet, mert Wilton Davis az állatidomítók körében hírhedt volt arról, hogy rendkívül durván bánik a kutyákkal. A különleges kutyákra, ha különlegesen értékes mutatványt tudtak, talán vigyázott valamennyire, de a statisztákat olcsón kapta. Darabonként három, legfeljebb öt dollárba kerültek. Ami pedig Mihályt illeti, ő még ennél is rosszabbul állt, mert nem került semmibe. Ha megdöglik, semmi bajt nem okoz Davisnek, csak éppen annyi gondot, hogy másik kutyát kell keresnie.

Új kalandjának első szakasza nem hozott Mihályra szokatlan megpróbáltatásokat, bár olyan szűk ketrecbe szorították, hogy nem tudott felállni, s a ketrec zötykölődésétől, rázkódásától számtalanszor fájdalom nyilallott át a vállán. Az út csak Brooklynig vitt, ott annak rendje-módja szerint átadták egy másodrangú színháznak, mert Wilton Davis olyan hitvány, másodrangú idomító volt, hogy a nagy cirkuszoknál sohasem tudott szerződést kapni.

A szűk ketrec akkor vált gyötrővé, mikor Mihályt a színpad fölötti nagy szobába vitték, és vagy húsz, hasonlóan ketrecbe zárt kutyával együtt lerakták. Szomorú társaság volt, bozontos, nagyobbára nyomorult, lelki beteg állatok. Többnek csúnya seb éktelenkedett a fején, Davis annyira verte őket. A sebekkel senki sem törődött, s a mészpor, amivel fellépés előtt a sebeket eltusolták, nemigen szolgált javulásukra. Némelyik kutya időnként keservesen vonított, gyakran pedig az egész társaság ugatásban tört ki, mintha szűk óljukban mással már nem is foglalkozhattak volna.

Mihály volt az egyetlen, aki nem csatlakozott a kórushoz. Fokozódó mogorvaságának egyik vonása volt, hogy már rég elhagyta az ugatást. Túlságosan társaságkerülővé vált az ilyen közös tüntetésekhez, de nem követte azoknak a fanyar kedvű kutyáknak a példáját sem, melyek örökké civakodtak és morogtak ketrecük rácsán keresztül. Mihály komor hangulata annyira elmélyült, hogy már veszekedni se támadt kedve. Csak annyit kívánt, hogy hagyják magára, s a magányból bőségesen ki is jutott neki az első negyvennyolc órában.

Wilton Davis idő előtt gyűjtötte egybe társulatát, s a műsorváltozásig még öt nap volt hátra. Az idomító kihasználta ezt, elment New Jerseybe, meglátogatni a felesége rokonságát, s egy díszletmunkást fogadott fel, hogy vizet és ennivalót adjon a kutyáinak. A díszletmunkás meg is tette volna ezt, ha szerencsétlenségére szóváltásba nem keveredik egy kocsmárossal, a szóváltás pedig azzal végződött, hogy beverték a fejét, és mentőkocsin vitték a baleseti kórházba. Hogy a helyzet tökéletes legyen, a színházat három napra bezárták, mert bizonyos változásokat kellett végrehajtani, melyeket a tűzrendészeti bizottság követelt.

Senki sem jött a szoba közelébe, s jó néhány óra múltán Mihály ráébredt, hogy éhes és szomjas. Múlt az idő, s az étel utáni vágyakozást kiszorította a víz utáni vágyakozás. Éjszakára folyamatosá vált az ugatás, csaholás, s az éjszaka hosszú óráin át nyöszörgéssé és szűküléssé változott. Egyedül Mihály nem adott hangot, némán szenvedett a nyomorúság tébolydjában.

Felvirradt a második nap hajnala; a hosszú órák lassan vonszolták magukat a második éjszakaig, s a második éjszaka sötétje olyan elképzelhetetlen látványra borult, amely önmagában is elegendő, hogy ítéletet mondjon a világ minden színházának és mutatványosságátrának állatszámait felett. Nem tudni, Mihály álmodott-e, vagy félig önkívületbe esett; akármilyen történet is vele, újra átélte elmúlt életének nagy részét. Mint kölyök újra ott játszott Haggin úr ültetvényes bungalójának tágas verandáján, vagy Jeromossal végigjárta a dzsungel szélét lenn a folyóparton, hogy kilesse a krokodilokat; vagy éppen azt tanulta Haggin úrtól és Bobtól, hogy Briggi és Terrence példája szerint ő is alacsonyabb rendű és megvetett isteneknek tekintse a fekete embereket, akiket szigorúan a helyükön kell tartani.

Az *Eugénie* szkúneron vitorlázott Kellar kapitánnyal, második gazdájával, Tulagi partjain megnyerte szívét a varázslatos újjú Pincér, s ő elutazott vele és Kvékkal a *Makambo* gőzösön. Pincér szerepelt legtöbbször látomásaiban, mögötte a ködös háttérben hajók és emberek, mint például a Vén Tengerész, Simon Nishikanta, Grimshaw, Doane kapitány és a kicsi, öreg Ah Moj. De nem maradt utolsónak Fölösleg és Cocky sem, a vitéz szívű kis életpihe, aki oly bátran élte végig rövid kalandját a napvilágon. S Mihálynak úgy tűnt, hogy egyik oldalába Cocky kapaszkodik, és zagyvaságokat csacsog a fülébe, a másik oldalon Sára kapaszkodik belé, és elmondhatatlan, vég nélküli történetet hadar. És aztán mintha az imádott Pincér simogató varázsujjainak nyomását érezte volna a füle tövén.

- Nincs énnekem szerencsém - szomorkodott Wilton Davis, s nézte a kutyáit. A levegő még mindig remegett a káromkodásoktól, melyek első pillanatban kiszakadtak belőle.

- Így jár az, aki megbízik egy részeges díszletmunkásban - jegyezte meg a felesége szelíden. - Akkor sem lepődtem volna meg, ha a fele ránk döglik.

- Jó, most nincs időnk beszélgetni - morgott Davis, és vetette le a kabátját. - Fogj hozzá, drágám, és nézd meg, mekkora a baj. Víz kell nekik. Adok egy egész vályúval.

Egyik vödört a másik után eresztette tele a vízcsapnál a sarokban, s megtöltötte a nagy, futtatott vasvályút. A vízcsorgás hangjára a kutyák nyüszíteni, csaholni és nyögni kezdtek. Egyik-másik meg akarta nyalni Davis kezét a dagadt nyelvével, mikor az idomító durván kihúzgálta a ketrecből. A gyöngébbek lassan csúsztak a vályú felé, az erősebbek rájuk tapostak. Nem jutott hely mindegyiknek, nagy verekedés, huzakodás és fogcsattogtatás közben az erősebbek ittak először. Ezek közt is elől járt Mihály, harapott, és megharapták, de sikerült gyors kortyokat nyelni az életmentő folyadékból. Davis ott ugrált közöttük, rúgott jobbra-balra, hogy mindnyájan vízhez jussanak. Felesége segített neki, körbevagdalkozott egy kefével. A kín pokoli lármája kezdődött, mert a kutyák kiszáradt torkát fellágyította a víz, s most ismét hangosan el tudták vonítani és üvölni minden gyötrelmüket és fájdalmukat.

Sokan gyöngék voltak, hogy a vízig jussanak, ezért odavitték eléjük, s belelocsolták, nyomták a szájukba. Úgy látszott, mintha sohasem lehetne kielégíteni őket. Összeesve heverték szerte a szobában, de minden pillanatban akadt, amelyik odakúszott a vályúhoz, és még többet akart inni.

Közben Davis tüzet gyújtott, s egy üstöt telerakott krumplival.

- Olyan bűdös van itt, mint a görénylyukban - mondta Davis felesége, s egy pillanatra megállt kezében a púderpamacs. - Drágám, meg kell mosnunk őket.

- Rendben van, szívem - egyezett bele a férje. - Mennél hamarabb, annál jobb. Elintézhethjük, amíg a krumpli megfő és kihűl. Én ledörzsölöm, te pedig megszáritod őket. Gondolj a tüdőgyulladásra, és csináld alaposan.

Gyors, goromba fürdetés következett. Davis mindig kinyúlt a legközelebbi kutyáért, és sorra dobálta be őket a vályúba, amelyből ittak. Ha féltek, vagy valamiképpen ellenkeztek, fejükre vágott a dörzsölőkefével vagy a sárga mosószappannal, amellyel habot kent rájuk. Néhány perc alatt végzett egy-egy kutyával.

- Ígyál, a fene egyen meg, ígyál még - mondogatta, mikor lenyomta a fejüket a szennyesszappanos víz alá.

Mintha őket tette volna felelőssé szörnyű állapotuk miatt, és személyes sértésnek tekintené mocskosságukat.

Mihály engedte, hogy a vályúba hajítsák. Felismerte, hogy fürdeni feltétlenül szükséges, bár Cedarwildben sokkal kellemesebben fürdették, Kvék és Pincér pedig valamiféle szeretetteljes szertartássá avatták a fürdetését. Így hát a lehető legtürelmesebben viselte el a dörzsölést, s minden jól is megy, ha Davis nem nyomja a víz alá. Mihály figyelmeztető morgással felkapta a fejét. Davis a nehéz kefével éppen rá akart ütni, félúton megállt a keze, s meglepetésében halkán fűttengett.

- Nicsak! - mondta. Ide nézz, szívi, ez az ír terrier, amelyiket Collinstól kaptam. Semmit nem ér. Collins mondta. Csak töltelék. Mars ki! - parancsolta Mihálynak. - Most megúszod ennyivel. Új Kutya úr! De hidd el, hamarosan olyat kapsz tőlem, hogy belegárgulsz!

Míg a krumpli hült, az asszony éles kiáltásokkal tartotta távol a kiéhezett kutyákat. Mihály mogorván feküdt a szoba egyik végében, s nem tolongott a többiekkel a kondérhoz, mikor ráeresztették őket. Davis ide-oda ugrált, s félrerugdosta az erősebb, mohóbb kutyákat.

- Ha verekedni kezdenek azok után, amit most értük tettünk, rúgj az oldalukba, szívi - mondta a feleségének.

- Nesze! Mész innen, te! - veszekedett egy nagy fekete kutyával, s vadul oldalba rúgta. Az állat menekülés közben kinyában felvonított, aztán biztonságos távolságról keservesen nézte a gőzölgő ételt.

- No hát ezután nem mondhatják, hogy sose fürdetem a kutyáimat - jegyezte meg Davis a csapnál, hol karját öblögette. - Mit szólnál hozzá, drágám, ha mára befejeznénk a munkát? - Davisné beleegyezően bólintott. - Elég, ha holnap meg holnapután próbálunk velük. Böven van idő. Ma még beugrom ide, és főzök nekik egy kis korpát. Kétnapi böjt után rájuk fér a külön koszt.

Mikor a krumplici elfogyott, a kutyákat visszarakták ketrecükbe, újabb huszonnégy órás szoros fogságra. Vízet öntöttek az ivóedényeikbe, és este, benn a ketrecükben, bőségesen kaptak főtt korpát és kutyakétszersültet. Mihály most evett először, mert mogorván vonakodott közel menni a krumplihoz.

A próbákat a színpadon tartották, s Mihály mindjárt a legkezdetén bajba keveredett. A képzeletbeli függöny fölment, s a színpadon húsz kutya ült székeken, félkörben. Mivel az előző szám a függöny előtt folyt le, s közben elrendezték a kutyákat a színpadon, feltétlenül szigorú csendet kellett tartani. A kutyákat úgy tanították, hogy később, mikor a függöny, már egészen felmegy, nagy ugatást csapjanak.

Mihálynak mint statisztának nem volt más dolga, a széken ült. De neki kellett elsőnek felugrania a székbe, s mikor Davis ráparancsolt, a parancs nyomatékául odazuhintott egyet Mihály fejére. Mihály figyelmeztetően felmordult.

- Hohó! - vicsorgott az ember. - Új Kutya bajt keres? Megkaphatod akár most mindjárt a magadét, utána aztán felveheted majd a Jó Kutya nevet. Drágám, tartsd rendben a többi, míg én az Új Kutya urat megtanítom az első számú leckére.

A verésről, ami aztán következett, jobb nem beszélni. Mihály reménytelen küzdelembe fogott, s teljes vereséget szenvedett. Összeverten és vérezve ült a széken, nem vett részt az előadásban, s mogorvaságából még mélyebb és keserűbb komorság fakadt. Az nem okozott neki nehézséget, hogy csendben maradjon, mielőtt a függöny felmegy. De mikor a függöny szétnyílt, nem volt hajlandó csatlakozni a többi kutya eszeveszett ugatásához és csaholásához.

A kutyák, néha egyenként, néha kettesével-hármasával, parancsra leszálltak székükről, s előadták a szokásos kutya mutatványokat: hátsó lábukon jártak, ugráltak, sántikáltak, keringőztek, és bukfencet hánytak. Wilton Davis türelme rövid volt, keze meg nehéz a próbák alatt, amint azt a lazálók és a buták éles vonításai is tanúsították.

Aznap és a következő nap délelőttjén összesen három hosszú próbát tartottak. Mihály bajai egyelőre megszűntek. Parancsra némán felment a székre, s némán ült ott.

- Ez mutatja, drágám, mit lehet elérni egy kis veréssel - hencegett Davis a felesége előtt.

A házaspár nem is álmodta, micsoda botrányos szerepet játszik majd Mihály az első előadásukon.

A függöny mögött már készen állott minden a színpadon. A kutyák nyomorúságos csendben ültek a székekön, Davis és felesége folyton fenyegette őket, hogy meg ne mukkanjanak, közben pedig a függöny előtt Dick és Daisy Bell mulattatta táncával és énekével a délutáni előadás közönségét. Minden rendjén ment, senki se sejtette volna a nézők közül, hogy a

függöny mögött tele a színpad kutyákkal, ha Dick és Daisy zenekari kísérettel énekelni nem kezdi a „Vigyél el Rióba” című dalt.

Mihály nem tehetett róla. Ahogy régen Kvék tartotta hatalmában a dorombbal, Pincér a szeretetével és Harry Del Mar a harmonikával, úgy kerítette most hatalmába a zenekar játéka, s a férfi és a nő hangja, a régi, ismerős dal, a „Vigyél el Rióba” pezsgő dallama, melyre Pincér tanította Mihályt. Önmaga ellenére, mogorvasága ellenére a kényszerítő erők szétfeszítették állkapcsát, torkában remegni kezdett a dallam kísérete.

A függönyön túl gyerekek és nők kuncogása hallatszott, ami csakhamar hangos nevetéssé duzzadt, és elborította Dick és Daisy hangját. Wilton Davis elképesztően káromkodott, mikor beugrott a színpadra Mihályhoz. De Mihály tovább vonított, s a közönség tovább nevetett. Mihály még akkor is vonított, mikor a rövid bot rázuhant. Az ijedségtől és a fájdalomtól elhallgatott, s kínjában önkéntelenül felüvöltött.

- Verd szét a fejét, drágám. - tanácsolta Davisné.

Hatalmas harc következett. Davis olyan komiszul ütött, hogy hallani lehetett, akárcsak Mihály felhördüléseit és morgását. A közönség a nevetséges helyzet hatása alatt oda se figyelt Dick és Daisy Bellre. Tönkrement a számuk. A Bell-számot Wilton szerint „elröhögték”. Mihálynak a szó szoros értelmében beverték a fejét. És a közönség a függöny túlsó oldalán épült és mulatott.

Dick és Daisy nem folytathatta a számot. A közönség azt akarta látni, ami a függöny mögött van, nem azt, ami előtte. A félholtra vert Mihályt a díszletmunkás vitte el, a függöny felemelkedett, s ott ült a teljes társulat - teljes, csak egy szék állott üresen. A nézőtérén ülő gyerekek ismerték fel először az összefüggést az üres szék és az iménti üvöltözés között, és kiáltozva követelték a hiányzó kutyát. A közönség átvette a kiáltozást, a kutyák még izgatottabban ugattak, és ötpercnyi derűtség késleltette a számot. A szám végre megkezdődött, s az egészet a kutyák ügyetlenkedése, makacskodása és Wilton Davis heves ingerlékenysége jellemezte.

- Ne törődj vele, édes - suttogta neki a színpadon rendíthetetlen nyugalma felesége. - Kivágjuk ezt a kutyát, és szerzünk helyette egy rendeset. És legalább ennek a Daisy Bellnek is megadtuk a magáját. Nem meséltem neked, mit mondott rólam múlt héten néhány barátomnak?

Néhány perccel később, még fenn a színpadon, az állatokkal bajlódva, a férjnek sikerült odasúgni a feleségének:

- Az a bűdös kutya. Majd adok én neki! Kinyújtóztatom.

- Jól van, drágaságom - egyezett bele az asszony.

A függönyt leeresztették, kinn a közönség mulatott, benn visszavitték a kutyákat a színpad feletti szobába, aztán Wilton Davis lejött, s kereste Mihályt, aki nem az egyik sarokban lapított, hanem a díszletmunkás lábai között állt; még mindig reszketett a veréstől, s elszántan készülődött, hogy éppoly keményen fog küzdeni, mint eddig, ha megtámadják. Útközben Davis összefutott az énekes-táncos párral. Az asszony sírt dühében, a férfi hallgatott.

- Maga barom kutyás! - jelentette ki a nő harciasan. - Majd adok én magának!

- Elmenjen innen, mert agyonütöm! - felelte Wilton Davis elkeseredetten, s megforgatta a rövid vasrudat. - Különben várjon, ha kedve van hozzá, majd agyonütöm később. De először azt a kutyát verem agyon. Jöjjön és nézze meg, a fene ott egye meg! Honnan tudhattam volna?! Új kutya. A próbákon meg se mukkant. Honnan tudhattam volna, hogy bögni kezd, mikor elrendezzük a társaságot maguk mögött?

- De nagy heccet csinált! - üdvözölte a színházigazgató Davist, mikor az Dick Bell kíséretében a díszletmunkás lába között vicsorgó Mihály ellen indult.

- Semmi ahhoz képest, amit most fogok csinálni - felelte Davis, szorosabban markolta a vasrudat, és felemelte. - Megölöm. Ki verem belőle az életet. Ide figyeljen!

Mihály felmordult, mint aki érti a fenyegetést, ugrásra készült, és szemét a vasfegyveren tartotta.

- Én úgy gondolnám, hogy maga nem fogja bántani azt a kutyát - biztosította a díszletmunkás Davist.

- A kutya az enyém - jelentette ki Davis a törvényesség meggyőződésével.

- Akárkié, én mégiscsak a józan eszemre hallgatok - felelte a díszletmunkás. - Üsse csak meg, aztán meglátja, mit kap. A kutya, az kutya, az ember meg ember, de csapjon belém a ménkű, ha tudom, hogy maga kicsoda. Nem engedem, hogy kikészítse ezt a kutyát. Életében először volt színpadon, aztán előtte meg két napig majd éhen-szomjan halatták. Tudom ám én, igazgató úr!

- Ha megöli a kutyát, egy dollárt kell fizetnie a szemetesnek, hogy elvigye a dögöt - szólt bele az igazgató.

- Boldogan megfizetem - mondta Davis, és megint felemelte a vasrudat. - Talán nekem is van itt szavam, mi?

- Ej, torkig vagyok ezekkel az idomító pasikkal! - mordult fel a díszletmunkás. - Ami sok, az sok, ezt már nem tűröm! Idefigyeljen: ha egyszer is megüti azzal a vacak kis rúddal, én úgy odavágok, hogy elvesztem az állásomat, de magát kórházba viszik.

- Idehallgasson, Jackson... - kezdte az igazgató fenyegetően.

- Kár erről beszélni, igazgató úr. Én elszántam magam. Ha ez a piszok csibész egy ujjal is hozzányúl a kutyához, én biztosan elvesztem az állásomat. Nagyon unom már, hogy ezek a hólyagok folyton ütik az állataikat. Hányini tudnék, ha rájuk nézek.

Az igazgató Davisre nézett, és tehetetlenül vállat vont.

- Nincs értelme, hogy feje tetejére állítsák a színházat - mondta. - Nem szeretném elveszíteni Jackson, márpedig ha ő nekilát, magát kórházba viszik. Küldje vissza a kutyát, ahonnan kapta. Rakja bele egy ládába, és szó nélkül küldje vissza utánvétellel. Collins nem fog haragudni. Majd ő leszoktatja az éneklésről, és bedolgozza valami számba.

Davis még egyszer az erőszakos Jacksonra pillantott és habozott.

- Mondok valamit - folytatta az igazgató rábeszélően. - Jackson elintézi az egészet, becsomagolja, feladja a kutyát, ugye, megteszi, Jackson?

A díszletmunkás kurtán bólintott, aztán lehajolt, és gyengéden megsimogatta Mihály csupa seb fejét.

- No jó - adta be a derekát Davis, és sarkon fordult. - Aki bolondot akar magából csinálni egy kutya miatt, az hadd csináljon. Bezzeg ha olyan régóta dolgoznának a szakmában, mint én...

31.

Az a levelezőlap, melyet Collins Davistől kapott, megmagyarázta Mihály visszatérésének okát. „Az én ízlésemnek nem felel meg, túl sokat énekel” - így fejezte ki magát Davis, s ezzel öntudatlanul megadta a kulcsát annak, amit Collins hiába keresett, és éppoly öntudatlanul most sem tudott megragadni.

- Nem csoda, ha énekel, hisz látszik rajta, micsoda verést kaphatott. Ez a hiba ezekkel az idomítókkal. Nem tudnak vigyázni a vagyonukra. Beverik a fejét, és dühöngenek, mert az állat nem az engedelmesség angyala. Vidd el, Johnny. Mosdasd meg, ahol pedig felszakadt a bőr, ott kezeld a szokásos módon. Én magam sem foglalkozom vele többet, de majd belenyomom a legközelebbi kutyaszállítmányba.

Két héttel később, merő véletlenségből, Harris Collins felfedezte, hogy mire jó Mihály. Egyik szabad percében elküldött érte az arénából, hogy egy kutyás ember, akinek statiszták kellettek, kipróbálhassa. Azonkívül, amit régebbiről tudott: például parancsra felállni, lefeküdni, idejönni, odamenni, Mihály semmit sem csinált. Nem volt hajlandó megtanulni a legelemibb dolgokat sem, amit egy mutatványoskutyának tudnia kell, s Collins ott is hagyta, átment az aréna másik oldalára, ahol valami színpadfélén egy majomzenekart rendezgettek és törtek be.

A majmok riadoztak és lázadoztak, mégis kénytelenek voltak játszani, mert odakötözték őket a székhöz és zeneszerszámukhoz, s a színpad mögül rángatták, húzták tagjaikat a testükre kötözött drótokkal. A karmester, idősebb, ingerlékeny majom, egy forgószéken ült, melyhez jól odaerősítették. Ha a színpad mögül hosszú lécekkel döfködték, őrjöngött dühében. Ugyanakkor egy kötélalkalmatosság segítségével körbe-körbe pörgették a széket. A közönség ilyenkor azt hitte, zenésztársainak baklövési hozzájárulása méregbe. S az ilyen mérgeződések mindig jól derült a közönség. Ahogy Collins mondta:

- A majomzenekar mindig siker. Nevetnek rajta, és a nevetésben pénz van. Az embereknek nevetni kell a majmokon, mert annyira hasonlítanak hozzájuk, s mert az embereknek megvan az az előnyük, hogy felsőbbrendűnek érzik magukat. Tegyük fel, hogy az utcán sétálunk, maga meg én, maga megcsúszik és elesik. Én persze nevetek. Azért, mert én vagyok kettőnk közül a felsőbbrendű. Én nem estem el. Ugyanaz, ha a szél leviszi a kalapját. Én nevetek, míg maga utcahosszat kergeti. Én vagyok a felsőbbrendű. Fejemen a kalapom. Ugyanígy van a majomzenekarral. Az a sok bolondság, amit csinálnak, a felsőbbrendűség érzetét kelti bennünk. Magunkat nem látjuk olyan bolondnak. Ezért fizetünk, hogy a majmokat bolondozni lássuk.

Voltaképpen nem a majmok idomításáról volt szó. Inkább az emberek idomításáról, akik az elrejtett szerkezeteket irányították, s így kényszerítették játszani a majmokat. Ennek szentelte Harris Collins erőfeszítéseit.

- Nem értem, miért nem tudnak igazi dallamot játszani velük. Magukon múlik, attól függ, hogyan rángatják a drótokat. Gyerünk, érdemes tovább gyakorolni. Próbáljunk valami olyan dalt, amit mindnyájan ismernek. És ne felejtsek el, hogy a rendes zenekar mindig kíséri. No, melyik dalt ismeri mindenki? Valami egyszerű, valami olyat, amit a közönség is ismer.

Teljesen belemerült az ötlet kikísérletezésébe, odahívott még egy cirkuszi mesterlovászt is, akinek az volt a száma, hogy a vágató ló hátán hegedült, és folytonosan hegedülve buk fenceket vetett a bizonytalan talajon. Ezzel az emberrel most csak egyszerű dallamokat játszatott,

lassan, hogy a segédek tartani tudják az ütemet és a dallamot, s ennek megfelelően rángassák a drótokat.

- Persze ha csúnyán melléfognak - mondta nekik Collins -, akkor rángassák a drótokat, mint az örültek, bökődjék a karmestert, és pörgessék körben. Ettől mindig hasra esik a közönség. Azt hiszik, a karmesternek igazi zenei hallása van, és dühöng a zenekarára a hamis hangokért.

A munka javában folyt, mikor Johnny és Mihály odaért.

- A pasas azt mondja, hogy ajándékba se kell neki - jelentette Johnny a főnökének.

- Jó, rendben van, vidd vissza az ólba - parancsolta sietősen Collins. - No, emberek, mindenki kész? „Otthon, édes otthon!” Kezdje, Fischer! Maguk meg figyeljenek az ütemre!... Ez az! Teljes zenekar mellett a dallamnak megfelelő mozdulatokat kell csinálnunk. Gyorsabban, hé, Simmons! Maga mindig lemarad.

És megesett a dolog. Johnny, ahelyett, hogy azonnal engedelmeskedett volna a parancsnak, s visszavitte volna Mihályt az ólba, elácsorgott, mert szerette volna látni, mikor a kiáltozó karmestert megpörgetik a székével. A hegedűs néhány lépésre attól a helytől, ahol Mihály a hátulján üldögélt, lassan, pontosan és fülbemászóan játszotta az „Otthon, édes otthon” dallamát.

Mihály nem tehetett semmiről. Éppúgy nem tehetett róla, mint arról, hogy morgással válaszolt, ha bottal fenyegették; éppúgy nem tehetett róla, mint akkor, mikor tönkretette Dick és Daisy Bell számát, mert a „Vigyél el Rióba” hangjai magukkal ragadták; éppúgy nem tehetett róla, mint Jeromos, mikor énekelni kezdett az *Ariel* fedélzetén, mert Villa Kennan átölelte, lágyan betakarta haja felhőjébe, és éneke visszarepítette Jeromos emlékezetét az ősi falka szövetségének idejébe. Mihályra is éppúgy hatott a zene, mint Jeromosra. Kábítószer volt. Ő is emlékezett az elveszett falkára, kereste és látta a pusztá hótörleszokat, az éjszaka fagyos sötétjében odafent csillámló csillagokat, hallotta az elmosódott válaszvonításokat más hóhegyek tájékáról, mikor a falka összegyűlt. A falka elveszett, Mihály ősei évezredek óta az ember tűzhelyénél éltek; de mindig emlékezett rá, az ütem varázsa rabul ejtette, és egész létét elöntötte látomásai-val és érzékeléseivel az a Másból, melyet saját életében sohasem ismert.

A Másból éber álmával összemosódott Pincér emléke, az imádott Pincéré, akivel együtt tanulta azokat a dallamsorokat, melyeket éppen most a mesterlovas hegedűs játszott. És Mihály állkapcsa szétnyílt, torka remegett, mellső lába nyugtalan, apró mozdulatokat tett, mintha teste futna, mint ahogy lelkében futott is, vissza Pincérhez, évszázadokon át vissza az elveszett falkához, s az elveszett falka árnyalakjaival együtt havas pusztaságokon, erdőkön keresztül, a hajsztolt vad után.

Énekelt és rohant, nyitott szemmel álmodozva, s az elveszett falka kísértetalakjai köréje gyűltek; a hegedűs meglepődve megállt; az emberek megdöfködték, forgószékén körben pörgették a majomzenekar vadul dühöngő majomkarmesterét; Johnny pedig vadul nevetett. De Harris Collins felfigyelt. Hallotta, hogy Mihály pontosan követi a dallamot. Hallotta, hogy énekel. - nem csak vonít, hanem *énekel*.

Csend lett. A majomkarmester már nem pörgött és kiáltozott. Az embereknek, akik eddig döfködték, megállt kezükben a pózna és a drót. A majomzenekar többi tagja reszketve várakozott, hogy milyen komisszágot fognak most elkövetni rajtuk. A hegedűs bámult. Johnny még mindig dülöngött a nevetéstől. De Collins töprengett, fejét vakarta, és tovább töprengett.

- Kár beszélni... - kezdte tétován: - Tudom. Hallottam. Ez a kutya követte a dallamot. Nem követte? Mondják meg maguk. Nem? Ez az átkozott kutya énekelt. Fogadok az életembe. Megálljunk, emberek; hagyják békében a majmokat. Ezt ki kell nyomozni. Kérem, mester,

játssza el most újra az „Otthon, édes otthon”-t. Kezdje. Játssza erősen, hangosan és lassan. Maguk meg mindannyian figyeljenek, hallgassák, és mondják meg nekem, hogy én vagyok-e bolond, vagy pedig ez a kutya csakugyan követi a dallamot. Figyeljenek! Mit szólnak hozzá? Így van?

Nem volt vita. Alig hangzott el néhány ütem, Mihály kitátotta a száját, s mellső lábait nyugtalanul kezdte emelgetni. És Harris Collins melléje lépett, és vele énekelt.

- Harry Del Marnak igaza volt, mikor ezt a kutyát csodának nevezte, és eladta a társulatát. Tudta. Ez a kutya az igazi kutya-Caruso. Nem olyan hülye vonító kórus, mint amelyet Kingman szokott magával cipelni, hanem igazi szólóénekes. Nem csoda, hogy nem akart mutatványokat tanulni. Egész idő alatt megvolt a specialitása. Még rágondolni is rossz. Hogy én olyan marha voltam, és odaadtam annak a kutyagyilkos Wilton Davisnek! De mégis visszajött. Johnny, nagy gondod legyen rá mától fogva. Délután hozd fel a lakásomra, ott alaposan kipróbálom. A lányom hegedül. Meglátjuk, milyen dalokat énekel vele. Higgyék el, valóságos aranybánya!

Így fedezték fel Mihályt. A délutáni próba részben sikerrel járt. Miután hiába kísérleteztek idegen dallamokkal, Collins rájött, hogy az „Isten, óvd meg a királyt” és az, „Édes a holnap” kezdetű dalokat Mihály tudja, és hajlandó is énekelni. Hosszú napokat és hosszú órákat töltöttek el a kísérletezéssel. Collins hiába akarta Mihályt új dalokra tanítani. Mihály nem igyekezett szívből, szeretetből, és mogorván ellenállt. De ha olyan dalt játszottak, amit Pincértől tanult, válaszolt rá. Válaszolnia kellett. A varázslat erősebb volt, mint ő. Végül ötöt felfedezett Collins a hat dalból, amit Mihály tudott: az „Isten óvd meg a királyt”, „Édes a holnap”, „Vezess, drága fény”, „Otthon, édes otthon” és „Vigyél el Rióba” című énekeket. Mihály sosem énekelte a „Shenandoah”-t, mert se Collins, sem a lánya nem ismerte az öreg tengerésznótát, s ezért nem tudták rávezetni.

- Öt dal elég akkor is, ha ezután egy árva hangot se tanul meg - jelentette ki Collins végül. - Ennyivel is főszám lesz mindenütt. Valóságos aranybánya. Ha fiatal lennék és szabad, úgy éljek, magam indulnék vele útnak!

32.

És így végül Mihályt eladták bizonyos Jacob Hendersonnak kétezer dollárért.

- Ajándékba kapja ezt a kutyát - mondta Collins. - Ha hat hónapon belül nem kínálnak érte ötezer dollárt, és maga nem utasítja vissza az ajánlatot, akkor semmit sem tudok a cirkuszi mesterségről. Le fogja pipálni a maga legutóbbi matematikus kutyáját, magának nem kell mutogatnia magát, és a szám minden pillanatában dolgoznia. És bolond, ha nem biztosítja be ötvenezerre, mihelyt befutott. Nem kívánnék magamnak jobbat, ha fiatal lennék és szabad, mint hogy magam kerekedjek útra ezzel a kutyával.

Henderson valóban egészen másnak bizonyult, mint Mihály eddigi gazdái.

Valamiféle semleges teremtmény volt ez az ember. Nem volt se rossz, se jó. Nem ivott, nem dohányzott, nem káromkodott, templomba se járt, és nem tartozott a Keresztény Ifjak Szövetségéhez. Vegetáriánus volt, de annak sem bigott: szerette a mozit, ha a film utazásról szólt, és szabad idejének legnagyobb részében Swedenborgot⁹ olvasta. Nem volt benne semmi temperamentum. Senki soha nem látta mérgesnek, és mindenki azt mondta, hogy olyan türelmes, mint maga Jób. Valósággal tartott a rendőröktől, fuvarosoktól és kalauzoktól, ámbar nem félt tőlük. Nem félt semmitől, mint ahogy nem is szeretett semmit, csak Swedenborgot.

A jelleme éppoly színtelen volt, mint semleges színű ruhája, mint semleges színű haja, amely koponyáját borította, mint semleges színű szeme, amellyel figyelte a világot. Éppúgy nem volt bolond, mint ahogy nem volt se bölcs, se tudós. Keveset adott az életnek, keveset kért az élettől, s a mutatóványosszákmában igazi remetéje volt a pezsgő életnek.

Mihály nem szerette, nem is gyűlölte, egyszerűen elfogadta. Végigjárták az Egyesült Államokat, és sohasem veszekedtek. Henderson sose kiáltott rá Mihályra, és Mihály egyszer sem morgott fenyegetően gazdájára. Egyszerűen elviselték egymást, együtt éltek, mert az élet hullámai összesodorták őket. Persze szívbéli kapcsolat sem alakult ki köztük. Henderson gazda volt, Mihály pedig Henderson ingó vagyona. Mihályt éppúgy élettelen tárgynak vette, mint amilyen élettelen tárgy volt ő maga mindennel szemben.

De Jacob Henderson rendes és tisztességes ember volt, üzleti szellemű és módszeres. Ha nem rázatták magukat végtelen vonatutakon, napjában egyszer alaposan megfüröszttötte Mihályt, és utána alaposan megszáritotta. Sohasem füröszttött durván vagy kapkodva. Mihály azt se tudta, szereti-e vagy utálja a fürösztés műveletét. Teljesen mindegy volt, hozzátartozott életsorsához, amint Henderson életsorsához is hozzátartozott, hogy gyakran fürössze Mihályt.

Mihály munkája meglehetősen könnyű, de egyhangú volt. Leszámítva az örökös utazást, a véget nem érő iramodásokat egyik helyről a másikra, egyik városból a másikba, esténként egyszer megjelent a színpadon, a hétnek mind a hét estéjén, s hetente kétszer lépett fel délutáni előadáson. A függöny felment, s ő ott állt egyedül a színpadon, pompás díszlet előtt, ahogy a műsor főszereplőjéhez illik. Henderson oldalt, a kulisszák mögött maradt, ahol a közönség nem láthatta, s onnan figyelt. A zenekar eljátszott négyet azok közül a darabok közül, melyeket Mihály Pincértől tanult, és Mihály elénekelte őket; mert dallamos vonítását joggal éneklésnek lehetett nevezni. Az újrázás után mindig csak egy ráadást adott, éspedig mindig az „Otthon,

⁹ Emmanuel Swedenborg (1688-1772) - svéd filozófus

édes otthon”-t. Ezután, mikor a közönség tapsolt és dobogott, s gyönyörködve és elragadtatva ünnepelte a kutya-Carusót, Henderson megjelent a színpadon, hivatásszerű boldogsággal és hálával mosolygott és hajlongott, aztán tüntetően megjátszott pajtáskodással Mihály vállára tette a jobb kezét, végül pedig Henderson és Mihály együtt meghajoltak, mielőtt a függöny végképp leereszkedett volna.

És Mihály mégis fogoly volt, fogoly életfogytiglan. Jól táplálták, jól fürösztötték, jól bántak vele, de soha, egy pillanatra se lehetett szabad. Ha utazott, éjjel-nappal a ketrecben kellett kucorognia, bár a ketrec elég tágas volt, hogy felállhasson egész magasságában, és kényelmetlen, kitekért mozdulatok nélkül körbe forduljon. Néha, vidéki városok szállodaiban kiengedték a ketrecből, s Henderson megosztotta vele a szobáját. Egyébként, hacsak más állatok fel nem léptek ugyanabban a műsorban, abban a színházban, ahol három napig vagy egy hétig szerepelt, ketrecéből kibocsátva, szabadon járkálhatott az állathelyiségben.

De soha egyetlen perc, egyetlen alkalom nem került, mikor szabadon futkározhatott volna, mikor ne gátolta volna a ketrec, a helyiség fala vagy a nyakörvére kapcsolt lánc. Szép időben, délutánként Henderson gyakran elvitte sétálni. De mindig láncvégen. És az út csaknem mindig valami parkba vezetett, ott Henderson a padhoz erősítette a lánc másik végét, leült, és Swedenborgot olvasgatta. Egyetlen szabad mozdulata nem lehetett Mihálynak. Más kutyák szabadon futkároztak, játszottak, vagy harciasan viselkedtek. Ha Mihályhoz közeledtek, hogy megvizsgálják, vagy összeismerkedjenek vele, Henderson úr mindig abbahagyta az olvasást, és elkergette őket.

Az élettelen börtönőr életfogytiglani rabságra ítélt foglyának, Mihálynak az élet szürke egyhangúság volt. Mogorvasága mélyen gyökerező búbánattá vált. Nem érdekelte már az élet s az élet szabadsága. Nem mintha irigy szemmel nézte volna maga körül az élet játékát, inkább arról volt szó, hogy szeme nem látott már semmit. Az élettől elzárva, nem törődött már az étellel. Belenyugodott, hogy pusztá rabszolga, báb lett, aki eszik, fürdik, ketrecben utazik, rendszeresen szerepel, és sokat alszik.

Megmaradt benne a büszkeség, a nemes faj büszkesége; a nyugat-indiai ültetvényekre rabszolgának hurcolt észak-amerikai indián büszkesége, akit nem tudtak megtörni, aki panasz nélkül hal meg. Ilyen volt Mihály. Engedett a ketrecnek és a lánc vasának, mert foga és izmai nem bírhattak velük. Eleget tett a szereplés rabszolgafeladatának, és engedelmeskedett Jacob Hendersonnak, de nem szerette gazdáját, és nem félt tőle. És ezért lelke önmagába fordult.

Sokat aludt, sokat tűnődött, és tiltakozás nélkül viselte nagy egyedülvalóságát. Ha Henderson szívből közeledik hozzá, Mihály bizonyára felelt volna, de Hendersonnak csak Swedenborg fantasztikus értelmű ficamaihoz volt szíve, Mihály pusztán a megélhetését jelentette.

Néha megpróbáltatások jöttek. Mihály túrte őket. Különösen komisznak találta a vasúti utazást télen, mikor egyenest az esti előadásról érkezett, s ketrecében néha órák hosszat kellett várnia a kocsin, míg meg nem érkezett a vonat, amely a legközelebbi előadás helyére vitte. Egyik éjszaka egy minnesotai állomás peronján a mellette levő kocsin egy kutyacsoportból két kutya halálra fagyott. Mihály átfázott, s a hideg rútul marta a vállát, amelyet a leopárd felsebzett, de jobb szervezete és nagyobb gondozottsága életben tartotta.

Más mutatóványosállatokhoz viszonyítva jól bántak vele. És ő sokszor nem értette, nem is sejtette, milyen komiszul bánnak a vele egy műsorban fellépő állatokkal. Egyik szám, mellyel egy műsorban lépett fel három hónapig, felháborította az összes revüszereplőket. Még a legérzékletlenebbek is szívből utálták a számot és az idomítót, bár Duckworth meg idomított macskái és patkányai mindenütt nagy sikert arattak.

- Idomított macskák! - fintorgott a kecses kis Pearl la Pearle, a bicikliművész. - Elnyomorított macskák ezek. Valamennyi macskából kiverték az életet, és patkányt csináltak belőle. Nekem ne meséljenek, én tudom.

- Idomított patkányok! - dühöngött Manuel Fonseca, a gumiember, az Annandale-szálló bárjában, miután visszautasította az italt, mellyel Duckworth megkínálta. - Elkábított patkányok ezek, higgyék el nekem. Mért nem ugranak le, mikor a kifeszített kötélén másznak, és előttük egy macska, mögöttük egy macska? Mert annyi élet sincs bennük, hogy leugorjanak. Elkábították, egyszerűen elkábították őket, mikor újak voltak, aztán meg kiéheztették mindet, hogy a kábítószerén spórolni lehessen. Sose kapnak enni. Higgyék el, én tudom. Másképp mért használna el negyven-ötven patkányt hetente? Láttam, expressz csomagokat kap, mikor helyben nem tud patkányt szerezni.

- Uramisten - kiáltott Merle Merryweather kisasszony, a harmonikáslány, aki a színpadon tizenhat évesnek látszott, de a magánéletben, unokái között, negyvennyolcat vallott be. - Uramisten, hogy lehet így becsapni a közönséget, egész zabos lett tőle az istenfélő szegény fejem. Magam is végignéztem tegnap kora reggel. Harminc patkányból hét megdöglött - éhen döglött. Sose ad nekik enni. Döglődő, éhen pusztuló patkányok másznak azon a kötélén. Azért másznak. Ha egy kis kenyér meg sajt volna a belükben, leugrálnának, és elfutnának a macskák elől. Döglődnek ott fenn a kötélén, és megpróbálnak mászni, mint ahogy egy haldokló ember megpróbálna elmászni az éhes tigris elől. Uramisten! Azok a tökkelütött nézők meg ott ülnek, és tapsolnak a mutatványnak, mintha a nevelés diadala lenne.

De a közönség!

- A jóság csodákat művel az állatokkal - mondta az egyik néző, bankár és presbiter egy személyben. - Jósággal még az emberi szeretetre is meg lehet őket tanítani. A macska meg a patkány ellenségek a világ kezdete óta. Mégis, ma este itt azt láttuk, hogy igen nehéz produkciót végeztek együtt, és sem a macskák nem mutattak semmilyen nyílt ellenséges szándékot a patkányokkal szemben, sem a patkányok nem látszottak félni a macskáktól. Emberi jóság! Az emberi jóság hatalma!

- Az oroszlán és a bárány - mondta a másik. - Mire eljön az ezredév, megérjük, drágaságom, hogy az oroszlán és a bárány együtt fekszenek, és mindkettő a maga jószántából. Ez itt az előjel, igazolás, amivel az ember előtte jár az időnek. Macskák és patkányok. Gondold csak el. És ez végeredményben a jóság hatalmát mutatja. Tüstént utánanézek, hogy állat játszótársakat szerezzek gyermekeinknek, a mi kis virágszálainknak. Tanulják meg korán, hogy szeretni kell a kutyát, a macskát, igen, még a patkányt is és a kedves kis kenderikét a kalitkában.

- De - mondta mellette ülő drágasága - emlékszel, mit ír Blake:

*Ha elfogatsz egy vörösbegyét,
a menny fönn haragtól remeg.*

- Ó, de nem akkor, drágám, ha szépen, szeretettel bánnak vele. Mindjárt rendelek egypár nyulat meg egy vagy két kanárit. Milyen fajta kutyát szeretnél a kis drágaságainknak játszótársul, édesem?

Drágasága nézte őt jóságának rendíthetetlen, magabiztos nyugalomával, s látta magát mint kis falusi tanítónőt, aki Ella Wheeler Wilcoxot és Lord Byront bálványozza, az az álma, hogy megírja „A szenvedély versei”-t, s feljött egyszer Topeka városába, s a körülmények kényszerére férjhez ment ehhez a megbízható, jómódú üzletemberhez, aki boldogan gyönyörködik a feszes kötélén békésen sétáló macskák és patkányok látványában, és szerencsére nem is sejti, hogy az asszony mellette a foglyul ejtett vörösbegy, akiért haragtól remeg a menny.

- A patkányoknak elég komisz soruk van - mondta Miss Merle Merryweather. - De nézzék csak meg, mit művel a macskákkal. Biztos tudásom szerint három döglött meg a keze alatt az utóbbi két hétben. Ámbár csak olyan csavargó macskák, de azért ők is éreznek. Az a bokszmérkőzés készíti ki őket.

Duckworth száma mindig a bokszmérkőzéssel végződött, s ezt a közönség minden alkalommal nagy tetszéssel fogadta. Két macskára kicsi bokszkesztyűket húztak, s egy asztalon összeengedték őket baráti viadalra. Persze a patkányokkal fellépő macskák túlságosan meg voltak félemlítve ehhez. Duckworth új macskákat használt, bátrakat és harciasakat... míg ki nem veszett belőlük a bátorság és harciasság, megbetegedtek, megdöglöttek.

A közönségnek pukkasztóan mulattató volt a játékos mérkőzés, mert a négy lábú teremtmények nevetségesen hasonlítottak a felsőbbrendű kétlábú emberre. A macskák azonban nem találták mindig játékosnak a dolgot. Mielőtt a szám megkezdődött, a színpad mögött annyira felingerelték őket, hogy igazi verekedésbe fogtak. Ütésekben düh és fájdalom, megvadultság és félelem volt. Mire a függöny lement, a kesztyűk többnyire leestek, s ők tépték, karmolták egymást, haraptak, mint a fűriák, csak úgy repkedett a szőr. A közönség ezt a nyilvánvaló rögtönzést csudamód pompásnak találta, a nevetésre és tapsra megint fel kellett húzni a függönnyt, s ott állt Duckworth egy segédkező színpadi munkással, meglepődöttséget színlelt, és törülközővel szárították a két hadviselőt.

De a macskák örökké újabb marásokat és karmolásokat kaptak, s a sebek nem tudtak soha begyógyulni, megfertőződtek, s az állatok teste végül merő seb lett. Aztán megdöglött egyik-másik, vagy pedig, ha már olyan nyomorultul meggyávtak, hogy egy patkányt sem támadtak meg, munkára fogták őket a kötélre az elkábított, agyonéheztetett patkányokkal, melyek félholtan már nem tudtak elfutni előlük. És ahogy Miss Merle Merryweather mondta: a tökkelütött nézők halálra nevelték magukat, és mint a nevelés csodáját tapsolták Duckworth idomított macskáit és patkányait.

Egy hatalmas csimpánz, amely egy műsoron szerepelt Mihállyal, utálta a ruhákat. Küzdött a ruhák ellen, mint a ló, amely védekezik, mikor rá akarják tenni a kötőféket, s ha már rátették, nem törődik vele többet. Ha már felöltöztették, nyugodtan kiment a színpadra, és tette a dolgát. De felöltöztetni, az volt a bajos ügy. A tulajdonos és két díszletmunkás kellett hozzá; a csimpánzt egy falba vert gyűrűhöz kötözték, és majd megfojtották, míg felöltöztették - pedig a tulajdonos már régen kiverte a metszőfogait.

Mihály érezte ezt a kegyetlenséget, de értelmileg nem fogta fel. Elfogadta, hogy ilyen az élet, ahogy elfogadta a napfényt és a sötétséget, a metsző hideget elhagyott és szeles pályaúdvári peronokon, a Máshol titokzatos országát, melyet álmában és éneklés közben látott, és a hasonlóképpen titokzatos Semmit, amelyben eltűnt a meringe-i ültetvény, és eltűntek a hajók, az óceánok, az emberek és Pincér.

33.

Két esztendeig énekelt Mihály szerte az Egyesült Államokban, s magának hírnevet, Jacob Hendersonnak vagyont szerzett. Sose pihentek. Akkora volt Mihály sikere, hogy Henderson visszautasított több kecsegtető ajánlatot, amely a tengerentúlra, Európába hívta. De Mihály mégis megpihenhetett, mikor Henderson tifuszbba esett Chicagóban.

Mihály szünideje három hónapig tartott; bár jól bántak vele, de azért fogolyként töltötte el Mulcachy állatotthonának egyik rácsos óljában. Mulcachy, Harris Collins egyik legragyogóbb tanítványa, versenyre kelt mesterével, s Chicagóban telepedett meg, ahol ő is ugyanolyan rideg tisztasággal, egészségápolással és tudományos kegyetlenséggel vezette telepét. Mihálynak nem jutott ki más, csak kitűnő táplálék és tisztaság, de ketrece magányos és tűnődő fogolysorsában önkéntelenül is megérezte az emberek szórakoztatására betört állatok szenvedéseinek és rettegettségének légkörét.

Mulcachy eredeti aforizmákat gyártott, s folyton hangoztatta őket. Ilyeneket például:

- Hagyják el, ha egy állat nem érzékeny a fájdalomra, akkor nem lehet megtörni. A fájdalom az egyetlen tanítómester.
- A harapást úgy kell kivenni az oroszlanból, ahogyan a szilaj lónak kiveszik a heréjét.
- Tollsőprűvel nem lehet megtörni az állatokat. Minél vastagabb a koponyája, annál vastagabb a dorong.
- Vitában mindig az állat győz. Először ki kell verni belőle a vitakozókedvet.
- Szívbeli szeretet az idomító és az állat között! Fiam, ez újságíróknak való maszlag. Az egyetlen szívbeli kötelék, amit ismerek, egy jó erős bot, a végén megvasalva.
- Persze, ráveheted őket, hogy a kezedből egyenek. De arra kell főképp vigyázni, hogy a kezedet meg ne egyék. Ilyenkor egy vaktöltést az orrába, ez a legjobb óvszer, amit ismerek.

Némelyik napon a levegő megtelt vad, gyötrelmes bögéssel és ordítással, végül az aréna felől jövő hangoktól a ketrecek összes állata izgatott lett és megbolydult. Mivel Mulcachy szeretett azzal kérkedni, hogy meg tudja törni a legkülönb állatot is, egyre-másra a legnehezebb eseteket adták kezére. Az a híre támadt, hogy ott is eredményt ér el, ahol mások nem mennek semmire, s Mulcachy, aki meg volt áldva bátorsággal, érzéketlenséggel és ravaszsággal, sosem hagyta elhomályosulni ezt a hírnevet. Mindennel meg mert küzdeni, s ha ő lemondott egy állatról, akkor elhangzott az utolsó szó. Az az állat végleg ketrecben maradt, magányos rabságban, örökké fel és alá járkált, az emberek világa keserőséggel töltötte el, s keserűségében fel-felbődült, a nézők borzongó gyönyörűségére.

A három hónap alatt, amit Mihály Mulcachy állatotthonában töltött, két rendkívül nehéz eset fordult elő. Persze az idomítás megszokott gyötrelmének zsolozsmája munkaidőben mindennap felzendült, a „jó” medvék, oroszlanok, tigrisek, melyeket a kényszer kezessé tett, s az elefántok, melyeket emelődaruval és ösztökével szorítottak fejenállásra vagy a rézdob verésére, ordítottak fájdalmukban. De a két rendkívüli eset félelmet és levertséget keltett a hallgatózó állatokban; a pokol tornácán foghatja el ilyen érzés az emberi lényeket, mikor hallják, hogyan ostorozzák és nyúzzák társaikat, akik előttük kerültek a kínzókamrába.

Az első a nagy indiai tigris esete volt. Szabadon született a dzsungelben, szabadon élte életét, természetének és bátorságának megfelelően, uralkodott minden más élőlényen, tigristársait is beleértve, s végül mégis bajba került: a csapdából szűk ketrecbe rakták, utazott elefántháton,

vasúton, gőzhajón, tengereken és szárazföldeken át, mindig a szűk ketrecben, s megérkezett Mulcachy állatotthonába. Vásárolni szándékozók megtekintették, de nem merték megvenni. Mulcachyt azonban nem lehetett visszarettenteni. Verekedő vére felforr, ha a fenséges csíkos macskára nézett, amely kihívta a benne rejlő vadállatot, hogy kerekedjen fölébe. És két hétig pokolt járatott a nagy tigrissel, de a többi állattal is, míg megtanította az első leckére.

Ben Boltnak hívták a tigrist, töretlen és engesztelhetetlen állapotban érkezett meg, bár csaknem megbénította a nyolcheti kucorgás szűk ketrecében, mely minden mozdulatának útját állta. Mulcachynak azonnal munkához kellett volna fognia, de két hetet elvesztegetett, mert megnősült, és a mézesheteket élvezte. És ezalatt Ben Bolt a nagy beton- és vasketrecben gyakorolva visszanyerte izmai frissességét, és még jobban meggyűlölte ezeket a kétlábú, hozzá képest apró lényeket, akik csellel és csalárdsággal ilyen tehetetlen fogságra vetették.

S így aznap reggel, mikor a pokol tátotta feléje torkát, készen és sóváran várt minden ellenfelet. Jöttek is, szablyákkal, hurkokkal és villás vasrudakkal felfegyverezve. Ráhördült és rásújt a tekergő kötelekre, s tíz percig pompás, legyőzhetetlen vadállat volt, semmi sem hiányzott belőle, csak e nyomorúságos kétlábú lények értelme és türelme. Akkor türelmetlenné vált, nem ügyelt az élettelen kötelekre, s egyik hátsó lábával hurokba lépve, ráfordult az emberekre. Következő pillanatban egy vasvillával hirtelen feltolták a hurkot egészen a csánkjáig, feszesre húzták, s a kötél belevágódott húsába és büszkeségébe. Ugrott, ordított, a vadság megszállottja volt. Szinte égetett, füstölgött a kötél, úgy átrántotta újra és újra a tenyereken. Az emberek újra visszamarkolták, és kifeszítették a laza kötelet, s mire a tigris észbe kapott, hasonló hurok feszült a mellső lábán. Amit eddig művelt, az semmi sem volt az ezután következőkhöz képest. De ostoba és türelmetlen volt, az emberteremtények pedig bölcses és türelmesek, s a harmadik és negyedik lábára is hurok került, azután egy csomó ember nekifeszült a köteleknek, s őt szégyenletesen az oldalára fordítva a rácsokhoz vonszolták, és a rácsok között szégyenletesen kirángatták a négy lábát, legfőbb támadófegyverét szörnyű agyaras állkapcsa után.

S akkor egy hitvány kis emberketeremtény, Mulcachy, nyíltan és szemtelenül be mert lépni a kalitkába, s közeledni feléje. Ráugrott, vagy inkább rá akart ugrani, de négy lábát húzták kifelé a rácson, s nem tudta visszarántani, maga alá szedni őket. És Mulcachy melléje térdelt, melléje mert térdelni, és fején át nyakára húzta az ötödik hurkot. Akkor a rácsokhoz húzták a fejét, éppoly menthetetlenül, ahogy a lábait keresztülhúzták a rácson. Aztán pedig Mulcachy rátette a kezét fejére, fülére, még az orrára is, az agyaraitól alig néhány centiméterre, s ő nem tudott, csak morogni és ordítani és lélegzetért kapkodni, mikor a hurok megszorította a torkát.

Reszketett, de nem félelmében, hanem dühében, s el kellett tűrnie, hogy nyakára kapcsoljanak egy vastag, széles bőrvet, melyre igen erős és igen hosszú vontatókötél volt erősítve. Ezután Mulcachy kiment a ketrecből, és az öt hurkot ügyesen lemesterkedték nyakáról és lábairól. A szörnyű megaláztatás után ismét szabad volt - a kalitkájában. A levegőbe pattant. Visszatérő lélegzettel szétüvöltötte haragját. Ráragott a vontatókötélre, amely bántotta az idegeit, karommal kapott a nyakára húzott örvcsapdához, elesett, dobálta magát, idegvégződéseit egyre jobban felizgatta a rácsavarodó kötél érintése, s fél óra alatt kimerült az élettelen tárggyal folytatott hiú küzdelemben. Így törik meg a tigriseket.

Végül ernyedten, sőt szinte betegen dühének idegfeszültségétől, lefeküdt a földre a ketrec közepén, farka csapkodott, szeméből gyűlölet fénylett, és elfogadta a nyakába kapaszkodó valamit, mert megtanulta, hogy úgysem tud szabadulni tőle.

Nagy csodálkozására, ha ez ugyan előfordulhat egy tigris agyműködésében, ketrecének hátsó ajtaját kinyitották, és nyitva hagyták. Harcias gyanakvással figyelte a nyílást. Az ajtóban nem jelent meg senki, semmiféle fenyegető veszedelem. Gyanakvása fokozódott. Ezek között az emberállatok között mindig olyasmi történik, amit nem ismer, és nem ért. Szívesebben maradt volna ott, ahol van, de hátulról, a ketrec rácsai mögül kiáltások, üvöltések hangzottak, ostorcsapások és hosszú vasvillák fájdalmas döfősei érték. Nem menekülni akart, hanem abban reménykedett, hogy közel férközhet kízóíhoz: a kötelet maga után húzva, kiugrott a hátsó folyosóra, amely az állandó ketrecek köríve mögött húzódott végig. A folyosó sötét és elhagyott volt, de a végén világosságot látott. Nagy ugrásokkal és üvöltésekkel rohant abba az irányba, s a többi ketrec állatait pokoli ordításra és vonításra izgatta.

Keresztülugrott a fényen, és bele a fénybe, a ragyogás elvakította; hosszú farkával csapkodott, s lekuporodott, hogy tájékozódjék az új helyzetben. De itt sem volt szabad: egy másik, még nagyobb ketrecbe jutott, igen nagy ketrecbe, nagy, fényes, cirkuszi arénába, amelyet egyetlen ketrec borított. Rajta kívül lélek se volt az arénában, bár fenn, a tetőrács rúdjaíról néhány csigasor és két vasszék lógott alá. Ezek azonnal felébresztették gyanakvását, s rájuk ordított.

Fél óra hosszat kóválygott az arénában: tízhetes fogságának legnagyobb, bár korlátozott szabadságú területén. Akkor benyúlt egy kampós vasrúd a rácsok között, elkapta a vontatókötél hajlatát, s a künn álló emberek kezébe húzta. Azonnal megragadták vagy tízen, s ő meg is támadta volna őket a rácson át, ha abban a pillanatban be nem lép Mulcachy egy ajtón a túlsó oldalon. Ben Bolt és az emberállat között nem álltak rácsok, s Ben Bolt támadott. De támadás közben is gyanakvás fogta el, hogy a kicsi, törékeny emberteremtény nem menekül, vagy nem lapul le előtte, hanem áll, és bevárja őt.

Ben Bolt azonban nem érte el. Először valami óvatossági rohamban, erőszakkal lefékezte a támadást, és lekuporodva, csapkodó farokkal tanulmányozta az embert, aki olyan könnyű zsákmánynak látszott. Mulcachy hosszú sudarú ostorral és hegyesre köszörült vasvillával volt felfegyverkezve.

Övében, vakra töltve, revolver lapult.

Ben Bolt még jobban lelapult, úgy közeledett feléje: lassan kúszott, mint az egérre cserkelő macska. Mikor legközelebb megállt, jó ugrótávolságra, lehasalt, felkészült az ugrásra, aztán hátrafordította a fejét, hogy szemügyre vegye hátul a ketrecen kívül álló embereket. A nyakára erősített vontatókötélről, melyet azok kezükben tartottak, megfedkezett.

- Ezzel az erővel jó is lehetnél, komám - szólt hozzá Mulcachy halk, simogató hangon, s a vasvillát előreszögezve, egyet lépett a tigris felé.

A hatalmas, fenséges állat ettől még jobban felbőszült. Mély, fojtott morgás remegett a torkában, fülét hátrasunyta, és a levegőbe röppent, mancsait széttárta, karmai horogként meredeztek elő, s a farka merev-egyenesen úszott utána, mint egy bot. De az ember nem bukott le, nem is menekült, s a vadállat mégsem érte el. Ugrása tetőpontján a kötél feszesre rándult a nyakán, Ben Bolt bukfencet vetett, és súlyosan az oldalára zuhant.

Mielőtt talpra állhatott volna, Mulcachy már rajta volt, és kikiáltott kisszámú közönségének:

- Most verjük ki belőle a vitatkozókedvet!

És verte is ostoronyléll az orrát, és döfölte vasvillával a bordáit. Viharosan záporoztak az ütések és a döfések az állat legérzékenyebb részeire. Ben Bolt mindannyiszor ugrott, hogy bosszút álljon, de a kötélbe kapaszkodó emberek lerántották, s valahányszor a földre zuhant, Mulcachy rajta termett, s ütötte, vágta, döfte. Ben Bolt iszonyú fájdalmat érzett, főként az orrában. És ez a teremtmény, aki a fájdalmat okozta, éppoly vad és szörnyű volt, mint ő, sőt

még szörnyűbb, mert az értelem vezette. Ben Bolt elbódult a fájdalomtól, megdöbbsen, hogy képtelen széttépni és elpusztítani azt az embert, aki a fájdalmat okozta, s néhány perc alatt elvesztette a bátorságát. Gyalázatosan megfutott a kis kétlábú teremtmény elől, aki még szörnyűbb volt, mint ő, a hatalmas erejű bengáli királytigris. Vad rémületében magasan a levegőbe ugrott; lehajtott fejjel rohant ide-oda, hogy kikerülje a fájdalom záporosójét. Még az aréna oldalait is megtámadta, nekiugrott, s hasztalanul igyekezett felkapaszkodni a csúszós rudakon.

Mulcachy, mint egy bosszúálló ördög, folyton követte, ütötte, döfte, s a foga között csikorogta:

- Fogsz még vitatkozni, mi? Majd megtanítlak én vitatkozni! Most! Nesze! No még! No még!

A megerőltetéstől lihegve abbahagyta. A nagy tigris lelapult és remegett, és visszahúzódott előle a rácsozat tövéhez.

- Most már fél tőlem - jelentette ki Mulcachy -, a többi már könnyebben megy. Hagyjuk abba öt percre, emberek, és fújjuk ki magunkat.

Mulcachy leeresztette az egyik vasszéket, s szilárdan a padlóhoz erősítette; felkészült az első mutatvány betanítására. Ben Boltot, aki a dzsungelben született, és a dzsungelben nőtt fel, kényszerítették, hogy nevetségesen és tragikusan utánózva az emberteremtményeket, beleüljön a székre. De Mulcachy még nem volt egészen kész. A félelem első leckéjét meg kell ismételni, és belérögzíteni az állatba.

Közel ment Ben Bolthoz, de azért biztonságos távolságban tartotta magát. Tízszor, százszor odasuhintott. Ben Bolt akárhogy forgatta a fejét, az ostor mindig belemart csúnyán összezúzott orrába, mert Mulcachy olyan gyakorlottan bánt az ostorral, mint egy postakocsi, s a szíj tévedhetetlenül megmarta, felhasította, megszurta Ben Bolt orrát, akárhová dugta is abban a pillanatban.

Mikor a dolog örjítően elviselhetetlenné vált, ugrott, csak azért, hogy a tíz erős ember, aki a nyakára erősített kötelet tartotta, visszarántsa. És a harag, vadság és pusztítási szándék mind kipárolgott a tigris lázas agyából, míg Ben Bolt végül félelmet érzett újra és újra, mindig félelmet és csak félelmet, s minden porcikájában nyomorultul félt ettől az emberi féregtől, aki ilyen fájdalmat mért rá.

Akkor elkezdődött az első mutatvány betanítása. Mulcachy ostora nyelével erősen megkopogtatta a széket, hogy felhívja rá az állat figyelmét, aztán erősen odasuhintott az ostorszíjjal Ben Bolt orrára. Ugyanabban a pillanatban egyik segéd egy vasvillát döfött hátulról, a rácson át, az állat bordái közé, hogy elkergesse a rácstól a szék felé. Ben Bolt előreúszott, aztán visszahúzódott oldalt a rácshoz. Megint megkopogtatták a széket, odasuhintottak az orrára, beledöfte az oldalába, s a fájdalom a szék felé kényszerítette. S így folyt tovább, vég nélkül - negyedórán, félórán, egy órán át; mert az emberállatok az istenek türelmével rendelkeztek, ő pedig csak öserdei állat volt. Így törik meg a tigrist. S az ige jelentése itt pontosan megfelel a tartalomnak. A cirkuszi állat *meg van törve*. Valami *összetörik* a vadonbeli állatban, mire megadja magát, és hajlandó a közönség előtt mutatványokat csinálni.

Mulcachy megparancsolta egyik segédjének, hogy menjen be vele az arénába. Mivel nem kényszeríthette a tigrist, hogy fogja magát, s üljön bele a székbe, más eszközöket kellett alkalmaznia. A Ben Bolt nyakára erősített kötelet felhúzták a rácson át, és átvetették a csigasoron. Mulcachy jelére a tíz ember nekirugaszkodott. Ben Bolt morgott, rúgkapált, cikákkolt, megint örült félelem fogta el ettől az új szörnyűségtől, de a nyakánál fogva lassan felemelték a földről, míg végül egészen a levegőben pörgött, nyűszített, hánykolódott,

nyakánál felfüggesztve, mint az akasztott ember, s lélegzete elállt, és kezdett fuldokolni. Tekergett, csavarta a testét: csodálatos izmaival szinte csomóra kötötte magát.

A csigasor úgy mozgott, mint az áramszedő csigája a felső vezetéken, s lehetővé tette, hogy a segéd megfogja a tigris farkát, s a szék fölé húzza a levegőben. Tehetetlen testét a farkánál fogva irányították, mellkasát Mulcachy döfötte vasvillájával, s akkor hirtelen leengedték a kötelet, és Ben Bolt kóválygó aggyal a székben ülve találta magát. Abban a pillanatban földre ugrott, a nehéz ostornyéllal az orrára ütöttek egyet, s egy vaktöltést belelőttek egyenest az orrlukába: Tébolyult félelme és fájdalma megsokszorozódott. Menekülve félreugrott, de Mulcachy hangja felcsattant: - Emeljétek fel! - s ő ismét lassan a levegőbe emelkedett, s a nyakán lógva fuldokolni kezdett.

Farkánál fogva megint a székhez lódították, mellkasába döftek, és hirtelen leengedték a csigán - de olyan hirtelen, hogy vadul rángatózó teste hassal súlyosan a székre zuhant. Az esés durvasága mintha kiszorította volna azt a kevés lélegzetet is, ami a fojtogatás után még benne maradt. Szeme tébolyultan, zavarosan fénylett. Rettenetesen zihált, feje ide-oda gördült. Szájából nyál csöpögött, orrából folyt a vér.

- Húzzák fel! - kiáltotta Mulcachy.

Megint lassan a levegőbe emelték. Ben Bolt eszeveszetten kapálózott, amint a feszülő nyakörv elszorította lélegzetét. Olyan vadul kapálózott, hogy még mielőtt hátsó lába elhagyta volna a földet, ágaskodva előre-hátra imbolygott, s amikor egészen a levegőbe emelték, teste úgy lengett ide-oda, mint egy óriási inga. A szék fölé húzták, ráejtették, s egy pillanat törtrészéig úgy helyezkedett el, mint egy székben ülő ember. Akkor szörnyű kiáltás tört ki belőle, s ugrott.

Ez a kiáltás nem volt sem morgás, sem hörgés, sem ordítás, hanem pusztá sikoltás, mintha valami eltört volna benne. Néhány centiméterrel elhibázta Mulcachyt, még egy vaktöltés dörrent az orrlukaiba, s a kötelet tartó emberek olyan hirtelen rántották vissza, hogy csaknem eltörte a nyakát.

Megint gyorsan a székre ejtették, s Ben Bolt most úgy hanyatlott bele, mint egy félig üres korpászsák, még jobban összecsuklott, míg végül teste derékban megtört, nagy sárga feje előreesett, s az állat eszméletlenül terült el a földön. Dagadt, fekete nyelve kilefedt a száján. Mikor vödörszám vizet öntöttek rá, nyögött és morgott, s ezzel véget ért az első lecke.

- Rendjén megy - mondta mindennap Mulcachy, ahogy az oktatás haladt. - Türelemmel és kemény munkával kihozom belőle a mutatóvanyát. Kezemben van. Fél tőlem. Csak idő kell, semmi más, s az idő még értékesebbé teszi az ilyen állatokat.

Nem az első napon, nem is a másodikon vagy a harmadikon tört meg igazán az a bizonyos dolog Ben Bolt belsejében. De a második hét végén megtört. Mert elérkezett az a nap, hogy Mulcachy megkopogtatta ostornyelével a széket, a segéd a rácson keresztül Ben Bolt bordái közé lökte a vasvillát, és Ben Bolt most már éppenséggel nem királyian, szálnalmas rettegéssel odasompolygott a székhez, mint egy megvert kóbor macska, felmászott rá, és leült, mint egy ember. Most már „iskolázott” tigris volt. Ezt a tartást, amint ott ül, az ember tragikus torzképeként, a nagyszámú nézősereg „iskolázottnak” tartotta és tartja.

A második eset, Szent Illésé, nehezebb volt, s úgy tartották számon, mint Mulcachy ritka kudarcainak egyikét, bár mindenki elismerte, hogy elkerülhetetlen kudarc volt. Szent Illés óriás alaszka medveszörnyeteg volt, jóindulatú, sőt a medvék módján tréfás és mókázó is. De megvolt a maga akarata, mégpedig a testtömegének megfelelő makacssággal párosulva. Rá lehetett venni, hogy bizonyos dolgokat megcsináljon, de rákényszeríteni nem lehetett. S a cirkuszi állatok világában, ahol úgy kell egymásba illeszkedni a számoknak, mint a fogaskere-

keknek, nincs vagy alig van idő a rábeszélésre. Az állatnak végig kell játszania a számát, mégpedig azonnal. A közönség nem tűri a várakozás késedelmét, míg egy idomító igyekszik rábeszélni a zsémbes vagy komiszkodó állatot, hogy csinálja azt, amit a közönség a pénzéért látni akar.

Így hát Szent Illés is megkapta első leckéjét a kényszerből. Ez volt egyúttal utolsó leckéje is, és Illés nem is jutott ki az idomítóarénába, mert ez a lecke a ketrecében zajlott le.

A szokott módon hurokra vették négy lábát, s egy „fojtó” nyakörv segítségével fejét is a rácsokhoz húzták, s mindenekelőtt megmanikűrözték. Nagy karmait sorra levágták tövig a kívül álló emberek. Akkor Mulcachy, aki bejött a ketrecbe, átlukasztotta az orrát. Az operáció nem ment olyan könnyen, ahogy hangzik. Az átlukasztás valójában átfúrást jelentett. Mulcachy belenyomta a szerkezetet a hatalmas medve orrlyukába, s egyik feléből kivágott egy szép, kerek, eleven húsdarabot. Mulcachy értett a medvékhez.

Ha az ember engedelmességre akar szorítani egy iskolázatlan medvét, akkor mindig hatalmában kell tartania az állat valamelyik érzékeny testrészét. A fül, az orr, a szem az elérhető érzékeny testrészek, s mivel a szem nem jöhet számításba, marad az orr és a fül, ezeken kell uralkodni.

A furatban Mulcachy azonnal összeszorított egy fémkarikát. A karikához egy hosszú „fékező-kötelet” erősített, amely méltán kapta a nevét. Az ember, aki kezében tartja a kötelet, bármikor meg tudja majd fékezni, akárhogy rakoncátlankodik is Szent Illés hátralevő élete során.

Sorsa látnivalóan elvégeztetett. Amíg él és létezik, örökké foglya és rabszolgája lesz az orrcimpájába fűzött karikának és kötélnek.

A hurkokat levették, és Szent Illés szabad volt ketrece falain belül, hogy megismerkedjék az orrába fűzött karikával. Hátsó lábára állt, bömbölt, és hatalmas mellső mancsaival kezdte tapasztalgatni a karikát. Kétségkívül nem lehetett kellemes tárgynak nevezni. Égetett, mint a parázs. És ő megrántotta a mancsával, ahogy a méhek fullánkjaikat szokta kirángatni, mikor egy-egy méhlakta faodút fosztogatott. Kitépte, keresztülzakította a gyűrűt a húsán, s a kerek furatot rongyolt, fájdalmas hasadékká változtatta.

Mulcachy káromkodott.

- Az ördög vigye el! - mondta. Megint felrakták a hurkokat. A tehetetlen Szent Illést újra csak odavonszolták oldalra fordítva a rácshoz, lábát kihúzták, s átlukasztották az orrcimpáját. S megint elvitte az ördög. Éppúgy, mint előbb: abban a pillanatban, hogy szabadjára engedték, Illés kitépte húsából a karikát.

Mulcachy mérgelődött.

- Hallgass az okos szóra, te! - szidta a medvét, az okos szón azt értette, hogy ezúttal a karikát jó magasan mindkét orrcimpáján, sőt az orrsövényén is áthúzták. De Szent Illés nem hallgatott az okos szóra. Benne nem volt semmi olyan gyengeség vagy idegesség vagy túlfeszítettség, mint Ben Boltban, hogy meg lehessen törni. Abban a pillanatban, mikor szabadjára engedték, leszakította a gyűrűt a fél orrával együtt. Mulcachy átlukasztotta Szent Illés jobb fülét. Szent Illés cafattá tépte a jobb fülét. Mulcachy átlukasztotta a bal fülét. A medve cafattá tépte azt is. És Mulcachy feladta a harcot. Fel kellett adnia.

- Vereséget szenvedtünk - mondta panaszosan. - Nincs már hová húzni a karikát.

Később, mikor Szent Illést arra kárhoztatták, hogy egész életében ketreclakó legyen, Mulcachy gyakran dörögött ilyenformán:

- Ostoba állat volt. Nem lehetett mit kezdeni vele. Még a karikát se lehetett belefűzni.

34.

A kaliforniai Oaklandben történt, az Orfeum Színházban; Harley Kennan éppen széke alá nyúlt kalapjáért, mikor felesége azt mondta:

- Miért készülsz? Nincs még szünet. Egy szám még hátravan.
- Kutyasám - felelte a férj magyarázatképpen; mindig ott szokta hagyni a színházat, ha állatmutatvány került sorra.

Villa Kennan gyorsan a műsorba pillantott.

- Persze - mondta, aztán hozzátette: - De ez éneklő kutya. Kutya-Caruso. És a műsor hangsúlyozza, hogy senki sincs a kutyaival kinn a színpadon. Most az egyszer maradjunk, hadd hasonlítsuk össze Jeromossal.

- Valami szerencsétlen, agyonkínzott dög fog vonítani - morgolódott Harley.

- De teljesen egyedül lesz a színpadon - biztatta Villa. - Meg aztán, ha kínos a dolog, még mindig kimehetünk. Akkor én is kimegyek veled. De szeretném hallani, mennyivel jobban énekel Jeromos, mint ez a kutya. A műsor szerint ez is ír terrier.

Így hát Harley Kennan a helyén maradt. A két suvickos képű bohóc befejezte a számát, a három ráadással együtt, a függöny felment, s előtűnt a feldíszített, üres színpad. Egy szálkás ír terrier jött be nyugodt léptekkel, nyugodtan a színpad közepére ment, majdnem egészen a rivaldáig, és szembefordult a karmesterrel.

Mint ahogy a műsor is hirdette, egyedül állt a színpadon.

A zenekar az „Édes a holnap” című dal első ütemeit játszotta. A kutya ásított és leült. De a zenekart alaposan kioktatták, hogy addig játssza újra és újra az első ütemeket, amíg a kutya meg nem szólal, azután pedig folytassa vele együtt. Harmadszorra a kutya kinyitotta a száját, és rákezdet. Nem egyszerű vonítás volt ez. Túlságosan lágy volt ahhoz, hogy egyáltalán vonításnak lehessen minősíteni. Még csak nem is egyszerűen ritmikus dallamkíséret volt. A kutya a dal hangjait énekelte, tisztán és pontosan.

De Villa Kennan alig hallgatott oda.

- Mérföldekkel hagyja Jeromost - suttogta neki Harley.
- Figyelj - súgta vissza az asszony fojtottan. - Láttad már valaha ezt a kutyát?

Harley a fejét rázta.

- De láttad - makacskodott az asszony: - Nézd azt a kajla fülét! Gondolkodj. Gondolj vissza. Nem emlékszel?

A férfi csak rázta a fejét.

- Gondolj a Salamon-szigetekre - unszolta az asszony. - Emlékezz az *Ariel*re. Emlékezz csak vissza: mikor Malaitából, ahol Jeromost felszedték, jöttünk visszafelé, Tulagiban találkoztunk Jeromos testvérével, négerfogó volt az egyik szkúneron.

- Mihálynak hívták, folytasd.

- És annak éppen ilyen kajla füle volt - hadarta Villa. - És szálkás a szőre. Édestestvére volt Jeromosnak. Apjuk meg anyjuk a meringe-i Terrence és Briggi volt. És Jeromos a mi éneklő csacsink. És ez a kutya énekel. És kajla füle van. És Mihálynak hívják.

- Lehetetlen - mondta Harley.

- Akkor ér valamit az élet, amikor a lehetetlen valósággá válik - vágott vissza az asszony. - És ez is ilyen sokat érő lehetetlenség. Tudom.

A férje még mindig azt mondta, hogy lehetetlen, az asszony pedig egyre hajtogatta, hogy ez az az eset, amikor a lehetetlen valósággá válik. A kutya a színpadon ekkor már azt énekelte, hogy „Isten, óvd meg a királyt”.

- Ez is bizonyítja, hogy igazam van - vitatkozott Villa. - Egy Amerikában élő amerikai nem tanítja meg erre a kutyáját. Ez a kutya eredetileg angol emberé volt, s az tanította meg rá. A Salamon szigetek brit gyarmat.

- Nagyon messzemenő következtetés - mosolygott a férje. - Engem a füle gondolkoztat el. Most már emlékszem rá. Emlékszem arra a napra, mikor partra szálltunk Tulagiban Jeromossal, s a testvére is partra jött az *Eugénie*-ről egy cetvadászcsónakban. És a testvérének éppen ilyen kajla, fityegő füle volt.

- Még valamit - érvelt Villa. - Hány éneklő kutyát láttunk már életünkben? Csak egyet: Jeromost. Ez a típus nyilván ritkán fordul elő. Valószínűbb, hogy ugyanabból a családból származnak hasonló típusok, mint az, hogy különböző családokból. Terrence és Briggi családjából született Jeromos. Ez pedig itt Mihály.

- Szálkás szőrű volt, a füle meg kajla - tűnődött visszaemlékezve Harley. - Látom magam előtt, amint felállt a csónak orrában, vagy a part mentén rohángászott Jeromos mellett.

- Ha holnap mellette rohángászna Jeromos, akkor elhinnéd? - kérdezte az asszony.

- Így szoktak játszani, és így játszott régebben Terrence és Briggi - bólogatott a férje. - De a Salamon-szigetéről az Egyesült Államokig hosszú az út.

- Jeromos is megtette ezt a hosszú utat - felelte Villa. - És ha Jeromos eljutott a Salamon-szigetéről Kaliforniába, akkor semmi különös nincs abban, hogy Mihály is idekerült. Ó, figyelj!

Mert a kutya a színpadon most egyetlen ráadását, az „Otthon, édes otthon”-t énekelte. Mikor befejezte, Jacob Henderson kijött a tapsviharra a színpad mögül, és együtt hajlongott a kutyával. Villa és Harley egy pillanatig némán ültek. Akkor Villa minden előzmény nélkül azt mondta:

- Itt ülök, és valamiért nagyon hálásnak érzem magam.

A férfi várt.

- Azért, hogy olyan undorítóan gazdagok vagyunk - fejezte be az asszony.

- Ez azt jelenti, hogy akarod a kutyát, mindenképpen meg kell kapnod, és meg is fogod kapni, mert nekem módomban áll, hogy megszerezsem - ugratta Harley.

- Mert nem áll módodban, hogy ne szerezd meg - felelte Villa.

- Tudnod kell, hogy ez itt Jeromos testvére. Legalábbis élned kell a gyanúval.

- Igaz - bólintott a férje. - Megesnek néha lehetetlen dolgok, és van rá némi lehetőség, hogy most is így történt. A kutya persze nem Mihály; de másrésről miért ne lehetne éppen Mihály? Menjünk hátra, és tudjuk meg.

„Megint az Állatvédő Egyesület emberei” - gondolta Jacob Henderson, mikor az Orfeum igazgatója betessékelte a férfit és az asszonyt a kis öltözőbe.

Mihály egy széken bóbiskolt, és nem vett róluk tudomást. Míg Harley Hendersonnal beszélt, Villa alaposan szemügyre vette Mihályt. Mihály alig-alig nyitotta ki a szemét, már be is hunyta megint. Túlságosan elundorodott az emberi világtól, és túlságosan mogorva lett a maga fanyarságában, hogy olyan udvarias legyen, mint régen, azokkal az idegen emberekkel, akik rátörtek, megveregették a fejét, ostoba dolgokat mondtak, aztán újukra mentek, s ő nem látta őket soha többé.

Villa Kennan fájón csalódott ettől a visszautasítástól, s egy időre abbahagyta a barátkozást; azt a történetet hallgatta, amit Jacob Henderson a kutyáról mesélt. Egy Harry Del Mar nevű idomító szedte fel a kutyát valahol a Csendes-óceán partján, valószínűleg San Franciscóban; de amikor magával vitte keletre, egy baleset következtében meghalt New Yorkban, mielőtt bárki-nek bármit is elmondott volna az állatról. Többet nem tudott Henderson, csak még azt, hogy kétezer dollárt fizetett a kutyáért bizonyos Harris Collinsnak, s ez volt élete legjobb befektetése.

Villa visszafordult a kutyához.

- Mihály - mondta simogatóan, szinte suttogva.

És Mihály szeme félig kinyílt, fültőizmai megfeszültek, teste megremegett.

- Mihály - ismételte az asszony.

Most felemelte a fejét Mihály, szeme kinyílt, füle felmeredt, s ránézett. Tulagi partján hallotta utoljára, hogy ezen a néven szólítják. Tengereken és esztendőkön keresztül elébe jött ez a név a múltból. Úgy hatott, mint a villanyáram, mert abban a pillanatban elöntötték tudatát a „Mihály” névvel összefüggő képzetek. Újra látta az *Eugénie*-n Kellar kapitányt, aki utoljára szólította így őt, Haggin urat és Derbyt és Bobot a meringe-i ültetvényeken; és Briggit és Terrence-et és nem utolsónak az eltűnt múlt árnyékai közül testvérét, Jeromost.

De eltűnt-e minden a múlttal? A név, melyet esztendőig nem hallott, visszatért. Belépett a szobába ezzel a férfival és asszonnyal. Mihály mindezt nem gondolta át; de kétségkívül úgy cselekedett, mintha átgondolta volna.

Leugrott a székről, és odafutott az asszonyhoz. Megszagolta a kezét, és tovább szaglászta, mikor Villa megveregette a fejét. Akkor felismerte és megvadult. Elugrott, és nyargalt körbe-körbe a szobában, közben néha kutatva szaglászott a mosdó alatt és a sarokban. Mint az őrült, visszarohant az asszonyhoz, és sóváran nyüsztetett, mikor Villa meg akarta simogatni. A következő pillanatban, még mindig félőrülten, megint elugrott, körben vágatott a szobában, és folyton nyüsztetett.

Jacob Henderson csendes rosszállással figyelte.

- Sose szokott így megbokrosodni - mondta. - Igen nyugodt kutya. Lehet, hogy valami rohama lesz, bár eddig még nem volt soha rohama.

Senki sem értette a dolgot, még Villa Kennan sem. De Mihály értette. Kereste azt az eltűnt világot, amely régi nevének csengésében megrohanta. Ha ez a név eljutott hozzá a Semmiből, éppúgy, mint ez az asszony, akit egyszer látott sétálni Tulagiban a parton, akkor más dolgok is eljöhettek hozzá Tulagiból és a Semmiből. Mint ahogy itt van hús-vér valóságában ez az asszony, és mondja az ő nevét, éppúgy itt lehetne a szobában vagy kinn az ajtó előtt Kellar kapitány, Haggin úr és Jeromos.

Az ajtóhoz futott, és nyüsztítve kaparta.

Mihály azt hitte, természetesnek tartotta, hogy a nyitott ajtón át be fog özönlöni a déli Csendes-óceán, szkúnerokat és hajókat hordoz a hátán, szigeteket és zátonyokat és minden tárgyat, minden állatot s minden embert, akit valaha ismert, s akire még emlékezett.

De az ajtón nem özönlött be a múlt. Kinn a megszokott jelen várta. Letörten ment vissza az asszonyhoz, aki egyre Mihálynak szólította és simogatta. Az asszony mindenesetre valóság volt. Ezután gondosan megszaglászta a férfit, és kapcsolatba hozta Tulagival és az *Ariel* fedélzetével, s izgalma megint fokozódott.

- Ó, Harley, én tudom, hogy ez Mihály! - kiáltotta Villa. - Nem tudod megállapítani? Nem tudod kipróbálni?

- De hogyan? - töprengett Harley. - A nevét, úgy látszik, felismeri. Izgalomba jön tőle. Minket nem nagyon jól ismert, de azért, úgy látszik, emlékszik ránk, és tőlünk is izgalomba jön. Ha beszélni tudna...

- Ó, beszélj! Beszélj! - könyörgött Villa Mihálynak, kétoldalt megfogta a fejét és az állkapcsát, és ide-oda hintáztatta.

- Vigyázzon, asszonyom - figyelmeztette Jacob Henderson. - Nagyon mogorva kutya, és nem hagyja, hogy így bizalmaskodjanak vele.

- Nekem hagyja - nevetett az asszony félig hisztérikusan. - Mert engem ismer... Harley! - nagyszerű ötlet villant fel benne, s elengedte a kutyát. - Tudok egy próbát. Figyelj! Emlékszel, Jeromos négerfogó volt, mielőtt megkaptuk. És Mihály is négerfogó volt. Te beszélsz *bêche-de-mer* nyelven. Mutasd, hogy dühös vagy valami fekete fiúra, meglátjuk, mit fog csinálni a kutya.

Harley helyeslően bólintott az ötletre.

- Nagyon meg kell erőltetnem magam, hogy felelevenítsem valamicskét a *bêche-de-mert* - mondta.

- Addig én lekötöm a figyelmét - folytatta sietve Villa.

Leült, előrehajolt Mihályhoz, a kutya fejét elrejtette melle s karjai közé, ringatni kezdte, s dúdolt neki, ahogy Jeromosnak szokott. Mihály nem utasította vissza a bizalmaskodást, és éppúgy, mint Jeromos, ő is engedett Villa dúdolásának, s vele együtt kezdett dúdolni. Az asszony jelt adott a szemével Harleynek.

- Ejnye hát! - kezdte ez dühös hangon. - Mi a fene te izé fickó keresni itt izé helyen? Én teneked mérges lenni igen nagy.

S ezekre a szavakra Mihály felborzolta a szőrét, kirántotta magát az asszony marasztaló karjaiból, s morogva megperdült, hogy lássa azt a fekete fickót, aki most léphetett be a szobába, és felkeltette a fehér isten haragját. De nem látott semmiféle fekete fickót. Felborzolt szőrrel az ajtó felé nézett. Harley is az ajtóra vetette tekintetét, és Mihály minden kétséget kizáróan tudta, hogy az ajtó előtt egy néger áll a Salamon-szigetéről.

- Hé, Mihály! - kiáltotta Harley. - Te kergetni el az izé fekete fickó kinn!

Mihály hangosan felhördült, s az ajtónak vetette magát. Olyan dühvel és súllyal támadott, hogy a zár kipattant, és az ajtó tágra nyílt. Azt a helyet, ahol úgy gondolta, valaki áll, megdöbbenésére üresnek találta, s letörten jött vissza: elkábította, beteggé tette a rejtélyes kísérteties múlt, amely így meggyötörte a lelkét.

- És most - mondta Harley Jacob Hendersonnak - beszéljünk üzletről.

35.

Mikor a vonat megérkezett a Hold Völgyében Glen Ellenbe, a poggyázkocsi oldalajtájánál maga Harley Kennan fogta meg és dobta le a földre Mihályt. Mihály most utazott először életében ketrec nélkül a vasúton. Egyszerűen nyakörvvel és láncsal jött el Oaklandból. A várakozó gépkocsiban Villa Kennannel találkozott, levették a láncát, s odaültették Villa és Harley közé.

Míg a gép végigberregett a Sonoma-hegység oldalán felfelé kanyargó három kilométeres úton, Mihály alig nézett ki az erdei fák és a tovasikló tisztások tájképére. Három éve volt az Egyesült Államokban, s ezalatt mindig szigorú fogságban tartották. Ől és ketrec és lánc jutott neki osztályrészül, és szűk szobák, poggyázkocsik és vasúti pályaudvarok. Legközelebb akkor került a vidékhez, amikor a parkban Jacob Henderson kikötötte a padhoz, míg ő maga Swedenborgot tanulmányozta. Így hát a fák, hegyek és mezők már nem jelentettek számára semmit. Elérhetetlen dolgok voltak, éppoly elérhetetlenek, mint az égi kékség vagy az úszó bárányfelhők. Így figyelt a fákra, hegyekre, mezőkre, ha ugyan a dolgok teljes figyelmen kívül hagyását egyáltalán lelki jelenségnek lehet nevezni.

- Úgy látszik, nem vagy nagyon elragadtatva a birtoktól, ugye, Mihály? - jegyezte meg Harley.

Régi nevére Mihály felnézett, és válaszul parányi remegéssel hátrahúzta a fülét, s orrát Harley vállához érintette.

- És úgy látszik, nem is nagyon tüntet az érzelmeivel - jelentette ki Villa. - Legalábbis nem úgy, mint Jeromos.

- Várj, amíg találkoznak - mosolygott Harley már előre. - Jeromos akkora izgalommal fog szolgálni, hogy kettejüknek is elég lesz.

- Ha ennyi idő után egyáltalán emlékeznek még egymásra - mondta Villa. - Kíváncsi vagyok rá.

- Tulagiban még emlékeztek - idézte fel a férje. - Akkor is már felnőttek voltak, és kölyök-koruk óta nem látták egymást. Emlékszel, hogyan ugattak és ugrándoztak végig a parton? Akkoriban Mihály volt a hebrencs. Legalábbis még egyszer akkora lármát csapott.

- De most szörnyűségesen felnőttek és higgadtnak látszik.

- Három év alatt lehiggadhatott - makacskodott Harley.

De Villa csak rázta a fejét.

Mikor a gépkocsi odakanyarodott a házhoz, és Kennan elsőnek kiszállt, egy kutya nyüszítően boldog köszöntő ugatása hangzott fel, s ezt az ugatást Mihály nem találta egészen ismeretlennek. A boldog ugatás gyanakvó és féltékeny morgásba csapott át, mihelyt Jeromos megérezte a másik kutya jelenlétét Harley simogató kezén. A következő pillanatban már felfedezte a szag forrását a csukott kocsiban, s beugrott, Mihály morogva előrelódult, úgy fogadta félúton a vicsorgó támadást, de végighömpölyödött a kocsi fenekén.

Harley Kennan első kiáltására tüstént megmutatkozott Mihályban és Jeromosban az ír terrier, amely minden körülmények között hallgat a gazda parancsára. Kevés ilyen kutya van. Szétváltak, s annak ellenére, hogy torkukban ott rezgett még a fojtott morgás, nem támadtak egymásnak, mikor kiugrottak a földre. A kis csetepaté olyan gyorsan, alig néhány másodperc vagy másodperc töredéke alatt zajlott le, hogy nem is villant fel bennük a felismerés, míg ki

nem kerültek a kocsiból. Még mindig nevetségesen merev lábbal és felborzolt szőrrel álltak, s távolról szaglászta egymás orrát.

- Megismerték egymást! - kiáltotta Villa. - Várjunk, hadd lássuk, mit fognak csinálni.

Mihály a maga részéről meglepődés nélkül vette tudomásul a tényt, hogy Jeromos visszatért a Semmiből. Mostanában sűrűn történtek ilyesféle dolgok, s őt nem is ezek bódították el, hanem az eseményekhez kapcsolódó képzetek. Ha a férfi és az asszony, akiket utoljára Tulagiban látott, visszatértek a Semmiből, s visszatért Jeromos is, akkor bármelyik pillanatban visszatérhet az imádott Pincér is.

Mihály nem válaszolt Jeromosnak, hanem szaglászott, széjjelnézett: kereste Pincért. Jeromosnál pedig az üdvözlés és a barátság első kifejezése rohanási vágy formájában jelentkezett. Hívogatóan ugatott a fivérére, őt-hat ugrással odébb szökellet, visszaugrándozott, és játékosan meglökte Mihályt egyik mellső lábával, hogy még nyomatékosabban hívja, mielőtt újra elnyargalna.

Mihály annyi éve nem futott már más kutyával együtt, hogy Jeromos hívása először nem sokat jelentett neki. Az ilyen futás azonban kutyavilágban a boldogság és barátság szokásos kifejezése. Mihályban pedig rendkívül erősen élt ez az örökség Terrence és Briggsi révén, akik híresek voltak a Salamon-szigeteken szerelmi futásaikról.

Mikor Jeromos újból meglökte a mancsával, és ugatva elszaladt, Mihály önkéntelenül, bár lassan utána eredt. De Mihály nem ugatott; s őt-hat ugrás után megállt, és engedélyt kérő tekintettel nézett Villára és Harleyra.

- Jól van, Mihály! - kiáltotta Harley jókedvűen; a beleegyezés közömbösségével szándékosan elfordította a vállát, s kinyújtotta a kezét, hogy kisegítse Villát a kocsiból.

Mihály megint nekiindult, és zsibbasztóan eláradt benne az ősi öröm, mikor Jeromossal egymásnak vetették a vállukat, s úgy rohantak egymás mellett. De Jeromos örült jobban, Jeromos vágtatott, rohant, támaszkodott vadabbul, Jeromos tekergette a testét, hegyezte a fülét, s ő csaholt nekivadultabban. Jeromos ugatott is; Mihály nem ugatott.

- Pedig szokott ugatni - mondta Villa.

- Sokkal többet, mint Jeromos - egészítette ki Harley.

- Akkor kiverték belőle az ugatást - fejezte be Villa. - Szörnyű élményeken mehetett keresztül, hogy elvesztette az ugatását.

A zöld kaliforniai tavasz már sárga nyárba hajlott, mikor az örökké rohanó Jeromos megismertette Mihályt a Hold Völgyében levő Kennan-birtok legtávolabbi részeivel. A vadvirágok pompája eltűnt, a kiégett hegyoldalokban csak itt-ott libegett néhány szál halvány aranyszínűre fakult mák és mariposaliliom, amely szélfújta, vékony szárán úgy fényeskedett a kiperzselt fűben, mintha valami díszes tarka lepke libegtetné ott szárnyait pihenőben, két repülés között.

Mihály mindenhová követte a szertelen Jeromost, s egész éven át mindig kutatott valamit, amit nem talált meg.

- Valamit keres, valamit keres - mondogatta Villának Harley. - Valamit, ami nem él, vagy nincs itt. Mi a csodát kereshet folyton?

Mihály Pincért kereste, de nem találta meg soha. A Semmi fogva tartotta, nem engedte el, ámbar ha Mihály tíz napig utazott volna gőzhajón a déltengeri Marquesas-szigetekre, ott megtalálta volna Pincért s vele együtt Kvéket és a Vén Tengerészt, akik úgy éltek a Taiohae

tengerparti paradicsomában, mint a lótoszevők. Fűvel fedett bungalójuk körül, a szálas papuafák alatt Mihály más háziállatokat is talált volna - macskákat és kismacskákat, disznókat, szamarakat, pónikat, egy kis papagájpárt s egy-két rakoncátlan majmot, de kutyát és kakadut nem. Daughtry súlyos esküvel tabut mondott a kutyákra. Kijelentette, hogy Killeny után nem akar többé más kutyát.

Kvék nem jelentett ki semmit, de eltökélten tartózkodott attól, hogy birtokba vegyen egyet is azok közül a fehér kakaduk közül, melyeket a kereskedő szkúnerek matrózai partra hoztak.

De Mihály még sokáig kutatott Pincér után, és amikor a hegyi ösvényeken futott, vagy a mély kanyonokba ugrált, csúszkált lefelé, mindig várta-leste, hogy Pincér egyszer csak elébe lép, vagy pedig ő maga felveszi a félreismerhetetlen szagot, amely Pincérhez vezet.

- Keres valamit, keres valamit - hajtogatta Harley Kennan kíváncsian, mikor Villával kilovagolt, és figyelte Mihály örökös keresgélését. - Jeromos nyulak meg rókanyomok után kutat, de figyelj meg, ezek nem nagyon érdeklik Mihályt. Nem ezt keresi. Úgy viselkedik, mint aki elveszített valami nagy kincset, és nem tudja, hol keresse.

Mihály sokat megtanult Jeromostól az erdő-mező változatos életéről. Sosem játszott; úgy látszott, egyetlen gyönyörűségét abban találja, hogy Jeromossal futkos. A játékosság kiveszett belőle. Nem volt már éppen mogorva vagy bánatos az idomított állatok színpadán vagy Harris Collins szörnyű intézetében eltöltött évektől, de józan és fegyelmezett lett. A fiatalosság, a vállalkozókedv elhagyta. Ahogy a leopárd karma megjelölte a vállát, s ködös, fagyos időben kiújult a régi seb sajkása, éppúgy megjelölte a lelkét az, amin keresztülment. Szerette Jeromost, boldog volt, ha vele lehetett, vele futkoshatott; de mindig Jeromos járt elől, mindig ő csapta rohanó vadászutakon a harci lármát, mindig ő ugatott méltatlankodva és sóvár kívánczossággal a fán kuksoló mókusra, mikor az tíz-tizenkét méterrel a föld fölött talált menedéket. Mihály nézte, figyelte, de nem vett részt ezekben a lelkes bohóckodásokban.

Ugyanígy figyelt, mikor Jeromos félelmesen nevetséges csatákat vívott Normann Főnökkel, a nagy Percheron csődörrel. A csata csak játékból folyt, mert Jeromos és Normann Főnök régi, kipróbált barátok voltak; a hatalmas ló hátrahúzott fülekkel, harapásra nyílt szájjal, örült kacskaringókban üldözte Jeromost végig a kifutó területén, de nem akarta valójában bántani, csak eljátszotta szerepét a tréfás küzdelemben. Mihályt azonban Jeromos semmiféle hívogatóssal sem tudta rávenni, hogy csatlakozzék a mókához. Megelégedett azzal, hogy leült kívül a korlát mellé, és nézte őket.

- Miért játsszak? - kérdezhetette volna Mihály, akiből minden játékosságot kivertek.

De amikor komoly munkára került a sor, még meg is előzte Jeromost. Kitért a száj- és körömfájás és a sertésvész, s ezért idegen kutyáknak tilos volt a Kennan-birtokra belépniük. Mihály egykettőre megtanulta ezt, s rövid úton elbánt a csavargó kutyákkal. Figyelmeztető ugatás vagy morgás nélkül, halálos csendben rohant rájuk, megtépte, megharapta, meghempergette a porban, s elkergette őket. Olyan volt ez, mint a négervadászat: szolgálatot teljesített az isteneknek, akiket szeretett, s akik akarták ezt a vadászatot.

Villát és Harleyt nem szerette olyan vad szenvedéllyel, mint Pincért, de nagy és józan szeretet fejlődött ki benne irántuk. Nem buzdult fel annyira, hogy szeretetét hízelkedő riszálással, vonaglással és nyüzgő csaholással fejezte volna ki. Ezt Jeromosra hagyta. De mindig őszintén boldog volt, ha együtt lehetett Villával és Harleyval, és Jeromos után őt is észrevették.

Legmegelégedettebb percei azok voltak, mikor a kandalló előtt üldögélt Villa és Harley mellett, fejét valamelyikük térdére támasztotta, s néha egy kéz végigsimította a fejét, vagy gyöngéden megcsavarta kajla fülét.

Jeromos még a gyerekekkel is eljátszogatott, akik történetesen a Kennan-birodalomban tartózkodtak. Mihály addig tűrte a gyerekeket, míg békében hagyták. Ha bizalmaskodni kezdtek, figyelmeztetésképpen felborzolta nyakán a szőrt, mély torokhangon rájuk mordult, és odébb ballagott.

- Nem értem - mondogatta Villa. - Tele volt minden porcikája játékkal, étellel és bolondsággal. Sokkal haszontalanabb és izgulékonyabb és feltétlenül zajosabb volt Jeromosnál. Ha beszélni tudna, alighanem valami szörnyű történetben mondaná el, mi történt vele Tulagitól kezdve addig, amíg megtaláltuk az Orfeum színpadán.

- És ez talán a legcsekélyebb maradvány az egészből - felelte Harley, és Mihály vállára mutatott, melyet a leopárd tépett fel azon a napon, mikor Jancsi, az airedale terrier, és Sára, a kis zöld majom meghalt.

- Szokott ugatni, tudom, hogy szokott ugatni - folytatta Villa: - Miért nem ugat most?

És Harley Mihály sebes vállára mutatott, és azt mondta:

- Talán ez okozta, és valószínűleg még száz más olyan dolog, aminek nem látjuk a nyomát.

De eljött az idő, mikor újra hallották Mihályt ugatni - nem is egyszer, hanem kétszer. És mindkét eset csak előlege volt egy harmadik, súlyosabb alkalomnak, amikor Mihály minden ugatás nélkül tettekben fejezte ki, mennyire szereti és imádja azokat, akik kivették őt a ketrecből és a rivaldafényből, s megajándékozták a Hold Völgyének szabadságával.

Közben folytonosan szaladgált Jeromossal szerte a birtokon, és megismerte a birtok útjait és élőlényeit, kezdve a baromfiudvartól és a kacsausztatótól a Sonoma-hegység legmagasabb csúcsáig.

Megtanulta, hol találhatók a maguk évszakában a szarvasok, mikor fosztogatják a szilvást, a szőlőt, az almafákat, mikor keresik a legmélyebb kanyonokat és a legtítkosabb rejtekhelyeket, és mikor lépnek ki a nyílt tisztásokra, a kopár domboldalakra, és csattogatják, akasztják össze vad küzdelemben agancsaikat. Jeromos vezetésével - mert mindig másodiknak futott Jeromos mögött, ahogy egy lehiggadt kutyahez illik - megismerte szokásait és életmódját a rókáknak, mosómedvéknek, menyétnek és az örvös farkú macskának, amely mintha macskából, mosómedvéből és menyétből lett volna összegyúrva. Megismerte a földön fészkelő madarakat, megtudta, mi a különbség a völgyi fűj és a fácán között. Megismerte az elvadult házimacska jellegzetességeit és vackát, és megismerte a hegyi farmok kutyaivad vad nászát a szabadon kóborló prérifarkasokkal.

Még oda sem vészett az első rövid szarvú borjú, ő már tudta, hogy puma vándorolt ide Mendocino kerületből; a találkozásból megtépve és véresen került haza, s ez a tanúbizonyság arra vitte Harley Kennant, hogy másnap puskával a nyeregkapáján kilovagoljon. Hasonlóképpen Mihály jött rá arra, amit Harley Kennan sohase tudott, s mindig tagadta, hogy léteznének a birtokán - az egyik sziklás kitüremlésen, a hegyi erdő legsűrűbb részében egy tucat csörgőkígyó telelt át, s Mihály látta őket a napon sütkérezni.

36.

A tél szokott kellemes módján köszöntött a Hold Völgyére. A kaliforniai vénasszonyok nyara bíbor ködökben lehelte lelkét a mozdulatlan levegőbe, s az utolsó *Mariposaliliom* is eltűnt a perzselt füvek közül. Először lágy záporok törték meg a nyár varázslatát. A Sonoma-hegység csúcsára hó esett. A ház körül csípős és hideg volt a reggeli levegő, de délben jólesett az árnyék, s a szabadban a téli napon, rózsza virágzott, és aranyárgára érett a narancs, a grape fruit és a citrom. De háromszáz méterrel arrébb, a völgy mélyén, dérről fehérlett a hajnal.

És Mihály kétszer ugatott. Először akkor, mikor Harley Kennan egy tüzes pej csikó hátán át akart ugratni egy keskeny patakot. Villa odaát, a dombtetőn, szárba fogta ménjét, és visszapillantva a kis völgybe, várta, hogy a csikó megkapja a leckéjét. Mihály is várt, de közelebb. Először futástól lihegve lefeküdt a patakparton, de nem nagyon ismerte a lovakat, aggódott Harley Kennan testi épségéért, és talpra állt.

Harley rábeszéléssel, türelemmel és gyöngédséggel igyekezett ugrásra biztatni a csikót. Szelíden bánt a szóval és a kantárral; de az állat az elugrás pillanatában mindig megmakacsolta magát, és telivér forróságától kiverte az izzadság és a tajték. Patáival feltépte a selymes, fiatal fűvet, s annyira félt a pataktól, hogy amikor vágtaiban a parthoz ért, merev lábakkal, összerándulva hirtelen megállt, aztán felágaskodott. Ez már túl sok volt Mihálynak.

Mikor a ló mellső lábaival megint földet ért, ő a fejének ugrott, és ugrás közben felugatott. Ugatásában megrovás és fenyegetés csengett, s amikor a ló megint felágaskodott, Mihály utána ugrott a levegőbe, s foga egy hajszállal a ló orra előtt csattant össze.

Villa lelovagolt a lejtőn a patak túlsó partjáig.

- Uramisten! - kiáltotta. - Hallgasd csak! Ugat.

- Azt hiszi, a csikó kárt akar tenni bennem - mondta Harley. - Feldühödött. Nem felejtett el ugatni. Most megleckéztette a csikót.

- Ha elkapja az orrát, az bizony kemény lecke lesz - figyelmeztette Villa. - Vigyázz, Harley, mert elkapja.

- Feküdj le szépen, Mihály, és maradj nyugton - parancsolta Harley. - Minden rendben van, hidd el nekem. Minden rendben. Feküdj le.

Mihály engedelmeskedett, bár tiltakozva, elnyúlt; figyelmét teljesen lekötötte a ló bolondozása, izmai megfeszültek, hogy azonnal ugorjon, ha a ló megint valami komisszággal fenyegetné Harleyt.

- Nem hagyhatom rá most, mert akkor sose fog ugrani - mondta Harley a feleségének, mikor megfordult, hogy megfelelő távolságra elvágasson. - Vagy keresztülemelem, vagy bukom.

Teljes vágtaiban jött vissza, a csikó nem tudott megállni, s kedve ellenére ugrásra lendült, mert el akarta kerülni a rettegett patakot, úgyhogy jó két méterrel még túl is ugrotta a túlsó partot.

Másodszor akkor ugatott Mihály, mikor Harley, ugyanazon a tüzes lovon, be akart csukni egy rosszul beakasztott kaput valamelyik erdei út meredek lejtőjén. Mihály tűrte, amíg tűrhette az emberistenét fenyegető veszedelmet, akkor tébolyult ugrással repült a csikó fejének.

- Az ugatás mindenesetre segített - ismerte el Harley, mikor sikerült becsuknia a kaput. - Mihály biztosan megmondta a csikónak, hogy ellátja a baját, ha nem viselkedik rendesen.

- Semmi esetre sem néma - nevetett Villa -, ha nem is túlságosan bőbeszédű.

És Mihályban nem is fokozódott a bőbeszédűség. Csak ebben a két esetben hallották ugatni, mikor a gazdaistenét nézete szerint veszély fenyegette. Sosem ugatta a holdat, a visszhangzó hegyoldalakat, sem holmi mozgó dolgokat.

Volt egy visszhang, amelyet egyenesen a háztól lehetett hallani, s Jeromos szüntelenül gyakorolta vele a tüdejét. Ilyenkor, mikor Jeromos ugatott, Mihály unott kifejezéssel lefeküdt, s várta a duett végét. Akkor sem ugatott, mikor a birtokon kóborló idegen kutyákra támadt.

- Úgy harcol, mint egy veterán - jegyezte meg Harley, miután végignézett egy ilyen párharcot.
- Hidegvérű. Nincs benne izgalom.

- Koravén. - mondta Villa. - Nem maradt benne játékos kedv, sem a beszéd vágya. De azért tudom, hogy szeret bennünket.

- Anélkül, hogy fecsegne róla - fejezte be helyette a férje.

- Láthatod, ott fénylik abban a nyugodt szemében - egészítette ki az asszony.

- Emlékeztet engem Greeley hadnagy expedíciójának egyik életben maradt tagjára, akit valamikor ismertem - mondta a férje. - Közlegény volt, egy a maroknyi életben maradt közül. Annyi mindenben ment keresztül, hogy éppoly higgadt és hallgató lett, mint Mihály. A legtöbb ember nem értette meg és unta. Persze, az igazság az volt, hogy ő unta az embereket. Olyan keveset tudtak az életről, ő pedig ismerte utolsó ízéig. Alig lehetett szavát venni. Nem azért, mert elfelejtett beszélni, de látta, hogy kár a szóért, mikor senki sem érti meg. A keserű tapasztalatok bölcsé és komorrá tették. Csak rá kellett nézned szörnyű nyugalmaiban, és tudtad, hogy ezernyi poklot járt meg, köztük a jég poklát is. Éppoly nyugalom sugárzott a szeméből, mint Mihályéból. S ugyanaz a bölcsesség. Sokat adnék érte, ha megtudhatnám, hogyan sebeztek fel a vállát. Tigris lehetett vagy oroszlán.

Az ember, éppúgy, mint a puma, mellyel Mihály a hegyekben találkozott, Mendocino kerület vadonáiból húzódott le ide, a legeldugottabb hegyi ösvényeken; éjszaka jött keresztül a betelepült völgyes térségeken, mert az emberek neki veszedelmet jelentettek. Ez az ember is ellensége volt az embernek, éppúgy, mint a puma, s neki is ellensége volt minden ember, minden ember az életére tört, mert eljátszotta az életét, sokkal borzasztóbb módon, mint a puma, amely csak borjakat ölt a húsvért.

Ez az ember is gyilkos volt, éppúgy, mint a puma. De abban már nem hasonlított a pumához, hogy hozzávetőleges személyleírását és tetteinek történetét minden újság közölte, s az emberiség sokkalta jobban érdeklődött iránta, mint a puma iránt. A puma borjakat ölt a hegyi legelőkön. De ez az ember rablási szándékkal egy egész családot kipusztított - a postamestert, a feleségét és három gyermekét, Chisholm hegyi falu postahivatala felett, az emeleti lakásban.

Két hétig elkerülte és kijátszotta az üldözőket. Utoljára átjött az Orosz-folyó hegységeiből a sűrű telepű Santa Rosa-völgyön keresztül a Sonoma-hegységbe. Két napig lapult és pihent, sokat aludt a Kennan-birtok legvadabb, legfélreesőbb részein. Hozott magával kávé a legutoljára kifosztott házból. Harley Kennan egyik angóramecskéje látta el hússal. Negyven-nyolc órát aludt kimerültségében, csak néha ébredt fel, hogy állati mohósággal faljon a kecskehúsból, nagy mennyiségű hideg vagy forró kávé igyon, s ismét visszasüllyedjen mély, de lidércnyomásos álmába.

Közben a civilizáció, hathatós szervezetével és bonyolult találmányaival, köztük az elektromossággal is, bezárult körülötte. Az elektromosság bekerítette. A beszéd meghatározta tartózkodási helyét a Sonoma-hegység vad kanyonjaiban, és körülszigte a hegyet seriffek tömegeivel és

felfegyverzett farmerek különítményeivel. Sokkal szörnyűbbnek tartották bármiféle pumánál, hogy egy emberölő ember járjon szabadon a vidékükön. A Kennan-birtok telefonja s a Sonoma-hegységet körülvevő összes birtokok telefonja sűrűn csengett, s céltudatos megbeszéléseket és intézkedéseket közvetített.

Így állt a dolog, mikor a csapatok kezdtek a hegységre nyomulni, s a gyilkos kénytelen volt napvilágnál a Hold Völgyébe húzódni, hogy keresztülvágjon azokhoz a hegyi erődítésekhez, melyek a Napa-völgy irányában feküdtek. Harley Kennan éppen aznap ment ki a tüzes csikón, amelyet belovagolt. Nem a chisholmi postamesternek és családjának gyilkosát üldözte. Jól tudta, hogy a hegység tele van embervadászokkal, mert vagy húsz evett és hált előző éjszaka a házánál. Így hát Harley Kennan véletlenül, szándékosság nélkül találkozott az emberrel.

A gyilkos aznap már nem először akadt össze emberekkel. Előző éjszaka több csapat tábor-tűzét észrevette. Hajnalban át akart törni a hegy délnyugati lejtőin Petaluma felé, s nem kevesebb, mint öt, Winchesterrel és vadászpuskával felfegyverzett tehenészkülönítménnyel találkozott. Visszatért valami fedezékbe, és sarkában az üldözőkkel, teljes sebességgel egy csapat Glen Ellen-i és caliente-i legénybe szaladt. A legények madarász- és szarvasölő puskái elhibázták, de hátát vagy húsz helyen kilyuggatták madársöréttel, s az ólomgolyócskák vagy húsz helyen őrlítő fájdalommal éppen a bőr alá fűrődtek.

Rohanva menekült le a kanyon lejtőjén, s belefutott egy ökörcsordába; az ökrök jobban megijedtek, mint ő, végigtaszították az erdei földön, rémületükben megtiporták, fegyverét pedig szétzúzták patáikkal.

Egész teste sajgott számtalan sebétől és zúzódásától, fegyvertelenül, kétségbeesetten kóborolt az erdős lejtők szarvas váltóin, átvágott két kanyonon, s lefelé indult a lócsapán, melyet a harmadik kanyonban talált.

A csapán ment lefelé, mikor a riporterrel találkozott. A riporter - nos, amolyan városi riporter volt, csak városi szokásokat ismert, sose vett részt azelőtt embervadászatban. Lenn a völgyben egy lóistállóból kölcsönzött lovat, s a rokkant térdű, pókos és bágyadt jószág nyugodtan állt, míg lovasát lerángatta hátáról az a vad külsejű és erőszakos férfi, aki egyik éles forduló mögül ugrott elő. A riporter csak egyszer vágott rá támadójára a lovaglókorbácsával. Akkor aztán olyan verést kapott, amelyenről gyakran írt zöldfülű riporter korábban matrózverekedésekkel és kocsmatöltelékekkel kapcsolatban, amit azonban most állott módjában először személyesen tapasztalni.

Az ember, nagy keserűségére, nem talált fegyvert a riporternél, csak egy ceruzát és egy jegyzetfüzetet. Csalódásában, hogy nem tudott fegyvert szerezni, még jobban összeverte a riportert, és otthagytá jajgatva a páfrányok között, felült a riporter lovára, meghajtotta a riporter korbácsával, és folytatta útját lefelé a csapáson.

A két kutya elkísérte Harley Kennant hajnali lovaglására, s Jeromos, akit mindig jobban előntött a vadászláz, jobbra-balra elcsatangolt. Mihály a ló mögött lépkedett, s nem látta, nem értette a katasztrófa kezdetét. Ami azt illeti, Harley sem. Egy helyen másfél méteres part szegélyezte az utat, melyen lovagolt; s egyszerre Harley is, a tüzes csikó is megdőbbsen, mert valami átszörnyített fenn a a manzanitabokrok falán. Felnézett, s látta, hogy egy riadozó ló és egy erőszakos lovas már ugrik le rá. Harley Kennan megrántotta a kantárt, és megsarkantyúzta a lovat, hogy az félreugorjék, de röpke pillantásával is meglátta a felhasogatott bőrt, a megtépett ruhát, a vad tűzű szemeket, s az ember hajszolta ember soványságát a gyér növényű szakáll alatt.

A bérbe vett ló érthetően vonakodott legrani a partról. Szomorúan tisztában volt azzal, milyen büntetést fog fizetni ezért a rokkant térde meg a reumás ízületei, belevágta patáit a meredek, mohos lejtőbe, s csak azért ugrott a levegőbe, hogy elkerülje a bukást. Válla még így is meglökte az alatta forgolódó csikó vállát, s a csikó elesett. Harley Kennan lába beszorult a csikó alá, s eltört, a csikó pedig vonagló, elcsavarodott törzzsel zuhant a földre, és eltörte a gerincét.

Nagy keserűségére az ember, akit egy egész felfegyverzett kerület üldözött, legutolsó áldozatánál, Harley Kennannál éppúgy nem talált fegyvert, mint a riporternél. Leszállt, hörgött dühében és csalódásában, és alaposan oldalba rúgta a tehetetlen embert. A második rúgásra húzta vissza lábát, mikor Mihály közbelépett - illetve közbeharapott, mert belevágta fogát a rúgásra készülő, hátrahúzott láb ikrájába.

Az ember káromkodva elrántotta a lábát, Mihály foga szalagokban tépte ki a húsát és a nadrágját.

- Jól van, Mihály! - biztatta Harley fektében, tehetetlenül a ló alá szorulva. - Hé, Mihály! - folytatta, s visszatért a *bêche-de-mer*hez. - Te kergetni izé fehér gazda pokolba, ki oda bokroknak!

- Ezért szétrúgom a fejét! - csikorgott fogai között az ember Harleyra.

Akármilyen vadak is voltak a tettei és a szavai, most csaknem sírva fakadt. Maga állt szemben az egész emberiséggel, az egész emberiség ellene tört, s a hosszú üldöztetés már megtörte életerejét. Még a legények is felkerekedtek, és madársöréttel kilyuggatták a hátát, ökrök csordája rátaposott, és szétzúzta fegyverét. Minden összeesküdött ellene. És most egy kutya beleakaszkodik a lábába. Közeledett a vég. Sohasem érezte ezt még ilyen tiszta bizonyossággal. Minden ellene támadt. Hisztérikus sírási vágy fogta el, s az elkeseredett ember hisztériája hajlamos rá, hogy szörnyűségesen kegyetlen módon nyilatkozzék meg. Minden értelem és ok nélkül kész volt fenyegetését valóra váltani, s halálra rugdosni Harley Kennant. Nem mintha Kennan vétett volna ellene. Ellenkezőleg, ő támadta meg Kennant, feltaszította az úton, s eltörte a lábát. De Harley Kennan ember volt, és neki ellensége az egész emberiség; homályosan úgy érezte, ha megöli Kennant, akkor megbosszulja magát, legalábbis részben, az egész emberiségen. Ő maga meghal, de akit tud, magával ránt a véres pusztulásba.

De mielőtt megrúghatta volna a földön fekvő embert, Mihály megint rátámadt. Megrongyolódott a másik lábikrája és nadrágszára, mire szabadulni tudott. Akkor egy rúgással éppen ugrás közben találta el a mellkasa alatt Mihályt, Mihály kirepült az útról, le a lejtőn. Mintha a balszerencse játéka lenne, nem ért földet. Sűrű manzanitabokorba zuhant, és teste fennakadt egy ágvillában, egyméternyire a föld felett.

- Most megteszem, amit mondtam - jelentette ki az ember komoran Harleynek. - Szétrúgom a fejét!

- Nem vétettem magának semmit - alkudozott Harley. - Hát meggyilkol, rendben van, de szeretném tudni, miért gyilkol meg.

- Halálra üldözött engem! - mordult fel az ember, és közelebb lépett. - Ismerem a fajtáját. Mind összefogtak ellenem, nekem nincs esélyem, de legalább maguk is megkapják a magukét. Most kiosztom magának az egész adagot.

Kennan világosan látta, milyen veszedelem fenyegeti. Ő maga tehetetlen, egy gyilkos örült meg akarja ölni, mégpedig a legszörnyűbb módon. Mihály rab a bokorban, fejjel lefelé lóg a manzanitán, ágyéka beszorult az ágvillába, s nem jöhet segítségére.

Az ember Harley arcába irányította az első rúgást, de Harley kivédte az alkarjával, és mielőtt az ember másodszor rúghatott volna, Jeromos rohant a színhelyre. Nem várt bátorítást vagy parancsot imádott gazdájától. Rázúdult az emberre, s bár fogát ártalmatlanul mélyesztette a nadrág ráncába, övmagasságban, a csípő fölött, de súlyával félig földre rántotta a gyilkost.

És az ember növekvő tébollyal fordult Jeromos ellen. Valóban ellene volt az egész világ. Már maga a táj is csak úgy záporozta rá a kutyákat. De fentről, a Sonoma-hegység lejtőiről a nyomozó csapatok kiáltozása és rikoltozása csapott a fülébe, és elvonta a figyelmét. Ezek jelentették a sarkában rohanó halált, ezek elöl kellett menekülnie.

Egy rúgással feldöntötte Jeromost, s felpattant a riporter lovára, amely mozdulatlanul, nyugodtan, teljes apátiában állott azon a helyen, ahol leszállt róla.

A ló tétova, merev vágtába ugrott, Jeromos pedig a nyomában futott, és dühében csaknem rikoltozott, olyan magas hangon morgott és ugatott.

- Rendben van, Mihály - csillapította a másik kutyát Harley. - Ne törődj vele. Meg ne sebezsd magad. Elmúlt a baj. Bármelyik percben ideérhet valaki, és kiszabadít bennünket ebből a szorultságból.

De a villát alkotó két ág közül a vékonyabb eltörött, Mihály leesett, s hirtelen zavarában fejfel és vállal ért földet. A következő pillanatban már talpon volt, és nyargalt végig az úton, Jeromos üldöző lármája után. Jeromos lármája éles fájdalomműköltésbe csapott át, s ez szárnyakat adott Mihálynak, Elrohant Jeromos mellett, aki tehetetlenül fétrengett az úton. A bérelt ló merev, rokkant lábú végtagjában megbotlott, csaknem elesett, s amikor billegve vissza akarta nyerni az egyensúlyát, véletlenül rálépett Jeromosra, és összezúzta, eltörte a mellső lábát.

Az ember visszanézett, meglátta Mihályt, s azt hitte, újabb kutya támadt rá. Nem félt a kutyáktól. A karabélyos fegyveres emberek hozhatják rá a végső sötétséget. De Jeromos és Mihály összemarcangolta a lábát, s a vérzés és a fájdalom csak szította dühét a kutyák iránt.

„Újabb kutyák” - gondolta keserűen, kihajolt a nyeregből, és korbácsával Mihály képébe vágott.

Meglepetésére a kutya nem kapta el fejét az ütés elől. S nem is vonított, nyüszített fel a fájdalomtól. Nem ugatott, nem hördült fel, nem morgott. Közelebb nyomakodott, mintha nem érte volna ütés, mintha a korbács nem suhogna fölötte. Nekiugrott a gyilkos jobb lábának, az ember lecsapott a korbáccsal, s egyenesen Mihály orrsövényére vágott, az orrcimpája és a szeme közé.

Az ütés eltérítette Mihályt. Visszaesett a földre, s a leghosszabb ugrásaival rohant tovább, hogy utolérje a menekülőt és megint ugorjon.

De mást is észrevett az ember. Egészen közélről csapott le a korbáccsal, s látnia kellett, hogy Mihály nem hunyja be a szemét az ütésre. Nem kapkodta a fejét, nem is hunyorgott, mikor a korbács lecsapott rá. Hátborzongató volt. Ilyesmit még sosem tapasztalt kutyáknál. Mihály megint ugrott, az ember megint megelőzte a korbáccsal, s megint látta a kísérteties jelenséget. A kutya sem félreugrással, sem hunyorgással nem jelezte az ütest.

S akkor egészen újfajta félelem fogta el az embert. Ez lenne hát a vég, miután annyi mindenben keresztüljutott? Ez a halálosan néma, szálkás szőrű terrier rendeltetett arra, hogy elpusztítsa őt, akit az emberek nem tudtak elpusztítani? Már azt sem tudta, igazi kutya fut-e mögötte. Talán valami rettenetes bosszúálló jött el az életem túl lappangó titkos világból, az vetette magát utána, s végez vele ezen az úton, a halál útján? Ez a kutya nem igazi kutya. Nem lehet az.

Nincs olyan kutya, amelyik hunyorgás vagy rezdülés nélkül állja, ha teljes erőből rávágna az ostorral.

Még kétszer verte le magáról a kutyát jól irányzott ütéseivel. És a kutya csak jött, ugyanolyan biztosan és némán. Az ember engedett rettegésének, sarkát a vén ló bordái közé vágta, s korbáccsal verte a fejét, a hasa alját, s végül a gebe úgy vágatott már, ahogy évek óta nem vágatott. Még ezt az apatikus állatot is megszállta a rémület. Nem a kutyától félt, mert tudta róla, hogy csak kutya, hanem a lovasától. Részeg örültek, akik bérbe vették valamikor az istállóból, addig lovagolták, míg el nem tört a térde, s mindörökre meg nem merevedtek az ízületei. S most megint egy részeg örült ül rajta - mert a ló megérezte a lovas rémületét -, aki nehéz sarkával gyötri a bordáit, s kegyetlenül veri a pofáját, orrát, fülét.

A ló erősebb vágója sem volt túl gyors, semmi esetre sem elég gyors ahhoz, hogy elhagyja Mihályt, de a kutya még ilyen sebesség mellett is ritkábban tudott az ember lábának ugrani. S Mihály minden ugrása a biztos korbácsütésbe ütközött, amely pusztán súlyával eltérítette a levegőben. Bár fogai minden alkalommal az ember lábszárához veszélyesen közel csattantak össze, mindannyiszor földre zuhant, s összeszedve magát, teljes erejéből rohannia kellett, hogy utolérje a rémület hajtott embert és a bolondul vágató lovat.

Enrico Piccolomini látta a hajszát, s végkifejlődésében maga is részt vett, és az eset, élete egyetlen nagy kalandja, gazdaggá tette, s öregkoráig elegendő anyagot adott a beszélgetésre. Enrico Piccolomini fávágó volt a Kennan-birtokon. Egy kerek dombocskán állott az út fölött, ott hallotta meg a lódobogást és a korbácsütések csattogását a ló testén. Aztán meglátta az embert, a ló és a kutya rohanó harcát. Éppen alatta futottak, alig hatméternyire tőle. A kutya maga különös, néma módján felfelé ugrott, keresztülröpült a lezúduló ostorcsapáson, és belevágta fogát a lovas lábába. Piccolomini látta, hogy a kutya visszaesik a földre, és súlyával félig kirántja a lovas nyeregből. Látta, hogy az ember igyekszik visszanyerni egyensúlyát, és egész testével, a kantárba kapaszkodik, és látta, hogy a ló, félig ágaskodva, félig támolyogva és botladozva, szétszórja a lovas utolsó egyensúlyfoszlányait, s az ember földre esik a kutya után.

- És akkor olyanok lettek, mint két kutya, két vadállat - szokta mesélni Piccolomini élete hátralevő részében egy pohár bor mellett Glen Ellen-i kis szállodájában. - A kutya oda se hederít az ember lábára, csak ugrik a torkának. És az ember elesik, és elkapja a kutya torkát. A két kezével - így - belemarkol a kutya torkába. És a kutya meg se mukkan. Azelőtt se mukkant meg, később se. Az ember két keze elállítja a lélegzetét, nem is tud megmukkanni. De nem is olyan kutya. Másképp se adna ki egy árva hangot se. És a ló csak áll és néz és köhög. Nézem, nézem, igen furcsa dolog.

Az ember megbolondult. Csak bolond tesz olyat, amit tőle láttam. Láttam, vicsorgatja a fogát, mint egy kutya, és megharapja a kutya mancsát, az orrát, a testét. Mikor megharapja a kutya orrát, a kutya megharapja az ember képét. És a kutya meg az ember úgy verekszenek, mint az ördögök, és a kutya rúg a hátsó lábával, mint egy macska. És a körmével letépi, mint egy macska, az ember melléről az inget, és feltépi a bőrt, és az ember melle csurom vér. És az ember üvölt és ordít, mint egy vad puma. És fojtogatja megállás nélkül a kutyát.

A kutya Kennan úré. Kennan úr finom ember, két éve dolgozom neki. Hát csak nem állok ott, és nézem, hogy Kennan úr kutyáját tisztára megölje az az ember, aki úgy verekszik, mint egy puma. Leszaladok a dombról, de a nagy izgalomban ott fönny felejtettem a fejszémet. A kutya meg már igen odavan. A nyelve kilóg, a szeme meg olyan, mintha pókháló borítaná; de azért csak karmolássa az ember mellét, és az ember üvölt, mint a puma.

Hát most mit tegyek? Fönn hagytam a fejszét. Az ember megöli a kutyát. Keresek egy jókora szikladarabot. Nincs egy árva szikla sem. Keresek egy furkót. Nem találok furkót. És az ember öldösi a kutyát. Hát megmondom, mit csináltam. Van nekem eszem. Jó nehéz cipő volt rajtam - nem olyan, mint most. Afféle favágó cipő, a talpa jó vastag és kemény bőr, és ki van verve sűrűn vasszeggel. Oldalt az ember képébe rúgok, a nyaka táján, s éppen fültövön találok. Egyet rúgok. Jó rúgás. Elég neki. Tudom, hová kell rúgni - pont a füle tövére.

És az ember elereszti a kutyát. Becsukja a szemét, kitátja a száját, és igen csöndben fekszik. A kutya megint lélegzethez jut. A lélegzettel életre kap, és azon nyomban meg akarja ölni az embert. De mondok: „Ne bánts!” - pedig igen félek a kutyától. És az ember kezd éledezni. Kinyitja a szemét, és úgy néz rám, mint a puma. A száján olyan hang jön ki, mint a pumáé. Én meg félek tőle, mint ahogy a kutyától félek. Most mit csináljak? Fönn felejtettem a fejszét. Megmondom, mit csináltam. Megint fültövön rúgtam az embert. Akkor fogom az övemet meg a nagy tarka zsebkendőmet, és megkötözöm az embert. Megkötözöm a kezét. Aztán megkötözöm a lábát. És folyton mondom a kutyának: „Ne bánts!” - meg hogy hagyjon békét az embernek. És a kutya néz rám. Tudja, hogy barátja vagyok, és megkötözöm azt az embert. És nem harap meg, pedig igen félek tőle. Az a kutya rettenetes egy kutya. Én csak tudom. Hisz láttam, mikor lerántott a nyeregből egy erős embert, aki olyan volt, mint a puma.

És akkor jöttek az emberek. Mindegyiknél fegyver, karabély, vadászpuska, revolver, pisztoly. No - gondolom először -, igen gyors az igazságszolgáltatás az Egyesült Államokban. Alig rúgtam fejbe az embert, s egy-kettő, mint a villám, fegyveres emberek jönnek, hogy börtönbe vigyenek, amiért egy embernek a fejébe rúgtam. Először nem értek semmit. A sok ember csak mérgeskedik velem. Szidnak, gorombáskodnak, de nem tartóztatnak le. Ohó! Akkor kezdem érteni a dolgot. Hallom, hogy háromezer dollárról beszélnek. Hogy én elraboltam tőlük három-ezer dollárt. Mondom, nem igaz. Én bizony egy vasat se raboltam el soha senkitől! Azok nevetnek. Most már jobban érzem magam, és jobban értem a dolgot. A háromezer dollár a kormány jutalma ezért az emberért, akit megkötöztem az övemmel meg a zsebkendőmmel. A háromezer dollár az enyém, mert a fejébe rúgtam az embernek, és megkötöztem kezét-lábát. Azóta nem dolgozok többet Kennan úrnak. Gazdag ember vagyok. A kormány háromezer dollárja az enyém lett, Kennan úr elintézte, hogy a kormánynál kifizessék nekem, s a puskás emberek el ne rabolják tőlem. Csak azért, hogy a fejébe rúgtam ennek az embernek, aki olyan volt, mint a puma. Ezt nevezem szerencsének! Igazi amerikai dolog. És igen boldog vagyok, hogy otthagytam Olaszországot, és eljöttem favágónak, Kennan úr birtokára. Aztán megindítottam háromezer dollárral ezt a szállót itt Glen Ellenben. Tudom, hogy a szállodásszakma jól fizet. Hiszen kisfiú koromban szállodája volt apámnak Nápolyban. Most már két lányom jár felső iskolába. Meg van egy autóm is.

- Szent isten, kórház az egész birtok! - kiáltotta két nappal később Villa Kennan, mikor kijött a tágas hálótornácra, és végignézett Harleyn és Jeromoson. Ott feküdtek, az egyiknek sínben a lába, a másiké kötésben. - Nézzétek Mihályt - folytatta. - Nemcsak nektek törött el a csontotok. Éppen most vizsgáltam meg, akkora ütések kaphatott, hogy biztosan betört az orra, vagy legalábbis be kellett volna törnie. Egy óra hosszat raktam rá a forró borogatást. Nézzétek csak.

Mihály bejött Villa hívására, nevetségesen dagadt orrát odaértette Jeromoséhoz, kurta farkát köszöntésképpen megcsóválta Harley előtt, s viszonzásul egy hálás kéz simogatta meg a fejét.

- Verekedés közben kaphatta - mondta Harley. - A fickó sokszor megütötte a korbáccsal, mondja Piccolomini, és persze pont az orrát találta el, mikor Mihály ugrott.

- És Piccolomini azt mondja, Mihály meg se nyikkant, mikor megütötték, csak rohant tovább, s megint ugrott - folytatta Villa lelkesen. - Gondold csak el. Akkora kutya, mint Mihály, leránt a nyeregéből egy gyilkos haramiát, akit egy sereg csendbiztos nem tud elcsípni.

- Ami minket illet, még többet is tett ennél - jegyezte meg Harley nyugodtan. - Ha nincs ott Mihály és persze Jeromos, szóval ha ezek ketten nincsenek ott, szentül hiszem, hogy az az örült beváltja az ígéretét, és szétrúgja a fejemet.

- Kedves jó kutyáim! - kiáltotta Villa fényesedő szemmel, megfogta s hálatelt szívvel megszorította az ura kezét. - Mikor ismerjük meg egészen a kutyák csodálatos lelkét? - tette hozzá. Gyorsan pillogott, hogy visszaszorítsa a szemébe tolakodó könnyet, mert nem akarta elárulni érzelmeit.

- Soha nem fogjuk megismerni egészen - mondta Harley, s viszonozta az asszony szorítását; aztán elengedte a kezét, hogy Villa könnyebben megnyugodjék.

- Éppen azért valamit akarunk mondani - mosolygott az asszony. - Jeromos, Mihály meg én. Titokban gyakoroltunk, hogy meglepjünk téged. Csak feküdj szépen, és figyelj. Egy zsoltár. Ne neved. Ez nem tréfa. - Előrehajolt a székén, s magához húzva Mihályt, a két térde közé ültette, két tenyerébe vette a kutya fejét, és állkapcsát, s haja beborította Mihály orrát.

- Kezdjük, Jeromos! - mondta éles hangon, mint egy énektanár; Jeromos figyelmesen odafordította a fejét, Villára nézett, értelmesen mosolygott a szemével és várt.

Villa megadta a hangot, és énekelni kezdte a zsoltárt, s a két kutya csatlakozott hozzá, lágy, zengő vonításával, ha ugyan vonításnak lehet nevezni lágy, zengő és dallamos hangjukat. A kutyák énekeltek, s minden, ami eltűnt a Semmiben, most megjelent lelkükben, visszaénekeltek magukat a Semmin át a Máshol világába. Megint együtt rohantak az elveszett falkával, s ugyanakkor mégis érezték a jelent, és érezték, látták azt a hús-vér istent is, akit Villának hívnak, aki velük énekel, és szereti őket.

- Csináljunk kvartettet - mondta Harley Kennan.

És férfihangjával ő is csatlakozott az énekhez.

.oOo.